ALICE BAILEY

TRATAT DE MEDITAȚIE

EDITURA HERALD

Colecţia

AVENTURA SPIRITULUI

3

În omul complet nou începe o tendinţă către Dumnezeu; el e mânat de o neodihnă divină spre o deşteptare conştientă a sufletului său şi spre un contact conştient cu el. El începe un proces de auto-educare şi de intensă investigare a adevăratei sale naturi. Personalitatea sa, care era întoarsă spre lumea vieţii fizice, emotive şi mentale, avându-şi atenţia obiectiv concentrată, trece printr-un proces de reorientare şi se întoarce înăuntru spre Eu. Focarul ei devine subiectiv, în scopul de a suscita manifestarea acelei „Fiinţe mai adânci".
El îl cunoaşte pe Dumnezeu ca Eterna Cauză şi izvorul a toate câte sunt, inclusiv el însuşi. El cunoaşte Totul. Devine una cu propriul său suflet nemuritor şi când acest eveniment uimitor are loc constată că conştiinţa sufletului individual este conştiinţa totului şi că separaţia şi diviziunea au dispărut în cunoaşterea şi realizarea unităţii. Dualismul a făcut loc unităţii. Aceasta este calea Unirii.

ISBN
973-96861-3-3

LEI [illegible]

Coperta: V.Oniceli

De aceeaşi autoare:

SUFLETUL ŞI MECANISMUL LUI
LUMINA SUFLETULUI
TRATAT DESPRE FOCUL COSMIC

Alice Bailey
FROM INTELLECT TO INTUITION
Alice Bailey
THE CONSCIOUSNESS OF THE ATOM

Alice Bailey

TRATAT DE MEDITAŢIE

EDITURA HERALD
Bucureşti

ISBN 973 - 96861 - 3 - 3

PARTEA I

DE LA INTELECT LA INTUIȚIE

Această carte cuprinde teoria și tehnica meditației. Tratează cele cinci stadii ale meditației; concentrarea, meditația, contemplarea, iluminarea și inspirația ca o practică rațională, arătând cum să se producă o folosire controlată și conștientă a minții. Întreprinde un studiu comparat al procesului meditației, evidențiind universalitatea acestuia și probând prin mărturia marilor spirite ale umanității infailibilitatea acestui procedeu în revelarea divinului. Își propune să pună la îndemâna omului occidental un instrument care să-l ajute să-și descopere propria sa natură și să ajungă la acel centru dinlăuntrul său care e una cu tot ceea ce este.

OCCIDENT ŞI ORIENT

„Metoda ştiinţifică, cu excepţia unui punct de vedere strict agnostic şi pragmatic, este incompletă şi insuficientă în sine; ea cere, pentru a intra în contact cu realitatea, complementul unei metafizici".

Joseph Marechal

Interesul, în prezent atât de răspândit, arătat problemei meditaţiei, este semnul unei nevoi generale care necesită o înţelegere clară: Tendinţa care se manifestă în această direcţie ne îndreptăţeşte convingerea că până la urmă omenirea va descoperi ceea ce îi este necesar pentru mersul ei înainte. Că meditaţia este privită, de cei ce dau definiţii cu uşurinţă, ca un fel de rugăciune, este din nefericire adevărat. Dar este la fel de limpede că, numai în înţelegerea exactă a procesului de meditaţie şi în adaptarea sa corectă la nevoile civilizaţiei moderne, se va găsi atât soluţia impasului educativ prezent cât şi metoda prin care existenţa sufletului va putea fi probată – acel ceva viu pe care îl numim „suflet", din lipsa unui termen mai bun.

Scopul acestei cărţi este de a trata natura şi adevărata semnificaţie a meditaţiei, precum şi necesitatea utilizării ei într-o mai largă măsură în Occident. E sugerat că ea va putea înlocui metodele actuale de instrucţie a memoriei şi că se va putea dovedi un factor puternic în procedura educativă modernă. Subiectul la care ne referim a reţinut atenţia gânditorilor din Orient şi din Occident timp de mii de ani şi această uniformitate de interes este de mare importanţă.

Dezvoltările ulterioare care vor face ca omenirea să înainteze pe cărarea conştiinţei sale evolutive stau, desigur, în direcţia sintezei. Creşterea gradului de cunoaştere umană trebuie să se facă prin fuziunea tehnicilor orientale şi apusene de instrucţie mentală. Acest aspect s-a impus cu tărie şi gânditorii, în ambele emisfere, îşi dau seama că această fuziune duce la o realizare dintre cele mai semnificative. În lucrarea *Arta creaţiei*, E.Carpenter afirmă: „Se pare că vine o vreme când o mare sinteză a întregii gândiri umane... va avea loc în mod firesc şi inevitabil. Din această întâlnire de elemente răsare deja schiţa unei filosofii care va trebui să domine gândirea umană pentru o lungă perioadă de timp."

În aceasta stă gloria şi speranţa umanităţii precum şi triumful ştiinţei. Moştenirea unei naţii se află la îndemâna alteia; gândirea cea mai înaltă a veacurilor se află la dispoziţia tuturor; tehnicile vechi şi moderne trebuie să se întâlnească şi să se producă transferuri. Ele vor trebui să-şi modifice modul de prezentare şi să facă un efort pentru a înţelege spiritul de bază care a produs concepte specifice şi simboluri diferite. După ce aceste concesii vor fi făcute, o structură a adevărului se va vedea ivindu-se, care va întrupa spiritul unei noi ere.

În general, se consideră că filosofia orientală a avut o influenţă nesemnificativă asupra gândirii occidentale, în special datorită procedeului ei. Dar sunt suficiente motive să se creadă că, pe măsură ce influenţa gândirii apusene – în special metoda sa experimentală – se va simţi în Orient, un nou mod filosofic va fi adoptat, iar profunda spiritualitate a gândirii răsăritene se va exprima pe căi mai acceptabile minţii noastre.

Până în prezent, tendinţa ambelor şcoli a fost de a se combate reciproc. În ciuda acestui fapt, căutarea adevărului a fost, totuşi, identică; interesul pentru ceea ce este şi pentru ceea ce poate să fie nu aparţine în mod exclusiv nici unui grup. Deşi mintea gânditorului oriental este îndreptată spre imaginea creatoare iar cea a gânditorului occidental spre înfăptuirea ştiinţifică creatoare, totuşi lumea în care ei pătrund este în mod ciudat aceeaşi; instrumentul de gândire

pe care ei îl folosesc e numit „mintea" în apus şi „substanţa mentală" (citta) în răsărit; amândouă întrebuinţează limbajul simbologiei pentru a-şi exprima concluziile şi ambeleajung în punctul unde cuvintele se dovedesc neputincioase de a întrupa posibilităţile intuite.

C.G.Jung, una din personalităţile care a încercat să reunească elementele discordante, face aluzie la acest aspect în următorul extras din comentariul său asupra unei vechi scrieri chineze. El spune:„Conştiinţa apuseană nu e nicidecum conştiinţa în general, ci mai curând un factor istoric condiţionat şi geografic limitat, reprezentând numai o parte din omenire. Lărgirea conştiinţei noastre nu trebuie să se producă în detrimentul celorlalte forme de conştiinţă, ci trebuie să aibă loc prin dezvoltarea acelor elemente ale psihicului nostru, care sunt analoage cu acelea ale unui psihic străin, după cum Orientul nu se poate lipsi de tehnica, ştiinţa şi industria noastră. Invazia europeană în Orient a fost un act de violenţă pe o scară mare şi ne-a lăsat nouă datoria de a înţelege mintea Orientului. Aceasta este poate mult mai necesar decât ne dăm noi seama în prezent".

W.E.Hoking, pare să fie susţinătorul unei idei asemănătoare atunci când afirmă:„Par să existe motive de a spera un mai bun viitor fizic al rasei umane, graţie unei igiene mentale sănătoase. După ce era şarlatanilor a trecut, apare o posibilitate de a lărgi stăpânirea de sine, când sensul spiritual al unei discipline ca Yoga se va uni cu elementele sobre ale psihologiei noastre şi cu un sistem sănătos de etică. Nici una dintre acestea nu valorează mult fără celelalte".[1]

Cei care au studiat ambele şcoli de gândire afirmă că simbologia mistică a Orientului (ca şi a misticilor europeni) e numai un văl dincolo de care, cei dotaţi cu percepţie intuitivă, au putut întotdeauna să pătrundă. Ştiinţa Occidentului, insistând asupra naturii formei, ne-a dus de asemenea în domeniul intuiţiei şi se pare că aceste două căi ar putea fuziona şi că ar fi posibil pentru fiecare în parte – eliminându-se ceea ce nu este esenţial – să ajungă la o bază

[1] W.E.Hoking, *Sinele şi libertatea*.

de înţelegere. Astfel, ele elaborează o nouă metodă - întemeiată pe străvechi şi demonstrate adevăruri - care să le permită atingerea misterului central al omului. Iată ce scrie C.G.Jung asupra acestei chestiuni:

„Ştiinţa reprezintă cea mai bună unealtă a minţii apusene şi, cu ea, se pot deschide mai multe uşi decât cu mâinile goale. Astfel ea este parte integrantă din înţelegerea noastră; când pretinde însă a fi unicul mijloc de înţelegere, nu face altceva decât să ne întunece viziunea interioară. Dar Orientul ne-a învăţat un alt mijloc, mai vast, mai profund şi o înţelegere mai înaltă, adică o înţelegere a vieţii. Nu cunoaştem mijlocul acesta decât vag, ca un simplu sentiment nelămurit, scos din terminologia religioasă şi, prin urmare, punem bucuros „înţelepciunea" orientală în ghilimele şi o împingem în domeniul obscur al credinţei şi superstiţici. În felul acesta însă „realismul" răsăritean rămâne complet neînţeles. El nu constă în intuiţii sentimentale exagerat mistice, frizând patologia şi emanând de la schimnici şi asceţi. Înţelepciunea Orientului e bazată pe o cunoştinţă practică... pentru subestimarea căreia nu avem nici cea mai mică justificare".[2]

Nodul sitaţiei constă în instruirea minţii. Mintea omenească este în mod vădit un instrument pe care îl putem utiliza în două direcţii. O direcţie este exterioară. Mintea, în acest mod de funcţionare, ne înregistrează contactele cu lumile fizică şi mentală în care trăim şi recunoaşte condiţiile emoţionale şi senzoriale. Este înregistratorul şi corelatorul senzaţiilor noastre, al reacţiilor noastre şi a tot ce i se transmite prin intermediul celor cinci simţuri şi al creierului. Acesta este un câmp de cunoaştere care a fost studiat pe larg şi psihologii au înaintat mult în înţelegerea procesului mentaţiei. „Gândirea, ne spune Jung, este una din cele patru funcţiuni psihologice de bază. Este acea funcţiune psihologică ce preface, potrivit propriilor sale legi, reprezentările date în conexiuni conceptuale. Este o activitate aperceptivă - activă

2 R.Wilhelm, C.G.Jung, *Secretul Florii de Aur.*

şi pasivă. Gândirea activă este un act al voinţei; gândirea pasivă este o întâmplare".

După cum vom vedea mai târziu, aparatul de gândire este acela care e implicat în meditaţie şi care trebuie instruit pentru a adăuga la această primă funcţie a minţii o abilitate de a se întoarce în altă direcţie şi de a înregistra, cu egală uşurinţă, lumea interioară sau intangibilă. Această abilitate de a se reorienta va îngădui minţii să înregistreze lumea realităţilor subiective, a percepţiilor intuitive şi a ideilor abstracte. Aceasta este preţioasa moştenire a misticului, ce pare că nu a intrat până acum în realizarea omului obişnuit.

Problema ce se pune astăzit, atât în domeniul ştiinţei cât şi în acela al religiei, rezultă din faptul că omul descoperă că se află la poarta unei lumi metafizice. Un ciclu de dezvoltare a luat sfârşit. Individul, ca entitate gânditoare şi simţitoare, pare a fi ajuns în prezent, într-o măsură apreciabilă, la înţelegerea instrumentului cu care trebuie să lucreze. El se întreabă tot mai insistent de ce folos îi este, şi unde îl va duce mintea, pe care el încet-încet se deprinde să o stăpânească.

Ce păstrează viitorul pentru om? Ceva, şi noi o simţim deja, de o frumuseţe şi certitudine mai mare decât tot ceea ce am cunoscut până acum. Poate că se va reuşi o atingere universală a cunoştinţei de care s-a învrednicit misticul individual. Urechile ne sunt asurzite de vuietul civilizaţiei moderne şi totuşi, uneori, percepem tonuri armonice care aduc mărturie despre o lume imaterială. Ochii noştri sunt orbiţi de ceaţa ambianţei noastre imediate; cu toate acestea se arată licăriri de viziune care ne revelează o stare de existenţă mai subtilă şi care împrăştie ceaţa lăsând să intre „gloria care niciodată nu fu pe mare sau pe uscat". Un gânditor exprimă aceste idei în termeni exaltaţi:

„Un văl cade de pe ochi şi lumea apare într-o lumină nouă. Lucrurile nu mai sunt obişnuite. Vine certitudinea că *aceasta* este lumea reală al cărei caracter adevărat a fost ascuns până acum de orbirea omenească.

Experienţa este mai întâi tulburătoare, ispititoare. Se simte o lume nouă şi spiritul e dornic să întreprindă această

călătorie pe mări stranii. Lumea obişnuită trebuie să fie lăsată în urmă. Marea aventură religioasă începe...

Undeva trebuie să fie un punct de certitudine. Un univers în expansiune prevede timpurile viitoare, iar cine declară că universul creşte, enunţă un fapt indubitabil asupra structurii sale, fapt care constituie eterna garanţie a posibilităţii şi a validităţii experienţei...

Omul este o punte. Chiar supraomul, de îndată ce vedem că el e numai simbolul idealului ardent, se doreşte a fi de asemenea o punte. Singura noastră certitudine e că porţile viitorului sunt întotdeauna deschise".[3]

Poate că problema constă în faptul că porţile viitorului par a se deschide asupra unei lumi imateriale şi asupra unei regiuni care e intangibilă, metafizică, suprasensibilă. Noi aproape că am epuizat resursele lumii materiale, dar n-am învăţat încă să funcţionăm într-o lume non-materială. Ba adesea îi tăgăduim şi existenţa. Înfruntăm inevitabila experienţă pe care o numim moarte şi cu toate acestea nu facem nici un efort logic pentru a verifica dacă de fapt există o viaţă dincolo. Progresul evoluţiei a produs o rasă minunată, înzestrată cu un aparat de răspuns senzitiv şi cu o minte care raţionează. Posedăm rudimentele unui simţ pe care îl numim intuiţie şi, cu această înzestare, stăm dinaintea porţilor viitorului punându-ne întrebarea: „În ce scop vom întrebuinţa acest mecanism compus, complex, pe care îl numim fiinţa umană?" Am reuşit să ne atingem deplina noastră dezvoltare? Există nuanţe de semnificaţie a vieţii care au scăpat atenţiei noastre fiindcă avem puteri latente şi capacităţi nerealizate? E posibil să fim orbi la o vastă lume de viaţă şi de frumuseţe, având legile sale, fenomenele sale specifice? Misticii, vizionarii şi gânditorii din toate veacurile şi din ambele emisferele au mărturisit că o astfel de viaţă există.

Cu înzestrarea aceasta, pe care am putea-o numi personalitate, omul stă cu trecutul în urma lui, într-un prezent plin de haos şi în faţa unui viitor în care nu poate privi. El nu poate sta nemişcat, trebuie să meargă înainte şi organizaţiile

---

3 Ch.Bennett, *Studiu filosofic asupra misticismului.*

ştiinţifice, filosofice şi religioase fac tot ce le stă în putinţă pentru a-i arăta pe ce drum să meargă şi a-i prezenta soluţia problemei.

Ceea ce e static şi cristalizat eventual se sfărâmă şi unde este oprită creşterea, se vor întâmpla anormalităţi. Cineva a spus că pericolul care trebuie evitat e acela al unei personalităţi dezagregându-se. Dacă umanitatea nu mai este potenţială, dacă omul a ajuns la zenitul său şi nu poate merge mai departe, atunci ar trebui să recunoască acest fapt şi să-şi facă declinul şi prăbuşirea, pe cât e cu putinţă, acceptabilă. E încurajant de notat cum se întrevedeau în secolul trecut, contururile vagi ale unei noi ere şi cât de mult interes manifestau atunci gânditorii ca omul să-şi înveţe lecţia şi să-şi continue înaintarea. Citiţi cuvintele lui Carlyle şi observaţi cât de potrivite sunt pentru timpul de faţă.

„În zilele ce trec acum peste noi, chiar imbecilii se opresc să întrebe care e semnificaţia lor; puţine generaţii de oameni au văzut zile mai impresionante. Zile de calamităţi fără sfârşit, de neînţelegere, de dislocare, de confuzie încremenitoare... Nu ne e de ajuns o speranţă măruntă, ruina fiind în mod clar... universală. Trebuie să fie o lume nouă dacă e să fie o lume. Că fiinţele omeneşti se pot reîntoarce vreodată la vechea şi trista rutină, ca să rămână şi să înainteze cu siguranţă şi continuitate – această mică speranţă nu mai e posibilă. Aceste zile de moarte universală trebuie să fie zile de renaştere universală, dacă ruina nu e să fie totală şi finală. Acesta e un timp când şi cel mai stupid om trebuie să se întrebe de unde a venit şi încotro se duce".

Privind la perioada scursă de când Carlyle a scris cuvintele acestea, vedem că omenirea nu s-a oprit ci a mers înainte. Ne aflăm în plină epocă ştiinţifică, iar înfăptuirile tehnice ale veacului nostru sunt bine cunoscute. Aşadar, putem fi optimişti şi putem merge înainte cu adevărat curaj, căci zorile unei noi ere se văd cu mult mai multă limpezime. Poate e adevărat că omul abia acum îşi atinge majoratul şi e pe punctul de a-şi lua în stăpânire moştenirea şi de a descoperi în sine puteri şi capacităţi, facultăţi şi tendinţe care sunt garanţia unei naturi omeneşti vitale şi folositoare, precum şi a

existenţei eterne. S-a încheiat etapa în care se insista asupra mecanismului, asupra sumei totale a celulelor care alcătuiesc corpul şi creierul cu reacţiile lor automate la plăcere, la durere şi la gândire. Cunoaştem mult în privinţa omului, maşina. Şcoala mecanicistă a psihologilor ne-a îndatorat profund prin descoperirile făcute asupra aparatului prin care o fiinţă umană intră în contact cu mediul său. Dar sunt *oameni* printre noi, oameni care nu sunt simple maşini. Avem dreptul să ne măsurăm capacităţile noaste ultime şi măreţia noastră potenţială după realizările celor mai buni dintre noi; aceste fiinţe deosebite nu sunt produsul capriciului divin, sau al evoluţiei oarbe, ci reprezintă garanţia ultimei înfăptuiri a totului.

Irving Babitt observă, în cartea sa *Umanism. O noţiune de definit*, că este un ceva în natura omului „care îl separă simplu ca om, de alte animale şi pe acest ceva Cicero îl defineşte ca un „simţ de ordine, de bună cuviinţă şi de măsură în fapte şi vorbe". Babbitt adaugă – şi este demn de notat acest fapt – că „lumea ar fi fost mai bună dacă mai mulţi inşi s-ar fi asigurat a fi umani înainte de a încerca a fi supraumani." Există, poate, un stadiu intermediar în care funcţionăm ca oameni, unde ne menţinem relaţiile noastre omeneşti, unde ne achităm de obligaţiile noastre şi unde ne îndeplinim destinul nostru temporar.

Dar, odată cu această tendinţă spre umanitatea pură şi depărtarea de standardizarea vieţii umane, se ridică un grup de pesoane cărora le dăm numele de mistici. Ei mărturisesc despre o lume de experienţe şi contacte. Ei aduc dovada unei realizări personale, a unei manifestări fenomenale şi a unei satisfacţii despre care omul obişnuit nu cunoaşte nimic. După cum spunea Ch.Bennett: „Misticii înşişi au descris experienţa lor ca fiind o „viziune" a semnificaţiei universului, o „viziune" despre felul în care toate lucrurile sunt interdependente. Ei au aflat cheia". În decursul veacurilor, ei s-au arătat şi au declarat la unison că există un alt regn în natură. Regnul acesta are legi proprii, fenomene proprii şi relaţii intime proprii. Este regnul spiritului; ei l-au descoperit şi îşi invită semenii să se asigure de natura sa reală. Aceşti martori

formează două grupuri distincte: căutătorii pur mistici, emotivi, care contemplă viziunea şi cad într-un extaz iluminat înaintea frumuseţii a ceea ce percep, şi al doilea, cei ce înţeleg, numiţi în mod tehnic „cunoscători", care au adăugat la starea emotivă o achiziţie intelectuală (o orientare a minţii) ce le permite să facă mai mult decât să perceapă şi să rămână încântaţi. Ei înţeleg; ei cunosc şi s-au identificat cu această lume nouă a existenţei pe care misticii puri o ating. Linia de demarcaţie între aceşti cunoscători ai lucrurilor divine şi acei care percep viziunea e foarte subtilă.

Există, totuşi, între cele două grupuri, o zonă neutră unde se efectuează o mare tranziţie. Există un interludiu în experienţă şi în dezvoltare care preface pe misticul vizionar în cunoscătorul pactic. Există un proces şi o tehnică la care misticul se poate supune, care coordonează şi dezvoltă în el un aparat nou şi subtil, prin mijlocirea căruia el nu mai *vede* viziunea realităţii divine, ci *se cunoaşte* ca fiind această realitate însăşi. Cu acest proces de tranziţie şi cu această lucrare de educare a misticului se ocupă tehnica meditaţiei; este problema pe care o vom studia în lucrarea de faţă.

Modalitatea de a conduce omul la moştenirea sa ca fiinţă umană reprezintă sarcina educatorilor şi a psihologilor. Ei trebuie să-l călăuzească până la uşa lumii mistice. Oricât ar părea de paradoxal, sarcina de a-l călăuzi în moştenirea sa spirituală e opera religiei şi a ştiinţei. Ştiinţa şi religia se împlinesc una pe alta; ele sunt cei doi stâlpi ai portalului prin care sufletul uman pătrunde în lumea unde rezidă divinitatea.

Să dăm cuvântului „spiritual" o largă semnificaţie! Nu e vorba aici de adevăruri religioase; formulările teologilor şi oamenilor aparţinând marilor organizaţii religioase – atât orientale cât şi occidentale – pot fi sau nu adevărate. Să înţelegem cuvântul „spiritual" ca semnificând lumea luminii şi a frumuseţii, a orânduirii şi a scopului, de care vorbesc cărţile sfinte, lume care face obiectul cercetărilor atente ale savanţilor; e lumea în care vizionarii au pătruns întotdeauna, revenind pentru a descrie experienţele lor. Să considerăm toate manifestările vieţii ca fiind spirituale, lărgind astfel semnificaţia uzuală a acestui cuvânt, până ce implică ener-

giile şi potenţele care stau îndărătul fiecărei forme din natură şi care le dă caracteristicile lor şi calităţile lor esenţiale şi distincte.

De mii de ani, pe întreg pământul, misticii şi cunoscătorii au adus mărturie despre experienţele survenite în lumi mai subtile, unde au fost puşi în contact cu forţe şi fenomene care nu aparţin lumii fizice. Ei relatează de întâlniri cu oştile îngereşti; ei fac aluzie la marele nor de mărturii; se întâlnesc cu fraţii mai vârstnici care trăiesc în alte dimensiuni şi care vădesc puteri de care fiinţele umane obişnuite nu ştiu nimic; ei vorbesc de o lumină şi o slavă; de o cunoaştere directă a adevărului şi de o lume de fenomene care este identică la toţi misticii. Că o mare parte din mărturii poate fi înlăturată ca ţinând de domeniul halucinaţiei, poate fi adevărat; că mulţi din sfinţii de altădată erau psihopaţi şi neurotici, poate fi de asemenea adevărat; dar cu toate acestea rămâne un reziduu de dovezi şi un număr suficient de martori demni de încredere ca să stabilească această mărturie şi să ne determine să credem în veracitatea ei. Aceşti martori au avut contacte directe cu lumea invizibilă şi au transmis mesaje care au modelat gândurile oamenilor şi au îndrumat milioane de vieţi. Ei au pretins că există o ştiinţă a cunoaşterii spirituale şi o tehnică de evoluţie prin care oamenii ar putea ajunge la experienţa mistică şi ar putea cunoaşte pe Dumnezeu.

Ştiinţa aceasta o vom studia în cartea de faţă şi tehnica aceasta vom încerca să o expunem. Ea se ocupă cu întrebuinţarea exactă a minţii, prin care se revelează lumea sufletelor, se descoperă şi se deschide acea uşă secretă care duce de la întuneric la lumină, de la moarte la nemurire şi de la nereal la Real.

Soluţia ultimă a problemei noastre fundamentale constă în dobândirea acestei cunoaşteri – cunoaştere care nu este nici răsăriteană nici apuseană – şi care este deţinută şi de una şi de cealaltă. Când ne vom da mâinile şi când ne vom uni cele mai bune gânduri, vom avea un învăţământ sintetic şi echilibrat, care va elibera generaţiile viitoare.

În Occident, conştiinţa a fost fixată asupra aspectelor materiale ale existenţei; toată puterea mentală a fost

concentrată asupra controlului şi utilizării lucrurilor materiale, perfecţionării confortului fizic şi acumulării de bunuri. În Orient, unde realităţile spirituale au fost mai constant urmărite, puterea mentală a fost folosită la concentrare şi meditaţie, la studii filosofice şi metafizice profunde. Dar majoritatea oamenilor, incapabili de asemenea activităţi, au rămas, din punct de vedere al existenţei fizice, în condiţii precare. Prin contopirea cuceririlor celor două civilizaţii se va putea stabili un echilibru prin care omenirea, ca un tot, va putea să-şi manifeste deplina ei putere. Orientul şi Occidentul învaţă treptat să conlucreze şi să tragă reciproc foloase. Acest fapt constituie lucrarea fundamentală şi necesară a ciclului prezent.

SCOPUL EDUCAȚIEI

„Educația suferă transformări importante. Procesul relativ extern de introducere de fapte, devine din ce în ce mai mult un proces de evocare a posibilităților generatoare mai adânci, care zac în individ."

H.A.OVERSTREET

Unul din numeroșii factori care au adus omenirea la gradul ei actual de dezvoltare a fost creșterea și perfecționarea metodelor și sistemelor sale de educație. La început, educația se afla în întregime sub controlul corpurilor religioase, era foarte mult colorată de teologie iar metodele ei erau dictate de oamenii bisericii și de preoți. Astăzi, orice influență religioasă asupra sistemului de învățământ este ignorată din cauza numeroaselor organizații religioase, iar tendința învățământului e aproape în întregime materialistă și științifică. În trecut, atât în Orient cât și în Occident, se punea problema educației celor mai evoluați membri ai societății; astăzi avem fenomenul educației de mase. Pentru a înțelege mai bine chestiunea educației viitoare - în a cărei superioritate credem cu tărie - trebuie să avem permanent în vedere acești doi factori, căci în sinteza acestor două metode - educația individului și a masei, educația religioasă și științifică - se va găsi ieșirea.

Ca orice lucru în această perioadă de tranziție, sistemele educative se află într-o stare de fluctuație și de schimbare. Sentimentul că s-a făcut mult pentru a se ridica nivelul minții omenești este general, dar el e însoțit de un profund curent de nemulțumire în privința rezultatelor. Chestiunea este de a ști

dacă sistemele de educație ating maximum de bine. Apreciem înaintarea enormă care a fost realizată în perioadele precedente de dezvoltare a societății și totuși ne întrebăm dacă, după toate acestea, luăm din viață tot ceea ce ar putea obține oamenii prevăzuți cu un sistem de dezvoltare adecvat.

Suntem satisfăcuți de creșterea cunoștințelor noastre, de acumularea informațiilor noastre și de controlul nostru asupra forțelor naturii și cu toate astea suntem preocupați să aflăm dacă avem sau nu o cultură adevărată. Îi învățăm pe copiii noștri să memoreze o înșiruire enormă de fapte și să asimileze o sumedenie de amănunte foarte variate și totuși ne întrebăm adesea dacă îi învățăm să trăiască într-un mod satisfăcător. Se cheltuiesc sume uriașe pentru a construi și a înzestra universități și colegii și cu toate acestea profesorii cei mai prevăzători sunt procupați de a ști dacă această educație organizată răspunde de fapt nevoilor cetățeanului obișnuit. Ea pare să nu izbutească în misiunea sa în ceea ce privește individul dotat cu însușiri excepționale.

Într-o epocă de înfăptuire științifică și de sinteză a gândirii în toate domeniile cunoașterii omenești, sunt unii care nu se codesc să afirme: „Dar, vai, niciuna din aceste înfăptuiri nu face din noi oameni mai buni. Nu există nici o ecuație între conturile din bancă și bunătatea inimii. Cunoștința nu este nicidecum același lucru cu înțelepciunea și noblețea de spirit... Lumea n-a văzut niciodată înainte o atât de imensă armată de educatori, nici n-a existat vreodată înainte în istoria lumii o atât de generoasă cheltuire de bani în favoarea educației. Cu toate acestea, rezultatul este dezamăgitor și punctul central rămâne neatins. Instituțiile noastre de învățământ produc câțiva elevi buni și dau o masă de fapte științifice unui mare număr de inși. Dar există un jalnic faliment al obiectivului principal al educației care este, sau ar trebui să fie, formarea caracterului, cultura spiritului, clădirea sufletului."[4]

Până în secolul al optsprezecelea, accentul se punea pe instruirea și cultivarea individului. O instruire intensă era dată

[4] J.Rufus, *Necesitatea unui element spiritual în educație.*

așa numitelor clase superioare și omului care arăta aptitudini deosebite pentru cultura spirituală. Sub sistemul brahmanic în Orient și în mănăstiri în Occident, o cultură specială era acordată acelora care puteau să profite de ea; astfel a fost posibilă apariția unor oameni deosebiți, care, până în ziua de azi, au marcat cu semnul lor gândirea umană. Pe aceasta, lumea occidentală a înlocuit-o, începând cu veacul al optsprezecelea, cu educația de mase. Pentru prima dată, oamenii învață să se servească de mintea lor; ei încep să-și afirme individualitatea lor proprie și să-și formuleze ideile lor proprii. Libertatea de gândire, emanciparea de sub contolul teologiilor (religioase sau științifice) sunt aspectele de necontestat ale schimbării produse și astfel s-a câștigat mult. Masele încep să gândească prin ele însele. În schimb, aceasta este o gândire de masă și opinia publică mulează acum gândirea la fel cum făceau altădată teologiile.

Marea roată a vieții se învârtește, și poate că va trebui să revenim la vechea metodă de instrucție specializată pentru individul special – revenire care, evident, nu va implica înlăturarea educației de mase. În acest fel vom putea în cele din urmă să unificăm metodele trecutului și ale Orientului cu cele ale prezentului și ale Occidentului.

Înainte de a studia aceste două metode, să încercăm să definim educația, clarificându-ne astfel ideile în privința obiectivelor ce stau în fața cercetărilor noastre.

Demersul nostru nu este un lucru simplu Văzută sub aspectul ei cel mai puțin interesant, educația poate fi definită drept un aport de cunoaștere adus unui individ, care primește o masă de informații față de care este indiferent. Aceasta sună arid și sec; simțim că această definiție privește în mod principal dezvoltarea memoriei, prin comunicarea așa numitelor fapte și predarea unei mici doze de informații asupra unui mare număr de subiecte fără legătură între ele.

Totuși, sensul literal al cuvântului este: „a conduce din...“, sau „a scoate din...“ și aceasta este foarte instructiv. Gândirea latentă în această idee este că noi trebuie să scoatem din individ instinctele și capacitățile sale potențiale spre a-l conduce dintr-o stare de conștiință într-alta mai vastă. În felul

acesta, noi conducem, de pildă, copiii, care sunt simplu conștienți de a fi vii, la o stare de auto-conștiință; ei își dau seama de ei înșiși și de relațiile lor cu grupul, și învață să-și dezvolte puterile și capacitățile, în special prin instrucție vocațională, pentru a putea deveni membri ai societății, economic independenți și astfel capabili de a se susține singuri. Noi le exploatăm instinctul de conservare cu scopul de a-i conduce pe cărarea cunoștinței. S-ar putea spune că începem prin a utiliza aparatul lor instinctiv pentru a-i conduce până la calea intelectului? Aceasta poate fi adevărat, dar după ce au fost aduși până aici n-ar trebui să-i învățăm însemnătatea reală a intelecției ca un exercițiu prin care intuiția este eliberată? Noi îi învățăm să-și utilizeze instinctele și intelectul ca părți din aparatul de auto-conservare, în lumea exterioară a actelor omenești, dar întrebuințarea rațiunii pure și controlul eventual al minții prin intuiție, în lucrarea de auto-conservare și de continuitate de conștiință, în lumile subiective și reale, rămân cunoștința privilegiată a unui mic număr de oameni.

Dacă definiția intuiției dată de W.Carr în cartea *Filosofia schimbării* este corectă, atunci metodele noastre educative nu tind la dezvoltarea sa. El o definește ca „cunoașterea directă, prin minte, a realității așa cum este și nu sub forma unei percepții sau a unei concepții, nici ca o idee sau obiect al rațiunii, toate acestea fiind, prin contrast, înțelegere intelectuală“. Noi socotim știința minții, sau modificările principiului gânditor (cum îi spun hindușii), ca strict umane, considerând reacțiile instinctuale ale omului drept calități pe care le posedă în comun cu animalele. Nu e posibil ca știința intuiției, arta viziunii sintetice clare, să poată sta cândva față de intelect, așa cum intelectul, la rândul lui, stă față de facultatea instinctuală?

În lucrarea intitulată *Instinct și intuiție*, G.Dibblee face interesante comentarii, care își găsesc locul aici datorită pledoariei noastre pentru recunoașterea unei tehnici educative ce ar putea conduce la dezvoltarea unei facultăți de deșteptare superioară. El afirmă următoarele:„Instinctul și intuiția încep în părțile extraconștiente din noi înșine, și se arată la fel de

neaşteptat la lumina conştiinţei de toate zilele... Impulsurile instinctului şi incitările intuiţiei sunt născute în secret total. Când apar, ele sunt în mod necesar aproape complete, iar venirea lor în conştiinţa noastră este instantanee."

Într-un alt loc, el arată că intuiţia stă de cealaltă parte a raţiunii, opusă instinctului. Avem, prin urmare, această triplicitate – instinct, intelect şi intuiţie – cu instinctul stând dedesubtul pragului de conştiinţă, ca să zicem aşa, cu intelectul deţinând primul loc în recunoaşterea omului, ca fiinţă umană, şi cu intuiţia ce stă mai presus de amândouă, făcând numai ocazional să se simtă prezenţa sa prin iluminaţii şi dezvăluiri instantanee ale adevărului ce constituie darul nepreţuit cu care au fost hărăziţi marii înţelepţi.

Procesul educativ trebuie să cuprindă, desigur, ceva mai mult decât pregătirea omului pentru a face faţă faptelor externe şi mediului său arbitrar. Umanitatea trebuie scoasă din starea ei actuală şi îndrumată spre un viitor mai vast şi o realizare mai profundă. Ea va trebui să fie înzestrată în aşa fel încât să facă faţă tuturor eventualităţilor şi să obţină cele mai bune rezultate. Puterile oamenilor trebuie aduse la cea mai deplină expresie constructivă a lor.

Înfăptuirea nu trebuie să aibă limită standardizată, care, odată atinsă, îi va lăsa mulţumiţi, satisfăcuţi de ei înşişi şi, prin urmare, statici. Oamenii trebuie conduşi întotdeauna de la condiţii inferioare la condiţii superioare de realizare, iar facultatea de deşteptare trebuie neîncetat dezvoltată. Expansiunea şi creşterea sunt legea vieţii, şi în timp ce marea masă trebuie ridicată printr-un sistem de educaţie susceptibil să procure binele cel mai mare numărului celui mai mare, individul trebuie să primească moştenirea sa deplină şi o cultură specială să i se acorde, căci în perfecţionarea lui stă promisiunea unei epoci noi. Cel inferior şi cel înapoiat trebuie de asemenea să beneficieze de o instrucţie adecvată ca să se poată apropia de standardul fixat de educatori.

Este însă de o şi mai mare importanţă ca nimeni din cei cu aptitudini speciale să nu fie menţinut la nivelul standardului de masă al clasei educate.

Dificultatea de a defini educaţia devine evidentă, problema spinoasă constituind-o scopul real şi obiectivele ei adevărate. J.H.Randall dovedeşte că a înţeles acest lucru atunci când afirmă:

„Educaţia ar putea fi definită ca un exerciţiu posibil de meditaţie privată. Fiecare să se întrebe ce înţelege prin „educaţie" şi, dacă reflectează adânc la întrebare, va descoperi că pentru a răspunde va trebui să scruteze sensul cel mai ascuns al vieţii însăşi. Gândind sincer asupra importanţei educaţiei, suntem siliţi să privim în faţă chestiu-nile fundamentale ale vieţii, aşa cum n-am făcut-o niciodată până acum. Scopul educaţiei este cunoştinţa? Da, desigur, dar cunoaşterea a ce? Scopul ei este puterea? Iarăşi da, dar puterea în ce scop? Scopul ei este ajustarea socială? Epoca modernă răspunde, cu emfază, afirmativ, dar ce fel de ajustare să fie şi determinată de ce idealuri? Că educaţia nu ţinteşte la simpla cunoştinţă şi simpla putere de orice fel, ci la cunoştinţa şi puterea just folosite, aceasta este clar recunoscută de gândirea avansată, nu însă şi de opinia publică.

Prin urmare, marele scop al educaţiei este instruirea şi dezvoltarea individului pentru scopuri sociale, adică, pentru cel mai vast serviciu al omului.

Clasificăm de obicei educaţia în trei categorii – primară, secundară şi superioară. La aceste trei categorii aş dori să adaug o a patra, ultra-superioară Educaţia ultra-superioară este religia, dar aceasta este şi educaţia".[5]

Este interesant de constatat că Bhagavan Das exprimă, în cartea sa *Unitatea gândirii asiatice*, aceleaşi idei :

„Regulile religiei, adică a celei mai vaste ştiinţe, ne pun în situaţia de...a ne achita de toate aceste datorii şi îndatoriri mai mari. Religia a fost descrisă ca fiind porunca sau revelaţia lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, aceasta înseamnă numai legile naturii lui Dumnezeu, aşa cum ne sunt revelate de lucrările intelectuale, intuitive şi inspirate ale vizionarilor şi învăţaţilor tuturor religiilor şi tuturor naţiilor... Noi am auzit vorbindu-se

[5] J.H.Randall, *Educaţie şi religie.*

multă vreme de trei R. Al patrulea R. acel al adevăratei religii, e mai important decât toate celelalte, dar trebuie descoperit şi meditat asupra lui. E absolută nevoie ca toţi gânditorii sinceri să contribuie la această lucrare prin aplicarea metodei ştiinţifice de constatare a acordurilor / în mijlocul diferenţelor".

Orientul şi Occidentul par a simţi deopotrivă că un sistem de educaţie, care nu conduce omul din lumea nevoilor umane la conştiinţa mai vastă a lucrurilor spirituale, nu şi-a îndeplinit misiunea şi nu este la înălţimea cerinţei pline de avânt a sufletului omenesc. Unei instrucţii, care se termină brusc cu intelectul şi ignoră facultatea de a intui adevărul pe care o evidenţiază cele mai bune minţi, îi lipseşte mult. Dacă ea îi lasă pe cei care o practică cu mintea statică şi închisă, atunci i-a lăsat fără instrumentul cu care ar fi putut atinge acel intangibil şi extrem de fin „patru cincimi de viaţă" care se află cu totul în afara domeniului de instrucţie ştiinţifică. Pentru cei care pot depăşi instrucţia academică a minţii cu relaţie la trăirea planului fizic, uşa trebuie să fie deschisă.

Reuşita viitorului omenirii se sprijină pe reuşita acelor indivizi care au capacitatea de înfăptui lucruri mai mari, fiindcă sunt mai spirituale. Aceste elemente ale familiei umane trebuie să fie descoperite, încurajate să meargă înainte şi să pătrundă în domeniul intangibilului. Trebuie să fie cultivate şi instruite şi să li se dea o educaţie care să fie adaptată la ceea ce este mai bun şi mai înalt în ele. O astfel de educaţie cere o percepţie exactă a creşterii şi a condiţiei individuale şi o înţelegere justă a pasului proxim ce trebuie parcurs în fiecare caz dat. Din partea învăţătorului, ea cere vedere interioară, simpatie şi înţelegere.

Există, printre educatori, o înţelegere crescîndă a nevoii de a înălţa procesele educative cele mai avansate cu scopul de a ridica astfel pe cei ce sunt supuşi influenţei lor, din domeniul minţii pur critice şi analitice în acela al raţiunii pure şi al percepţiei intuitive. Bertrand Russel semnalează că: „Educaţia nu trebuie să tindă la o deşteptare pasivă a faptelor moarte, ci la o activitate îndreptată spre lumea pe care eforturile noastre trebuie să o creeze". Dar, trebuie să ţinem seama că procesul

creaţiei presupune un creator viu, acţionând cu intenţie şi utilizând imaginaţia creatoare. Se poate spune că sistemele moderne de educaţie au acest efect? Mintea nu e standardizată şi menţinută la un nivel inferior prin sistemul nostru de educaţie în masă şi prin metoda care constă în a umple memoria cu fapte rău asimilate? Pe bună dreptate se afirmă că „obiectivul principal al educaţiei ar trebui să fie revelaţia etică a universului" sau că „una din cauzele de bază, poate cea mai mare, a epocii noaste materialiste, este lipsa elementului spiritual în educaţia noastră conformistă".

Sunt unii care simt că există un scop mai înalt decât o revelaţie etică şi că este cu putinţă ca umanitatea să fie custodele unei iluminări şi unei glorii care vor fi realizate în plenitudinea lor, numai atunci când masele vor atinge, într-o anumită măsură, magnificienţa ce a caracterizat marile spirite din trecut.

Scopul real al educaţiei n-ar trebui să fie acela de a conduce omenirea din regnul al patrulea, sau regnul uman, în acel regn spiritual în care cei cărora le spunem mistici, sau spirite model trăiesc, se mişcă şi îşi au fiinţa lor? Astfel, omenirea va fi ridicată din lumea materială obiectivă în domeniul spiritului, unde se găsesc adevăratele valori şi în care se stabileşte contactul cu acel Eu Superior, pentru a cărui revelare „eurile" individuale există. Keyserling face aluzie la acest lucru în pasajul următor:

„Noi ne dăm seama de limitele raţiunii omeneşti; înţelegem semnificaţia sforţării noastre; suntem maeştrii naturii. Putem examina simultan lumea interioară şi lumea exterioară. Pentru că putem determina în mod ştiinţfic care sunt intenţiile noastre reale, nu mai avem nevoie să devenim prada propriilor noastre înşelăciuni... De acum încolo, posibilitatea aceasta trebuie să devină motivul *conştient* al vieţii. Până acum nu a fost aşa. Totuşi, aceasta este de mare importanţă fiindcă centrul de conştiinţă determină punctul de plecare al omului. Actualmente, el se află acolo unde omul pune el însuşi accentul; toată fiinţa sa este reorganizată în consecinţă. Prin urmare, o educaţie tinzând la sinteza înţelegerii şi a acţiunii e necesară pentru o viaţă bazată pe recunoaştere.

Întreaga educaţie, în Orient, este îndreptată spre înţelegerea senzorială, care este considerată drept singura cale ce duce la o ridicare a nivelului Existenţei esenţiale. *Lucrul esenţial nu este informaţia ci înţelegerea*; iar înţelegerea nu poate fi atinsă decât prin aplicaţia creatoare personală. Percepţia senzorială nu înseamnă întotdeauna *a da un sens unui lucru*; dimensiunea Semnificaţiei stă în direcţia ce duce de la intern spre extern. Prin urmare, cunoaşterea (în sens de informaţie) şi înţelegerea sunt în realitate în aceeaşi relaţie una faţă de cealaltă ca natura şi spiritul. Informaţia e adusă din exterior în interior; înţelegerea este un proces creator în direcţia contrară. În aceste condiţii, nu există cale directă conducând de la un scop la celălalt. Poţi cunoaşte totul şi în acelaşi timp să nu înţelegi nimic. Acesta este în mod sigur, impasul unde educaţia noastră, care tinde la îngrămădirea de informaţii, a condus majoritatea."[6]

Lucrarea de faţă caută să trateze despre metoda prin care capacitatea de a funcţiona într-o conştiinţă mai largă poate fi dezvoltată şi omul poate să-şi reorganizeze fiinţa pentru scopurile cele mai înalte. Ea se ocupă cu tehnica prin care orice individ care e în stare să dorească aceste scopuri poate întreprinde o instrucţie şi o cultură de sine specială. Dacă această dorinţă poate lua în mintea sa o formă clară şi raţională şi poate fi recunoscută ca un obiectiv perfect legitim, susceptibil de atins cu deplină reuşită, atunci o va accepta bucuros. Metoda propusă este o tehnică individuală ce va permite celui care a profitat de avantajele educaţiei academice obişnuite şi de experienţele vieţii, să-şi dezvolte conştiinţa până ce îşi transcende treptat limitările prezente şi-şi reorientează mintea spre realizări mai înalte. El va descoperi sufletul ca marea Realitate, câştigând astfel o experienţă directă a lucrurilor spirituale.

Educaţia mai este definită ca o reevaluare spirituală a vieţii omeneşti. Sarcina ei este de a *reorienta* individul, de a-l face capabil să aibă o vedere mai profundă şi mai semnificativă a experienţelor sale, de a-l aşeza deasupra şi nu în interiorul

6 C.H.Keyserling, *Cunoaşterea creativă*.

sistemului credinţelor şi idealurilor sale. Această abordare lasă în mod necesar deschisă uşa controversei, căci trăim fiecare într-un mediu diferit; avem fiecare problemele şi caracteristicile noastre speciale, bazate pe ereditatea noastră, condiţia noastră fizică şi mulţi alţi factori. Standardul de valori va trebui să fie modificat în consecinţă, pentru fiecare persoană, pentru fiecare generaţie sau pentru fiecare ţară. Poate să fie adevărat că educaţia are ca scop de a ne pregăti pentru „o existenţă completă", cum spune Herbert Spencer, dar sfera de acţiune şi capacitatea omului diferă. Punctul cel mai de jos şi punctul cel mai de sus la care pot ajunge oamenii variază la nesfârşit şi, astfel, un om având aptitudini pentru un domeniu specific poate să se dovedească complet nepotrivit pentru altul.

Prin urmare, un standard de „existenţă completă" trebuie să fie stabilit, dacă dorim ca definiţia să aibă vreo utilitate.Ca să facem acest lucru, va trebui să determinăm care este tipul pur al omului perfecţionat şi care este suma gamei sale de contact. Nu pare cu putinţă că au fost epuizate posibilităţile aparatului de răspuns uman, nici acelea ale mediului cu care el ne poate pune în raport. Care sunt limitele în care un om poate funcţiona? Dacă există căi de deşteptare ce se întind de la omul primitiv la elita intelectuală şi mai departe la geniile şi conducătorii din toate domeniile de expresie umană, în ce constă diferenţa dintre ele? Din ce cauză câmpurile lor de percepţie sunt atât de diverse? Datorită dezvoltării rasiale, stabilităţii sau instabilităţii glandulare, posesiunii sau lipsei de posesiune, diferenţelor de mediu şi de moştenire – iată numai câteva motive ce ar putea fi invocate.

Dar din tot acest noian de opinii se iveşte faptul fundamental: întinderea vastă a stărilor umane de deşteptare, şi uimitoarea constatare că omenirea a produs asemenea minuni de înţelegere totală, de puritate de expresie şi de influenţă universală desăvârşită aşa cum le vedem evidenţiate de Christos, Buddha, Platon şi alţii, ale căror gânduri şi cuvinte şi-au pus semnul lor inconfundabil pe mintea oamenilor.

Ce-a determinat ca ei să fie ceea ce sunt? Sunt ei miracole ivite din chiar inima Infinitului şi, de aceea, pentru totdeauna

fără egal? Sunt ei produsele procesului evolutiv devenind puternici grație unei experiențe vaste și dezvoltării? Sunt ei floarea unei întregi umanități, care au adăugat la înzestrarea și instrucția lor o cultură specială ce le-a îngăduit să pătrundă într-o lume spirituală rămasă ascunsă pentru alții și să funcționeze într-o dimensiune despre care cei mai înaintați gânditori nu știu nimic?

Sistemele actuale de educație au adus omenirea, în totalitatea sa, la o condiție în care mii de indivizi sunt gata să beneficieze de această cultură specializată. Prin urmare, ne confruntăm noi cu o criză în domeniul educațional ce își are rădăcinile în acest succes care, dacă e urmat în același sens, va deveni un detriment în loc de un ajutor – fiindcă omul e gata pentru ceva nou? Unii sunt încredințați că aceasta e posibil și că a sosit momentul ca educatorii să înceapă să pregătească oamenii pentru noua, divina și minunata experiență care îi va pune pretutindeni în posesia lor înșiși – lucru care a fost până acum prerogativa strictă a misticilor și vizionarilor. Acești cunoscători au mărturisit despre o lume mai vastă decât cea revelată nouă de mecanismul nervilor și care a făcut obiectul cercetărilor chimiștilor, fizicienilor, biologilor și antropologilor. Ei au vorbit în termeni preciși despre un domeniu de contacte și de deșteptare, în care simțurile obișnuite sunt complet inutile. Ei pretind a fi trăit și a se fi mișcat în aceste regiuni mai subtile, iar perseverența desfășurată în cercetarea mistică a realității și concordanța mărturiilor lor de-a lungul veacurilor ne determină să credem în posibilitatea acestei lumi intangibile și existența unui aparat de răspuns prin carese poate lua contactul cu ea. Misticii și gânditorii intuitivi se numără cu zecile de mii și par a ne spune că ei nu conving prin argumente, ci conving prin însăși prezența lor.

Educația a fost de asemenea definită ca o căutare aventuroasă a semnificației vieții, implicând o capacitate de a merge până la extrema limită a lucrurilor, prin gândire." Mi se pare a fi o excelentă descriere a căii misticului și a tehnicii meditației prin care misticul devine cunoscătorul deplin conștient. Oricât ar căuta cineva să explice aceasta, un fapt

rămâne; omul parcurge veacurile căutând și căutarea lui îl conduce mai presus de lucrurile exterioare și concrete ale lumii în care trăiește.

În general, noi suntem creaturi care văd „lucruri". Vedem ceea ce vedem și de regulă, nu dincolo de ceea ce vedem. A face experiența lumii numai ca lume a lucrurilor, înseamnă a omite, fără îndoială, ceva ce este semnificativ. Experiența lucrurilor este desigur necesară, atât cât de departe poate merge. Ea ne îngăduie să circulăm în lumea noastră și să manipulăm cu un oarecare succes factorii vieții. E posibil, totuși, să se ajungă la o percepție diferită a lumii proprii, dacă s-ar putea dezvolta o nouă deprindere a minții. Este, pe scurt, deprinderea de a vedea invizibilul în lumea vizibilă; deprinderea de pătrunde suprafețele, de a vedea lucrurile până la sursa lor originară.

Poate că oamenii sunt acum gata să pătrundă sub aparențe și să-și urmeze cercetările în interiorul formelor exterioare ale naturii, până la ceea ce este cauza lor. Noi suntem poate prea înclinați să confundăm spiritul religios cu cercetarea mistică. Orice gândire clară asupra vieții și asupra marilor legi ale naturii, făcută cu persistență și perseverență, conduce eventual în lumea mistică. Religia pornește cu două ipoteze acceptate, aceea a nevăzutului și aceea a domeniului mistic. Dar știința ajunge în același punct, procedând de la văzut la nevăzut și de la obiectiv la subiectiv. Astfel, după cum s-a spus, prin procesul investigației și al trecerii în interior din formă în formă, misticul ajunge eventual la gloria Eului nedezvăluit. Pare să fie perfect adevărat că toate cărările duc la Dumnezeu – considerând pe Dumnezeu ca scop ultim, simbolul căutării omului după Realitate. Nu mai e semn de superstiție a crede într-o dimensiune superioară și într-o altă lume a Firii. Chiar cuvântul „supranatural" a devenit adânc și profund respectabil și pare posibil că sistemele noastre de educație vor considera cândva pregătirea individului pentru depășirea limitelor sale naturale, ca făcând parte cu totul legitimă din atribuțiile sale.

În ceea ce privește cuvântul „supranatural" este demnă de notat poziția lui Lloyd Morgan: „Există un sens inteligibil în

care se poate spune că în ierarhia ascendentă a stadiilor de progres, considerate ca manifestări ale Intenţiei Divine, fiecare stadiu superior este la rândul său supranatural faţă de cel care îl precede. În acest sens, viaţa este supranaturală faţă de anorganic; coprehensiunea reflectivă, în domeniul gândirii, este supranaturală faţă de percepţia naivă, nereflectivă; atitudinea religioasă – implicând cunoaşterea scopului divin – este supranaturală faţă de atitudinea etică în problemele sociale. Pentru cei care socotesc că au atins acest foarte înalt stadiu, atitudinea religioasă constituie supremul exemplu de supranatural. Aceasta'e distincţia omului spiritual. Ceea ce este important pntru noi, constă într-o nouă atitudine, şi aceasta începe deja să se manifeste. De aceea putem vorbi de o nouă „viziune" şi o nouă „inimă", capabilă de o formă de bucurie mai înaltă şi mai bogată".[7]

În remarcabila sa carte, *Natura umană şi reconstrucţia ei*, D.Hoking observă că educaţia îndeplineşte două funcţii. Ea trebuie întâi de toate să impună tipul şi apoi să procure ceea ce e necesar creşterii dincolo de tip. Educaţia are ca scop să facă omul cu adevărat uman. Ea trebuie să-i desăvârşească natura şi astfel să facă posibilă revelarea capacităţilor potenţiale profunde spre care tinde omenirea întreagă. Evocarea „voinţei de a cunoaşte" şi mai târziu a „voinţei de a fi" trebuie să urmeze un proces de dezvoltare natural. În această conexiune metoda meditaţiei se va revela ca o parte din tehnica educaţiei superioare pe care noua eră o va vedea dezvoltată. Se va descoperi că meditaţia este mijlocul prin care fiinţa umană perfecţionată va putea să se dezvolte şi mai mult şi să intre într-un nou regn al naturii. Meditaţia este în primul rând un proges de educaţie auto-iniţiat, făcând apel la toate puterile voinţei, bazându-se pe înzestrarea actuală, dar producând la sfârşit un tip nou, tipul sufletului, cu aparatul său intern propriu şi conţinând în sine germenii unei dezvoltări şi mai mari.

Fără să fie impus din afară, noul proces educativ ţâşneşte din interior şi devine acea disciplină mentală auto-impusă,

[7] Lloyd Morgan, *Viaţă, Minte,Spirit*

căreia îi dăm denumiri atât de puţin înţelese – concentrare, meditaţie şi contemplare. Fără să fie un proces de instrucţie a memoriei şi dezvoltarea unei mânuiri rapide a aparatului de răspuns care ne pune în contact cu lumea exterioară, tehnica educativă devine un sistem de control a minţii, conducând eventual la deşteptarea interioară a unei noi stări de existenţă. Aceasta produce în cele din urmă o reacţie promtă de răspuns la o lume intangibilă şi nevăzută şi la o serie nouă de recunoaşteri instinctive care îşi au sediul într-un aparat de răspuns mai subtil. Tipul sufletului se impune tipului uman, aşa cum acesta se impune tipului animal; şi întocmai cum tipul uman este produsul instrucţiei masei şi al instinctului – tip care a fost considerabil dezvoltat prin sistemele de educaţie modernă – la fel tipul sufletului este produsul unei metode noi de instrucţie mentală, impusă individului de către sufletul său şi suscitată de urgenţa căutării şi printr-un act al voinţei sale. Acest suflet este totdeauna latent în forma umană, dar manifestarea activităţii sale rezultă din practica meditaţiei.

Aceste două metode de perfecţionare a omului şi de ridicare a lui până la un standard colectiv, şi de producere a apariţiei tipului nou, sufletul, constituie distincţia principală între metodele de educaţie occidentală şi orientală.

Contrastul dintre cele două moduri de dezvoltare este foarte instructiv. În Orient avem cultura atentă a individului, masele fiind lăsate practic fără educaţie. În Occident, avem educaţia colectivă, însă, în general vorbind, individul este lăsat fără cultură specifică. Aceste două mari sisteme divergente au produs fiecare o civilizaţie, exprimându-şi geniul şi manifestările particulare dar şi defectele lor însemnate. Premisele pe care aceste sisteme se bazează diferă mult şi merită să fie examinate, căci în înţelegerea lor şi în eventuala unire a acestor două sisteme se va găsi poate ieşirea pentru omenire.

În sistemul oriental, e admis că în orice formă umană locuieşte o entitate, o fiinţă, numită eul sau sufletul. Eul acesta utilizează forma fiinţei umane drept instrument al său, sau mijlocul său de exprimare şi, prin suma stărilor mentale şi emoţionale, se va manifesta eventual, utilizând copul fizic

ca mecanismul său de funcţionare pe planul fizic. În fine, controlul acestor mijloace de exprimare este supus legii reîncarnării. Prin procesul evolutiv (urmat timp de numeroase vieţi într-un corp fizic) eul construieşte treptat un instrument potrivit prin care să se manifeste şi învaţă să-l stăpânească. Astfel, eul sau sufletul devine într-adevăr creativ, conştient de sine în sensul cel mai înalt şi activ în mediul său, manifestându-şi în mod desăvârşit natura adevărată. Eventual câştigă completă eliberare de formă, de robia naturii dorinţei şi de dominaţia intelectului. Această emancipare finală şi transferul centrului de conştiinţă de la regnul uman la cel spiritual, sunt accelerate de o educaţie specializată, numită procesul meditaţiei, care e supraimpusă la o minte înţelept cultivată.

Rezultatul acestei instrucţii individuale intensive a fost extrem de spectaculos. Metoda răsăriteană este singura care a produs pe întemeietorii tuturor religiilor. Ea este factorul care a determinat apariţia acelor scripturi inspirate ale lumii, care au mulat gândurile oamenilor, şi venirea tuturor mântuitorilor mondiali - Christos, Buddha, Krishna, Zoroastru. Astfel, Orientul a produs, ca rezultat al acestei tehnici particulare, toate marile individualităţi care au dat tonul propriu epocii lor, care au dat învăţătura necesară dezvoltării ideii de Dumnezeu în mintea oamenilor şi astfel au făcut ca omenirea să înainteze pe calea percepţiei spirituale. Rezultatul exoteric al vieţii lor se vede în marile religii organizate.

În instruirea indivizilor înalt dezvoltaţi, masele au fost neglijate şi sistemul, din punct de vedere al dezvoltării rasei umane, lasă în consecinţă de dorit. Defectul sistemului e dezvoltarea tendinţelor vizionare şi puţin practice. Misticul e adesea incapabil să facă faţă împrejurărilor, şi când accentul este pus în întregime pe latura subiectivă a vieţii, bunăstarea fizică a individului e neglijată şi nesocotită. Masele sunt lăsate să lupte în mizerie şi ignoranţă, de unde rezultă acele condiţii deplorabile care se găsesc peste tot în Orient, alături de cea mai înaltă iluminare spirituală a unor individualităţi.

În Occident, asistăm la o situaţie inversă. Subiectivul este ignorat şi privit ca ipotetic, iar premisele pe care se sprijină cultura sunt următoarele; există o entitate, numită fiinţa umană, care posedă o minte, o serie de emoţii şi un aparat de răspuns prin care e pusă în contact cu mediul său. În al doilea rând, caracterul său şi dispoziţiile sale vor depinde de calibrul aparatului său şi de condiţia minţii sale, la care se adaugă natura circumstanţelor înconjurătoare.

Scopul procesului educativ, aplicat în bloc şi fără deosebire, este de a-l face pe individ apt din punct de vedere fizic, ager din punct de vedere mental şi de a-i da o memorie bine instruită, reacţii controlate şi un caracter care să facă din el un contribuabil social şi un factor efectiv în corpul economic.

Mintea lui este privită ca un depozit unde sunt adunate faptele comunicate, şi instrucţia dată fiecărui individ are drept scop să facă din el un membru util societăţii, capabil să se susţină singur şi decent.

Produsul acestor premise este inversul orientalului. Nu există o cultură specifică capabilă să producă figuri mondiale, aşa cum a produs Orientul; a fost elaborat însă un sistem de educaţie colectivă şi au fost încurajate grupurile de gânditori. De unde universităţile, colegiile şi şcolile publice şi private. Acestea îşi imprimă marca pe mii de oameni, standardizându-i şi instruindu-i în aşa fel încât rezultă un produs uman, posedând o cunoştinţă uniformă, un anumit depozit de fapte stereotipe şi informaţii generale.

Drept consecinţă firească, nu mai există ignoranţa deplorabilă pe care o găsim în Orient, ci un nivel destul de ridicat de cunoştinţă generală. Aceasta a dat naştere la ceea ce numim civilizaţie, cu belşugul ei de cărţi şi numeroasele sale ştiinţe. Aceasta a produs investigaţia ştiinţifică a omului şi (pe creasta valului de evoluţie umană) marile grupuri aflate în opoziţie cu marile individualităţi.

Contrastele pot fi rezumate *grosso modo* în felul următor:

OCCIDENT	ORIENT
Grupuri	Indivizi
Cărţi	Biblii
Cunoştinţe	Înţelepciune
Civilizaţie obiectivă	Cultură subiectivă
Dezvoltare mecanică	Dezvoltare mistică
Standardizare	Unicitate
Educaţie colectivă	Instrucţie specială
Ştiinţă	Religie
Instrucţie a memoriei	Meditaţie
Investigaţie	Reflecţie

Cu toate acestea, cauza este aceeaşi – sistemul de educaţie. Cele două metode sunt fundamental corecte; ele au totuşi nevoie să se completeze una pe alta. Educaţia maselor în Orient va conduce la rectificarea problemelor lor relative la planul fizic a căror soluţie e urgentă. În Occident, cultura individului, completată printr-o tehnică a culturii sufletului, va ridica şi va salva civilizaţia noastră care alunecă atât de repede spre prăbuşire. Răsăritul are nevoie de cunoştinţă şi de comunicarea de informaţii. Apusul are nevoie de înţelepciune şi de tehnica meditaţiei.

Când acest sistem ştiinţific şi cultural va fi aplicat fiinţelor umane înalt educate, el va produce acel grup de oameni capabili să unifice realizările celor două emisfere şi să lege unul de altul domeniile subiectiv şi obiectiv. Ei vor tinde spre acel tip de om care să fie practic, cu picioarele bine înfipte în pământ şi, în acelaşi timp, mistic şi vizionar, trăind de asemenea în lumea spiritului şi aducând cu el, în viaţa de toate zilele, inspiraţie şi iluminare.

Pentru realizarea acestor condiţii, considerăm că două lucruri sunt absolut necesare:

- o minte instruită cu o vastă cunoştinţă generală servind drept temelie;
- o deşteptare spirituală a divinităţii interioare, sufletul, dobândită prin sistemul de meditaţie ştiinţifică.

Cerinţa cea mare în Occident constă în dezvoltarea capacităţii individului de a recunoaşte sufletul şi facultatea intuiţiei care, la rândul ei, duce la iluminare. Se observă pretutindeni că ridicarea gradului de stăpânire a omului asupra lui însuşi nu ţine pas cu creşterea stăpânirii omului asupra naturii. De aceea este esenţial ca lumea occidentală să-şi desăvârşească sistemele de educaţie în aşa fel încât să facă posibilă cucerirea acestei stăpâniri de noi înşine.

NATURA SUFLETULUI

„Filosofii spun că sufletul are două fețe, fața superioară care contemplă pe Dumnezeu tot timpul și fața inferioară care privește oarecum în jos, animând simțurile; și fața superioară, care este culmea sufletului, este în eternitate și n-are nimic de-a face cu timpul; ea nu știe nimic de timp sau de corp."

MEISTER ECKHART

Detaliind tehnica prin care se pretinde că intelectualul educat poate deveni cunoscător intuitiv, considerăm că este util să înfățișăm ipotezele pe care se bazează știința educației. În proces, aspectele diverse (ale naturii, sau ale divinității) a căror expresie este omul, trebuie să fie recunoscute, dar conexiunea fundamentală care îl menține în starea de unitate integrată nu trebuie să fie niciodată uitată. Omul este o ființă integrată, dar existența înseamnă mai mult pentru unii oameni decât pentru alții. Pentru unii, este o existență pur animală; pentru alții, ea include suma experiențelor emotive și senzoriale; pentru alții încă ea cuprinde toate acestea, plus o deșteptare mentală care îmbogățește și adâncește infinit de mult viața. Pentru un număr restrâns de oameni, Ființa reprezintă recunoașterea capacității de a înregistra contacte care sunt universale și subiective cât și individuale și obiective. Keyserling afirmă că atunci „Când vorbim de Ființa unui om în opoziție cu abilitatea lui, noi înțelegem sufletul său vital; iar când spunem că această Ființă decide, înțelegem că toate vorbele sale sunt străbătute de viață individuală, că fiecare expresie iradiază personalitatea și că această personalitate e, în sfârșit, responsabilă."

Scopul procesului meditației este de a conduce pe oameni la Lumina care este în ei și de a le permite, în această lumină, să vadă Lumina. Această operă de revelație se bazează pe anumite teorii definite, privind constituția și natura ființei umane. Evoluția și perfecționarea facultății mentale, în om, cu ascuțimea și capacitatea sa de concentrare, oferă în prezent Occidentului oportunitatea de a pune aceste teorii la încercare. O experimentare inteligentă se impune acum în mod natural. Noua sinteză a minții și sufletului trebuie să-și aibă originea în minte, pe culmea intelectualității supreme, dacă dorim ca ceva decisiv să se întâmple.

Dar pentru a face aceasta, trebuie să existe o înțelegere clară a trei aspecte pe care se bazează poziția orientală și care, dacă sunt adevărate, validează efortul celui care studiază tehnica meditației, fără a uita – cum spune un vechi proverb chinez – „Dacă omul rău folosește mijlocul bun, mijlocul bun lucrează rău." Aceste trei premise sunt următoarele:

Prima: Există un suflet în orice făptură omenească și acest suflet se servește de aspectele inferioare ale omului ca de vehicule sau mijloace de exprimare. Obiectivul procesului evolutiv e de a intensifica și de a adânci controlul sufletului asupra instrumentului său. Când acesta e desăvârșit, avem de a face cu o încarnare divină.

A doua: Suma acestor aspecte inferioare, când sunt dezvoltate și coordonate, o numim personalitate. Această unitate este compusă din stările mentale și emotive ale ființei, din energia vitală și din aparatul fizic de răspuns, care „maschează" sau ascund sufletul. Conform filosofiei orientale, aceste aspecte se dezvoltă succesiv și progresiv și numai după ce s-a atins o treaptă relativ înaltă de dezvoltare devine cu putință omului să le coordoneze și mai târziu să le unifice, în conștiință, cu sufletul imanent. Mai târziu vine controlul prin suflet și o expresie mereu crescândă a naturii sufletului. Aceasta e uneori reprezentată în mod simbolic ca o lumină într-o lampă. La început, lampa nu dă nici o radiere, treptat însă lumina își face simțită prezența, și înțelesul cuvintelor lui Christos devine limpede. El a spus: „Eu sunt

lumina lumii", şi a poruncit ucenicilor Săi să lase „să strălucească lumina lor ca oamenii să poată vedea."

A treia: Când viaţa sufletului, acţionând sub legea reîncarnării, a adus personalitatea la o astfel de condiţie încât formează o unitate integrată şi coordonată, atunci se stabileşte între ele o interacţiune mai intensă. Această interacţiune este produsă prin procesele de auto-disciplină, printr-o voinţă activă tinzând la Existenţa spirituală, prin serviciul altruist (căci acesta este modul prin care sufletul conştient de grup se manifestă) şi prin meditaţie. Sfârşitul lucrării este realizarea conştientă a unirii – numită în terminologie creştină, conversiunea.

Aceste trei ipoteze trebuie să fie acceptate, cel puţin provizoriu, pentru ca procesul educaţiei prin meditaţie să devină efectiv. În *Webster's Dictionary* sufletul este definit ca „O entitate concepută ca esenţa, substanţa, sau cauza acţionând viaţa individuală, în special viaţa manifestată în activităţi psihice; vehiculul existenţei individuale, separat de corp prin natură şi de obicei ţinut a fi separabil în existenţă."

Dicţionarul adaugă următorul comentariu, adecvat temei pe care o tratăm: „unele concepţii, considerând sufletul ca totalitatea procesului spiritual de unificare în conjuncţie cu totalitatea procesului trupesc de unificare, par a se găsi la mijloc între concepţia idealistă şi cea materialistă."

Poziţia strict orientală asupra acestei chestiuni ne este dată de către S.Radhakrishnan: „Toate fiinţele organice posedă un principiu de autodeterminare, căruia, în general, îi este atribuit numele de „suflet". În sensul strict al cuvântului, „sufletul" aparţine fiecărei fiinţe care are viaţă în ea, şi diferitele suflete sunt în mod fundamental identice în natură. Diferenţele sunt datorate organizărilor fizice care întunecă şi zădărnicesc viaţa sufletului. Natura corpurilor în care sufletele sunt încorporate e cauza diverselor lor grade de întunecare. Egoul este unitatea psihologică a acestei succesiuni de experienţe conştiente pe care le cunoaştem drept viaţa interioară a unui eu empiric.

Eul empiric este amestecul de spirit liber şi mecanism, de purusha şi prakriti... Fiecare ego posedă în corpul material

dens, care suferă disoluţie la moarte, un corp subtil, format din aparatul psihic, incluzând simţurile."[8]

Sufletul acesta, ni s-a spus, este un fragment din Sufletul Universal, o scânteie din flacăra unică, închisă în corp. Este acel aspect al Vieţii care dă omului – ca şi tuturor formelor în manifestare – viaţă, sau fiinţă şi conştiinţă. Este factorul vital, acel ceva coerent, integrant care face din fiinţa umană o entitate gânditoare, simţitoare şi care aspiră. Intelectul, în om, este acel factor sau calitate de deşteptare animică, ce îi permite să se orienteze în sensul mediului său în decursul stadiilor în care personalitatea sa este insuficient dezvoltată, dar care, mai târziu, prin meditaţie potrivită, îi va îngădui să se orienteze spre suflet, detaşat de mecanism şi deci, către o nouă stare de deşteptare a fiinţei.

Relaţia dintre suflet şi Sufletul Universal este relaţia dintre parte şi Tot; ea dă naştere acelui sens de unitate cu toate fiinţele şi cu realitatea supremă, despre care au mărturisit misticii. Relaţia dintre suflet şi fiinţa umană este relaţia dintre entitatea conştientă şi mediul său de exprimare; dintre cel care gândeşte şi instrumentul de gândire; dintre cel care înregistrează sentimentul şi câmpul experienţei senzoriale; dintre actor şi corpul fizic – singurul mijloc de contact cu câmpul de activitate particular, lumea vieţii fizice. Acest suflet se exprimă prin două forme de energie, aceea pe care o numim principiul vital sau fluid, aspectul viaţă, şi energia raţiunii pure. Aceste energii, în timpul vieţii, sunt concentrate în corpul fizic. Curentul vieţii se centrează în inimă, utilizând sângele, arterele şi venele, şi animând toate părţile organismului. Celălalt curent, de energie intelectuală, se centrează în creier şi utilizează aparatul nervos ca mediul său de exprimare. În inimă, prin urmare, se află sediul principiului vieţii; în cap se află sediul minţii raţionabile şi al conştiinţei spirituale, la care se ajunge ulterior printr-o folosire corectă a minţii.

În legătură cu noţiunea de „suflet", Lloyd Morgan afirmă, în lucrarea sa *Viaţă, Minte, Spirit* următoarele: „În orice caz,

8 S.Radhakrishnan, *Filosofia indiană*, vol.II.

ceea ce se înțelege de obicei prin „teoria sufletului" își are rădăcinile în dualism. Iar ceea ce înțeleg unii când vorbesc de „o psihologie fără suflet" este o psihologie nedualistă. Există, totuși o interpretare în care se poate, sub definiție convenabilă, vorbi de suflet ca fiind ceva distinct de nivelul de dezvoltare mentală, marcat prin faptul că un concept al Spiritului apare în câmpul referenței reflective."

Anterior, în aceeași carte, el afirmase: „Fiecare din noi este o viață, o minte și Spirit; o evidență de viață ca o expresie a planului mondial, o evidență de minte ca o expresie diferită a acelui plan mondial, o evidență de Spirit în măsura în care Substanța acelui plan mondial este revelată în noi. Planul mondial, peste tot, de la expresia sa cea mai inferioară până la expresia sa cea mai înaltă, este manifestarea lui Dumnezeu; în voi, în mine – în fiecare separat – Dumnezeu este parțial revelat ca Spirit."

Această revelație a Divinității este scopul strădaniei mistice și obiectul activității duble a minții – Dumnezeu ca viață în Natură, Dumnezeu ca iubire, în mod subiectiv, și ca plan, ca scop; și aceasta este ceea ce unificarea, pe care o produce meditația, revelează omului. Prin tehnica ei ordonată, omul descoperă această unitate care este el însuși. Prin intermediul ei, el descoperă în cele din urmă relația lui cu universul; află că trupul său fizic și energiile sale vitale sunt o parte a Naturii însăși care, de fapt, este veșmântul exterior al Divinității; el găsește că facultatea lui de a iubi și de a simți îl face conștient de iubirea care se află în inima întregii creații; și descoperă că mintea îi poate da cheia care deschide ușa înțelegerii și că el poate pătrunde în intențiile și planurile care călăuzesc mintea lui Dumnezeu Însuși. De fapt, ajunge la Dumnezeu și descoperă pe Dumnezeu ca Faptul central. Știindu-se divin, el află că totul este deopotrivă divin.

Nu se poate tăgădui că universul este guvernat. Ceva a determinat și continuă să determine funcționarea legii naturale, transformarea ordonată a materiei și energiei. Aceasta poate fi „curbarea cosmosului", sau „șansa oarbă", sau „energia universală", sau „un Jehova absent", sau un „Spirit atotpătrunzător", dar trebuie să fie ceva. Dintr-un

anumit punct de vedere, problema dacă există un Dumnezeu, trebuie să primească un răspuns afirmativ.

Astfel, prin descoperirea de sine și înțelegerea propriei sale naturi, omul ajunge la acel centru din el, care este tot una cu tot ceea ce este; descoperă că el e prevăzut cu un aparat care îl poate pune în contact cu diferitele manifestări prin care Divinitatea caută să se exprime. El posedă un corp vital, reacționând la energia universală și vehiculul celor două forme de energie sufletească la care ne-am referit mai sus. Chestiunea corpului vital, a raporturilor sale cu această energie universală și a celor șapte puncte de contact cu organismul fizic a fost aprofundată în cartea mea *Sufletul și mecanismul lui*, așa că nu voi stărui prea mult aici, ci voi cita doar un paragaf:

„Îndărătul corpului obiectiv se găsește o formă subiectivă alcătuită din materie eterică și acționând ca un conductor al principilui vital al energiei sau prana. Acest principiu de viață este aspectul forță al sufletului și, prin intermediul corpului eteric, sufletul animă forma, îi dă particularitățile sale și atributele sale, imprimă asupră-i dorințele sale și, eventual, o dirijează prin activitatea minții. Prin intermediul creierului, sufletul galvanizează corpul în activitate conștientă (dirijată) și, prin mijlocirea inimii, toate părțile sunt străbătute de viață."

Există de asemenea un alt „corp" care este compus din suma stărilor emotive, a dispozițiilor și a sentimentelor. Acest corp reacționează la mediul fizic al omului, în răspuns la informațiile primite de creier prin cele cinci simțuri și care îi sunt comunicate prin intermediul corpului vital. Astfel, el poate fi pus în activitate pentru scopuri pur egoiste și de o natură personală; sau poate fi instruit să reacționeze în primul rînd la minte, considerînd mintea (acest lucru se întâmplă foarte rar) ca fiind interpretul eului spiritual, al sufletului.

Acest corp emoțional, caracterizat prin sentiment și dorință, este cel care acționează foarte puternic, în majoritatea cazurilor, asupra corpului fizic. Acesta din urmă este privit de esoteriști ca un automat, pus în acțiune de natura dorinței și stimulat de energia vitală.

Pe măsură ce omenirea progresează, un alt „corp", corpul mental, se naşte, intră în activitate şi, treptat, îşi asumă un control natural şi activ. Ca şi organismele fizic şi emoţional, acest mecanism mental e la început în întregime obiectiv în orientarea sa şi intră în activitate datorită impulsurilor ce-i vin din lumea exterioară pe calea simţurilor. Devenind din ce în ce mai pozitiv, el începe să domine încet dar sigur celelalte aspecte fenomenale ale omului, până ce personalitatea, în toate cele patru aspecte ale sale, e completată şi unificată într-o entitate funcţionând pe planul fizic. Când aceasta se produce, un prag este atins şi noi dezvoltări devin posibile.

În tot acest timp, cele două energii ale sufletului, viaţa şi mintea, au operat prin vehicule, fără ca omul să-şi dea seama de izvorul lor sau de scopul lor. Ca rezultat al lucrării lor, el este acum o fiinţă umană de grad înalt, inteligentă, activă. Dar, în omul integrat, începe să se manifeste o tendinţă către Dumnezeu; el e mânat de o neodihnă divină spre o deşteptare conştientă a sufletului său şi spre un contact conştient cu el – sufletul său, factorul nevăzut pe care el îl simte, dar de care rămâne personal neconştient. Acum el începe un proces de auto-educaţie şi de intensă investigaţie a adevăratei sale naturi. Personalitatea sa, care era întoarsă spre lumea vieţii fizice, emotive şi mentale, având-şi atenţia obiectiv concentrată, trece printr-un proces de reorientare şi se întoarce înăuntru spre Eu. Focarul ei devine subiectiv, în scopul de a suscita manifestarea acelei „Fiinţe mai adânci" despre care vorbeşte Keyserling. Este căutată unirea conştientă cu sufletul şi aceasta nu numai sub unghiul emotiv şi senzorial al cucernicului şi al misticului. Este căutată experienţa directă. Cunoaşterea Eului divin şi certitudinea mentală în privinţa existenţei imanente a Fiului lui Dumnezeu devin ţinta tuturor eforturilor sale. Metoda aceasta nu e aceea a cucernicului mistic care, sub presiunea dragostei naturii sale emotive, a căutat pe Dumnezeu. E metoda apropierii intelectuale şi a subordonării personalităţii întregi la atracţia realizărilor spirituale.

Toate tipurile pur mentale şi toate personalităţile cu adevărat coordonate sunt mistici de inimă şi au trecut prin

stadiul mistic odată, într-o existenţă anterioară. Pe măsură ce intelectul ia avînt şi mintea se dezvoltă, misticismul poate să dispară temporar, să treacă pe al doilea plan şi să rămână pentru un timp în domeniul subcon-ştientului. Accentul va fi pus inevitabil pe voinţa de a cunoaşte; direcţia vieţii (care nu mai e satisfăcută de aspectele externe ale manifestării) va fi în sensul cunoaşterii sufletului şi întrebuinţării minţii pentru înţelegerea adevărului spiritual.

Capul şi inima devin unite în efortul lor. Mintea şi raţiunea pură sunt îmbinate cu iubirea şi devoţiunea, într-o totală reajustare a personalităţii la un nou domeniu de deşteptare. Stări noi de conştiinţă sunt înregistrate, o lume fenomenală nouă e percepută treptat-treptat şi aspirantul începe să întrevadă că focarul vieţii sale şi conştiinţa sa pot fi în întregime retrase din câmpul preocupărilor sale trecute. El află că poate ajunge la Dumnezeu, şi că poate deveni conştient de o lume nouă, situată înlăuntrul formelor exterioare. El începe să se considere ca un cetăţean conştient al unui alt regn al naturii, cel spiritual – care este atât de real şi atât de vital, atât de ordonat şi atât de diferit faţă de tot ce cunoscuse până atunci. El îşi asumă ferm atitudinea sufletului faţă de instrumentul său, corpul omenesc. Nu se mai consideră ca un om controlat de emoţiile sale, împins de energie şi dirijat de minte, ci se cunoaşte ca fiind Eul, gândind prin minte, simţind prin emoţii şi acţionând conştient. Odată ce această conştiinţă se statorniceşte şi devine permanentă, lucrarea evoluţiei în cazul său este consumată, marea conversiune este realizată şi unirea dintre Eul şi vehiculul său de exprimare este stabilită. Astfel un divin Fiu al lui Dumnezeu se încarnează conştient.

Prin lucrarea educaţiei, coordonarea personalităţii a fost mult grăbită, aşa încât cultura intensă a individului poate fi întreprinsă. Educaţia şi reorientarea fiinţei umane avansate trebuie să devină un obiectiv prioritar. Cum poate omul să-şi găsească sufletul său, ori să verifice faptul existenţei acestui suflet? Cum poate el să se reajusteze la condiţiile vieţii sufletului şi să înceapă să funcţioneze conştient şi simultan ca suflet şi ca om? Ce trebuie să facă el pentru a produce

această unire între suflet şi instrumentul său, unire care este esenţială dacă aspiraţia naturii sale trebuie să fie totdeauna satisfăcută? Cum poate el să ştie şi nu numai să creadă, să nădăjduiască şi să aspire?

Vocea experimentată a înţelepciunii orientale ne sugerează mijlocul; meditaţia. Dacă meditaţia este urmată cum se cuvine şi dacă perseverenţa este nota dominantă a vieţii, atunci contactul cu sufletul se va stabili în mod treptat. Rezultatele acestui contact se vor traduce prin disciplina de sine, purificarea, viaţa de aspiraţie şi serviciu în slujba altora. Meditaţia, după cum vom vedea, este un proces strict mental, conducând la cunoaşterea sufletului şi la iluminare. E un fapt dovedit că „omul este după cum gândeşte".

OBIECTIVELE ÎN MEDITAŢIE

„Unirea e obţinută prin subjugarea naturii psihice şi restrângerea substanţei mentale. Când aceasta a fost îndeplinită, yoghinul se cunoaşte aşa cum este în realitate."

PATANJALI

Admiţând corectitudinea teoriilor schiţate în capitolele precedente, e necesar să arătăm în mod clar spre ce scop precis tinde omul educat, atunci când intră pe calea meditaţiei, şi prin ce diferă meditaţia de ceea ce creştinul numeşte rugăciune. O noţiune precisă a acestor două aspecte este esenţială dacă vrem să progresăm, căci sarcina care-l aşteaptă pe cercetător este dificilă; îi va fi necesar mai mult decât un entuziasm trecător şi un efort vremelnic, dacă doreşte să stăpânească această ştiinţă şi să beneficieze de tehnica sa. Să examinăm şi să comparăm cele două metode, aceea a rugăciunii şi aceea a meditaţiei.

„Rugăciunea este dorinţa sinceră a sufletului,
Rostită sau nerostită;
Mişcarea unui foc ascuns
Care freamătă-n piept."

Ideea dominantă este aceea de dorinţă şi de rugăminte; iar izvorul dorinţei este inima. Dar trebuie să observăm că dorinţa inimii poate avea ca obiect fie dobândirea bunurilor pe care individul le doreşte, fie aceea a bunurilor cereşti şi transcendente la care sufletul aspiră. Şi într-un caz şi în celălalt, ideea fundamentală este de a cere ceea ce îi lipseşte;

ceva este eventual dobândit, numai credința petiționarului să fie destul de puternică.

Meditația diferă de rugăciune prin aceea că ea este în primul rând o orientare a minții, orientare care aduce realizări și recunoașteri ce devin o cunoștință formulată. Există o mare confuzie asupra acestei deosebiri, și Bianco din Siena vorbea în realitate de meditație când spunea: „Ce este rugăciunea, dacă nu întoarcerea minții direct către Dumnezeu."

Oamenii obișnuiți fiind în mod predominant de natură mistică cer ceea ce au nevoie: ei se frământă în rugăciune pentru câștigarea virtuților dorite; ei roagă o Divinitate ascultătoare să le potolească tulburările; ei tulbură cerul înalt pentru bunurile – materiale sau spirituale – pe care le consideră esențiale fericirii lor. Ei aspiră și doresc calități, circumstanțe și acei factori condiționali care le vor face viața mai ușoară, sau îi vor elibera pentru ceea ce cred ei că le este de mai mare folosință. Ei agonizează în rugăciune, implorând alinarea suferințelor și bolilor, și caută să obțină de la Dumnezeu un răspuns la rugăciunea lor pentru revelație. Dar a chema, a cere și a aștepta sunt caracteristicile principale ale rugăciunii, cu dorința predominând și cu inima angajată. Natura emotivă și partea simțitoare a omului e cea care caută ceea ce îi este necesar, iar trebuințele sunt multiple, vaste și reale. Aceasta e apropierea prin inimă.

Se pot recunoaște patru grade de rugăciune:

1. Rugăciune pentru beneficii materiale și pentru ajutor.
2. Rugăciune pentru virtuți și pentru dăruiri de caracter.
3. Rugăciune pentru alții, rugăciune de mijlocire.
4. Rugăciune pentru iluminare și pentru realizare divină.

Se va vedea din studiul acestor patru tipuri de rugăciune că toate își au rădăcina în natura dorinței și că cea de a patra aduce aspirantul în punctul de unde rugăciunea poate sfârși iar meditația poate începe. Seneca trebuie să fi înțeles acest lucru când spunea: „Nici o rugăciune nu e necesară, afară de a cere o bună stare a minții și sănătatea (plenitudinea) sufletului."

Meditația transportă lucrarea în domeniul mental; dorința face loc lucrării practice de pregătire pentru cunoașterea divină, și omul care și-a început lunga sa carieră și experiența vieții cu dorința de însușire fundamentală și care a atins stadiul adorării Realității divine vag întrezărită, trece acum din lumea mistică în aceea a intelectului, a rațiunii și a eventualei realizări.

Rugăciunea, plus un altruism disciplinat, produce misticul. Meditația, plus serviciul disciplinat, organizat, produce cunoscătorul. Misticul, după cum am văzut mai înainte, percepe realitățile divine, și (din înălțimile aspirației sale) intră în contact cu viziunea mistică; el aspiră fără încetare la repetarea constantă a stării extatice la care rugăciunea, adorația și venerația sa l-au ridicat. El este, în general, incapabil să repete această inițiere după voia sa.

În meditație, cazul este invers; prin cunoaștere și înțelegere, omul iluminat este capabil să intre după voie în împărăția sufletului și să participe în mod inteligent la viața sa și la stările sale de conștiință. Una din metode implică natura emoțională și e bazată pe credința într-un Dumnezeu care poate da. Cealaltă implică natura mentală și e bazată pe credința în divinitatea omului însuși.

De subliniat, totuși, că termenul „mistic" este întrebuințat într-un sens foarte larg, care acoperă nu numai misticul pur, cu viziunile și reacțiile sale senzoriale, ci și pe aceia care trec în domeniul cunoștinței pure și al certitudinii. El acoperă atât acele stări neașteptate și intangibile bazate pe aspirație pură și devoțiune, cât și pe acelea care sunt rezultatul unei apropieri ordonate, inteligente, de Realitate și care sunt susceptibile de repetare grație legilor pe care cunoscătorul le-a învățat.

Bertrand Russel se ocupă de această problemă într-un mod foarte interesant, deși el întrebuințează termenul „mistic" în ambele sensuri. Cuvintele lui formează un preludiu fascinant la tema noastră:

„Filosofia mistică, în toate veacurile și în toate părțile lumii, e caracterizată prin anumite credințe, care sunt ilustrate de doctrinele pe care le-am examinat.

Există, mai întâi, credința în înțelegerea contrară cunoașterii discursive și analitice; credința într-un mod de înțelepciune subit pătrunzător, constângător, care contrastează cu

studiul încet şi failibil al aparenţei exterioare, printr-o ştiinţă sprijinindu-se în întregime pe simţuri...

Pătrunderea mistică începe printr-un sentiment de mister dezvăluit, de înţelepciune ascunsă devenită deodată sigură, dincolo de orice îndoială. Simţul de siguranţă şi de revelaţie devansează orice credinţă definită. Credinţele definite la care misticii ajung sunt rezultatul reflecţiei asupra experienţei nearticulate câştigată în momentul pătunderii...

Primul şi cel mai direct rezultat al momentului iluminării este credinţa în posibilitatea unui mod de cunoaştere care poate fi numit revelaţie, pătrundere, sau intuiţie, în contrast cu simţurile, raţiunea şi analiza, care sunt considerate drept oarbe călăuze conducând la mlaştina iluziei. Strâns legată de această credinţă este concepţia unei Realităţi aflată îndărătul lumii aparenţelor, şi cu totul diferită de ea. Această Realitate este considerată cu o admiraţie urcând adesea până la adoraţie; ea este simţită întotdeauna şi pretutindeni aproape, uşor voalată de arătările simţurilor şi gata să strălucească în toată gloria sa pentru mintea receptivă, chiar prin nebunia aparentă şi răutatea omului. Poetul, artistul şi îndrăgostitul sunt căutătorii acestei glorii; frumuseţea care îi chinuie şi pe care ei o urmăresc este răsfrângerea slabă a soarelui ei. Dar misticul vieţuieşte în deplina lumină a viziunii; ceea ce alţii caută vag el o cunoaşte, cu o cunoştinţă pe lângă care orice altă cunoştinţă este ignoranţă.

A doua caracteristică a misticismului este credinţa în unitate şi refuzul de a admite opoziţia sau diviziunea.

O a treia trăsătură a oricărei metafizici mistice este negarea realităţii Timpului. Aceasta este o consecinţă a negării diviziunii; dacă totul e una, distincţia între trecut şi viitor trebuie să fie iluzorie.

Ultima dintre doctrinele misticismului e credinţa că tot răul este o simplă aparenţă, o iluzie produsă de diviziunile şi opoziţiile intelectului analitic. Misticismul nu susţine că lucruri precum cruzimea, de pildă, sunt bune, ci neagă că ele sunt reale; ele aparţin lumii inferioare de care trebuie să ne eliberăm prin pătrunderea viziunii."[9]

Dar calea mistică e o pregătire pentru calea cunoştinţei şi din punctul în care misticul se opreşte în adoraţie dinaintea viziunii, aspirând după Prea-Iubitul, căutătorul adevăratei cunoaşteri reia sarcina şi continuă lucrarea. Ch.Bennett, la sfârşitul cărţii sale asupra misticismului, spune: „Misticul, la terminarea pregătirii sale, aşteaptă simplu o apariţie şi un eveniment pe care are grijă să nu le definească în mod precis; el aşteaptă, de asemenea, cu conştiinţa deplină că efortul său l-a dus atât de departe cât poate el merge şi că aceasta trebuie să fie completată printr-un contact oarecare, venit din afară."

Această gândire limitează întreaga idee la domeniul percepţiei senzoriale. Există însă ceva mai mult; există o cunoaştere directă. Există o înţelegere a legilor care guvernează acest nou domeniu al fiinţei. Există o supunere la o nouă procedură cuprinzând etape, cuvinte de trecere, care conduc la uşă şi o fac să se deschidă. Aici meditaţia îşi joacă rolul şi mintea intervine pentru a-şi îndeplini noua funcţie de revelaţie. Prin meditaţie, unirea, la care aspiră misticul, pe care el o simte şi de la care are scurte şi fugitive experienţe, devine definită şi cunoscută în afară de orice controversă, putându-se redobândi oricând după voie. Referindu-se la acest aspect, părintele Joseph Marechal arată:

„...simbolul piere, imaginile se şterg, spaţiul dispare, multiplicitatea e redusă, raţiunea tăcută, sentimentul de extensiune se adună şi apoi se curmă; *activitatea intelectuală este în întregime concentrată în intensitatea sa*; ea prinde fără intermediar, cu suverana certitudine a intuiţiei, Fiinţa, pe Dumnezeu.

Mintea omenească, atunci, este *o facultate în căutarea intuiţiei sale* – adică a asimilării Fiinţei, a Fiinţei pure şi simple, în mod suveran una, fără restricţie, fără deosebire de esenţă şi existenţă, de posibil şi real."[10]

---

9 Bertrand Russell, *Misticism şi logică*.

10 Joseph Marechal, *Psihologia misticului*.

A lua mintea şi a o obişnui cu noua sa sarcină de revelare a divinului constituie acum obiectivul misticului convins. Pentru a face aceasta cu succes, el va avea nevoie de o viziune clară a scopului său şi de o înţelegere lucidă a rezultatelor, eventual a fi demonstrate. El va trebui să facă socoteala exactă a capacităţilor, a lipsurilor şi a defectelor cu care îşi începe străduinţa. El va trebui să câştige o noţiune cât se poate de cumpănită despre sine însuşi şi despre mediul său. Paralel cu aceasta, va trebui să aibă şi o noţiune la fel de echilibrată a scopului şi o înţelegere a minunii realizărilor şi darurilor care vor fi ale lui, când interesul său va fi transferat de la lucrurile care îi atrag acum atenţia şi emoţiile, la valorile şi la standardele mai înalte.

Am văzut că meditaţia este un proces prin care mintea este reorientată către Realitate şi care, just întrebuinţată, poate conduce omul într-un alt regn al naturii, într-o altă stare de conştiinţă şi Fiinţă şi într-o altă dimensiune. Scopul acestei înfăptuiri a fost transferat în regiuni superioare de gândire şi de realizare. Care sunt rezultatele precise ale acestei reorientări?

Se poate spune mai întâi de toate că meditaţia este ştiinţa care ne îngăduie să ajungem la o experienţă directă a lui Dumnezeu. Acela în care trăim, ne mişcăm, şi ne avem fiinţa nu mai este obiectul unei aspiraţii, sau simbolul unei posibilităţi divine. Cunoaştem pe Dumnezeu ca Eterna Cauză şi izvorul a toate câte sunt, inclusiv noi înşine. Noi cunoaştem Totul. Devenim una cu propriul nostru suflet nemuritor, devenim una cu Dumnezeu şi, când acest eveniment uimitor are loc, constatăm că conştiinţa sufletului individual este conştiinţa Totului şi că separaţia şi diviziunea, deosebirile şi conceptele de mine şi tine, de Dumnezeu şi Fiu al lui Dumnezeu, au dispărut în cunoaşterea şi realizarea unităţii. Dualismul a făcut loc unităţii. Aceasta este Calea Unirii. Personalitatea integrală a fost depăşită printr-un proces ordonat de desfăşurare a sufletului, şi o conversiune conştientă s-a produs între eul inferior sau personal şi eul superior sau divin. Această dualitate trebuie să fie mai întâi realizată şi apoi depăşită, înainte ca Eul Real să devină, în conştiinţa omului, Eul Suprem. S-a spus, timp de veacuri, că cele două părţi ale omului n-au avut nimic comun; dar aceste două părţi sunt sufletul şi natura formei şi sunt unite etern prin principiul minţii (şi aici stă soluţia problemei omului).

În *Bhagavad-Gita*, întâlnim un paragraf extrem de semnificativ: „Eul este prietenul eului, pentru acela în care eul este cucerit de Eu; dar pentru acela care este departe de Eu, propriul său eu e ostil ca un duşman."

Şi Sfântul Pavel spune practic acelaşi lucru, în strigătul său disperat: „Pentru că ştiu că nu locuieşte în mine, adică în carnea mea, ce este bun; căci a voi se află în mine, dar a face binele nu aflu... Căci mă bucur de legea lui Dumnezeu după omul dinăuntru. Dar văd altă lege în membrele mele, luptându-se împotriva legii minţii mele şi dându-mă rob legii păcatului care este în membrele mele. Om nenorocit ce sunt! Cine mă va elibera pe mine (Eul real) de trupul morţii acesteia?" (Romani, VII)

Acest Eu real este Dumnezeu – Dumnezeu triumfătorul, Dumnezeu Creatorul, Dumnezeu Mântuitorul omului. Este, în cuvintele Sfântului Pavel, „Christos în noi, nădejdea slavei." Aceasta nu mai este o teorie, ci devine un fapt în conştiinţa noastră.

Meditaţia face ca credinţele noastre să se schimbe în fapte verificate, iar teoriile noastre în experienţe probate. Declaraţia Sfântului Pavel rămâne numai un concept şi o posibilitate până când, prin meditaţie, viaţa lui Christos este evocată şi devine factorul dominant în viaţa zilnică.

Noi vorbim de noi înşine ca fiind divini şi ca fiind fii ai lui Dumnezeu. Cunoaştem pe aceia care au demonstrat divinitatea lor lumii şi care stau în fruntea înfăptuirii omeneşti, mărturisind facultăţi mai presus de înţelegerea noastră. Suntem conştienţi, în noi înşine, de sforţările care ne mână spre cunoaştere şi de îndemnurile interioare care au determinat omenirea să urce scara evoluţiei, pînă la gradul actual a ceea ce numim fiinţe umane cultivate. Un îndemn divin ne-a condus din stadiul locuitorului de peşteră la condiţiile civilizaţiei noastre moderne.

În afară de aceasta, cunoaştem pe cei ce posedă, sau pretind că posedă, o viziune a lucrurilor cereşti, şi care aduc mărturie că există o cale directă până la centrul Realităţii divine, cale pe care ei cer de asemenea s-o urmăm şi noi. Ni s-a spus că e cu putinţă să avem experienţa directă, şi nota caracteristică a timpului nostru modern se poate rezuma în cuvintele „De la autoritate la experienţă". Cum putem noi şti? Cum putem avea această experienţă directă, în afara oricărei ingerinţe? S-a răspuns că există o metodă care a fost urmată de milioane de fiinţe şi un proces ştiinţific care a fost formulat şi urmat de gânditorii tuturor perioadelor şi prin intermediul cărora ei au devenit cunoscători.

Procesul educativ şi-a îndeplinit poate rolul său principal pregătind mintea să întreprindă lucrarea de meditaţie. Psihologii ne-au spus mult despre reacţiile noastre mentale şi despre deprinderile noastre instinctive. Acum, omul trebuie în mod conştient să ia în posesie instrumentul său şi să treacă din fazele iniţiale ale procesului educativ în acel laborator interior, unde este posibil să cunoască, prin sine însuşi, pe Dumnezeu, obiectivul oricărei educaţii. Cine a spus că lumea nu e o temniţă, ci o grădiniţă spirituală, unde milioane de copii plini de mirare încearcă să silabisească pe Dumnezeu? Mintea ne trimite încoace şi încolo în lucrarea de silabisire a adevărului până ce se iveşte ziua când, istoviţi, ne retragem în noi înşine şi medităm, şi atunci Îl aflăm pe Dumnezeu. Toată cercetarea noastră stăruitoare îşi găseşte atunci explicaţia şi semnificaţia. E Dumnezeu lucrând în noi. Când descoperim atunci valorile mai durabile, sau când le creem, noi trăim pe Dumnezeu în propria noastră viaţă.

Putem defini meditaţia ca metoda prin care omul ajunge la slava eului dezvăluit, prin procesul de îndepărtare succesivă a formelor. Educaţia nu se dobândeşte numai în şcoli şi universităţi. Cea mai înaltă şcoală dintre toate este experienţa vieţii însăşi şi lecţiile pe care le învăţăm sunt acelea pe care le atragem asupra noastră, identificându-ne cu o succesiune de forme – forme de plăcere, forme de dorinţă, forme de cunoaştere. Căci ce altceva sunt formele dacă nu substituţii pe care le creem şi apoi le aşezăm dinaintea noastră, ca

obiecte de adorare, sau acele idei de fericire şi adevăr pe care alţii le-au creat şi după care alergăm veşnic, pentru a descoperi că dispar în negură în faţa ochilor noştri obosiţi? Căutăm satisfacţie în manifestările de toate felurile, numai pentru a afla că se prefac în praf şi cenuşă, până când ajungem la acel ceva – intangibil, totuşi infinit real – care a dat fiinţă la toate. Cel care vede toate formele ca simboluri ale realităţii se află desigur pe punctul de a atinge eul dezvăluit. Dar pentru a realiza acest lucru se cere o bună înţelegere mentală şi o intuiţie dirijată.

Fenomenele ne apar deghizate în încadrarea lor temporală şi spaţială; ele sunt mesaje cifrate a căror ultimă semnificaţie nu o vom înţelege până când nu vom fi descoperit cum să le desfacem din învelişul lor de timp-spaţiu.

Omul este un punct de lumină divină, ascuns într-un număr de învelişuri, cum este ascunsă lumina într-o lanternă. Aceastã lanternă poate fi sau închisă şi întunecată, sau deschisă şi radiantă. Poate fi sau o lumină strălucind înaintea oamenilor, sau un lucru ascuns şi, prin urmare, fără nici un folos pentru ceilalţi.

În *Yoga-Sutra* a lui Patanjali, lucrare fundamentală asupra meditaţiei, se afirmă că prin disciplină şi meditaţie „ceea ce întunecă lumina este treptat înlăturat iar când inteligenţa spirituală... se reflectă în substanţa mentală, atunci vine deşteptarea Eului". La un moment determinat al istoriei fiecărei fiinţe umane, survine o cotitură importantă când lumina trebuie să fie simţită, graţie utilizării corecte a inteligenţei, şi când se intră în contact cu Divinul. Patanjali insistă asupra acestui punct când spune: „Transferul conştiinţei, dintr-un vehicul inferior, într-unul superior, face parte din procesul creator şi evolutiv". Încet şi treptat, lucrarea de cunoaştere directă devine posibilă şi slava care este ascunsă în fiecare formă, poate fi revelată. Secretul constă în a şti când a venit acest timp şi de a prinde momentul oportunităţii. Meister Eckhart spune: „Dacă sufletul ar fi dezbrăcat de toate învelişurile sale, Dumnezeu s-ar descoperi gol vederii lui şi s-ar da lui fără rezervă. Câtă vreme sufletul nu şi-a aruncat

toate vălurile, oricât de subțiri ar fi, el nu poate vedea pe Dumnezeu".[11]

Meditația este prin urmare un proces ordonat prin care omul află pe Dumnezeu. E un sistem verificat care revelează infailibil divinul. Cuvintele importante aici sunt „proces ordonat". Aceasta ne conduce la ideea că sunt anumite reguli de urmat, anumite trepte de urcat și anumite stadii de dezvoltare de experimentat înainte ca omul să poată culege roadele meditației. După cum am văzut, ea este o parte a procesului evolutiv și, ca orice lucru în natură, e lentă dar sigură și infailibilă în rezultatele sale. Nu există dezamăgire pentru omul care consimte să se supună regulilor și să lucreze după acest sistem. Meditația cere auto-control în toate lucrurile și, atâta vreme cât lucrarea de meditație însăși nu e însoțită de împlinirea celorlalte cerințe incluse în „procesul ordonat" (precum controlul de sine și serviciul activ), obiectivul nu va putea fi atins. Fanatismul este exclus. Aceasta se arată limpede în *Bhagavad-Gita*: „Nu există meditație pentru omul care mănâncă prea puțin sau pentru omul care mănâncă prea mult, sau pentru acela al cărui obicei e să doarmă prea mult sau prea puțin. Pentru cel care e ordonat în mâncare, în lucru, în somn și veghere, meditația devine distrugătorul a toată suferința".

Meditația poate fi privită ca o parte a procesului natural care a dus omul atât de departe pe calea evoluției, dintr-un stadiu aflat puțin deasupra animalului, la starea actuală de înțelegere mentală, de înfăptuire științifică și de neliniște divină. Centrul său de conștiință s-a schimbat și atenția sa a fost fixată asupra unui câmp de contacte din ce în ce mai larg. Omul a trecut din starea pur animală și fizică a ființei în aceea a unei deșteptări intens emoționale și senzoriale și, în prezent, în această stare se află milioane de oameni. Dar alte milioane progresează într-un alt câmp de deșteptare, superior, în acela al minții. Un alt grup de oameni, mult mai puțini la număr, trec într-o sferă unde devine posibil un câmp de contacte universal; pe aceștia îi numim cunoscători. Prin

[11] Franz Pfeiffer, *Meister Eckhart*.

toate metodele întrebuințate, străbate firul de aur al intenției divine, iar calea prin care conștiința umană e transferată în domeniul realizării sufletului și deșteptării sufletului este aceea a meditației.

Acest proces de dezvăluire a Eului prin negarea laturii-formă a vieții, și eventuala incapacitate a diverselor învelișuri de a-l ascunde, poate fi descris în termeni de transmutare ca și în acela de transfer de conștiință.

Transmutarea este schimbarea energiilor minții, a emoțiilor și a naturii fizice, dirijate în așa fel încât să servească a revela Eul, nu numai a revela natura psihică și corporală.

S-a afirmat, că noi avem cinci instincte principale în comun cu toate animalele. Când aceste instincte sunt întrebuințate pentru scopuri egoiste și personale, ele intensifică viața corpului, întăresc forma sau natura materială și servesc tot mai mult să ascundă Eul, omul spiritual. Acestea trebuie transmutate în sublimările lor superioare, căci fiecare caracteristică animală își are prototipul său spiritual. Instinctul autoconservării trebuie eventual să fie înlocuit prin comprehensiunea nemuririi și omul, „sălășluind de-a pururea în Etern", va umbla pe pământ și-și va îndeplini menirea. Instinctul, care face ca eul inferior să avanseze și să-și forțeze drumul spre atitudinea spirituală, va fi eventual transformat de dominarea Eului superior sau spiritual. Sexul, care este un instinct guvernând puternic toate formele animale, va face loc unei atracții superioare și sub aspectele ei cele mai nobile, va aduce o atracție conștientă și unirea dintre suflet și vehiculul său; iar instinctul de turmă va fi transmutat în conștiință de grup. Un al cincilea instinct, anume îndemnul de a căuta, de a investiga, care caracterizează orice minte de un nivel ridicat sau limitat, va face loc percepției intuitive și înțelegerii, și astfel marea lucrare va fi îndeplinită, omul spiritual își va domina creația, ființa umană, și-i va înălța toate atributele și aspectele până la ceruri.

Prin meditație, cunoștința spirituală crește în minte și plecând de la baza cunoștinței obișnuite, ne lărgim permanent înțelegerea termenului, până ce cunoștința se contopește cu înțelepciunea. Aceasta este cunoașterea directă a lui Dumne-

zeu, prin mijlocirea facultăţii mentale astfel încât devenim ceea ce suntem şi putem să ne manifestăm natura divină. Tagore defineşte meditaţia ca „pătrunderea în vreun mare adevăr până ce suntem posedaţi de el", iar adevărul şi Dumnezeu sunt termeni sinonimi.

Mintea cunoaşte două obiecte; lumea exterioară, prin intermediul celor cinci simţuri şi creierului, şi lumea sufletului prin ceea ce am putea numi o întrebuinţare introversată a minţii şi concentrarea sa intensă asupra unui câmp de contact nou şi neobişnuit. Atunci substanţa mentală, reflectând şi cunoscătorul (Eul) şi cunoscutul, devine omniscientă; ea devine instrumentul Eului şi acţionează ca agent unificator. Toate lucrurile vor fi revelate omului care meditează cu adevărat. El va înţelege lucrurile ascunse ale naturii şi tainele vieţii spiritului. El va şti şi *cum* ştie.

Astfel, meditaţia produce „unirea" sau „conversiunea".

Misticul occidental vorbeşte de „conversiune", pe când orientalul vorbeşte de „unire" şi de „eliberare", dar înţeleg acelaşi lucru. Ei vor să spună că mintea şi sufletul funcţionează ca o unitate, ca un tot coordonat, exprimând astfel în mod desăvârşit voinţa Dumnezeului interior. Rene Guenon, în cartea sa *Omul şi devenirea lui*, face pertinente comentarii asupra cuvântului „unire":

„Realizarea acestei identităţi se efectuează prin Yoga, adică prin unirea intimă şi esenţială a fiinţei cu Principiul Divin, sau dacă se preferă, cu Universalul. Sensul propriu al cuvântului Yoga este de fapt „unire" şi nimic altceva... Să remarcăm că această realizare nu trebuie considerată întocmai ca o „înfăptuire", sau ca „producerea unui rezultat non-preexistent", după expresia lui Shankaracharya, căci unirea în chestiune, deşi nerealizată actualmente în sensul pe care-l înţelegem aici, există în stare latentă sau mai curând virtuală; e vorba deci, pentru fiinţa individuală, de a lua în mod efectiv cunoştinţă de ceea ce este cu adevărat din toată eternitatea."

Prin parcurgerea ordonată a etapelor procesului de meditaţie, o reacţie este treptat şi cu perseverenţă stabilită între suflet şi instrumentele sale, până când vine timpul când

ele devin literalmente una. Atunci învelişurile servesc simplu să reveleze lumina Fiului lui Dumnezeu interior prezent; corpul fizic este sub controlul direct al sufletului, căci mintea iluminată transmite (după cum vom vedea mai târziu) cunoştinţa sufletului la creierul fizic; natura emotivă este purificată şi reflectă simplu natura iubire a sufletului, aşa cum mintea reflectă intenţiile lui Dumnezeu. Astfel, aspectele separative şi până aici dezorganizate al fiinţei umane sunt sintetizate, unificate şi aduse în relaţie armonioasă unele cu altele şi cu sufletul, creatorul lor, izvorul lor de energie şi temeiul puterii lor.

Această ştiinţă a unirii implică disciplinarea vieţii şi un sistem experimental de coordonare. Metoda sa comportă concentrarea atenţiei, controlul minţii, sau meditaţia; ea e un mod de dezvoltare prin care efectuăm unirea cu sufletul şi cunoaştem stări interioare de conştiinţă.

Obiectul ştiinţei meditaţiei e deci acela de a pune omul în măsură să devină în manifestarea exterioară ceea ce este el în realitatea interioară şi de a-l face să se identifice cu aspectul său suflet şi nu cu caracteristicile sale inferioare. Acesta este un proces rapid pentru dezvoltarea conştiinţei raţionabile, dar, în acest caz, trebuie să fie auto-aplicat şi auto-iniţiat. Prin meditaţie, mintea serveşte drept instrument pentru observarea stărilor eterne; cu timpul devine un instrument de iluminare şi, prin ea, sufletul sau Eul transmite cunoştinţa creierului fizic.

În sfârşit, meditaţia aduce iluminarea. Meister Eckhart, în cartea sa de predici, scrisă în veacul al patrusprezecelea, spune: „Trei feluri de oameni văd pe Dumnezeu.Unii Îl văd prin credinţă; ei nu cunosc mai mult despre El decât pot descoperi printr-o despărţitură. Alţii Îl zăresc pe Dumnezeu în lumina harului, dar numai ca răspuns la aspiraţiile lor, ca dându-le dulceaţă, devoţiune, intimitate şi alte lucruri asemănătoare. În sfârşit, sunt alţii care Îl văd în lumina divină".

Lumina aceasta este cea revelată de procesul meditaţiei.

Inima lumii este lumină şi în această lumină vom vede pe Dumnezeu. În această lumină ne găsim pe noi. În această lumină toate lucrurile sunt revelate. Patanjali ne spune:

„Când mijloacele către unire au fost practicate regulat şi când impuritatea a fost învinsă, lumina are loc", conducând la iluminarea totală. Mintea tinde atunci spre o iluminare crescândă în privinţa naturii adevărate a Eului.

Ca rezultat al meditaţiei se arată strălucirea luminii. Această iluminare este gradată şi creşte etapă după etapă.

Prin meditaţie, şi ca o consecinţă a tuturor factorilor precedenţi, puterile sufletului sunt revelate. Fiecare vehicul prin care sufletul se exprimă posedă, în stare latentă, anumite potenţe inerente, dar sufletul, care este izvorul tuturora, le posedă sub forma cea mai pură, cea mai sublimată. Ochiul fizic, de pildă, este organul viziunii fizice. Clarviziunea este aceeaşi potenţă manifestându-se în ceea ce este considerat ca lumea psihică - lumea iluziei, a sentimentului şi a emoţiei. Dar în suflet, această putere se revelează ca percepţie pură şi viziune spirituală infailibilă. Corespondenţele superioare ale puterilor fizice şi psihice inferioare sunt puse în activitate funcţională prin meditaţie şi astfel, înlocuiesc expresiile lor inferioare.

Aceste puteri se dezvoltă în mod normal şi firesc. Aceasta, nu fiindcă ele sunt dorite şi conştient dezvoltate, ci pentru că, pe măsură ce Dumnezeul interior îşi asumă controlul corpurilor Sale şi le domină, puterile Sale apar pe planul fizic şi potenţialităţile se vor manifesta atunci ca realităţi cunoscute.

Adevăratul mistic nu se preocupă nici de puteri, nici de facultăţi, ci numai de Posesorul acestor puteri. El se concentrează asupra Eului şi nu asupra potenţelor acestui Eu. Pe măsură ce se contopeşte din ce în ce mai mult cu realitatea care e el însuşi, puterile sufletului încep a se manifesta normal, fără pericol şi cu folos. Procesul este rezumat de Meister Eckhart în aceste cuvinte: „Puterile inferioare ale sufletului vor trebui să fie la ordinele puterilor sale superioare şi acestea la ordinele lui Dumnezeu; simţurile sale exterioare la ordinele simţurilor sale interioare şi acestea la ordinele raţiunii; gândirea la ordinele intuiţiei şi intuiţia la ordinele voinţei şi totul la ordinele unităţii..."

Un alt gânditor face observaţii interesante cu privire la obiectivele procesului de meditaţie; el se referă la „... mărturia zdrobitoare confirmând acordul mutual, asupra tuturor punctelor esenţiale, a tradiţiilor esoterice occidentale, hinduse, mahomedane şi ale Orientului îndepărtat. Adevărul pe care îl socotim atât de temerar inaccesibil ne aşteaptă aici, în neclintită şi fără schimbare majestate, voalat într-adevăr de ochii grăbiţi şi batjocoritori, dar totdeauna din ce în ce mai vădit pentru cercetătorii nepărtinitori şi sinceri.

După Plotin, actul contemplaţiei care constituie în mod esenţial viaţa fiecărui individ şi a omenirii în totalitate, se înalţă treptat şi printr-un progres natural şi inevitabil de la natură la Suflet, de la Suflet la Intelectul pur, de la Intelect la Fiinţa supremă.

Dacă este aşa, preocuparea actuală a reprezentanţilor înaintaţi ai gândirii şi ştiinţei occidentale, asupra problemelor psihice sau quasi-psihice, va putea sau mai bine zis va trebui, mai curând sau mai târziu, să facă loc unei atenţii deopotrivă de serioase asupra chestiunilor de mare importanţă sau de cea mai mare importanţă".[12]

Se poate observa că argumentele aduse în favoarea meditaţiei sunt convingătoare şi ele pot fi coroborate cu mărturiile misticilor şi iniţiaţilor din toate timpurile. Faptul că alţii au atins scopul, ne poate încuraja şi interesa, dar nimic mai mult, dacă nu intrăm noi înşine în acţiune, în mod definitiv. Că există o tehnică şi o ştiinţă a unirii, bazată pe mânuirea justă a corpului mental şi pe întrebuinţarea lui corectă, poate fi profund adevărat, dar această cunoaştere nu serveşte la nimic dacă fiecare gânditor educat nu abordează personal chestiunea.

El trebuie să decidă asupra valorilor implicate şi să se apuce să demonstreze faptul minţii, relaţia sa în cele două direcţii (cu sufletul pe de o parte, şi cu mediul exterior pe de alta) şi la urmă să-şi manifeste abilitatea de a-şi folosi mintea după cum crede el de cuviinţă.

Aceasta implică dezvoltarea minţii ca un simţ sintetizat sau simţ comun şi îi guvernează folosirea în relaţie cu lumea vieţii pământeşti, a emoţiilor şi a gândirii. Implică de asemenea

12 Rene Guenon, *Omul şi devenirea lui*.

orientarea ei după voie spre lumea sufletului şi capacitatea sa de a acţiona ca intermediar între suflet şi creierul fizic.

Prima relaţie e dezvoltată şi întreţinută prin metode de educaţie exoterică şi de instrucţie; cea de a doua devine posibilă prin meditaţie, forma superioară a procesului educativ.

STADII ÎN MEDITAŢIE

Am studiat pe scurt obiectivele pe care le avem în vedere când căutăm să reorientăm mintea către suflet şi, prin unirea astfel efectuată, să intrăm în contact cu lumea superioară a Fiinţei. Căutăm să utilizăm instrumentul cu care o serie de încercări şi de experienţe ale vieţii ne-a înzestrat şi, fie că întreprindem lucrarea din punctul de vedere al cucernicului mistic, fie din punctul de vedere al aspirantului intelectual, există anumite cerinţe de bază care trebuie să preceadă orice exerciţii definite.

Cuvintele lui R.J.Campbell înfăţişează succint istoria noastră şi sarcina noastră. El afirmă: „În scopul de a realiza natura eului, a trebuit să ieşim din locuinţa noastră eternă în Dumnezeu ca să ne trudim şi să suferim în mijlocul iluziilor timpului şi simţurilor. Trebuie să învingem înainte de a putea pătrunde în adevărul etern care dăinuie dincolo de orice aparenţă. Trebuie să stăpânim carnea şi să slăvim spiritul, să nesocotim lumea pentru a o mântui şi să pierdem viaţa pentru a o afla".

Să examinăm acum situaţia şi procesele la care trebuie să ne supunem dacă vrem să atingem scopul. Cerinţele preliminare vor fi menţionate numai în treacăt, deoarece ele sunt universal cunoscute şi sunt împlinite în parte de orice începător, altfel n-ar intra în această fază particulară a urmăririi seculare a adevărului.

Suntem conştienţi de o dualitate în noi şi de o stare de luptă între cele două aspecte din care suntem alcătuiţi. Suntem conştienţi de o nemulţumire profundă în privinţa vieţii fizice în ansamblul său şi în privinţa incapacităţii noastre de a

prinde şi înţelege Realitatea divină. Dar aceasta rămâne pentru noi un element de credinţă ori noi dorim certitudinea.

Viaţa simţurilor nu pare să ne ducă prea departe pe cărarea care conduce spre scopul nostru. Noi ducem o existenţă fluidă, purtată uneori de dorinţele noastre înalte spre o culme minunată unde stăm până ce avem o viziune de frumuseţe şi după aceea ne prăbuşim în abisul anturajului nostru zilnic, al naturii noastre animale şi al lumii haotice în care destinul nostru ne-a aşezat. Presimţim o certitudine care totdeauna ne scapă; ne trudim pentru un scop care pare în afara noastră şi care zădărniceşte eforturile noastre cele mai frenetice; ne zbatem şi ne frământăm ca să ajungem la o realizare pe care sfinţii au mărturisit-o şi iniţiaţii au atestat-o în permanenţă. Dacă voinţa noastră este destul de puternică şi determinarea noastră înrădăcinată în statornicie şi perseverenţă neîmblânzită, şi dacă vechile reguli şi formule sunt înţelese, ne putem apropia de problema noastră sub un unghi nou şi putem utiliza înzestrarea noastră mentală în loc de a da curs cerinţei emoţionale şi dorinţei arzătoare.

Activitatea inimii îşi are, totuşi, locul ei şi Patanjali în *Aforismele* sale bine cunoscute, care au călăuzit încercările a sute de cunoscători, afirmă că: „Practicile care conduc la unirea cu sufletul sunt, întâi aspiraţia înfocată, apoi citirea spirituală şi în cele din urmă, ascultarea de Maestru".

Cuvântul „aspiraţie" vine din latineşte *ad*=„la" şi *spirare* = „a respira, a aspira la". Cuvântul „spirit" vine din aceeaşi rădăcină. Aspiraţia trebuie să preceadă inspiraţia. Trebuie să fie o expirare din partea eului inferior înainte de a putea fi o inspirare din parte aspectului superior. Din punct de vedere al misticismului oriental, aspiraţia implică ideea de foc. Ea denotă o dorinţă arzătoare şi o hotărâre înfocată care realizează eventual trei lucruri pentru aspirant. Aruncă o lumină puternică asupra problemelor sale şi constituie cuptorul purificator în care eul inferior trebuie să intre pentru ca toată zgura să poată fi arsă şi distruse de asemenea toate piedicile care l-ar putea reţine. Aceeaşi idee a focului apare în toate cărţile misticismului creştin şi pasaje numeroase din Biblie, de o natură similară, ne vin acum în minte. Vrerea de „a purta crucea", de „a intra în foc", de „a muri zilnic" (nu importă ce simbolism este folosit), constituie caracteristica adevăratului aspirant şi înainte de a merge mai departe pe calea meditaţiei, trebuie să socotim adâncimea şi înălţimea şi să ne întărim pentru urcuşul anevoios şi sforţarea uriaşă.

Pornim cu o cunoaştere emoţională a scopului nostru şi, de aici, trecînd prin focul disciplinei, atingem înălţimile certitudinii intelectuale. Aceasta se găseşte descrisă sugestiv în Biblie, în istoria lui Shadrach, Meshach şi Abednego. Citim acolo că ei au fost aruncaţi în mijlocul unui cuptor încins; totuşi rezultatul acestei tragedii aparente fu eliberarea, în mijlocul lor, a formei unei a patra Identităţi, a cărei înfăţişare era ca aceea a Fiului lui Dumnezeu. Aceşti trei prieteni reprezintă simbolurile omului inferior întreit. Numele *Meshach* înseamnă „agil", o facultate a minţii discriminative, corpul mental. *Shadrach* înseamnă „care se bucură în Cale" şi descrie transmutaţia corpului emoţional şi întoarcerea dorinţei spre Cale. *Abednego* înseamnă „servitor al Soarelui" şi astfel reiese faptul că singura funcţiune a corpului fizic este de a fi servitorul Fiului (Soarele) al ego-ului sau sufletul (vezi Daniel III). Nu există nici o scăpare din cuptorul de foc, dar răsplata e pe măsura încercării.

Semnificaţia celei dea doua cerinţe, citirea spirituală, trebuie să fie de asemenea bine înţeleasă. Cuvântul „a citi" (în engleză *to read*) e de origine obscură. Filologii o atribuie fie cuvîntului latin *reir*, „a gândi", fie cuvântului sanscrit *redh*, „a reuşi". Poate că ambele idei ar trebui acceptate, căci este desigur adevărat că omul care gândeşte cu cea mai mare reuşită şi care îşi poate controla şi utiliza aparatul de gândire este omul care poate cu cea mai mare uşurinţă să stăpânească tehnica meditaţiei.

Rugăciunea este posibilă tuturor. Meditaţia nu este posibilă decât pentru omul mental, concentrat şi acesta e un punct asupra căruia trebuie insistat. Cei ce vor să se supună disciplinei şi să transmute emoţia în devoţiune spirituală pot deveni sfinţi, şi numeroşi sunt cei care procedează astfel. Dar *nu toţi oamenii pot fi cunoscători*, căci aceasta implică tot ceea ce a dobândit sfântul, plus utilizarea intelectului şi

puterea de a ajunge, prin gândire, la cunoaştere şi înţelegere. Omul care reuşeşte este omul care poate gândi şi care poate utiliza cel de-al şaselea simţ – mintea – pentru a produce anumite rezultate specifice. Alte origini arată cuvinte care denotă luarea de sfat sau povaţă. Reies prin urmare trei idei fundamentale; ajungerea la reuşită prin intermediul minţii, realizarea perfecţiunii, luarea de sfat şi utilizarea tuturor mijloacelor de informaţie cu scopul de a câştiga cunoaşterea..

Acesta este în mod fundamental sensul dat de Patanjali atunci când întrebuinţează expresia „citire spirituală". În realitate aceasta înseamnă citirea cu ochii sufletului, cu viziunea interioară, gata să găsească ceea ce este căutat. E înţeles că toate formele sunt simbolurile unei realităţi interioare sau spirituale şi citirea spirituală presupune dezvoltarea facultăţii de „a citi" sau a vedea aspectul viaţă pe care forma exterioară îl voalează şi îl ascunde. Aceasta se aplică atât formei umane, cât şi oricărei alte forme din natură; toate formele voalează o gândire divină, o idee, sau un adevăr şi sunt manifestarea tangibilă a unui concept divin. Când un om ştie aceasta, el începe să citească în mod spiritual, să vadă dincolo de suprafaţă şi astfel să intre în contact cu ideea care a dat naştere formei. Pe măsură ce câştigă practică făcând aceasta, el ajunge treptat la cunoaşterea Adevărului şi nu mai este înşelat de aspectele iluzorii ale formei. Acesta nu e un lucru uşor, dar devine posibil prin instruire în citirea spirituală.

Cea de a treia cerinţă este ascultarea de Maestru. Aceasta nu vrea să însemne o atenţie servilă la poruncile vreunui presupus Învăţător, sau Maestru, funcţionând misterios în spatele scenei, cum pretind atâtea şcoli de esoterism. E mult mai simplu. Maestrul real, reclamând atenţia şi ascultarea noastră, este Maestrul din inimă, Sufletul, Christosul lăuntric. Acest Maestru face mai întâi să se simtă prezenţa Sa prin „mica voce tăcută" a conştiinţei, îndemnându-ne la o trăire mai înaltă şi mai altruistă şi avertizându-ne printr-o notă promtă de prevenire ori de câte ori deviem de la calea strictă a rectitudinii. Mai târziu, aceasta este cunoscută ca Vocea Tăcerii, îndemnul care vine de la „Cuvântul încarnat", care e noi înşine. Fiecare din noi e un Cuvânt făcut trup. Mai târziu încă, numim aceasta Intuiţia deşteptată. Cel care studiază meditaţia învaţă să distingă cu exactitate între aceste trei expresii. Prin urmare, se cere din partea aspirantului, oricând şi cu orice preţ, o ascultare implicită, imediată, la impulsurile cele mai înalte pe care le poate înregistra. Când această ascultare devine efectivă, ea suscită din partea sufletului o revărsare de lumină şi de cunoaştere. Christos arată aceasta în cuvintele: „De va voi cineva să facă voia lui, va cunoaşte."

Aceşti trei factori – ascultarea, căutarea adevărului în orice formă şi dorinţa aprinsă după eliberare – sunt cele trei părţi ale stadiului de aspiraţie şi trebuie să preceadă pe acela al meditaţiei. Ele pot să nu fie exprimate în plenitudinea şi perfecţiunea lor, ci ele trebuie să fie încorporate la viaţă ca reguli de purtare eficace. Ele duc la detaşare. Aceasta este eliberarea sufletului din robia vieţii formei şi subordonarea personalităţii la impulsurile superioare. Părintele Marechal exprimă intenţia creştină asupra acestor lucruri în felul următor:

„Ce înseamnă această detaşare de sine? Întâi de toate, este detaşarea de Egoul inferior şi sensibil - adică subordonarea obişnuită a trupescului la spiritual, coordonarea multiplicităţii inferioare de către o unitate superioară. Apoi, este detaşarea de „Egoul în van vanitos", Egoul risipit şi capricios, jucăria circumstanţelor exterioare, sclavul opiniei nestatornice. Continuitatea vieţii interioare nu s-ar putea acomoda la o unitate atât de nestatornică.

Mai presus de toate, este detaşarea de „Egoul orgolios". Trebuie să avem o înţelegere exactă despre aceasta, căci umilinţa este pe drept considerată ca una din trăsăturile cele mai caracteristice ale ascetismului şi misticismului creştin".[13]

Aici, se insistă asupra subordonării vieţii fizice, emotive şi mentale la proiectul divin de a realiza unitatea, căci capriciozitatea este calitatea aparatului senzorial şi mîndria minţii.

Procesul meditaţiei se divide în cinci părţi, fiecare conducând succesiv la cea următoare. Vom studia pe rând

[13] Joseph Marechal, *Psihologia misticului*.

aceste stadii căci stăpânirea lor ne va permite să urmăm omul spiritual şi conştient, în creşterea sa ordonată, din domeniul sentimentului în acela al cunoştinţei şi apoi al iluminării intuitive. Aceste stadii sunt următoarele:

1. *Concentrarea* – Încordarea minţii, învăţând a o fixa într-o anumită direcţie şi astfel a o folosi.
2. *Meditaţia* – Concentrarea prelungită a atenţiei în direcţia dată şi fixarea persistentă a minţii asupra unei idei dorite.
3. *Contemplarea* – Activitatea sufletului, detaşat de minte; în această fază mintea este menţinută într-o stare de repaos.
4. *Iluminarea* – Rezultatul celor trei procese precedente; aceasta implică aducerea în conştiinţa creierului a cunoştinţei dobândite.
5. *Inspiraţia* – Rezultatul iluminării, aşa cum se manifestă în viaţa pusă în serviciul altora.

Aceste cinci stadii, dacă sunt urmate, conduc la unirea cu sufletul şi la cunoaşterea directă a divinităţii. Pentru cei care se dedică meditaţiei, stadiul care ar trebui să le atragă atenţia pentru un timp mai îndelungat – practic cu excluderea celorlalte – este acela al concentrării, al câştigării controlului proceselor mentale. Aspiraţia este probabil prezentă într-un grad oarecare, altfel ei nu ar dori să mediteze. Să notăm, totuşi, că aspiraţia nu este de nici un folos dacă nu este însoţită de o voinţă puternică, de o capacitate de a îndura şi de o perseverenţă răbdătoare.

I. Stadiul concentrării

În toate şcolile de misticism avansat sau intelectual, pasul prim şi necesar este obţinerea controlului minţii. Iată ce scrie Meister Eckhart: „Sfântul Pavel ne aminteşte că fiind făcuţi în asemănarea lui Dumnezeu putem ajunge la o viziune mai înaltă şi mai adevărată. Sfântul Dionisius spune că aceasta

necesită trei lucruri. Cel dintâi este posesiunea minţii proprii. Al doilea este o minte liberă. Al treilea este o minte care poate vedea. Cum putem obţine această minte speculativă? Prin obişnuinţa concentrării mentale".[14]

Această poziţie se află în cea mai strictă conformitate cu metoda orientală, care tinde mai întâi să deprindă omul de a avea controlul aparatului său mental, astfel încât să devină capabil de a-l folosi după voie şi nu (cum e adesea cazul) să fie victima minţii sale, purtat de gânduri şi idei asupra cărora n-are nici un control şi pe care nu le poate elimina, oricât de intensă ar fi dorinţa lui de a face astfel.

Aceleaşi idei exprimate de Meister Eckhart se pot găsi de asemenea în vechea sciptură hindusă *Bhagavad Gita*: „Mintea e nestatornică, Krishna, turbulentă, impetuoasă, puternică; cred că e tot atât de greu s-o ţii pe loc ca şi vântul.

Fără îndoială mintea nestatornică e greu de ţinut; dar prin practică sârguitoare... poate fi ţinută neclintită.

Când sufletul tău va trece dincolo de pădurea amăgirii, nu vei mai privi ce va trebui învăţat sau ce a fost învăţat.

Când, retras de învăţătura tradiţională, sufletul tău va sta neclintit, statornic în viziunea sufletească, atunci vei câştiga unirea cu sufletul".

Primul pas, deci, este controlul minţii. Aceasta înseamnă puterea de a sili mintea să facă aşa cum vrei tu, să gândească aşa cum crezi tu de cuviinţă, să formuleze idei şi ordine de gîndire sub control.

Funcţia minţii, în majoritatea cazurilor, este în primul rând de a primi mesaje din lumea exterioară, prin intermediul celor cinci simţuri şi transmise de creier. Mintea este un fel de teatru, unde mai multe percepţii îşi fac în mod succesiv „apariţia". Ea este sediul funcţiunilor intelectuale şi un mare centru înregistrator de impulsuri de toate felurile după care acţionăm, sau cărora le refuzăm admiterea dacă nu ne plac. Mintea are tendinţa de a accepta ceea ce îi este prezentat. Ideile psihologilor şi ale ştiinţei în privinţa naturii minţii sunt prea numeroase pentru a stărui aici asupra lor. Unii o

14 Franz Pfeiffer, *Meister Eckhart*.

consideră ca o entitate separată; alții ca un mecanism, din care creierul și sistemul nervos sunt părți integrante. O școală o menționează ca „un fel de structură superioară, non-fizică... susceptibilă a fi studiată în mod strict științific și expusă dezordinilor proprii.

Unii o privesc ca o formă a eului, cu viață proprie; ca un mecanism de apărare construit de-a lungul veacurilor; ca un aparat de răspuns prin care intrăm în contact cu anumite aspecte ale Universului ce nu se pot atinge într-alt mod.

Pentru alții, mintea este un simplu termen vag, însemnând acel instrument prin care înregistrăm gândirea sau răspundem la vibrații ca cele încorporate în opinia publică și în cărțile ce s-au scris în cursul vecurilor.

Pentru esoterist, mintea semnifică simplu un cuvânt reprezentând un aspect al omului care reacționează într-o direcție – lumea exterioară a gândirii și a preocupărilor – dar care ar putea răspunde la fel de bine într-o altă direcție – lumea energiilor subtile și a ființei spirituale.

Lloyd Morgan rezumă ideea în așa fel încât toate definițiile sunt cuprinse. El spune: „Cuvântul „minte" poate fi întrebuințat în trei sensuri; întâi, ca Minte sau Spirit ce se referă la o Activitate, pentru noi Dumnezeu; al doilea, ca o calitate ce se arată la un înalt nivel de evoluție; și al treilea, ca un atribut psihic care străbate toate evenimentele naturale în corelație universală".[15]

Aici avem ideea scopului divin, a minții universale, a acestei mentalități umane care deosebește omul de animal pe scara evoluției, și de asemenea o referință la acea conștiință psihică universală care străbate ceea ce este animat și așa zisul neanimat. Cu mintea, ca o calitate ce se arată la un nivel înalt de evoluție, avem noi de a face ca ființe umane. Ea constituie pentru noi un mod sau un mijloc de contact ce ne îngăduie să primim informații provenind din surse variate și transmise prin diferite mijloace.

Prin intermediul celor cinci simțuri, omul ia cunoștință de lumea fenomenelor fizice și de viața psihică în care e cu-

[15] Lloyd Morgan, *Evoluția*.

fundat. Mai mult, mintea înregistrează impresii ce emană de la alte minți, și gândurile oamenilor îi sunt transmise prin intermediul cititului și a cuvântului vorbit, prin teatru, prin pictură și prin muzică. Cea mai mare parte sunt înregistrate și înmagazinate, găsind mai târziu expresie sub forma de memorie și de anticipație. Dispozițiile, reacțiile emotive, sentimentele și dorințele fie de grad superior, fie de grad inferior, sunt de asemenea înregistrate de minte; dar pentru individul obișnuit aceasta este tot ceea ce se întâmplă. Foarte puțină gândire reală urmează după înregistrarea informației și nici o formulare clară a gândurilor nu survine.

Înveșmântarea ideilor cu cuvinte care le exprimă clar constituie una din funcțiile minții, totuși, cât de puțini oameni au idei sau generează gânduri inteligente și reale! Mintea lor nu răspunde la ceea ce le este transmis din lumea exterioară, dar nici nu posedă vreo activitate inerentă, originală. În cazul omului obișnuit, procesul se petrece din exterior spre interior, prin intermediul simțurilor, la creier. Creierul „telegrafiază" atunci minții informația receptată, care, la rândul ei, o înregistrează. De obicei, aici se oprește incidentul.

Pentru omul cu adevărat gânditor, e mai mult decât atât. După înregistrare urmează o analiză a incidentului sau a informației, corelarea lui cu alte incidente și un studiu al cauzei și efectului. „Substanța mentală" este pusă în activitate. Forme-gânduri sunt create și imagini mentale construite în conexiune cu ideea prezentată. Apoi, dacă dorește, gândirea clară a omului e imprimată pe creier și astfel o activitate de întoarcere este instituită.

Pentru mistic și pentru omul care începe să mediteze, încă mai mult se descoperă. El constată că mintea, bine guvernată și disciplinată, este capabilă de răspunsuri mai profunde; că poate lua cunoștință de idei și de concepte ce emană dintr-un domeniu profund spiritual și care îi sunt comunicate de suflet. În loc de impresii din viața zilnică exterioară înregistrate pe placa receptivă sensibilă a minții, ele pot veni din regiunile sufletului și sunt pricinuite de activitatea sufletului omului, sau de alte suflete cu care sufletul lui poate fi în contact. Mintea capătă atunci o utilitate nouă și amplitudinea contac-

telor sale nu include numai lumea oamenilor ci şi lumea sufletelor. Funcţia sa e să acţioneze ca un intermediar între suflet şi creier şi să transmită creierului cele de care omul, ca suflet, a devenit conştient.

Lucrul devine cu putinţă când vechile activităţi mentale sunt înlocuite cu o activitate mai înaltă şi când mintea poate fi făcută temporar insensibilă la toate solicitările din afară. Nu e vorba, însă, ca aceasta să fie produsă prin metode care fac mintea pasivă, sau prin vreun sistem de „golire" a minţii, ori de încremenire a ei în nega-tivitate, sau alte forme de auto-hipnotism.

Această nouă stare rezultă din forţa expulsivă a unui nou şi mare interes şi din atenţia susţinută a facultăţilor mentale concentrate asupra unei noi lumi de fenomene şi de forţe. Acest sistem este acela al concentrării, cel dintâi şi cel mai anevoios pas spre iluminarea minţii.

Cuvântul „concentăre" vine din cuvintele latine *con* = „împreună" şi *centarare* = „a centra". Înseamnă „împreunare sau aducerea spre un centru comun sau punct de concentare"; arată strângerea laolaltă a gândurilor noastre rătăcitoare şi a ideilor noastre, şi menţinerea minţii ferm şi statornic fixată, sau centrată, asupa obiectului atenţiei noastre imediate, fără şovăire sau distragere. Implică eliminarea a tot ce este străin şi în afară de subiectul observaţiei noastre. Patanjali o defineşte astfel: „Fixarea conştiinţei perceptive, la o regiune anumită, constituie atenţia sau concentrarea".

Aceasta implică neapărat o distincţie între Gânditor, aparatul de gîndire, şi ceea ce Gânditorul cercetează. Trebuie, deci, să distingem în noi înşine, pe cel care gândeşte şi ceea ce serveşte la gândire, mintea. Atunci intervine un al treilea factor; ceea ce este gândit.

Cercetătorii ar face bine să înveţe, de la începutul lucrării lor de meditaţie, să facă aceste diferenţieri esenţiale şi să cultive zilnic obiceiul de a face aceste distincţii. Ei trebuie să deosebească totdeauna:

1. *Gânditorul*, Eul adevărat, sau Sufletul.
2. *Mintea*, sau aparatul pe care Gânditorul caută să-l utilizeze.
3. *Procesul de gândire*, sau lucrarea Gânditorului imprimând pe minte (când se află într-o stare de echilibru) ceea ce gândeşte.
4. *Creierul*, care este la rândul lui imprimat de minte, acţionând ca agent al Gânditorului, cu scopul de a transmite impresii şi informaţii.

Concentărea este, prin urmare, puterea de a fixa conştiinţa asupra unui obiect dat şi de a o menţine acolo după voie; este metoda percepţiei exacte şi puterea de a vizualiza corect, fiind calitatea care îngăduie Gânditorului să perceapă şi să cunoască câmpul percepţiei.

Un alt cuvânt pentru concentrare este atenţie, în sensul de atenţie menţinută într-o singură direcţie. Atenţia este o cărare directă ducând la percepţia totală; ea produce o unificare cel puţin momentană a minţii, prin predominarea unui grup mental. Dar această „unitate mentală", realizată la un grad oarecare, în fenomenul atenţiei, este de asemenea singura condiţie subiectivă care însoţeşte întotdeauna percepţia adevărată sau falsă a realului.

Se poate pune întrebarea: Care este mijlocul cel mai simplu pentru a învăţa să ne concentrăm? S-ar putea răspunde, parafrazând un proverb francez, că „Cel mai bun mijloc de a elimina e de a substitui", şi un mijloc care poate fi întrebuinţat este de a utiliza ceea ce s-a numit „puterea expulsivă a unei noi afecţiuni". A fi profund interesat într-un subiect nou şi a avea atenţia concentrată asupra unei chestiuni noi şi dinamice va tinde în mod automat să fixeze mintea asupra unui singur punct.

S-ar putea da un alt răspuns: Fiţi concentraţi în tot ceea ce faceţi, toată ziua şi în toate zilele. Concentrarea se va dezvolta rapid dacă cultivăm exactitatea în toate acţiunile noastre. Vorbirea exactă va necesita atenţie la ceea ce este spus, citit sau auzit şi implică neapărat concentrarea. Adevărata medi-

tație este în sfârșit o atitudine a minții și va rezulta dintr-o atitudine de concentrare.

Obiectivul, deci, al întregului nostru efort este de a instrui mintea în așa fel încât să devină servitoarea noastră și nu stăpâna noastră și de a cultiva puterea de concentrare pregătitoare pentru practica adevăratei meditații. Cercetătorul serios va dovedi, prin urmare, o trează atenție în preocupările vieții zilnice și astfel va învăța să-și subordoneze mintea ca aparat al gândirii sale.

Voi insista aici asupra necesității unei atitudini constant concentrate în viață. Secretul succesului se poate exprima în aceste cuvinte simple: *fii atent*. Când vorbim cu oamenii, când citim o carte, când scriem o scrisoare, să ne concentrăm statornic gândirea în cele ce facem și astfel ne vom dezvolta treptat capacitatea de a ne concentra.

Această atitudine cultivată trebuie să fie completată prin exerciții de concentrare precise, făcute în fiecare zi, cu perseverență. Aceasta presupune fixarea minții asupra unui obiect determinat, sau a unei teme alese pentru gândire. După aceasta urmează un proces de a ști, în mod regulat și liniștit, să-ți sustragi conștiința din lumea exterioară și din condițiile exoterice și să o concentrezi, după voie, asupra oricărui subiect.

Practica regulată și neîncetată de concentrare zilnică învinge treptat dificultatea controlului și produce rezultate care s-ar putea enumera după cum urmează:

1. Reorganizarea minții.
2. Polarizarea omului în vechiul său mental, în loc de vechiul său emoțional.
3. Retragerea atenției omului de la percepțiile senzoriale și deprinderea lui de a se centra în creier. Cei mai mulți oameni, ca animale, utilizează plexul solar.
4. Dezvoltarea unei facultăți de concentrare instantanee ca un preliminar la meditație.
5. Capacitatea de a concentra neclintit atenția asupra oricărei gândiri-sămânță alese.

II. Stadiul meditației

Patanjali definește concentrarea ca menținerea conștiinței perceptive într-o regiune anumită, și meditația ca menținerea prelungită a conștiinței perceptive într-o regiune anumită. Aceasta implică numai o diferență în factorul timp și pare să facă din ambele stadii o chestiune de control.

Prin practica concentrării, cercetătorul trebuie să obțină un control suficient, astfel încât să nu mai fie împiedicat de necesitatea de a-și aduna continuu gândurile. Prin urmare, un act de concentrare prelungită dă ocazie minții să acționeze asupra oricărui obiect inclus în limitele regiunii alese.

Alegerea unui cuvânt sau a unei fraze ca subiect de meditație stabilește această limită și dacă meditația este bine condusă mintea nu părăsește niciodată examinarea obiectului ales. Mintea rămâne concentrată și este continuu activă în decursul întregii perioade de meditație. Pe lângă acestea, nu i se îngăduie minții să facă ceea ce îi place cu obiectul, sau cu gândirea-sământă. În concentrare, cel care meditează trebuie să aibă tot timpul conștiința că el își utilizează mintea. În meditație, această conștiință a minții, fiind întrebuințată, se pierde, dar el nu poate avea aci nici reverie, nici urmărirea de idei întâmplătoare ce își fac apariția în raport cu obiectul gândirii. Gândirea-sământă a fost aleasă cu un scop determinat – fie pentru efectul său asupra celui care meditează, fie pentru efectul său în serviciu, asupra unei alte persoane, sau în relație cu vreo operă spirituală, fie într-o fază a căutării înțelepciunii.

Dacă procesul reușește, nu sunt evocate în cel ce meditează decât foarte puține reacții, fie de plăcere fie de absență a plăcerii. Reacțiile emotive sunt depășite și mintea, prin urmare, e lăsată să acționeze după dorința sa. Rezultatul este o claritate de gândire necunoscută până aici, deoarece mintea, în activitatea obișnuită, e totdeauna asociată și afectată de o dorință de vreun fel sau altul. În starea aceasta de conștiință, dorința e depășită, întocmai cum mai târziu, în stadiul

contemplării, gândirea e depăşită. Când mintea este încremenită în inacţiune prin inhibiţie sau prin repetiţii persistente, ea nu poate fi nici depăşită în contemplare, nici utilizată în meditaţie. A căuta să faci mintea goală, e nu numai un lucru nebunesc, ci în realitate periculos.

În *Yoga Sutra*, Patanjali spunea: „Cucerirea treptată a tendinţei minţii de a sări de la un obiect la altul şi puterea de a o fixa asupra unui singur punct constituie dezvoltarea contemplaţiei".

Meditaţia este rezultatul experienţei. Ea este obţinerea instantanee a unei atitudini a minţii ca o consecinţă a unei practici îndelungate. În *Bhagavad Gita* se arată că în orice acţiune sunt implicaţi următorii cinci factori:

1. Instrumentul material..............creierul
2. Actorul..................................Eul
3. Organul.................................mintea
4. Impulsul.................................energia
5. Destinul..................................Karma

Meditaţia este o activitate de un gen foarte intens şi se va constata că toţi aceşti cinci factori sunt implicaţi. Instrumentul material pe care trebuie să-l folosim în meditaţie este creierul fizic. Mulţi oameni gândesc că trebuie să depăşească creierul, să atingă o stare extraordinară şi să rămână pe vreo culme de gândire până ce se petrece ceva transcendent, ca să poată spune atunci că l-au cunoscut pe Dumnezeu.

Ceea ce importă în realitate, e să avem controlul proceselor minţii şi creierului, în aşa fel încât creierul să devină un receptor sensibil al gândurilor şi al dorinţelor sufletului, Eul Superior, pe care acesta le transmite prin mijlocirea minţii. Mintea este considerată ca al şaselea simţ şi creierul ca o placă sensibilă. Noi utilizăm deja cele cinci simţuri ca mijloace de percepţie şi ele telegrafiază constant informaţii creierului. Prin mijlocirea lor, informaţii, interesând vaste câmpuri vaste de cunoaştere, sau cinci feluri de vibraţii, sunt puse la îndemâna omului. Mintea e chemată să servească un scop

similar. Acest fapt e rezumat de Meister Eckhart, şi înfăţişează atitudinea tuturor misticilor din ambele emisfere:

„Mai întâi, ia seama ca simţurile tale exterioare să fie controlate cum trebuie...Acum, întoarce-te către simţurile interioare, nobilele puteri ale sufletului, inferioare şi superioare. Ia mai întâi puterile inferioare. Acestea sunt intermediare între puterile superioare şi simţurile exterioare. Ele sunt aţâţate de simţurile exterioare; ce ochiul vede, ce urechea aude, ele o oferă numaidecât dorinţei. Aceasta o oferă iarăşi, în mod obşnuit, celei de a doua puteri, numită judecată, care o examinează şi încă odată o trece mai departe celei de a treia puteri, calcularea sau raţiunea...

Un om, de altfel, trebuie să aibă mintea comodă... corpul să fie odihnit de munca trupească, nu numai a mâinilor, ci şi de a limbii, ca şi de toate cele cinci simţuri. Sufletul rămâne cel mai liber în linişte, dar într-un corp ostenit e adesea copleşit de inerţie. Atunci, printr-un efort energic, lucrăm în iubirea divină pentru viziunea intelectuală, până ce, croindu-ne o cale prin simţurile reculese, ne înălţăm peste mintea noastră până la minunata înţelepciune a lui Dumnezeu... Omul ridicându-se până la culmea minţii sale este Dumnezeu exaltat".[16]

Prin intermediul minţii, ca instrument dirijat, sufletul poate manipula impulsurile sau curentele de gândire. Aceste forţe se revarsă în câmpul de experienţă al Gânditorului şi el trebuie să înveţe să le dirijeze în mod conştient şi să lucreze cu ele, pentru ca astfel să producă rezultatul dorit.

Cel de al cincilea factor ne aminteşte că trebuie atins un anumit stadiu de dezvoltare evolutivă, înainte ca meditaţia adevărată să devină posibilă; o anumită lucrare trebuie îndeplinită şi anumite perfecţionări în instrumentul nostru trebuie făcute, înainte ca un om să poată medita fără pericol şi în mod înţelept. Nu toţi oamenii sunt înzestraţi să mediteze, cu speranţa unei izbânzi depline. Un început se poate întotdeauna face şi o temelie sănătoasă pune. Poate fi iniţiat controlul proceselor mentale şi adus la un înalt punct de

16 Franz Pfeiffer, *Meister Eckhart.*

înfăptuire, făcând posibil pentru suflet să aibă un aparat de gândire gata să-i servească. Reacționând la cele trei părți ale meditației, dar reacționând într-un mod unificat, natura fizică, sau natura formei, a fost studiată; calitatea ce o animă și motivul sau cauza manifestării formei au fost examinate. În același timp, concentrarea a devenit mai adâncă și meditația mai intensă. Atenția s-a întors din ce în ce mai mult spre interior și lucrurile exterioare au fost cu regularitate negate; aceasta nu s-a realizat grație unei atitudini pasive, ci printr-un interes dintre cele mai vii și din cele mai vitale. Metoda meditației a fost pozitivă și nu a dus la o stare negativă sau de transă. Mintea a fost ocupată tot timpul, dar ocupată într-o singură direcție.

În cele din urmă, vine stadiul numit beatitudine sau identificare. Conștiința nu mai e concentrată în intelect, ci devine identificată cu obiectul meditației.

Avem deci patru stadii constituind ceea ce se numește „meditația cu sămânță".

1. Meditație asupra *naturii* unei forme particulare.

2. Meditație asupra *calității* unei forme particulare.

3. Meditație asupra *intenției* unei forme particulare.

4. Meditație asupra *vieții* animând o formă particulară.

Toate formele sunt simbolurile unei vieți interioare și ajungem la aspectul viață prin meditația cu sămânță.

În cartea mea *Tratat asupra Focului Cosmic*, afirmam următoarele: „Cercetătorul înțelept consideră toate formele de expresie ca simboluri. Un simbol are trei interpretări: este el însuși expresia unei idei, și această idee are îndărătul ei, la rândul său, o intenție sau un impuls de neconceput până acum. Cele trei interpretări ale unui simbol ar putea fi tratate după cum urmează:

1. *Interpretara exoterică* a unui simbol e larg bazată pe utilitatea sa obiectivă și pe natura formei. Ceea ce este exoteric și substanțial servește la două scopuri:
   a. Să dea indicații vagi asupra ideii și conceptului. Aceasta leagă simbolul... cu planul mental, dar nu-l eliberează din cele trei lumi ale aprecierii umane.
   b. Să limiteze, să mărginească și să închidă ideea și astfel să o adapteze la stadiul de evoluție pe care omul l-a atins. Adevărata natură a ideii latente e totdeauna mai puternică și mai completă decât forma sau simbolul prin care el își caută exprimare. Materia este simbolul unei energii centrale. Formele de toate felurile, în toate regnurile naturii, și învelișurile manifestate, în accepțiunea lor cea mai largă și în totalitatea lor, nu sunt decât simboluri ale vieții. Dar ce poate fi această Viață rămâne încă un mister.

2. *Interpretarea subiectivă*, sau semnificația, e cea care revelează ideea ascunsă îndărătul manifestării obiective. Această idee, incorporală în sine, devine o concrețiune pe planul obiectivității. Aceste idei devin evidente pentru cercetător, după ce el a intrat în meditație, precum forma exoterică a simbolului e tot ce vede omul care abia începe. Îndată ce un om începe să se servească conștient de aparatul său mental și a luat un cât de mic contact cu sufletul lui, trei lucruri se produc:
   a. El merge dincolo de formă și caută să-și dea seama de ea.
   b. El ajunge cu timpul la sufletul pe care forma îl voalează, și aceasta o face prin înțelegerea sufletului său propriu.
   c. El începe să formuleze idei, să creeze și să manifeste acea energie a sufletului sau substanță pe care o poate manipula.

A instrui oamenii să lucreze în materie mentală înseamnă a-i instrui să creeze; a învăţa oamenii să cunoască natura sufleului înseamnă a-i pune în legătură conştientă cu latura subiectivă a manifestării şi a pune în mâinile lor puterea de a lucra cu energiile sufletului; a face oamenii susceptibili să desfăşoare potenţele aspectului suflet înseamnă a-i pune în raport cu forţele şi energiile ascunse în regnurile Naturii.

Un om poate atunci – pe măsură ce contactul său cu sufletul şi pecepţia sa subiectivă se fortifică şi se dezvoltă – să devină un creator conştient, cooperând cu planurile evoluţiei şi ale lui Dumnezeu.

Pe măsură ce trece prin diferitele stadii, abilitatea lui de a lucra astfel şi capacitatea lui de a ajunge la gândirea ce stă îndărătul tuturor simbolurilor şi formelor se măresc. El nu mai este înşelat de aparenţă, ci ştie că ea este forma iluzorie care voalează, închide şi mărgineşte o gândire

3. *Semnificaţia spirituală* e ceea ce stă îndărătul sensului subiectiv şi care e voalat de idee sau gândire, precum ideea e voalată de forma pe care şi-o ia în timpul manifestării exoterice. Această semnificaţie spirituală poate fi considerată ca intenţia care a sugerat ideea şi a dus la emanaţia ei în lumea formelor. Este energia dinamică centrală care e responsabilă de activitatea subiectivă."

Acest proces de a ajunge la realitatea ce se află în spatele tuturor formelor este rezultatul meditaţiei cu sămânţă. Implică cunoaşterea acestor trei aspecte ale Vieţii divine. Iată pentru ce, discipolii în meditaţie sunt sfătuiţi să ia anumite cuvinte specifice, sau un verset dintr-o carte sfântă ca subiect de meditaţie, ca să-şi dezvolte puterea de a pătrunde îndărătul formei cuvintelor şi astfel să ajungă la înţelesul cel adevărat.

Am pătruns în lumea cauzelor; trebuie să căutăm a înţelege Planul aşa cum există în mintea Divinităţii şi aşa cum se exprimă prin iubirea ce emană din inima lui Dumnezeu. E cu putinţă minţilor omeneşti să ajungă mai departe decât iubirea şi voinţa lui Dumnezeu?

Tocmai în acest punct se stabileşte contactul cu Divinitatea. Mintea încetează să funcţioneze şi cel care meditează trece într-o stare de identificare conştientă cu realitatea spirituală pe care o numim Christosul lăuntric, Sufletul divin. Omul, în acest punct, intră în Dumnezeu.

STADII ÎN MEDITAȚIE (continuare)

Milarepa, eliberându-se de Dubla-Umbră, a planat în Spațiul Spiritual până ce a atins scopul în care toate doctrinele se contopesc în una singură... Toate ideile sale, toate conceptele sale contopindu-se cu Cauza Primă, (el) a eliminat iluzia dualității.
***RECHUNG** (din Tibetană)*

Am urmat lucrarea noastră de meditație după ceea ce s-ar putea numi tradiții seculare; deși subiectul procesului de meditație a fost presupus religios, totuși aceleași rezultate pot fi la fel de bine obținute cu o temă pur profană ca „obiectul" sau „gândirea-sămânță". Scopul urmărit a fost educarea minții de a rămâne fixată asupra unei idei alese. Ne-am ocupat, prin urmare, de ceea ce s-ar putea numi în mod legitim o parte a procesului educativ.

În acest punct divergența dintre metoda orientală și cea apuseană devine evidentă. O școală își învață discipolii să câștige controlul intrumentului de gândire înainte de orice lucru, să descopere existența acestui instrument, și apoi, grație concentrării și meditației, să dobândească ușurința în a forța mintea să rămână fixată în orice direcție dată.

Cealaltă școală postulează posesiunea a ceva ce se cheamă „minte" și care urmează după aceea a fi umplută cu informații; ea dezvoltă capacitatea memoriei de a reține, conțiutul acestei memorii trebuind să fie ușor accesibil. Relativi puțini la număr sunt cei care, ajunși la acest stadiu, trec la o utilizare reală a minții printr-un interes profund în vreo știință sau în vreun mod de trăire; majoritatea însă nu obține niciodată controlul minții. Metodele noastre educative, așa

cum se prezintă astăzi, nu învață această tehnică preliminară, de unde rezultă o mare confuzie în privința naturii minții și în privința deosebirii dintre minte și creier.

Dacă creierul și celulele sale sunt tot ce există, atunci poziția gânditorului materialist, care consideră gândirea ca fiind în întregime dependentă de calitatea celulelor creierului, e în totalitate logică și corectă. Rolul pe care îl joacă creierul în proces e arătat în cartea lui Ludwig Fischer, *Structura gândirii*:

„Perfecțiunea proceselor de înțelegere depinde în genere de structura și de funcționarea unui anumit organ care primește și conexează diferitele impresii ale simțurilor și care, mai mult, reține în parte urmele impresiilor anterioare și le îngăduie în mod direct să intre în acțiune. Acest organ este creierul cu ramificațiile sale și organele sale subsidiare. Perfecțiunea structurii și a funționării acestui organ determină perfecțiunea cu care izbutim să producem, într-o încercare deliberată, o reprezentare a complexului Totului, folosind formele specifice de percepție senzorială care sunt la comanda noastră.

Creierul ne îngăduie să avem o intuiție și o înțelegere intelectuală a lumii în complexitatea sa. Felul în care aceasta e produsă depinde de structura internă extrem de complicată a acestui organ și de relația sa reciprocă cu celelalte părți ale Totului, relație care are numeroase gradații".

Dacă percepția și cunoașterea senzorială, cu raționalizările lor implicite și instituirea unui proces mental subsecvent, își au izvorul în creier, atunci mintea poate fi privită ca o „categorie fizică", prin aceasta înțelegându-se procesele neroase care își găsesc expresia într-o conduită inteligentă.

Dar această idee nu izbutește să satisfacă majoritatea gânditorilor și cei mai mulți – aparținând altor școli decât cea pur materialistă – concep ceva mai mult decât materia și consideră mintea ca distinctă de creier. Ei susțin ipoteza că mintea este o realitate substanțială subiectivă, care poate să se servească de creier ca de expresia sa terminală și care poate să-l impresioneze ca să exprime acele concepte și intuiții pe care omul le poate utiliza în mod conștient.

Ceea ce analizăm nu constituie o facultate supranormală, sau posesiunea unui instrument specializat cu care o elită ar fi dotată. Mintea ar trebui folosită de toţi oamenii instruiţi şi, la încheierea procesului de educaţie (urmat în anii de formaţie), un om ar trebui să fie în posesia unei facultăţi pe care o înţelege şi o întrebuinţează după voie.

Activitatea noastră mentală (care e de obicei inconştientă) poate fi subnormală, normală sau supranormală. În primul caz, veţi avea idiotul sau pe cel slab la minte; în cel de al doilea, veţi avea pe cetăţeanul mijlociu inteligent, a cărui minte este un teatru sau mai curând un cinematograf, înregistrând tot ceea ce se întâmplă; şi, în sfârşit, vom descoperi acele suflete rare a căror conştiinţă este iluminată şi a căror minte reţine ceea ce rămâne ascuns majorităţii. Aceste fiinţe sunt produsul stadiilor finale ale lucrării de meditaţie – contemplarea şi iluminarea.

În Orient, şi de către mulţi gânditori din Occident, mintea e considerată ca separată şi distinctă de creier. C.Lloyd îl citează pe Descartes:„Există într-adevăr substanţa corporală (*rex extensa*) şi substanţa mentală sau cugetătoare (*rex cogitans*), dar existenţa lor necesită concursul lui Dumnezeu. În afară de această dependenţă comună de Dumnezeu, ele sunt independente una de alta".

Acelaşi autor îşi rezumă propriul său punct de vedere cu privire la această chestiune, în felul următor: „Spiritul nu este nicidecum separabil de viaţă şi de minte şi nici ele de el. Ceea ce e oferit contemplării reflective este un plan-mondial de evenimente naturale. Eu susţin că acest plan-mondial este o manifestare a Intenţiei Divine... Noi de asemenea suntem manifestări ale Spiritului care este „revelat" în noi. Fiecare din noi este o viaţă, o minte şi Spirit – de viaţă, ca o expresie a planului-mondial; de minte, ca expresie diferită a acestui plan-mondial; de Spirit, în măsura în care Substanţa acestui plan-mondial e revelată în noi. Această revelaţie e numai parţială, fiecare din noi fiind numai un exemplu individual de ceea ce, în manifestarea totală, este universal".[17]

[17] Lloyd Morgan, *Viaţă, Minte, Spirit.*

Dumnezeu revelează intenţia Sa prin activitatea formei. El face acelaşi lucru prin activitatea minţii, care impresionează la rândul ei creierul în stare receptivă. Mai târziu, mintea devine capabilă să reacţioneze la o iluminare emanând din aspectul Spirit. Aceasta se apropie foarte mult de poziţia orientală care presupune o „substanţă mentală", pusă în activitate din exterior (lumea activităţilor omeneşti) prin agentul simţurilor, prin emoţii şi prin celelalte minţi. Această intensă activitate a substanţei mentale trebuie să fie definitiv controlată prin concentrare şi prin meditaţie, dacă vrem ca mintea să fie adusă în condiţia în care se poate recentra şi reorienta spre un alt câmp de percepţii şi o altă ordine de idei. Pentru esoterişti deci, obiectul meditaţiei (dusă pînă la stadiile ei ultime) e ca mintea să înceteze de a înregistra orice formă de activitate oricât de înaltă ar fi, şi să înceapă a înregistra impresiile emanând de la acel factor în constantă manifestare, pe care îl numim (din lipsa unui termen mai bun) Mintea lui Dumnezeu, Mintea universală. Mintea aceasta se distinge printr-un simţ de plenitudine şi de sinteză.

Întreaga istorie a evoluţiei omenirii s-ar putea considera sub incidenţa acestui Plan, tot interesul fiind concentrat asupra faptului că, în om, creşte conştiinţa unui Univers care este revelaţia unei Vieţi şi a unei Divinităţi în care omenirea îşi joacă rolul său în mai marele Tot.

Ludwig Fischer ne atrage atenţia asupra faptului că toate facultăţile noastre „sunt fondate pe acest misterios şi inconştient ceva care domină viaţa noastră intelectuală", şi semnalează necesitatea a ceea ce numeşte el elementul non-raţional în răspunsurile pe care le dăm chestiunilor complexe de fiecare zi. Concluziile sale, în privinţa situaţiei fundamentale pe care omul trebuie să o înfrunte în legătură cu gândirea şi cu progresul său în zonele superioare şi non-raţionale sunt perfect adevărate. El spune: „Numai o singură cale de înaintare e cu putinţă. Calea e urmată prin intuiţia minţilor de o sensibilitate instinctivă neobişnuită; raţiunea analitică urmează, consolidând poziţia şi făcând drumul practicabil pentru restul omenirii. Înaintarea în necunoscut începe printr-o ipoteză, şi o ipoteză nu e nimic altceva decât o structură

mai mult sau mai puţin non-raţională, obţinută în mod intuitiv. Odată stabilită, ea este comparată în toate implicaţiile sale cu experienţa, astfel că, dacă e posibil, ipoteza poate fi pusă la încercare şi raţionalizată".[18]

Am atins stadiul, în analiza noastră asupra procesului controlului minţii, când trebuie să procedăm prin ipoteză. Totuşi, aceasta nu va fi o ipoteză decât pentru materialist, căci concluziile la care s-a ajuns şi domeniul cunoaşterii în care s-a pătruns sunt înregistrate ca adevăr şi probate prin fapte de mii de oameni.

Noi am schiţat o metodă, veche şi încercată, prin care mintea poate fi prinsă şi utilizată după voie, şi am arătat o modalitate prin care factorii care i-au atras până aici atenţia pot fi negaţi astfel încât un nou câmp de deşteptare să devină posibil. Înainte de a continua aceste instrucţiuni, e necesar să definim ipoteza pe care ne vom sprijini. S-ar putea exprima în felul următor:

Există o împărăţie a sufletului, numită adesea împărăţia lui Dumnezeu, care este în realitate un alt regn al naturii, al cincilea regn. Intrarea în acest regn este un proces tot atât de natural cum a fost trecerea vieţii de la un regn al naturii la altul, în cursul evoluţiei. Când simţurile, şi tot ceea ce transmit ele, sunt concentrate în „simţul comun"(denumire dată minţii de mistici ca Meister Eckhart), ele îmbogăţesc mintea şi îi descoperă numeroase stări de deşteptare. Când aceşti factori pot să fie negaţi iar mintea poate fi recentrată la rândul ei, ea devine un aparat senzitiv (al şaselea simţ, dacă doriţi) care înregistrează „lucrurile împărăţiei lui Dumnezeu" şi descoperă, omului aflat în meditaţie profundă, stări de conştiinţă şi domenii de cunoaştere care, până aici, i-au fost tăinuite, dar care sunt o parte a Totului şi a conţinutului lumii, ca orice alt câmp de investigaţie. Aceasta este ipoteza noastră şi de la ea vom porni.

Deşteptarea instinctuală a făcut loc la om cunoaşterii intelectuale. Nu e cu putinţă ca această înţelegere intelectuală, la rândul ei, să poată fi depăşită şi înlocuită printr-o

[18] Ludwig Fischer, *Structura gândirii.*

deşteptare intuiţională? La acest punct al argumentaţiei noastre, anumite propoziţii par necesare; ele pot fi de valoare în elucidarea temei acestei cărţi. Acestea sunt următoarele:

Întâi: În cursul îndelungatului proces evolutiv care a dus omul de la stadiul animal la acela al fiinţei umane, considerăm că am ajuns acum la faza în care el este autoconştient şi se referă la sine. El stă în centrul lumii sale proprii şi universul se învârte împrejurul lui. Tot ceea ce se întâmplă se raportează la el şi la activităţile sale, şi factorul important este efectul pe care viaţa şi circumstanţele îl produc asupra lui.

Al doilea: Pe măsură ce omul înaintează în cunoaştere şi în deşteptare intelectuală, creierul şi mintea devin coordonate. Creierul devine unealta sau instrumentul instinctelor instruite şi al minţii controlate. Această minte scoate din ceea ce s-a numit „conţinutul subconştientului", din memoria activă şi din mediu, ceea ce e folositor pentru a duce mai departe procesul trăirii într-o lume exigentă. Omul devine o fiinţă eficientă şi folositoare şi îşi ia locul ca celulă conştientă în corpul omenirii. El începe să aibă o oarecare înţelegere asupra relaţiilor de grup.

Al treilea: De la cel dintâi stadiu al existenţei umane şi până la nivelul înalt al omului coordonat, totdeauna a fost prezentă o conştiinţă a ceva – Altul, a unui factor ce stă mai presus de experienţa umană cunoscută, a unui scop sau căutări, a unei Divinităţi. Această deşteptare subtilă şi de nedefinit se manifestă în mod inevitabil şi menţine omul în căutarea a ceea ce nici mintea (aşa cum o cunoaşte el), nici circumstanţele şi nici mediul său nu par capabile să-i ofere. Aceasta poate fi numită căutarea certitudinii, întreprinderea experienţei mistice, sau impulsul religios. Dar, orice nume i-am da, aceasta este în mod infailibil prezentă.

Aceste trei propoziţii schiţează în mod aproximativ calea pe care omul a parcurs-o în conştiinţa sa. Ele ilustrează situaţia în care, în acest timp, găsim un număr mare de fiinţe umane – eficiente, intelectuale, bine informate, responsabile, dar care, în acelaşi timp, nu sunt satisfăcute. Ele se întreabă asupra viitorului sau înfruntă inevitabilitatea morţii; ele

năzuiesc să ajungă la o conştiinţă mai largă şi la o certitudine în privinţa lucrurilor spirituale şi în privinţa Realităţii ultime. Îndemnul spre o mai mare înţelegere şi cunoaştere se manifestă pe scară largă, iar continuarea creşterii evolutive, deja stabilită, trebuie să urmeze, dacă un alt regn sau o altă stare de conştiinţă trebuie să fie adăugat la cele deja atinse.

În acest punct toate marile religii ale lumii oferă omului o cale spre cunoaştere şi un proces de desfăşurare care grăbeşte dezvoltarea. Omul trebuie să fie călăuzit şi condus prin consideraţia şi discuţia subiectului, prin căile propriei sale minţi, până ce atinge punctul în care „numinous"-ul în el începe să se pună forţat în mişcare, să prindă viaţă şi conştiinţă.

Termenul „numinous", vine din cuvântul latin *numen*, însemnând putere divină supranaturală. El reprezintă cunoaşterea religioasă specifică, non-raţională şi obiectul său, la toate nivelurile, de la primele puneri în mişcare abia perceptibile, unde cu greu se poate spune că religia există, şi până la formele cele mai exaltate de experienţă umană.

Se constată totodată că se dezvoltă în om o deşteptare crescândă a unui obiect, divinitate, un răspuns, ca să spunem aşa, la şocul produs în mintea umană când „divinul" se revelează fie în mod obscur, fie cu claritate. Faptul principal este confruntarea minţii omeneşti cu un Ceva, a cărui natură este treptat descoperită, dar care de la început este simţit ca o prezenţă transcendentă, „cel de dincolo", chiar cînd este de asemenea simţit ca „cel dinăuntrul" omului.

Prin atenţia dată scopului vieţii, prin concentrarea asupra lucrului zilnic, prin interesul intens în ştiinţele care captivează atenţia celor mai bune minţi şi prin meditaţie, mulţi au ajuns la un punct unde se produc două lucruri: ideea sfinţeniei, a Fiinţei şi a relaţiei cu această Fiinţă intră în viaţă ca factor dominant. Totodată, mintea începe să manifeste o nouă activitate. În loc de a înregistra şi înmagazina în memorie contactele pe care simţurile i le-a transmis şi de a absorbi informaţiile furnizate de cărţi sau de cuvântul vorbit, ea se reorientează spre o nouă cunoştinţă şi începe să facă legătura cu noi surse de informaţie. Instinctul şi intelectul şi-au îndeplinit sarcina; acum intuiţia începe să-şi joace rolul.

În acest punct ne-a adus lucrarea meditaţiei pe care am studiat-o şi pentru care educaţia memoriei şi clasificarea cunoşinţelor lumii ne-a pregătit. Ele şi-au avut rostul lor; o nouă încercare urmează.

Pentru aceasta, noi trebuie fie să formulăm o nouă metodă, fie să modificăm tehnica prezentă şi să găsim astfel timp pentru procesul reorientării minţii care va îngădui omului să-şi întindă contactele şi la alte câmpuri de cunoaştere. Astfel, vom demonstra adevărul că „...prin suflet procesele trupeşti îşi iau semnificaţia lor".

Cucerirea împărăţiei sufletului se iveşte înaintea omului. Ziua când cuvîntul „psihologie" îşi va relua sensul său original e aproape. Educaţia va avea atunci două funcţii; în primul rând, ea îl va face pe om capabil să manevreze contactele sale în această lume cu cea mai mare eficienţă şi să întrebuinţeze în mod inteligent acest aparat, şi în al doilea rând îl va iniţia în regnul pe care misticii l-au mărturisit totdeauna şi a cărui cheie - mintea corect întrebuinţată - se află în posesia sa.

Ne-am ocupat, în capitolul precedent, cu metoda prin care un om poate începe să fie stăpânul instrumentului său - mintea, şi să înveţe să-şi concentreze gândirea asupra unei teme alese sau unei idei astfel încât să stăvilească toate conceptele exterioare şi să închidă uşa în întregime asupra lumii fenomenale. Vom analiza modul în care el şi-ar putea ridica gândirea concentrată din ce în ce mai sus (ca să folosim limbajul misticului), până ce mintea însăşi nu va fi în stare să meargă mai departe şi el însuşi se va găsi pe un pisc de gândire de unde i se va oferi viziunea unei lumi noi.

În procesul meditaţiei până la acest stadiu, a fost o activitate intensă şi nici o condiţie de linişte negativă sau de receptivitate pasivă n-a fost permisă. Corpul fizic a fost uitat şi creierul ţinut într-o stare de receptivitate pozitivă, gata să fie pus în acţiune de către minte, atunci când aceasta îşi întoarce din nou, atenţia în jos. Trebuie să ţinem seama de faptul că folosind cuvinte ca „în sus" şi „ jos", „mai sus" sau „mai jos" noi vorbim în mod simbolic. Unul dintre primele lucruri pe care misticul le învaţă este că nu există dimensiuni

în conştiinţă şi că „înăuntru" şi „în afară", sau cel „mai de sus", şi cel „mai de jos" sunt numai figuri de vorbire, prin care sunt transmise anumite idei privind condiţiile de deşteptare realizate.

Punctul la care am ajuns acum ne aduce pe marginea trascedentalului. Tangibilul şi obiectivul sunt temporar uitate şi nu mai reţin atenţia; nici o formă de senzaţie nu e vizată. Pentru moment, orice sentiment trebuie să fie exclus. Atenţia este concentrată în minte şi singurele reacţii reţinute sunt strict mentale. Gândirea a dominat conştiinţa în timpul stadiului de „meditaţie cu sământă" sau de „meditaţie cu obiect", acum însă aceasta trebuie să fie depăşită. După cum arată un scriitor mistic: „Cum o să scot mintea din minte?" Întrucât obiectivul nu e nici senzaţia, nici sentimentul; nu e nici gândirea. Aici se găseşte cel mai mare obstacol pentru intuiţie şi pentru starea de iluminare. Efortul de a menţine ceva în minte nu trebuie să fie prelungit; nu mai există nimic pentru a fi gândit. Raţionarea trebuie lăsată la o parte şi exerciţiul unei facultăţi superioare, până aci probabil neîntrebuinţată, trebuie să-i ia locul. Gândirea-sământă ne-a atras atenţia, ne-a trezit interesul şi de aici s-a menţinut în faza concentrării. Aceasta se prelungeşte din nou în contemplare, şi rezultatul acesteia din urmă e iluminarea. Iată un scurt rezumat al întregului proces – Atracţie, Interes, Atenţie concentrată şi Reflecţie prelungită asupra unui punct (sau Meditaţie)

Care au fost, până aici, rezultatele procesului de meditaţie? Ele se pot enumăra astfel:

1. Reorganizarea minţii şi reorientarea ei.
2. Centrarea atenţiei omului în lumea gândirii, în loc de lumea sentimentului şi deci retragerea centrului de atracţie de la simţuri.
3. Dezvoltarea unei facultăţi de concentrare instantanee ca un preliminar la meditaţie şi capacitatea de a fixa mintea asupra oricărui subiect ales.

În lucrarea sa, *Misticismul*, E.Underhill defineşte astfel această facultate: „Actul de perfectă concentare, fixarea pasionată a eului asupra punctului unic, când în „unitatea spiritului şi legăturile iubirii" e aplicat la lucruri reale şi transcendente, constituie în limbajul tehnic al misticismului starea de meditaţie sau reculegere şi... este preludiul necesar la contemplaţia pură".

III. Stadiul contemplării

Pătrundem acum într-un domeniu de realizare unde două lucruri ne incomodează; pe de o parte, întrebuinţarea cuvintelor care nu servesc decât să limiteze şi să deformeze, iar pe de altă parte, scrierile misticilor înşişi, scrieri pline de frumuseţe şi de adevăr, dar care sunt colorate de simbolismul rasei şi de epoca autorilor lor, precum şi de calitatea sentimentului şi a emoţiei. Misticii, ca regulă generală, plutesc între momente de înaltă iluminare sau de viziune şi între perioade nedesluşite de intensă simţire şi dor. Ei încearcă fie bucuria şi extazul realizării care nu dăinuie decât o clipă, fie agonia dorinţei pentru continuarea experienţei. Pare că nu există (în majoritatea cazurilor) nici un sentiment de securitate sau certitudine de repetare, ci numai o dorinţă de ajungere la o asemenea stare de sfinţenie încât condiţia să poată fi continuu prezentă.

Graţie tehnicii străvechi şi meditaţiei ordonate, pare posibil de a depăşi experienţa mistică prin cunoaşterea căii şi prin înţelegerea procesului, şi de a produce *după voie* cunoaşterea lucrurilor divine şi identificarea cu Divinitatea interioară. Omenirea posedă acum înzestrarea mentală necesară şi poate să adauge la calea misticului pe aceea a intelectului conştient.

Dar între stadiul concentrării prelungite, pe care îl numim meditaţie, şi acela al contemplării, care este de o categorie cu totul diferită, survine o perioadă de tranziţie, pe care gânditorii orientali o denumesc „meditaţie fără sământă", sau „fără obiect". Aceasta nu e contemplare. Nu e nici proces de gândire. Procesul de gândire e depăşit, pe când stadiul

următor nu e încă obţinut. Aceasta e o perioadă de stabilitate mentală şi de aşteptare. Când omul dè rugăciune a făcut progrese considerabile în meditaţie, el trece pe nesimţite la rugăciunea afectivă, care, fiind între meditaţie şi contemplare, ca zorile între noapte şi zi, posedă ceva şi din una şi din cealaltă. La începuturile sale, ea ţine mai mult de meditaţie, *deoarece face încă uz de raţionament*; după ce a dobândit multă lumină prin întrebuinţarea prelungită a argumentelor şi a raţionamentelor, *ea intră deodată în subiectul său, şi vede toate dezvoltările sale fără multă dificultate*. Pe măsură ce se desăvârşeşte ea aruncă raţionamentele.

Am văzut că substanţa mentală, mişcătoare, senzitivă, gata să reacţioneze, poate fi adusă la o condiţie stabilizată prin meditaţie prelungită. Aceasta produce o stare a minţii care face gânditorul nereceptiv la vibraţiile şi contactele provenind din lumea emoţiilor şi astfel fac pasive aparatul senzorial, creierul şi această reţea vastă numită sistemul nervos. Lumea în care omul de obicei funcţionează este închisă; însă el păstrează în acelaşi timp o atenţie mentală intensă şi o orientare fixată asupra lumii noi în care trăieşte şi se mişcă ceea ce numim sufletul. Adevăratul discipol în meditaţie învaţă să fie cu totul treaz mental şi puternic conştient de fenomene, vibraţii şi stări ale fiinţei. El e pozitiv, activ şi încrezător în sine, iar creierul şi mintea concentrată sunt strîns coordonate. El nu e un visător lipsit de simţ practic, totuşi lumea problemelor practice şi fizice e temporar negată.

Dacă discipolul nu este în mod natural de tip mental pozitiv, el va trebui să se supună, odată cu practica meditaţiei, unei instruiri intelectuale serioase, persistente (destinată să creeze agilitate şi polarizare mentală), altfel procesul va degenera în reverie emotivă, sau într-un vid mental negativ. Aceste două stări comportă propriile lor pericole şi dacă se prelungesc, tind să facă din om o persoană nepractică, slabă şi ineficientă în obligaţiile zilnice. Viaţa lui va deveni din ce în ce mai puţin folositoare lui însuşi şi altora. Din ce în ce mai mult, el va fi prada închipuirilor iraţionale necontrolate şi a fluctuaţiilor emotive.

Aşadar, mintea, pozitivă, alertă şi bine controlată, e dusă pe aripile gândirii şi apoi menţinută stabilă pe cel mai înalt punct ce poate fi atins. O condiţie e produsă atunci în minte analoagă aceleia care a luat deja loc în creier. Ea e ţinută într-o atitudine de aşteptare, în timp ce conştiinţa gânditorului pătrunde într-o stare nouă de deşteptare şi el devine identificat cu adevăratul om interior şi spiritual. Ceea ce este numit în mod tehnic „conştiinţa perceptivă" aşteaptă.

Aceste două stadii de meditaţie, unul de intensă activitate şi celălalt de intensă aşteptare, au fost numite stările Martei şi Mariei; această metaforă redă ideea oarecum mai clar. Ceea ce este interior iese la suprafaţă în decursul perioadei de tăcere, şi aceasta este poate partea tehnicii cel mai greu de stăpânit. Este foarte uşor să recădem în activitatea intelectuală pe care meditaţia obişnuită o comportă, căci nu ne-am deprins încă să contemplăm. Ch.Bennett descrie stadiul acesta în comentariul său asupra lui Ruysbroeck. El spune:

„Aici, Ruysbroeck distinge două semne de „adevărată" pasivitate; întâi, e „în mod activ" căutată, adică, este necesar un anumit efort pentru a o menţine. Al doilea, ea diferă de orice tip de alinare naturală sau automată, prin pregătirea morală care o precede... Această aşteptare silită, această receptivitate auto-impusă, care este semnul care defineşte stadiul contemplării, nu este sfârşitul carierei misticului. E sfârşitul sforţărilor sale, în sensul că el nu mai poate face nimic, aceasta fiind destinată să deschidă calea extazului, când lucrurile sunt retrase din mâinile individului şi el devine vehiculul unei puteri mai mari decât el. „Rămâi statornic în tine însuţi până ce eşti scos din tine, fără nici un act din partea ta".[19]

El vorbeşte mai departe, atenţia fără suflare, de aşteptarea greu dobândită şi greu menţinută după revelaţia divină. Patanjali, ne spune acelaşi lucru:" Substanţa mentală devine absorbită de ceea ce este realitatea (sau ideea întrupată în formă) şi nu-şi dă seama de separaţie sau de eul personal". Aceasta îl duce la stadiul contemplării şi el intră în conştiinţa

---

19 Charles Bennett, *Studiu filosofic asupra misticismului*.

sufletului. El descoperă că, în tot acest timp, sufletul a fost acela care l-a atras la unirea cu sine. Cum? În *Vishnu Purana* se spune că „sufletul are mijlocul. Gândirea este mijlocul. Când gîndirea şi-ă termina sarcina care este de a elibera, ea a făcut ceee ce avea de făcut şi încetează".

În contemplaţie, un agent superior intervine. Sufletul este acela care contemplă. Conştiinţa umană îşi încetează activitatea şi omul devine ceea ce e în realitate – un suflet, un fragment al divinităţii, conştient de unitatea sa esenţială cu Divinitatea. Eul Superior devine activ, şi eul inferior sau personal rămâne în întregime tăcut şi liniştit, în timp ce adeărata Entitate spirituală pătrunde în propriul său domeniu şi înregistrează contactele care emană din acea regiune spirituală a fenomenelor.

Lumea sufletului e văzută ca o realitate; lucrurile transendente sunt cunoscute ca fiind fapte în natură; uniunea cu Divinitatea e înţeleasă ca constituind un fapt în procesul natural, tot ca şi uniunea dintre viaţa corpului fizic şi acest corp.

Conştiinţa omului, prin urmare, nu mai e concentrată în mintea care aşteaptă, ci a trecut hotarul pătrunzând în domeniul spiritului şi omul devine literalmente sufletul, funcţionând în propria sa regiune, percepând „lucrurile Împărăţiei lui Dumnezeu", în stare să verifice în mod direct adevărul şi dându-şi seama în deplină conştiinţă de veghe de natura sa, de prerogativele sale şi de legile sale. În timp ce adevăratul om spiritual e astfel activ, în propria sa natură şi în propria sa lume, mintea şi creierul rămân stabile şi pozitive, orientate către suflet, şi în funcţie de facilitatea cu care aceasta va fi îndeplinită, va depinde capacitatea lor de a înregistra şi a reţine ceea ce sufletul percepe.

În meditaţie, noi căutăm să primim impresii de la Dumnezeul interior, Eul Superior, direct transmise la creierul fizic, prin intermediul minţii. În contemplare, intrăm într-un stadiu şi mai înaintat şi ne străduim să primim în creierul fizic ceea ce sufletul însuşi percepe atunci când el se întoarce spre aceste noi câmpuri de percepţie.

La omul obişnuit, sufletul este ocupat (ca Acela care percepe) cu cele trei lumi de sforţare umană şi ia în considerare, prin urmare, stările fizice, emotive şi mentale. Timp de aeoni sufletul se identifică cu formele prin care se stabilesc contactele necesare cunoaşterii stărilor inferioare de conţiinţă. Mai târziu când omul, controlându-şi mintea, poate s-o ofere sufletului ca agent transmiţător, o vastă zonă de deşteptare spirituală poate să i se deschidă. Sufletul însuşi poate deveni atunci un agent transmiţător şi trece creierului fizic, prin intermediul minţii, unele din realizările şi conceptele Spiritului. E util să ne amintim acum că: „Materia este vehiculul pentru manifestarea Sufletului pe acest plan de existenţă, şi Sufletul este vehiculul pe un plan mai înalt pentru manifestarea Spiritului, şi acestea trei formează o trinitate sintetizată de Viaţă, care le pătrunde pe toate".[20]

În limbajul academic al ocultismului, aceasta constituie realizarea misticului. Cardinalul Richelieu numeşte contemplaţia ca fiind acea stare „în care omul vede şi cunoaşte pe Dumnezeu fără a întrebuinţa imaginaţia şi fără raţionament discursiv". Iar Tauler se exprimă astfel: „Dumnezeu doreşte să sălăşluiască în facultăţile superioare – memoria, intelectul şi voinţa, şi să opereze aici într-un mod divin. Acesta este sălaşul Său adevărat, câmpul Său de acţiune; aici află asemănarea Sa. Aici trebuie să-L căutăm dacă dorim să-L găsim pe calea cea mai scurtă. Atunci, spiritul e transportat mai presus de toate facultăţile, într-un vid de o solitudine imensă de care nici un muritor nu poate vorbi în chip potrivit. Mai târziu, când aceste persoane revin la ele însele, constată că posedă o cunoaştere distinctă a lucrurilor, mai luminoasă şi mai perfectă decât aceea a semenilor".

Contemplaţia a fost descrisă ca fiind o poartă psihică, ducând de la o stare de conştiinţă la alta. Ea poate fi înţeleasă şi ca trecerea de la meditaţie intensă la acea contemplare care ajunge la viziunea minunilor lui Dumnezeu, când sufletul uman intră în domeniul luminii divine.

Acest act al contemplaţiei e mai perfect decât raţionamentul, fiindcă în raţionament sufletul vorbeşte, pe când în acest act el se bucură. Raţionamentul convinge sufletul prin

20 H.P.Blavatsky, *Doctrina secretă*, vol.I.

principiile sale, dar aici, sufletul e mai mult iluminat decât convins, el vede mai mult decât examinează. Raționamentul se ocupă cu considerarea unui cuvânt, a unei propoziții, sau a unui discurs; dar această simplă vedere a lui Dumnezeu presupune toate raționamentele ca fiind lucruri trecute și cunoscute, contemplează obiectul său în Dumnezeu Însuși.

Prin această poartă a viziunii, omul trece și află că el e sufletul; înțelege că el e Acela care percepe, capabil să observe deopotrivă lumea realităților spirituale și lumea experienței zilnice; el poate privi după voie, într-o direcție sau alta.

Problema e de a câștiga o egală ușurință în practica percepției pe nivelurile spirituale, așa cum am deprins pe nivelurile terestre, și unul din punctele importante de ținut minte este că, în ambele cazuri, triplicitatea sufletului, minții și creierului trebuie să-și joace rolul, dar cu o orientare și o atenție diferite. Aceasta devine simplu o chestiune de focar.

Creierul este activ de o manieră practic subconștientă față de instinctele și obiceiurile care ne călăuzesc viața fizică și dorințele noastre. Printr-o educație adecvată, el învață să fie receptiv față de impresiile ce emană de la minte și, în loc să fie numai un înregistrator senzorial, el învață să răspundă la impresiile gîndirii.

Mintea, la rîndul ei, are o tendință instinctivă de a înregistra toate informațiile provenind din afară, dar poate fi instruită să devină receptivă față de suflet și să înregistreze informațiile care emană de la acest izvor mai înalt. Cu timpul putem dobândi ușurință și practică în utilizarea fie a creierului, fie a minții, în mod activ sau pasiv, stabilind eventual o relație perfectă înte ele și, în cele din urmă, între suflet, minte și creier.

Tot ceea ce s-a întâmplat în decursul celor trei stadii pe care le-am luat în considerație se poate rezuma în cuvintele lui Patanjali: „Cucerirea treptată a tendinței minții de a sări de la un obiect la altul (adică concentrarea) și puterea de fixare asupra unui singur punct (adică meditația) consituie dezvoltarea contemplației".

Cînd aceste trei sunt săvârșite simultan, această întreită putere de atenție, meditație și contemplație este mai interioară

decât mijloacele de creștere descrise mai înainte". Este interesant de notat că Fr.Malaval, în al doilea *Tratat* al său, face același lucru, legând credința, meditația și contemplarea laolaltă într-un act sintetic. Cunoscătorii, și din Orient și din Occident, gândesc la fel.

Contemplația a mai fost definită ca „un calm între două activități". În timpul acestei potoliri, o nouă metodă de a cunoaște și de a fi este instituită. Aceasta e poate una din căile cele mai simple și cele mai practice de a înțelege contemplația. *Numai în interludiu sufletul este activ.* Această activitate a sufletului e precedată de ceea ce am putea numi o activitate îndreptată în sus. Creierul fizic a fost liniștit și menținut într-o stare de completă stabilitate; aparatul sentimentului sau aparatul senzorial a fost de asemenea potolit și nu i s-a mai permis să înregistreze informații provenind din câmpul său de deșteptare obișnuit; mintea a fost concentrată și ținută în mod pozitiv pasivă în lumina care năpădește din împărăția sufletului. În tot acest interval de timp se refuză trecerea oricărei infomații provenind din lumea fenomenală obișnuită. Aceasta rezultă dintr-o concentrare și dintr-o meditație corecte; urmează un interludiu în care omul știe că el este un suflet sălășluind în etern și eliberat de limitările formei. La început, acest interludiu e în mod necesar scurt, dar el se prelungește pe măsura progreselor făcute în controlul minții. Cheia întregului proces este concentrarea susținută și atenția minții, „pe cînd sufletul, omul spiritual, ființa perceptivă, contemplează".

Într-o altă lucrare a mea, am explicat mai complet această întrebuințare a minții ca instrument al sufletului. Voi cita numai un paragraf: „De altfel, trebuie să fie clar înțeles că acela care percepe, pe planul său propriu, a fost todeauna conștient de ceea ce omul află acum. Diferența constă în faptul că instrumentul, mintea, se găsește acum sub control. În consecință, gânditorul poate să impresioneze creierul, prin intermediul minții controlate, cu ceea ce a perceput. Omul, pe planul fizic, percepe de asemenea simultan și, pentru prima dată, meditația și contemplația adevărate devin posibile. Aceasta nu va dura, la început, decât o secundă. O lucire de

percepţie intuitivă, un moment de viziune şi de iluminare şi totul e sfârşit. Mintea reîncepe să se modifice şi devine activă, viziunea se şterge, momentul înalt a trecut şi uşa care dădea în domeniul sufletului pare să se fi închis dintr-o dată. Dar certitudinea a fost dobândită; creierul a înregistrat o licărire a realităţii şi succesul viitor este garantat.[21]

Cea de a doua activitate priveşte o lucrare dublă îndeplinită de minte. După ce a fost ţinută statornic în lumină, ea înregistrează acum ideile, impresiile şi conceptele care îi sunt împărtăşite de sufletul aflat în contemplaţie, formulându-le în fraze şi sentinţe, constituindu-le în forme-gînduri şi construind imagini mentale clare. Aici devine vădită necesitatea unui bun aparat mental. O minte instruită, o memorie bună şi o mentalitate cultivată cu grijă vor uşura mult lucrarea sufletului, a cărui cunoştinţă va fi înregistrată cu exactitate. Atunci, succedând acestei activităţi mentale, va urma un proces de transmitere a informaţiilor obţinute către creierul liniştit şi în aşteptare.

Când sufletul a învăţat să-şi manevreze instrumentul, prin intermediul minţii şi al creierului, se pot stabili raporturi directe de la unul la altul şi din ce în ce mai mult, astfel încât omul va putea, după voie, să-şi concentreze mintea asupra treburilor lumeşti şi să fie un membru eficient al societăţii, sau asupra lucrurilor cereşti şi să funcţioneze în fiinţa sa veritabilă ca Fiu al lui Dumnezeu. În acest din urmă caz, sufletul utilizează mintea ca agent transmiţător şi creierul fizic este instruit să rămână la ceea ce îi este transmis. Un adevărat Fiu al lui Dumnezeu poate trăi în două lumi deodată; el este, în acelaşi timp, cetăţean al lumii şi al Împărăţiei lui Dumnezeu.

În lucrarea sa, *Misticism*, E.Underhill afirmă: „Conştiinţa spirituală deplină a adevărului mistic este dezvoltată nu într-o direcţie, ci în două, în aparenţă opuse, dar în realitate complementare. Pe de o parte, el e intens conştient de sine şi se ştie una cu lumea activă a devenirii... De unde, deşi a rupt pentru totdeauna cu robia simţurilor, el descoperă în toate

21 Alice Bailey, *Lumina sufletului*, II.

manifestările vieţii un sens sacramental; o frumuseţe, o minune, o semnificaţie exaltată, ascunsă altor oameni. Pe de altă parte, conştiinţa mistică deplină ajunge de asemenea la ceea ce este, cred, calitatea ei real caracteristică. Ea dezvoltă puterea de a prinde Absolutul, Fiinţa pură, Transcendentul desăvârşit. Această expansiune a conştiinţei în toate direcţiile, cu puterea sa dublă de a cunoaşte prin comuniune aspectele realităţii, temporal şi etern, imanent şi transcendent... e semnul deosebit, *ultimo sigillio* al marelui mistic.“

INTUIȚIE ȘI ILUMINARE

„Și Dumnezeu a spus:
Să fie lumină !
Și a fost lumină."
BIBLIA

În Occident, metodele educative moderne au familiarizat omul cu ideea că el posedă o minte; ele l-au condus către o apreciere exagerată a intelectului, astfel încât, pentru mulți, posesiunea acestei facultăți semnifică sfârșitul evoluției. Mai mult, am sugerat că atunci când tehnica meditației (cu stadiile sale de concentrare, de meditație și de contemplare) va fi aplicată intelectualului occidental, procesele minții vor putea să atingă punctul lor cel mai înalt de dezvoltare și vor putea apoi să fie depășite de o facultate și mai înaltă:intuiția.

Am constatat de asemenea în Occident, că spiritele cele mai subtile, prin interesul intens și talentul pe care îl pun în lucrări, ajung la același grad de dezvoltare ca și aspirantul la cunoașterea răsăriteană prin meditație. Dar aici se oprește paralela. Educația, în Occident, nu reușește să-și conducă exponenții în domeniul intuiției și iluminării. Dimpotrivă, noi zâmbim la ideea unei cunoștințe iluminate și atribuim multe din dovezi existenței halucinațiilor misticului suprastimulat sau cazurilor psihopate de care se ocupă psihologii.

Dar poate fi dovedit, cred, că percepția spirituală dezvoltată și un intelect iluminat pot face parte din înzestrarea omului de afaceri sau a omului de știință și nu indică neapărat o lipsă de echilibru psihic sau o instabilitate emotivă. Lumina iluminării și a inspirației este cu totul compatibilă cu îndeplinirea îndatoririlor noastre zilnice.

Maestrul Lu Tsu spunea în secolul al optulea: "Când există un succes progresiv în producerea circulației Luminii, un om, făcând aceasta, nu trebuie să renunțe la preocupările sale obișnuite. Când ocupațiile vin, noi trebuie să le primim; când lucrurile vin, noi trebuie să le înțelegem radical. Dacă ocupațiile sunt reglementate prin gânduri corecte, Lumina nu e risipită de lucrurile exterioare, ci circulă potrivit propriei sale legii."

Aceste caracteristici și aceste rezultate ale iluminării sunt active în conștiința omului care a progresat urmând stadiile pe care le-am schițat. Iluminarea este un stadiu în procesul meditației, căci comportă un control strict al minții și o abordare științifică a subiectului; ea e un rezultat al adevăratei stări contemplative și al contactului cu sufletul și indică instaurarea, cu efectele sale subsucvente, a celei de a doua activități a minții, pe care am examinat-o anterior.

Condiția iluminării urmează imediat după stadiul contemplării și ar putea fi descrisă, la rândul său, ca producând trei efecte: un intelect luminat, o percepție intuitivă și o viață inspirată pe planul fizic al existenței. Această condiție este recunoscută de toți misticii și de toți cei care s-au ocupat de revelația mistică. Gândul unei Lumini care intră și strălucește pe calea noastră, simbolismul unei iradieri intense, orbitoare, care însoțește faza contactului divin, sunt utilizate atât de larg, încât am ajuns să le privim pur și simplu ca pe niște lucruri învăluite în frazeologia mistică și care nu înseamnă altceva decât o încercare din partea vizionarului de a exprima în cuvinte minunățiile pe care le-a perceput.

Se pare totuși, la o analiză mai atentă, că această terminologie specială și aceste fraze simbolice au o semnificație profundă. Uniformitatea limbajului, mulțimea mărturiilor demne de credință și asemănarea faptelor relatate, par să indice ceva de o natura fenomenală autentică. Marile personalități iluminate nu-și raționau concluziile, deși rațiunea – căutarea adevărului – a avut rolul ei în pregătirea cunoașterii finale. În fiecare caz, ei au experimentat ceea ce, din lipsa unui termen mai bun, putem numi „iluminare". Este foarte probabil că nu vom accepta aceste experiente, considerându-

le absurdităţi, dar este evident că aceşti oameni nu acţionau ca oameni suferind de aberaţii. De la ei a venit cea mai mare parte din înţelepciunea spirituală. Dacă „după roadele lor îi veţi cunoaşte", aceşti oameni au dat roade atât de uimitoare încât au devenit conducătorii spirituali ai omenirii.

Greutatea provine din faptul că, în afară de marile figuri iluminate, misticii de condiţie mijlocie, în general, au fost incapabili să definească sau să exprime limpede starea de iluminare. Misticul nu poate explica, dar ştie că a cunoscut şi nu simplu simţit, şi adesea această cunoaştere rămâne o posesiune statornică pe care nici un fel de critică n-o poate atinge.

Deşi misticii par incapabili să comunice altora un element de adevăr care nu poate fi atins pe căi obişnuite de experienţă şi raţionament, e posibil cu toate acestea ca intensitatea înţelegerii lor speciale a realităţii să poată servi - aşa cum cazurile extreme servesc să probeze adevărul unei teoreme geometrice generale - la stabilirea mai clară a problemei noastre fundamentale.

Aici intervine Orientul arătându-ne modalitatea prin care poate fi câştigată iluminarea, şi indicând un proces ordonat şi o metodă care poate conduce omul la starea de identificare cu sufletul. El postulează - ca rezultat al acestei identificări şi al efectelor sale subsecvente - o percepţie iluminată şi o înţelegere intuitivă a Adevărului.

Cărţile sfinte ale Orientului ne învaţă că mintea este aceea care reflectă lumina şi cunoştinţa sufletului omniscient şi creierul care este iluminat la rândul lui. Aceasta devine posibil numai dacă legătura dintre cei trei factori: sufletul, mintea şi creierul e complet stabilită.

În *Yoga-Sutra*, Patanjali spune.

„Domnul minţii, Acela care percepe, e totdeauna conştient de substanţa mentală constant activă.

Fiindcă poate fi văzută sau cunoscută, este evident că mintea nu este izvorul iluminării.

Când inteligenţa spirituală, care stă singură şi eliberată de obiecte, se reflectă în substanţa mentală, atunci vine deşteptarea Eului.

Atunci substanţa mentală, reflectând şi cunoscătorul şi cognoscibilul, devine omniscientă.

Mintea tinde atunci spre discerământ şi iluminare crescândă.

Când mijloacele de a ajunge la unire au fost practicate regulat şi când impuritatea a fost învinsă, strălucirea luminii are loc, ducând la iluminarea deplină.

Cunoştinţa (sau iluminarea) dobîndită este septuplă, şi se obţine în mod progresiv"

Patajali continuă mai departe să arate că, după concentrare, meditaţie şi contemplare suficiente, „ceea ce întunecă lumina dispare treptat", şi adaugă: „Când ceea ce învăluie lumina a dispărut, atunci vine starea fiinţei numită desîncarnată (sau desîntruparea), eliberată de modificaţia principiului gânditor. Aceasta este starea iluminării."

S-ar putea, prin urmare, că atunci când Christos poruncea ucenicilor Săi să „lase lumina lor să strălucească", El nu vorbea deloc simbolic, ci insista asupra necesităţii de a se elibera de conştiinţa corporală, pentru ca lumina sufletului să se poată revărsa prin minte în creier şi să producă acea iluminare care îngăduie omului să spună : „În această Lumină noi vom vedea Lumina".

Calea ducînd la această eliberare a fost aleasă întotdeauna de biserica creştină care o numeşte „Calea Purificării". Ea comportă purificarea sau rarefiarea naturii corporale inferioare şi uzarea vălului de materie, care ascunde lumina în fiecare fiinţă umană. Vălul trebuie să fie sfâşiat şi pentru a face aceasta sunt posibile mai multe căi - calea Frumuseţii, calea Intelectului şi calea Sufletului.

Prin frumuseţe şi căutarea realităţii care a produs-o, misticul se forţeaza să ajungă dincolo de forma exterioară şi găseşte binele şi minunatul. În exegezele referitoare la facultatea de "divinaţie", se arată că aceasta reprezintă capacitatea de a recunoaşte cu veneraţie sfinţenia esenţială şi frumosul ascunse îndărătul tuturor formelor. Astfel, misticul are „divinaţia" (prin divinul din el) a realităţii pe care vălul de materie o ascunde. Aceasta este calea simţurilor.

Apoi e calea intelectului, a intensei concentrări a minții asupra unei probleme și asupra aspectului formă cu scopul de a ajunge la cauza existenței sale. În acest au progresat oamenii de stiință; ei au pătruns atât de departe, încât au ajuns la ceva ce numesc „energie".

Calea sufletului e în același timp și cea mai veche și cea mai întinsă din cele trei căi, căci sufletul face mai mult decât să străpungă vălul de materie; el se identifică cu vălul și cu realitatea din spatele vălului. Astfel sufletul, vălul și realitatea sunt cunoscute a fi una. Suntem conduși în felul acesta la ideea de Totalitate și Unitate cu universul, și, din această perspectivă, iluminarea s-ar putea defini ca un sentiment copleșitor de unitate cu Totul.

Să încercăm în acest punct să exprimăm cât se poate de simplu până unde am ajuns cu concluziile noastre și să vedem ce se întâmplă cu omul care, urmându-și educația, a trecut din stadiul de instrucție a memoriei și de acumulare de informații la acela al întrebuințării conștiente a intelectului.

Prin concentrare și meditație, el a ajuns într-o largă măsură să-și controleze mintea și a învățat cum „să țină mintea statornic în lumină". Conștiința se desprinde atunci de eul inferior (de domeniul deșteptării cerebrale și mentale) și misticul trece la starea contemplativă, în care funcționează ca suflet și știe că el însuși este Cunoscătorul. Natura sufletului e conștiință și lumină și domeniul său de existență este împărăția lui Dumnezeu.

În tot timpul cât durează această identificare cu sufletul, mintea e ținută statornic și se refuză oricărui contact ce emană de la alte stări de deșteptare, bunăoară cele ce provin din lumile emoțională și fizică. Absorbit în unirea cu Dumnezeu, transportat în al „Treilea Cer" și contemplând viziunea beatifică a Realitătii, el nu cunoaște nimic, nu vede nimic, nu aude nimic decât fenomenele apropiate lumii în care trăiește. Dar în acea lume el vede, aude și cunoaște; el zărește Adevărul, dezvăluit și eliberat de iluzia pe care vălul materiei o aruncă asupră-i; el ascultă Înțelepciunea acumulată în sufletul său de nepătruns; el este această Înțelepciune însăși, căci subiect și obiect nu mai există pentru el; el este și una și alta și o știe. El pătrunde în mintea lui Dumnezeu – acest depozit universal de cunoaștere, totdeauna deschis acelor minți individuale care pot fi suficient de pacificate și controlate ca să vadă ușa și să intre. În tot timpul acestui proces transcendent, mintea a fost ținută statornic în Lumină. Curând starea contemplativă ia sfârșit și mintea intră într-o reînnoită activitate bazată pe capacitatea sa de a reacționa la lumină, de a înregistra și a reține informațiile cu care sufletul caută s-o înzestreze. Energiile sufletului s-au exteriorizat în lumea realităților divine. Acum, atenția se fixează asupra unui alt focar; Divinitatea își întoarce privirile asupra instrumentului în așteptare și caută să imprime asupra-i atâta Înțelepciune și Conștiință, cât poate el primi și reflecta.

La scriitorii care n-au aprofundat îndeajuns tehnica meditației și care se ocupă de calea pur mistică, se manifestă tendința de a confunda iluminarea cu sentimentul. E. Underhill, de pildă, spune: „Starea de iluminare aduce o viziune a Absolutului, un sens al Prezenței Divine, dar nu uniunea adevărată cu ea. Este o stare de fericire".

Iluminarea minții, comportând cunoașterea, conștiința unirii cu Divinitatea și înțelegerea legilor care guvernează domeniul spiritual, poate, în cele din urmă, să producă fericirea, dar această fericire este un fenomen retroactiv și nu o parte a stării de iluminare. Adevărata iluminare se raportează la intelect și ar trebui să fie – în aspectul său cel mai pur – separată cu totul de sentiment. Este o condiție de cunoaștere, o stare în care mintea este pusă în relație cu Dumnezeu, și cu cât această condiție rămâne liberă de reacții emotive, cu atât mai directă va fi comunicația între suflet și instrumentul său și mai neafectate de orice deteriorare adevărurile împărtășite.

Aici, poate fi utilă o comparație între calea cunoscătorului și calea misticului. Misticul, îndeosebi în Occident, își câștigă viziunea fulgerătoare; el Îl vede pe Prea-Iubitul; atinge înălțimi de deșteptare, dar apropierea sa, în majoritatea cazurilor, a fost o apropiere prin inimă și a necesitat sentimentul, percepția senzorială și emoția. Rezultatul a fost extazul. Tehnica sa a fost aceea a devoțiunii, a disciplinei; o luptă

emoţională, „înălţarea inimii către Domnul", „viziunea Prea-Iubitului" şi „căsătoria în Ceruri"; revărsarea naturii iubirii la picioarele Prea-Iubitului, şi extazul consecvent. După aceea, dacă e să dăm crezare scrierile misticilor înseşi, a urmat o perioadă de reajustare la viaţa de toate zilele şi, adesea, un sens de depresiune şi de dezamăgire că momentul înalt a trecut, însoţită de incapacitatea de explica cu claritate ceea ce s-a experimentat. Apoi un nou ciclu de devoţiune şi disciplină este iniţiat, până ce viziunea este iarăşi percepută şi contactul cu Prea-Iubitul e făcut din nou. Sub anumite unghiuri, egocentrismul misticului occidental este remarcabil iar incapacitatea lui de a utiliza intelectul cu totul frapantă. Trebuie să exceptăm, totuşi, mistici ca Boehme, Ruysbroeck sau Meister Eckhart, în scrierile cărora elementul intelectual este foarte important iar calitatea cunoaşterii dintre cele mai evidente. Iată ce spune, de pildă, Meister Eckhart :

„Există în suflet o putere de o importanţă primordială : intelectul, care îi permite de a cunoaşte, de a descoperi pe Dumnezeu... Argumentele cele mai solide stabilesc în mod expres (ceea ce e adevărul) că sâmburele vieţii eterne este mai curând în cunoştinţă decât în iubire. Sufletul nu e sub dependenţa lucrurilor temporale, ci, în exaltarea minţii sale, e în comunicaţie cu lucrurile lui Dumnezeu".[22]

Cunoscătorul are o tehnică care diferă de cea a misticului. Metoda sa comportă îndreptarea intelectului către obiectul cercetării sale; aceasta este calea minţii, a disciplinei sale şi a cotrolului său. Cunoscătorul stabilizează mintea; el pune capăt versatilităţii ei şi o concentrează; el caută pe Dumnezeu; el se separă de sentiment şi nu acordă nici un interes propriei sale satisfacţii, căci mintea este „simţul comun" şi, în întrebuinţarea ei cea mai înaltă, este dotată cu facultatea sintezei, a Integrităţii. Cunoscătorul nu va mai vorbi de sufletul său, ci de sufletul universal care se manifestă în el şi se desfăşoară în el ca în toate celelalte creaturi, şi care va dăinui, chiar dacă iluzia individualităţii dispare. El îşi va trăi viaţa ca „viaţă", ca realizare şi perfecţionare de sine, cu

22 Franz Pfeiffer, *Meister Eckhart.*

conştiinţa că nu e numai eul său propriu cel pe care îl realizează şi îl perfecţionează, ci universul, divinitatea, din care acest eu aparent este o parte. Sentimentul personal este suprimat. Aspirantul stăpâneşte mintea, o ţine statornic în lumină şi atunci vede şi cunoaşte. Atunci urmează stadiul iluminării.

Meister Eckhart rezumă diferenţa dintre cele două căi în felul următor:„Cunoştinţa ridică sufletul la rangul de Dumnezeu; iubirea uneşte sufletul cu Dumnezeu; exerciţiul perfecţionează sufletul şi-l ridică până la Dumnezeu. Toate trei transportă sufletul din timp de-a-dreptul în eternitate".

Aceste distincţii trebuie notate cu grijă, căci numeroşi sunt în timpul de faţă cei pentru care dobândirea cunoaşterii lui Dumnezeu este de mai mare importanţă decât iubirea de Dumnezeu. Pe aceasta din urmă, ei o posedă deja; ea se află la baza efortului lor, dar nu a obiectivului şi a disciplinei lor actuale. Pentru marea majoritate a celor care nu reflectează, se poate ca scopul să fie calea mistică a iubirii şi a devoţiunii, dar pentru gânditorii lumii, ţinta străduinţei lor trebuie să fie obţinerea iluminării.

În omul cu adevărat iluminat, avem rara combinaţie a misticului şi a cunoscătorului, produsul metodelor mistice ale Orientului şi Occidentului; avem unirea capului şi a inimii, a iubirii şi a intelectului. Această combinaţie produce ceea ce în Orient se cheamă yoghinul (cunoscătorul unirii) şi, în Occident, misticul practic – care este un mod destul de puţin satisfăcător de a desemna pe misticul care a combinat intelectul cu sentimentul şi care este, prin urmare, o fiinţă umană coordonată – cu creierul, mintea şi sufletul funcţionând în mod sintetic şi în cea mai desăvârşită unitate.

Iluminarea minţii prin suflet şi precipitarea cunoştinţei şi înţelepciunii, care sunt pregorativele sufletului, în „substanţa mentală" atentă şi în aşteptare, produc, în omul cu adevărat unificat şi coordonat, rezultate care diferă în funcţie de partea instrumentului său prin care s-a stabilit contactul.

Lăsând pentru mai târziu subiectul Unirii şi al dezvoltării puterilor transcedentale, ne vom mărgini să examinăm efectele directe ale iluminării. Pentru mai multă claritate putem rezuma aceste rezultate în felul următor:

Un prim efect asupra minții este cuprinderea directă a adevărului și înțelegerea directă a unei cunoașteri care e atât de vastă și atât de sintetică, încât o înglobăm sub noțiunea confuză de Mintea Universală. Acest gen de cunoaștere este numit uneori intuiție și e una din principalele caracteristici ale iluminării.

Un al doilea efect asupra minții este sporirea capacității de răspuns la comunicațiile telepatice și creșterea sensibilității față de alte minți care au dobândit facultatea de a funcționa pe nivelul sufletului. Nu mă refer aici la comunicațiile telepatice de pe nivelurile psihice, sau la acelea care se stabilesc de la creier la creier în relațiile obișnuite ale vieții zilnice. Mă refer la contactele ce pot fi stabilite între suflete, divin acordate, și care au avut ca rezultat, în trecut, transmiterea rostirilor inspirate ale lumii, în Scripturi și în declarațiile divine care au emanat de la marii Fii ai lui Dumnezeu, ca Christos și Buddha.

Intuiția și telepatia sub forma ei cea mai pură sunt, prin urmare, cele două rezultate ale iluminării minții.

În ceea ce privește natura emotivă, sau, în limbajul esoterismului, corpul dorinței sau a sentimentului, avem înregistrarea bucuriei, a fericirii și experiența extazului. Există un sens de împlinire, de satisfacție și de veselă așteptare, încât lumea este văzută într-o lumină nouă iar circumstanțele iau o coloratură mai fericită.

Există, în corpul fizic, anumite reacții dintre cele mai interesante; pe de parte, o stimulare la o activitate intensă, care are un efect precis asupra sistemului nervos, și pe de altă parte, apariția în mod frecvent a unei lumini în interiorul capului, lumină care poate fi văzută chiar când ochii sunt închiși, sau în întuneric. Se poate proba în acest fel că iluminarea este nu numai un fapt psihologic, ci și un fapt fiziologic.

Aceste rezultate asupra instrumentului triplu – mental, senzorial și fizic – pe care-l desemnăm cu numele de ființă umană, nu sunt decât expresii ale aceleiași energii fundamentale, ce se manifestă atunci când energia este transferată de la un vehicul la altul. Este aceeași conștiință divină făcând

să se simtă prezența sa în diferite sfere ale deșteptării și comportării umane.

Să ne ocupăm mai întâi de reacția mentală. Ce este acest lucru misterios pe care-l numim „intuiție"? Este interesant de observat că termenul este complet ignorat în unele cărți de psihologie și adesea chiar în cele scrise de oamenii cei mai competenți în materie. Am putea defini intuiția drept înțelegerea directă a adevărului, separată de facultatea de raționament sau de orice proces de intelecție. Este ivirea în conștiință a unui adevăr sau a unei frumuseți, niciodată percepute înainte. Aceasta nu se arată din subconștient, sau din memoria acumulată, colectivă sau individuală, ci cade în minte direct din supraconștient, sau din sufletul omniscient. Este recunoscut imediat ca infailibil și nu dă naștere nici unei îndoieli. Toate soluțiile subitee ale problemelor în aparență irezolvabile, precum și multe din marile invenții revoluționare, intră în această categorie. E.Underhill vorbește despre acest lucru în următorii termeni:

„Această înțelegere iluminată a lucrurilor, această purificare a ușilor percepției, este desigur la ceea ce trebuie să ne așteptăm de îndată ce omul se mișcă spre centre de conștiință superioare. Intelegența sa superficială, purificată de dominația simțurilor, e invadată din ce în ce mai mult de personalitatea transcendentă – „Omul Nou" – care e, prin natura sa, un cetățean al lumii spirituale independente și al cărui destin, în limbaj mistic, este o „întoarcere la obârșia sa". De unde un aflux de vitalitate nouă, o extindere a puterilor de viziune, o exaltare enormă a puterilor sale intuitive".[23]

Acest acces imediat la Adevăr este destinul ultim al tuturor ființelor umane și pare foarte probabil că într-o zi mintea însăși va sta dedesubtul pragului de conștiință, așa cum stau acum instinctele. Vom funcționa atunci în domeniul intuiției și ne vom exprima în termeni ai intuiției cu ușurința cu care astăzi ne exprimăm în termeni ai minții, și ne vom strădui să funcționăm ca ființe mentale.

---

[23] E.Underhill, *Misticismul.*

Intuiţia mai poate fi definită ca asimilarea directă a unei facultăţi de cunoaştere cu obiectul său. Toată cunoştinţa este de fapt asimilare; intuiţia este o informaţie imediată, fără intermediar obiectiv interpus; este singurul act prin care facultatea de a cunoaşte se modelează, nu pe o asemănare abstractă a obiectului, ci pe obiectul însuşi; este coincidenţa strictă, linia comună de contact, între subiectul cunoscător şi obiect.

Una dintre cărţile cele mai sugestive asupra acestui subiect şi care apropie în mod uimitor poziţiile răsăriteană şi apuseană, este *Instinct şi intuiţie*. În această lucrare, G.Dibblee ne dă mai multe definiţii interesante ale intuiţiei. El observă că „intuiţia este pentru gândire ceea ce este senzaţia pentru sentiment; ea îi oferă materiale", sau consideră intuiţia ca "un proces mental extraconştient, de care suntem din când în când vag conştienţi".

Pentru W.Carr: „Intuiţia este înţelegerea prin minte a realităţii, direct, aşa cum e şi nu sub forma unei percepţii sau a unei concepţii (nici ca idee sau obiect al raţiunii), care toate, prin contrast, sunt forme intelectuale de cunoaştere". Intuiţia, ne spune el, „este interesată în rezultate pur intangibile şi, dacă dispreţuieşte timpul, e de asemenea independentă de sentiment". Într-un pasaj deosebit de clar, el defineşte (poate neintenţionat, căci tema sa priveşte alte chestiuni) pe misticul practic coordonat sau cunoscătorul: „...inspiraţia intuitivă şi energia instinctivă sunt în sfârşit domesticite şi unificate în eul complet, care în cele din urmă formează o singură personalitate".

Aici, avem mecanismul călăuzit şi dirijat în relaţiile sale fizice de aparatul instinctelor, lucrând prin simţuri şi creier, şi pe urmă, sufletul călăuzind şi dirijând mintea prin intuiţie şi având punctul său fizic de contact în creierul superior. Această idee, G.Dibblee o rezumă în cuvintele: „Suntem pe punctul de a accepta definitiv două organe distincte ale inteligenţei, în fiinţa umană; thalamusul, care este sediul instinctului, şi cortexul cerebral, care este sediul facultătilor conexe: intelectul şi intuiţia". Această poziţie se află în strictă conformitate cu învăţătura orientală, care postulează că

centrul coordonator activ al întregii naturi inferioare este situat în regiunea corpului pituitar şi că punctul de contact cu Eul superior şi intuiţia se găseşte în regiunea glandei pineale.

Situaţia este, aşadar, următoarea: Mintea primeşte iluminarea de la suflet, sub formă de idei precipitate în ea, sau de intuiţii care transmit cunoaşteri exacte şi directe, căci intuiţia este întotdeauna infailibilă. Acest proces, la rândul său, este repetat de mintea activă, care precipită în creierul receptiv intuiţiile şi cunoştinţele pe care sufletul i le transmite. Când aceasta se petrece în mod automat şi exact, avem omul iluminat, înţeleptul.

Cea de a doua activitate, rezultând din iluminare, la care mintea răspunde, este telepatia. S-a spus că „iluminarea însăşi poate fi considerată ca exemplul cel mai înalt de telepatie, căci, în cursul strălucirii iluminării supreme, sufletul omenesc este acela care percepe, iar Tatăl Luminilor, agentul". Agentul poate lucra prin intermediul multor minţi, căci lumea sufletului este lumea deşteptării de grup şi aceasta deschide, într-adevăr, un vast câmp de raporturi. Sufletul omului este în contact nu numai cu Mintea Universală, ci şi cu toate minţile prin care poate lucra Intenţia Divină pe care o numim Dumnezeu. Astfel se explică curentul continuu de scrieri iluminate şi de mesaje mondiale de-a-lungul veacurilor, care au călăuzit gândurile şi destinele oamenilor şi i-au dus pe calea realizării, de la stadiul animismului şi fetişismului până la acela al concepţiei noastre actuale a unei Divinităţi imanente.

Noi am progresat, trecând de la punctul de vedere al omului şi al naturii la acela al unui Tot divin în care trăim, ne mişcăm şi avem fiinţa noastră, şi cu care suntem identificaţi în conştiinţă. Noi ne recunoaştem divini. Unul după altul Fii lui Dumnezeu şi-au preluat moştenirea şi s-au descoperit sensibili faţă de planul mondial. Prin statornicie în contemplaţie, ei s-au decis să acţioneze ca interpreţi ai Minţii Universale şi ca intermediari între mulţimea non-telepatică şi eterna fântână a înţelepciunii.

Iluminaţilor lumii, gânditorilor intuitivi în toate domeniile cunoaşterii şi celor care comunică telepatic şi inspirat li se

datorește tot ceea ce cunoaște omul ca mai bun, originea marilor religii ale lumii și triumful științei.

Această comunicație telepatică nu trebuie să fie confundată cu mediumnitatea sau cu masa scrierilor așa-zis inspirate, care ne năpădesc în timpul de față. Cele mai multe dintre aceste scrieri au un caracter mediocru și nu aduc nimic nou, nici un mesaj care să călăuzească pașii omului. Contactul cu subconștientul, enunțările unei gândiri valoroase și de înalt grad, reprezintă sursa materialului care apare acum. Toate acestea arată că omul a înfăptuit mult și că devine coordonat. Ele nu indică funcționarea intuiției, nici activitatea facultății de telepatie spirituală. Oamenii trebuie să distingă cu cea mai mare grijă între intuiție și instinct; între intelectul și aspectele sale inferioare și mintea superioară sau abstractă. Trebuie să se păstreze o linie strictă de demarcație între rostirile de inspirație ale sufletului în contact cu Realitatea și cu alte suflete și platitudinile unei mentalități frumoase și cultivate.

Efectul iluminării asupra naturii emotive ia două forme – și, oricât ar părea de paradoxal – două forme exact opuse. La unii, va produce liniștirea naturii, astfel încât toate neliniștile și grijile lumești încetează și misticul intră într-o stare de pace care depășește înțelegerea.

Contrar, ea poate aduce extazul mistic – această înălțare și revărsare a inimii către Divinitate, de care literatura noastră mistică dă continuu dovadă. E o stare de exaltare și de veselă certitudine în privința realităților simțite. Ea își conduce posesorul pe aripile fericirii încât, temporar cel puțin, nimic nu-l poate atinge ori vătăma. La figurat, el se înalță spre Prea-Iubitul și schimbul între îndrăgostit și Ființa Iubită e intens, dar subzistă întotdeauna un sentiment de dualitate; ceva rămâne dincolo de ceea ce a fost atins. Aceasta trebuie menținută în conștiință cât mai mult posibil, altfel viziunea extatică dispare, norii vor învălui soarele, iar lumea, cu toate grijile ei, va întuneca cerurile. Unii afirmă că extazul, considerat în mod fizic, este o transă. E o stare de vrajă care poate fi bună ori rea.

Marii mistici afirmă că există două stări de vrajă care trebuie deosebite cu mare grijă. Prima se produce la

persoanele puțin înaintate pe Cale și încă pline de egoism; fie prin forța unei imaginații supraîncălzite care percepe cu putere un obiect sensibil, fie prin artificiul diavolului. Cealaltă stare este, dimpotrivă, efectul viziunii pur intelectuale în aceia care au o mare iubire generoasă de Dumnezeu. Pentru sufletele generoase care au renunțat cu desăvârșire la sine, Dumnezeu nu lipsește niciodată, în aceste stări de extaz pentru a comunica lucruri înalte.

Psihologic vorbind, absorția eului în ideea unică, în dorința unică, este atât de profundă și – în cazul marilor mistici – atât de pasionată, încât orice altceva este uitat. Se va observa în ce măsură ideea de dorință, de sentiment și de dualitate caracterizează condiția extatică. Pasiunea, devoțiunea și avântul răpitor spre izvorul realizării sunt întotdeauna prezente; o distincție va trebui stabilită de acela care face experiența, căci altfel ele vor degenera în morbiditate. În mod fundamental, noi nu avem nimic de a face cu această condiție de deșteptare senzorială. Scopul nostru este o înaltă și constantă intelecție, un control mental persistent, și numai în primele stadii ale iluminării vom afla această condiție. Mai târziu, vom vedea că iluminarea veritabilă reglementează toate reacțiile de acest fel. Sufletul se știe liber de contrarii – de plăcere ca și de dureri – și dăinuie statornic în firea spirituală. Linia sau canalul de comunicație este directă și eliminatorie de la suflet la minte și de la minte la creier.

Când ajungem la nivelul fizic al conștiinței și al reacției la iluminarea care se revarsă din creier, avem de obicei două efecte predominante. Există senzația sau percepția unei lumini în cap și, în mod frecvent, o stimulare care produce o activitate anormală. Omul pare împins de energia care trece prin el și zilele sunt prea scurte pentru ceea ce caută el să împlinească. El e atât de dornic să coopereze cu Planul cu care a fost pus în contact, încât judecata sa este temporar alterată și el lucrează, vorbește, citește și scrie cu o vigoare neobosită care îi uzează, cu toate acestea, sistemul nervos și îi afectează vitalitatea. Toți cei care au lucrat în domeniul meditației și au încercat să învețe potrivit acestor precepte, cunosc bine această stare. Aspirantul pătrunde în domeniul energiei

divine şi reacţionează intens la ea; el percepe relaţiile sale cu grupul şi responsabilităţile sale şi simte că trebuie să facă tot ce poate mai bine pentru a trăi în consecinţă. Înregistarea acestui aflux constant de forţă vitală este eminent caracteristică, deoarece coordonarea sufletului şi a instrumentului său şi reacţia imediată a sistemului nervos la energia sufletului sunt atât de intime şi atât de exacte, încât nu-i rămâne omului decât foarte puţin timp pentru a învăţa să efectueze ajustările necesare.

După cum am văzut, un al doilea efect al iluminării este recunoaşterea luminii în cap. Acest fapt este atât de bine stabilit încât nu este nevoie să insistăm. C.G.Jung face aluzie la el în chipul următor:

„Viziunea luminii este o experienţă comună multor mistici, o experienţă fără îndoială de cea mai mare însemnătate, fiindcă în toate timpurile şi în toate locurile apare ca lucru necondiţionat care uneşte în sine puterea cea mai mare şi înţelesul cel mai profund. Hildegarde von Bingen, o personalitate însemnată, în afară de misticismul ei, se exprimă asupra viziunii ei centrale într-un fel asemănător. „Din copilăria mea, spune ea, văd întotdeauna lumină în sufletul meu, dar nu cu ochii fizici, nici prin gândurile inimii mele; cele cinci simţuri din afară nu iau deloc parte la această viziune. Lumina pa care o zăresc eu nu e de un gen local, ci e mult mai strălucitoare decât norul care poartă soarele. Nu pot distinge în ea înălţime, lărgime sau lungime...Ceea ce văd sau învăţ într-o astfel de viziune rămâne mult timp în memoria mea. Eu văd, aud şi ştiu în acelaşi timp şi învăţ ceea ce ştiu în acelaşi moment...Nu pot să recunosc nici un fel de formă în această lumină, deşi uneori văd în ea o altă lumină care îmi devine cunoscută ca fiind lumina vie..În timpul când mă bucur de spectacolul acestei lumini, toată întristarea şi durerea dispar din memoria mea..."

Cunosc câteva persoane pentru care acest fenomen este o experienţă intimă. Pe cât l-am putut eu înţelege, acest fenomen pare datorat unei stări acute de conştiinţă, pe cât de abstractă, pe atât de intensă, o conştiinţă „detaşată", care – după cum Hildegarde o remarcă în mod potrivit – duce la

regiuni de conştiinţă unde se desfăşoară evenimente pshice de obicei învăluite în întuneric. Faptul că, în conexiune cu aceasta, senzaţiile trupeşti generale dispar, arată că energia lor specifică le-a fost retrasă pentru a înălţa, în mod vădit, claritatea de conştiinţă. De regulă, fenomenul e spontan, apărând şi disparând din proprie iniţiativă. Efectul său e uimitor prin faptul că aduce aproape totdeauna o soluţie la complicaţiile psihice şi astfel eliberează personalitatea interioară de piedicile emoţionale şi imaginare, creând în chipul acesta o unitate de fiinţă, care este universal resimţită ca o „eliberare".[24]

Orice instructor cu experienţă în meditaţie poate să subscrie fără echivoc la aceste cuvinte. Fenomenul este dintre cele mai cunoscute şi dovedeşte în mod cert că există o strânsă corespondenţă fizică la iluminarea mentală. Sute de cazuri ar putea fi citate, dacă oamenii ar consimţi să-şi povestească experienţele, dar mulţi refuză de teama scepticismului omului puţin informat. Lumina în cap ia forme variate; ea se dezvoltă adesea în etape. Mai întâi, o lumină difuză este văzută uneori în afara capului şi, mai târziu, în creier, în timp de cugetare adâncă sau de meditaţie; apoi, aceasta devine mai concentrată şi pare, după cum o descriu unii, ca un soare radios şi foarte strălucitor. Mai târziu, în centrul radierii, apare un punct albastru-electric foarte viu (poate că „lumina vie" de care a fost vorba mai sus) şi de aici, o cale aurie de lumină duce afară. Aceasta a fost numită adesea „Cărarea" şi poate că profetul nu vorbea simbolic când spunea: „Cărarea celui drept este ca o lumină strălucitoare ce străluceşte din ce în ce mai tare până ce ziua va fi cu noi".

Această lumină în cap, care pare a însoţi permanent starea de iluminare, este probabil şi originea haloului pictat împrejurul capului iluminaţilor lumii.

În acest domeniu, multe cercetări rămân de făcut şi multe reticenţe trebuie învinse. Dar mulţi încep să-şi înregistreze experientele şi aceştia nu sunt nicidecum psihopaţi, ci oameni serioşi şi echilibraţi aparţinând tuturor domenilor de activitate umană. Se apropie vremea când iluminarea va fi considerată

24 R.Willhem, C.G.Jung, *Secretul Florii de Aur.*

ca un proces natural, iar lumina din cap va fi recunoscută ca indicând un stadiu definitiv de coordonare şi de relaţie între suflet, omul spiritul şi omul planului fizic. Atunci evoluţia noastră umană va fi atins punctul când instinctul, intelectul şi intuiţia vor putea fi întrebuinţate după voie de către omul instruit, pe deplin educat; când „lumina sufletului" va putea fi proiectată asupra oricărei probleme. În felul acesta omniscienţa sufletului va fi manifestată pe pământ.

Atunci vom avea certitudinea stării finale a procesului de meditaţie: inspiraţia. Că o astfel de viaţă este cu putinţă, o mărturisesc marii iluminaţi ai veacurilor trecute. Ei se cunoşteau drept Fii ai lui Dumnezeu şi cunoştinţa aceasta, ei au adus-o până la deplina realitate, în încarnarea fizică. Ei sunt destăinuitorii inspiraţi ai realităţii adevărului, ai nemuririi sufletului şi ai existenţei împărăţiei lui Dumnezeu. Ei sunt lumini aşezate în locuri întunecoase, ca să lumineze drumul de întoarcere către Casa Tatălui.

UNIVERSALITATEA MEDITAŢIEI

Am schiţat metoda prin care misticul poate deveni cunoscătorul conştient şi am definit etapele succesive ale dezvoltării care produc eventual iluminarea creierului fizic şi trăirea unei vieţi inspirate pe pământ. Am pornit cu omul care, după ce a epuizat resursele şi satisfacţiile existenţei fizice şi a privit în faţă inevitabila trecere la o altă dimensiune de trăire, caută drumul cunoaşterii şi al certitudinii. El descoperă – când investigaţia sa e imparţială – că au existat tot timpul cei care au ştiut, care au pătruns în inima misterului fiinţei şi care au revenit aducând mărturia nemuririi sufletului şi a realităţii Împărăţiei lui Dumnezeu. Ei vorbesc de o metodă prin intermediul căreia au reuşit să ajungă la această cunoaştere a Adevărului divin şi de o tehnică care a făcut posibilă trecerea lor din al patrulea regn al naturii – regnul uman, la cel de-al cincilea regn – regnul spiritual.

Constatăm că în decursul veacurilor aceşti oameni iluminaţi au mărturisit un adevăr identic şi au pretins că această metodă universală a avut pentru ei anumite rezultate care pot fi enumerate în felul următor:

Primul: Ele fac experienţa directă a realităţilor divine, a adevărurilor transcendente şi a lumii supranaturale. La contact, toate acestea par a fi un proces tot atât de natural, o parte a dezvoltării evolutive tot atât de vitală ca oricare din procesele recunoscute de ştiinţa biologiei, a fizicii şi a chimiei. După cum aceste trei mari ştiinţe sunt oculte pentru şcolarul mediocru şi îi rămân practic inaccesibile, tot astfel metafizica superioară rămîne ocultă şi inaccesibilă chiar pentru un academician căruia îi lipseşte lărgimea de spirit necesară, instrucţia specială şi înzestrarea.

Al doilea: Un alt rezultat al experienţei lor este dezvăluirea Eului. Prin educaţia mentală şi spirituală pe care practica meditaţiei avansate o conferă, problema psihologilor asupra naturii eului, a sufletului, este rezolvată şi cuvântul îşi poate relua semnificaţia originală - *psyche*, numele sufletului. Procesul a constat într-o dezvăluire progresivă a sufletului de care te apropii din ce în ce mai mult, prin etape succesive. Sufletul se arată în adevărata sa natură.

Îndărătul materiei, se poate găsi un factor imanent şi puternic care este responsabil de coerenţa formei şi care constituie personalitatea acţionând în lumea fizică. Aceasta poate fi privită ca aspectul viaţă, şi discipolii îşi pun tot timpul problema vieţii, încercând să ajungă la originea şi la cauza sa. Mai adânc înrădăcinat încă, se poate găsi sentimentul, experienţa suferinţei; aspectul emotiv al eului, lucrând prin sistemul nervos şi prin creier şi guvernînd cu putere toate activităţile în lumea treburilor omeneşti. Acest aspect simte plăcerea şi durerea; el are dispoziţii şi reacţii emoţionale, griji şi dorinţe de tot felul. Aceasta constituie viaţa personală obişnuită pentru cei mai mulţi dintre oameni, căci ei mai mult simt decât gândesc în acest stadiu de dezvoltare. Patanjali ne dă în mod clar raţiunea:

„Sentimentul personalităţii este datorat identificării cunoscătorului cu instrumentele de cunoaştere... Iluzia că Acela care percepe şi ceea ce este perceput sunt una şi aceeaşi este cauza (efectelor producând suferinţă) de care trebuie să ne ferim".

Tot el ne spune că experienţa vieţii şi procesul existenţei fizice şi al sentimentului provin din „inabilitatea sufletului de distinge între eul personal şi spirit. Formele obiective există pentru experienţa şi uzul omului spiritual. Meditând la aceasta, percepţia intuitivă a naturii se deşteaptă".

Prin această experienţă vitală, prin procesul dorinţei senzoriale şi deşteptarea care urmează, omul epuizează acest aspect al naturii sale şi pătrunde mai adânc, până ce ajunge la al treilea factor, mintea. Omul se află în prezent în acest punct al investigaţiei sale şi analiza atentă a proceselor mentale, studiul reacţiilor minţii, al cauzelor lor şi al obiectivelor

lor, reţin pretutindeni atenţia psihologilor. Printre numeroasele şcoli de gândire, sunt unele care susţin puncte de vedere opuse, dar existenţa a ceva numit „mintea", influenţând din ce în ce mai mult umanitatea, este acum universal recunoscută.

S-a manifestat, în decursul veacurilor, o evoluţie constantă şi progresivă a conştiinţei omeneşti; o creştere continuă a înţelegerii naturii, a lumii în care trăiesc oamenii precum şi o sporită percepţie a Totului, până ce lumea întreagă a fost unită prin mijloace de comunicaţie în masă. Omul este omniprezent şi mintea este factorul principal în împlinirea acestui vădit miracol. Am ajuns la o înţelegere a legilor care guvernează lumea naturală şi a unora dintre acelea care guvernează lumea psihică. Rămân să fie descoperite şi utilizate în mod ştiinţific legile regnului numit spiritual. Acestea sunt cunoscute doar de puţini care au vorbit despre ele omenirii, dar nu sunt utilizate decât de vizionari. Acum, începem să ne întrebăm dacă nu ar fi posibil ca mii de fiinţe să-şi poată coordona creierul, mintea şi sufletul astfel încât să treacă pragul deşteptării mentale şi să pătrundă în împărăţia luminii, a percepţiei intuitive şi a cauzelor? Din punct de vedere al lumii mentale în care am pătruns azi, lăsând în urma noastră vălurile corpului fizic şi ale naturii psihice, suntem noi în stare acum, să trecem la următoarea noastră etapă de evoluţie? După ce am ajuns întrucâtva la o înţelegere a naturii omului şi a minţii, nu putem începe să cunoaştem natura intuiţiei şi, astfel, să funcţionăm într-un alt regn al naturii, cu o comprehensiune şi o uşurinţă egale acelora pe care le avem când funcţionăm ca oameni?

Al treilea: Conform părerii vizionarilor, care sunt adevăraţi pionieri ai regnului spiritual, un alt rezultat al meditaţiei este că Îl găsim pe Dumnezeu. Ceea ce înţelegem noi, prin acest cuvânt de opt litere, este relativ fără importanţă. Este numai un simbol al Realităţii. Toate religiile lumii postulează o Viaţă, imanentă în formă, şi o cauză care a dat fiinţă tuturor lucrurilor. Fiecare fiinţă omenească este conştientă în sine de vagi eforturi (ce devin mai intense pe măsură ce intelectul se dezvoltă) pentru a cunoaşte, a înţelege şi a

răspunde la întrebările *de ce* şi *pentru ce*. Majoritatea oamenilor, oricare ar fi teologia lor, când se găsesc în faţa morţii, îşi afirmă credinţa în Părintele Fiinţelor şi acceptă tot ceea ce această paternitate implică. Să considerăm pe Dumnezeu ca acel „Scop Superior şi Necunoscut" care poate fi recunoscut ca suma tuturor formelor care exprimă Viaţa, suma tuturor stărilor de conştiinţă, şi ca Viaţa însăşi; să privim Divinitatea ca fiind aceea în care trăim, ne mişcăm şi avem fiinţa noastră şi care săvârşeşte prin formele naturii (incluzând forma umană) propriul său Plan. Cunoscătorii ne spun că atunci când au ajuns, graţie unei anumite metode, la o Cale, şi că urmând acestă Cale au intrat într-o nouă stare de fiinţă, Intenţia Divină şi Planul Divin le-au fost revelate. Ei pot să participe activ şi să devină lucrători conştienţi şi inteligenţi în sensul evoluţiei.

Al patrulea: În limbajul tuturor şcolilor mistice din ambele emisfere, aceste rezultate se rezumă în cuvintele: Unirea cu Dumnezeu, sau contopirea cu Divinitatea. Dumnezeu şi omul sunt una. Eul şi Non-Eul sunt unificate. Tauler se exprimă, în privinţa aceasta, astfel: „În această unire omul nu ajunge la Dumnezeu prin imagini sau meditaţii, nici prin eforturi mentale superioare, nici printr-un gust sau o lumină. Ci este *cu adevărat el însuşi* cel pe care îl primeşte în sine şi într-un chip care depăşeşte în mod măreţ tot farmecul, toată lumina fâpturilor create, toată raţiunea, toată inteligenţa".

Toţi factorii aflaţi în spatele realităţii spirituale nu sunt decât drumuri ducând la centru şi trebuie să fie în întregime suprimaţi în starea contemplativă când omul trece din conştiinţa formei în cea a realităţii spirituale, sufletul. Aceasta, fiind o parte indivizibilă conştientă a Sufletului Universal (oricât de paradoxale par aceste cuvinte), este lipsită de sentimentul separaţiei; de aici, unirea cu Dumnezeu este realizată ca un fapt în natură care totdeauna a existat. Sufletul ştie conştient că el este una cu Dumnezeu.

Având această prezenţă în minte şi înţelegând rolul pe care l-a jucat intelecţia, cuvintele Sfântului Pavel capătă o nouă semnificaţie: "Cugetaţi şi voi la fel ca Iisus Christos, Care, fiind în chip de Dumnezeu, n-a socotit o răpire a fi el întocmai cu Dumnezeu".

Rezultatele acestei uniri (realizată în starea contemplativă) sunt iluminarea minţii şi a creierului, dar numai dacă au fost ţinute amândouă în mod pozitiv statornice şi într-o condiţie de aşteptare. Iluminarea, când a devenit frecventă şi când, în cele din urmă, poate fi provocată după voinţă, produce viaţa inspiraţiei.

Dacă aceste etape sunt bine înţelese şi stăpânite şi dacă se găsesc oameni inteligenţi care consimt să se supună tehnicii schiţate, mulţi dintre ei vor fi în măsură să demonstreze această ştiinţă divină. Aşa cum am scris în cartea mea, *Sufletul şi mecanismul lui*, „o nouă rasă va apare, posedând capacităţi noi, idealuri noi, concepte noi în privinţa lui Dumnezeu şi a materiei, în privinţa vieţii şi a spiritului. Rasa aceasta şi omenirea viitorului vor revela nu numai un mecanism şi o structură, ci şi un suflet, o entitate, care, folosind mecanismul, îşi va manifesta natura proprie care este iubire, înţelepciune şi inteligenţă".

Aici este interesant de notat uniformitatea învăţăturilor tuturor religiilor, în ceea ce priveşte tehnica intrării în împărăţia sufletului. La un anumit punct al evoluţiei, se pare că toate drumurile converg şi toţi peregrinii ajung la aceeaşi poziţie pe Cale. De la acest punct de joncţiune, ei parcurg aceeaşi cale, întrebuinţează aceleaşi metode şi se servesc, curios, de o frazeologie similară. Ţinând seama de extinderea studiului religiilor comparate, de schimburile intense între naţii, este evident că a sosit momentul ca toate acestea să fie realizate definitiv. Aceşti doi factori sfărâmă vechile bariere şi demonstrează unitatea sufletului omenesc.

Vorbind în general, această cale se împarte în mod aproape universal în trei diviziuni principale, care se observă, de pildă, în cele trei mari religii: creştinismul, budismul şi hinduismul. Biserica creştină vorbeşte de Cărarea de Încercare, de Cărarea Sfinţeniei şi de Cărarea Iluminării. W.Evans-Wentz, în introducerea sa la cartea *Milarepa, marele yoghin tibetan*, citează un înţelept hindus în termenii următori: „Pentru mine, cele trei şcoli tibetane principale marchează trei stadii pe

Cărarea Iluminării sau a progresului spiritual. În prima, piosul este supus greutăţilor şi privaţiunilor...„legat prin orânduiri". În a doua, el aderă la modurile tradiţionale... restricţiile comune sunt destinse, până la un anumit punct, deşi piosul nu e încă complet liber. În a treia, Adi-Yoga, când prin practicile yoga Lumina este văzută, nu mai există nici o restricţie; starea de iluminare...a fost atinsă. Aceste trei stadii corespund, cu aproximaţie, cu ceea ce este semnificat în Tantre prin... starea Omului Animal, starea Eroului şi starea Divinului sau Iluminatului".

Metoda în budismul tibetan

Studiind viaţa lui Milarepa, fiinţa sfântă a Tibetului, care a trăit în secolul al unsprezecelea şi al doisprezecelea, aflăm că el a atins unirea, prin metoda disciplinei, prin meditaţie şi prin practică şi, în cele din urmă, Iluminarea.

„El era unul care, stăpânind ştiinţa mistică şi ştiinţa ocultă, i-au fost comunicate... continuu cele patru stări binecuvântate ale comuniunii extatice...

El era unul care, ajungând la omniscienţă, la bunăvoinţa atotpătrunzătoare şi la iubirea înflăcărată şi dobândind puterile transcedentale şi virtuţile, deveni un Buddha de sine dezvoltat care plutea pe deasupra tuturor opiniilor opuse şi a argumentelor sectelor şi credinţelor diverse...

El era o fiinţă dintre cele mai diligente şi perseverente în meditaţiile de pe Rara Cărare...Obţinând deplină putere asupra stărilor mentale şi asupra facultăţilor din lăuntru, el învinse toate pericolele elementelor din afară...

El era o fiinţă desăvârşită în practica celor patru stadii ale meditaţiei (analiza, reflecţia, gingăşia, fericirea. Acestea sunt cele patru stări mentale progresive, ducând la completa concentrare a minţii care produce iluminarea extatică)...

El era un profesor dintre cei mai învăţaţi în Ştiinţa Minţii, dovedind dincolo de orice îndoială că mintea este Începutul şi Sfârşitul tuturor fenomenelor vizibile, materiale şi spirituale, şi ale cărei raze, fiind îngăduite să strălucească fără obstrucţie, se dezvoltă, precum ştia el, în întreita manifestare a Fiinţei Divine Universale, prin propria lor putere, liberă şi inertă".

Astfel avem aceeaşi procedură – activitatea mentală, contemplarea, unirea şi iluminarea.

Metoda în budismul chinez

Una din contribuţiile principale la procesul iluminării este înţelegerea felului în care Buddha a aflat Lumina. Aceastra demonstrează într-un chip remarcabil utilitatea minţii în a învinge ignoranţa şi cerbicia ei de a purta omul în lumea Luminii şi a fiinţei spirituale. D.Suzuki ne spune că, „prin suprema şi desăvârşita cunoştinţă", Buddha a ajuns la înţelepciunea care l-a schimbat din Bodhisattva în Buddha. Această cunoştinţă este:

„...o facultate şi intelectuală şi spirituală, prin acţiunea căreia sufletul poate sfărâma piedicile intelecţiei. Aceasta din urmă este întotdeauna dualistă în măsura în care cunoaşte subiectul şi obiectul, dar în Prajna care este exersată „în unison cu vederea-unei-singure-gândiri" nu există separaţie între cunoscător şi cunoscut, acestea fiind văzute într-o singură gândire, şi iluminarea rezultă de aici...

Astfel, vedem că iluminarea este o stare absolută a minţii în care nici o „discriminare"...n-are loc şi realizarea acestei stări în care toate lucrurile sunt văzute „într-o singură gândire" cere un mare efort mental. De fapt, conştiinţa noastră logică precum şi conştiiinţa noastră practică sunt prea dedate la analiză şi ideaţie; adică, tăiem realităţile în elemente pentru a le înţelege; dar, când sunt împreunate pentru a face totul original, elementele sale se arată prea definite şi nu vede totul „într-o singură gândire". Şi cum numai când „o singură gândire" este atinsă avem iluminarea, un efort trebuie făcut pentru a merge dincolo de conştiinţa noastră relativ empi-rică. Prin urmare, faptul cel mai important care se găseşte îndărătul experienţei iluminării este că Buddha a făcut cele mai mari eforturi pentru a rezolva problema ignoranţei şi a

făcut apel la toată puterea voinței sale pentru a ieși victorios din luptă... Deci, iluminarea trebuie să implice atât voința cât și intelectul. Acesta este un act al intuiției născut din voință... Buddha a atins acest scop când o viziune nouă i-a apărut la sfârșitul veșnicului său raționament circular, de la gârbovire și moarte la ignoranță și de la ignoranță la gârbovire și moarte... Dar el avea o voință neîmblânzită; el voia, cu toată puterea voinței sale, să ajungă la adevăr în această chestiune; el a bătut și a bătut până ce ușile ignoranței s-au deschis; și ele s-au deschis brusc asupra unei viziuni pe care, anterior, înțelegerea sa intelectuală nu o cunoscuse niciodată".[25]

Mai înainte, el arată că obținerea Nirvanei semnifică, în mod esențial afirmarea și realizarea Unității. În același eseu aflăm cuvintele:

„Ei (budiștii) au descoperit, în sfârșit, că Iluminarea nu era un lucru aparținând exclusiv lui Buddha, ci că oricine o putea dobândi dacă se izbăvea de ignoranță, părăsind concepția dualistă a vieții și a lumii; mai târziu, conchiseră că Nirvana nu însemna dispariția într-o stare de non-existență absolută – care rămâne o imposibilitate atâta timp cât suntem obligați să socotim cu faptele vieții – și că Nirvana, în semnificația sa ultimă, este o afirmație – o afirmație dincolo de opozitele de tot felul."

Termenul Prajna, folosit mai sus, este foarte interesant. Este „prezența în fiecare individ a unei facultăți... Este principiul care face iluminarea posibilă în noi ca și în Buddha. Fără Prajna, n-ar putea fi Iluminarea, care e cea mai înaltă putere spirituală aflată în posesia noastră. Intelectul... e relativ în activitatea sa... Buddha, înainte de Iluminarea sa, era un muritor de rând, și noi, muritori de rând, vom fi Buddha în clipa când ochii noștrii mentali se vor deschide în Iluminare".

Astfel, avem mintea concentrată și utilizată la maximul capacităților sale, apoi încetarea lucrării sale. Pe urmă vine întrebuințarea voinței pentru a ține mintea statornic în lumină și atunci – Viziunea, Iluminarea!

[25] D.Suzuki, *Eseuri despre budismul Zen.*

Metoda în Yoga hindusă

Hindușii au analizat, mai clar poate decât orice alt grup de gânditori, procesul apropierii mentale de Realitate. Shankaracharya ne spune că:

„Yoghinul, al cărui intelect este perfect, contemplă toate lucrurile ca sălășluind în el însuși (în propriul său „Eu", fără nici o distincție între exterior și interior) și astfel, prin ochiul cunoștinței (Jnana-chaksus, expresie care putea fi redată destul de exact prin „intuiție intelectuală"), el percepe (sau mai curând concepe, nu rațional sau discursiv, ci printr-o priză de conștiință directă și un asentiment imediat) că orice lucru este Atman".

Yoghinul, sau acela care a săvârșit unirea (căci Yoga este știința unirii) se cunoaște așa cum e în realitate. Când ignoranța a făcut loc cunoașterii transcedentale, găsește că el e identificat cu Brahma, Cauza Eternă, Singurul și Unicul. El se cunoaște, fără contrazicere, Dumnezeu – Dumnezeu imanent și Dumnezeu transcedent.

Shankarachrya continuă să ne spună că :

„El este Supremul Brahma, care este etern, pur, liber, singur (în perfecțiunea sa absolută), necurmat plin de beatitudine, fără dualitate, Principiul (necondiționat) a toată existența, cunoscând (fără ca această cunoaștere să implice vreo distincție între subiect și obiect, care ar fi contrară „non-dualității"), și fără sfârșit.

El este Brahma, prin care toate lucrurile sunt iluminate (participând la esența Sa după gradele lor de realitate), a cărui Lumină face să strălucească soarele și toate corpurile luminoase, dar care nu e făcut vădit prin lumina lor.

„Eul" fiind iluminat prin meditație..., apoi arzând cu focul Cunoștinței (realizându-și identitatea sa esențială cu Lumina Supremă), este eliberat de toate accidentele... și strălucește în propria sa splendoare, ca aurul care e purificat în foc.

Când Soarele Cunoștinței spirituale răsare în cerul inimii (adică în centrul ființei), el împrăștie întunericul (ignoranței

voalând unica realitate absolută), el pătrunde totul, învăluie totul şi iluminează totul".

Experienţa psihologică trăită de contemplativ trece prin cele două faze de concentrare mentală şi de ne-conştiinţă, descrise în *Sarvadarsanasangraha*:

„În două faze succesive Yoghinul sapă prin anticipaţie baza viitoarelor existenţe şi şterge impresiile care determină existenţa prezentă. În prima fază, e *conştient*; gândirea este atunci exclusiv atentă la propriul său obiect, şi toate modificările principiului gânditor sunt suspendate în măsura în care depind de lucruri exterioare; roadele pe care le câştigă sub această formă sunt fie vizibile – încetarea suferinţei – fie invizibile – perceperea imediată a Fiinţei, care este scopul meditaţiei. În a doua fază, Yoghinul este *ne-conştient*... organul gânditor este dizolvat în cauza sa...sentimentul personalităţii este pierdut; subiectul care meditează, obiectul pe care gândirea sa rămâne fixată, actul meditaţei chiar, nu fac decât un singur lucru."

Patanjali, fără îndoială vocea cu cea mai mare autoritate în materie de Yoga, a rezumat stadiile finale, astfel:

„Starea de unitate izolată (retrasă în adevărata natură a Eului) e răsplata omului care poate discrimina între substanţa mentală şi Eul, sau omul spiritual.

Starea de unitate izolată devine posibilă când cele trei calităţi ale materiei (cele trei guna sau potenţe ale naturii) nu mai exercită nici o influenţă asupra Eului. Conştiinţa spirituală pură se retrage în Unul.

Când inteligenţa spirituală, care stă singură şi eliberată de obiecte, se reflectă în substanţa mentală, atinci vine deşteptarea Eului... Mintea tinde atunci spre iluminare crescândă."

Avem din nou aceeaşi idee; întrebuinţarea minţii, retragerea finală din conştiinţa minţii şi realizarea Unităţii. Aceasta tinde la iluminarea continuă.

Metoda în sufism

Scrierile sufiştilor sunt mult voalate de imagini şi de simboluri şi au un sens de dualitate mai accentuat decât în oricare alt sistem religios esoteric, cu excepţia scrierilor mistice creştine. Dar că reiese din ele aceeaşi expresie a adevărului şi aceeaşi metodă fundamentală, o vor demonstra următoarele extrase din cel mai vechi tratat persan asupra sufismului. Este interesant de notat că scrierile cele mai durabile şi cele mai folositoare sunt acelea care provin de la cunoscătorii capabili să-şi povestească experienţa divinităţii:

„Cel dintâi pas spre unificare este anihilarea separaţiei, pentru că separaţia vrea să însemne că cineva a devenit separat de imperfecţiuni, pe când unificarea e afirmarea unităţii unui lucru. De aceea, cel dintâi pas spre unificare e de a tăgădui că Dumnezeu are un partener şi de a înlătura amestecul...

Noi avem cinci principii de unificare: îndepărtarea fenomenalităţii, şi afirmarea eternităţii, şi părăsirea locurilor familiare, şi separarea de fraţi şi uitarea a ceea ce e cunoscut şi necunoscut.

Îndepărtarea fenomenalităţii constă în a tăgădui că fenomenele au vreo conexiune cu unificarea sau că le este posibil să ajungă la esenţa Sa sfântă; şi afirmarea eternităţii constă în a fi convins că Dumnezeu a existat întotdeauna...; şi părăsirea locurilor familiare înseamnă, pentru novice, părăsirea plăcerilor obişnuite ale sufletului inferior şi a formelor acestei lumi, iar pentru adept, părăsirea stărilor sublime şi glorioase şi a miracolelor exaltate; şi separarea de fraţi înseamnă a-şi întoarce faţa de la lumea oamenilor şi de a se întoarce spre lumea lui Dumnezeu, deoarece orice gândire alta decât a lui Dumnezeu este un văl şi o imperfecţiune şi cu cât gândurile unui om sunt asociate la altceva decât la Dumnezeu, cu atât Dumnezeu îi e voalat; fiindcă e universal recunoscut că unifi-

carea este concentrarea gândurilor, pe când a fi satisfăcut de altul decât de Dumnezeu e semn de dispersie a gândirii. "[26]

Iar mai departe găsim aceste cuvinte:

„Patru lucruri sunt necesare celuia ce se roagă: anihilarea sufletului inferior, pierderea puterilor naturale, puritatea inimii interioare şi contemplarea perfectă. Anihilarea sufletului inferior poate fi obţinută numai prin concentrarea gândirii; pierderea puterilor naturale numai prin afirmarea Maiestăţii Divine, care implică nimicirea a tot ce este altceva decât Dumnezeu; puritatea inimii interioare numai prin iubire; şi contemplarea perfectă numai prin puritatea inimii interioare".

Constatăm, că avem din nou acelaşi adevăr.

Metoda în creştinism.

Este uşor, fireşte să găsim multe texte care leagă calea cunoscătorului creştin de aceea a semenului său din Orient. Aceste mărturii atestă aceeaşi eficacitate a metodei în care intelectul este folosit până la limitele puterii sale; apoi orice efort este suspendat, când o nouă condiţie a fiinţei este instituită şi o nouă stare de deşteptare survine.

Sfântul Augustin spune: „După cum în prima procesiune a Tatălui, aceea din care Fiul a ţâşnit este de negrăit, există ceva ocult îndărătul primei procesiuni: intelect şi voinţă".

Meister Eckhart poate fi alăturat cu uşurinţă gânditorilor orientali atunci când afirmă: „Intelectul este cea mai înaltă putere a sufletului şi prin el sufletul prinde binele divin. Libera voinţă este puterea de a gusta binele divin pe care intelectul îl face cunoscut. Scânteia sufletului este lumina reflexiunii lui Dumnezeu, care caută totdeauna la Dumnezeu. Taina minţii este, ca să spunem aşa, suma întregului bine divin şi a tuturor darurilor divine, în esenţa intimă a sufletului, care e ca un puţ nesecat de bunătate divină.

Puterile inferioare ale sufletului ar trebui să fie la ordinele puterilor sale superioare şi acestea la ordinele lui Dumnezeu:

26 *Kashf Al-Mahjub.*

simţurile sale exterioare la ordinele simţurilor sale interioare şi acestea la ordinele raţiunii; gândirea la ordinele intuiţiei, şi intuiţia şi totul la ordinele unităţii pentru ca sufletul să fie singur fără ca nimic să nu curgă din el ce nu e pură divinitate, curgând aici în ea însăşi.

Când mintea unui om a pierdut contactul cu orice lucru, atunci, şi numai atunci, el intră în contact cu Dumnezeu.

În afluxul acestui har, apare îndată această lumină a minţii în care Dumnezeu trimite o rază din splendoarea sa fără de pată. În această puternică lumină, un muritor este mai presus de semenii săi, precum un om este mai presus decât umbra sa de pe perete.

Omul sufletului, depăşind modul său angelic şi călăuzit de intelect, străbate până la izvorul de unde a curs sufletul. Intelectul însuşi este lăsat la o parte cu toate lucrurile care au un nume. Astfel sufletul se afundă în unitatea pură".[27]

Concluzie

E uşor de constatat că toate marile şcoli de meditaţie intelectuală (lipsită în stadiile finale, de sentiment şi de emoţie) duc la acelaşi punct. În budism, în hinduism, în sufism şi în creştinism, există acelaşi scop fundamental; unirea cu Divinitatea. Există aceeaşi depăşire a simţurilor, aceeaşi concentrare a minţii la punctul său cel mai înalt, aceeaşi evidentă inutilitate a minţii din momentul în care a condus aspirantul la obiectivul său; există aceeaşi intrare în starea de contemplare a Realităţii, aceeaşi asimilare cu Dumnezeu şi deşteptarea identităţii cu Dumnezeu, şi aceeaşi subsecventă iluminare.

Orice simţ de separaţie a dispărut. Unitatea cu universul, identitatea cu Totul, deşteptarea conştientă a Eului şi asimi-

27 Franz Pfeiffer, *Meister Eckhart.*

larea în deplină conştiinţă cu natura interioară şi exterioară – acesta este scopul precis al căutătorului cunoaşterii.

Eul, non-eul şi relaţia dintre ele sunt cunoscute ca un fapt, fără diferenţiere. Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul şi Dumnezeu Sfântul Duh sunt cunoscuţi ca lucrând armonios împreună ca o identitate – Trei în Unul şi Unul în Trei. Acesta este obiectivul tuturor şcolilor în care misticul transcende sentimentul, şi chiar gândirea, şi, în ultimă analiză, este unit cu TOTUL. Individualitatea, totuşi, rămâne în conştiinţă, dar este atât de identificată cu suma totală încât orice sentiment de separaţie dispare. Nimic nu dăinuie în afară de Unitatea realizată.

PRACTICA MEDITAŢIEI

„Este de remarcat că doctrina acestei cărţi nu instruieşte toate felurile de persoane, ci numai pe acelea care mortifică bine pasiunile şi simţurile, care au avansat şi au progresat în rugăciune şi sunt chemaţi de Dumnezeu la Calea interioară unde el îi încurajează şi îi călăuzeşte, leberându-i de obstacolele ce le împiedică mersul spre contemplarea perfectă".

MICHAEL DE MOLINOS, Călăuza spirituală

Până la acest punct, disertaţia noastră a fost academică şi interpretativă, discursivă si indicativă. Am arătat calea urmată de un mare număr de suflete şi am examinat Cărarea ce duce la iluminare. Se impune însă să înţelegem lucrarea practică ce trebuie întreprinsă de noi personal. Altfel, întreg obiectivul studiului nostru de meditaţie va fi pierdut şi noi nu vom fi făcut altceva decât să ne mărim responsabilitatea, fără a progresa pe Cale.

Două întrebări se ridică imediat, care merită toată atenţia.

Prima: Poate oricine, care are dorinţă sinceră, să profite de tehnica meditaţiei şi să-şi câştige stăpânirea?

A doua: Cunoscătorii din Orient au ajuns la iluminare renunţând la lume şi trăind o viaţă retrasă în tăcere. Datorită condiţiilor vieţii în civilizaţia occidentală, acest lucru nu mai este cu putinţă. Poate fi speranţă de reuşită fără această dispariţie în solitudinile lumii, în păduri şi în retragere monastică?

Răspunzând la chestiunea referitoare la aptitudinea necesară aspiranţilor pentru practicarea meditaţiei, trebuie să ne amintim, de la început, că însăşi dorinţa de a începe poate

fi luată drept chemarea sufletului, indicând cărarea cunoaşterii. Nimeni nu trebuie să se descurajeze dacă află că în anumite puncte esenţiale îi lipsesc însuşirile necesare. Cei mai mulţi oameni sunt mai înaintaţi, mai înţelepţi şi mai bine înzestraţi decât îşi dau ei seama. Ei posedă o cunoaştere, o putere mentală şi capacităţi care niciodată n-au trecut din domeniul subconştientului în folosinţă obiectivă; adesea, spre confuzia mentală a începătorului, care nu ştie ce să facă cu descoperirile sale.

Cei care au observat efectele meditaţiei asupra începătorului confirmă exactitatea acestei afirmaţii. Rezulta-tele primului pas în disciplina meditaţiei, adică, ale concen-trării, sunt surprinzătoare. Oamenii se „găsesc" pe ei înşişi; ei descoperă capacităţi ascunse şi o înţelegere niciodată cunoscută înainte; ei dezvoltă o deşteptare, chiar a lumii fenomenale, care, pentru ei, este miraculoasă; ei constată dintr-o dată existenţa minţii şi posibilitatea de a o folosi, iar distincţia dintre cunoscător şi instrumentul de cunoaştere devine din ce în ce mai evidentă. Totodată ei constată o senzaţie de pierdere. Vechile stări de fericire şi de pace, pe care le procurau rugăciunea mistică şi meditaţia, dispar; şi, temporar, ei încearcă un sentiment de ariditate, de lipsă şi de sfârşeală, adesea dintre cele mai deprimante. Aceasta se datoreşte faptului că atenţia e îndepărtată de la obiectele simţurilor, oricât ar fi ele de frumoase. Lucrurile pe care mintea le cunoaşte şi a căror amintire o poate păstra, nu sunt încă înregistrate; aparatul senzorial nu mai afectează conştiinţa ca de obicei. Aceasta este o perioadă de tranziţie, şi trebuie suportată până în momentul în care lumea nouă va începe să impresioneze aspirantul. Iată raţiunea pentru care persistenţa şi perseverenţa sunt esenţiale, îndeosebi în cele dintâi stadii ale procesului de meditaţie.

Unul dintre primele efecte ale lucrării meditaţiei este, în mod obişnuit, o eficienţă din ce în ce mai mare în viaţa de toate zilele, fie acasă, fie la birou, sau în oricare alt domeniu de activitate umană. Aplicaţia mentală în lucrurile existenţei este în sine un exerciţiu de concentrare şi aduce rezultate însemnate. Fie că un om ajunge sau nu la iluminarea finală,

prin însăşi exerciţul concentrării şi al meditaţiei, va câştiga însă mult şi îşi va îmbogăţi mai mult viaţa; folosul lui şi puterea lui vor fi enorm sporite, iar sfera sa de influenţă lărgită.

Dintr-un punct de vedere pur lumesc, este deci util să înveţe să mediteze. Cine poate spune că o sporire a capacităţilor în viaţa curentă nu este, la fel ca oricare din viziunile misticului, un pas pe cărarea progresului spiritual? Rezultatele spirituale ale aplicaţiei mentale pe care lumea apuseană le dovedeşte pot fi, în ultimă analiză, o contribuţie vitală la totalul sforţării spirituale, asemănătoare oricărui efect notabil în lumea efortului religios organizat.

Confucius ne-a învăţat, cu veacuri în urmă, că instrumentele civilizaţiei sunt de natură înalt spirituală, căci ele sunt rezultatele *ideilor*, iar Hu Shi ne spune: „..acea civilizaţie care foloseşte în mod deplin ingeniozitatea şi cunoaşterea omenească în căutarea adevărului, cu scopul de a controla natura şi a transforma materia în folosul omenirii, de a elibera spiritul omenesc de ignoranţă, de superstiţie şi de sclavia forţele naturii, şi de a reforma instituţiile sociale şi politice în beneficiul celui mai mare număr - o astfel de civilizaţie este înalt idealistă şi spirituală".

Concepţia noastră, cu privire la ceea ce constituie spiritualitatea, a crescut neîncetat. Prin întrebuinţarea dorinţei, a sentimentului şi reacţiei naturii emotive, mii de fiinţe umane au ajuns la punctul unde au fost forţate să transmute dorinţa în aspiraţie, sentimentul în sensibilitate faţă de lucrurile spiritului şi iubirea de sine în iubire de Dumnezeu.

Prin întrebuinţarea minţii în exercitarea diverselor profesiuni, în ştiinţă şi în artă, noi am văzut producându-se două lucruri uimitoare: în ciuda intereselor lor egoiste şi a obiectivelor materialiste, marile acţiuni organizate au ajuns la conştiinţa de grup; pentru prima dată, reacţiile de grup şi interesele celui mai mare număr sunt luate serios în consideraţie. Acestea sunt rezultate pur spirituale; ele indică o deşteptare crescândă a sufletului. Ştiinţa, aplicată în toate domeniile, a fost dezvoltată în aşa fel încât a intrat în domeniul energiei şi al purei metafizici. Studiul materiei ne-a

condus la misticism şi la transcedentalism. Ştiinţa şi teologia se reconciliază în lumea nevăzutului şi intangibilului.

Acestea sunt etape în direcţia adevărată. Când facultăţile mentale au fost dezvoltate graţie tehnicii occidentale (o vastă şcoală de concentrare), o transmutaţie, analoagă aceleia care a avut loc în domeniul naturii dorinţei, se va produce inevitabil. Au fost exemple suficiente în acest sens. Mintea va fi atunci reorientată, întoarsă într-o altă direcţie decât aceea a existenţei materiale şi concentrată asupra valorilor superioare, mai reale.

Oricine, deci, care nu e pur emoţional, care a primit o bună educaţie şi care consimte să lucreze cu perseverenţă, poate să se apropie cu curaj de studiul meditaţiei. El poate începe să-şi organizeze viaţa în aşa fel încât să poată face primii paşi pe cărarea iluminării; această organizare este una dintre etapele cele mai dificile. E bine să ne amintim că toate începuturile sunt grele, căci noi avem de modificat deprinderile şi ritmurile unei întregi existenţe. Dar aceasta odată îndeplinită, sarcinna devine mai uşoară. Este mult mai greu să înveţi să citeşti, decât să înţelegi o carte dificilă.

Vechea ştiinţă a meditaţiei, „drumul regal al unirii", cum a fost numită, ar putea fi deopotrivă intitulată ştiinţa coordonării. În cursul procesului evolutiv, noi am învăţat să coordonăm natura emotivă, sentiment-dorinţă, şi corpul fizic, încât stările sunt automate şi adesea irezistibile; corpul fizic este acum un simplu automat, creatura dorinţei – înaltă sau josnică, bună sau rea, după caz. Numeroşi indivizi îşi coordonează acum mintea cu acestea două şi, graţie sistemelor actuale de educaţie, noi sudăm într-o unitate coerentă acea sumă care alcătuieşte a fiinţă umană: naturile mentală, emoţională şi fizică.

Ulterior, această trinitate a omului se uneşte cu un alt factor - sufletul. Acesta a fost permanent prezent, întocmai cum mintea este întotdeauna prezentă în fiinţele umane, dar el rămâne inactiv până când vine timpul potrivit; faptul este în întregime o chestiune de conştiinţă.

Să ne aducem aminte că principiul fundamental al filosofiei Vedanta nu era „Tu eşti El", ci „Tu eşti Acela" şi nu era

Tu *vei fi* , ci Tu *eşti*. Acest „Tu eşti" exprimă ceva care este, care a fost şi care va fi întotdeauna, nu ceva trebuind să fie îndeplinit sau, de pildă, trebuind să urmeze după moarte. Prin cunoaşterea adevărată, sufletul individual nu devine Brahman, ci *este* Brahman, de îndată ce el ştie ce este în realitate şi ce a fost întotdeauna.

Sfântul Pavel face să reiasă acelaşi adevăr când vorbeşte de „Christos în mine, nădejdea slavei". Prin exerciţiu şi concentrarea minţii, această realitate interioară este cunoscută, şi Trei în Unul şi Unul în Trei devin fapte probate, demonstrate în evoluţia naturală a vieţii lui Dumnezeu în om.

Prin urmare, devine evident că putem răspunde la prima chestiune invocând următoarele argumente:

Primul: Noi acceptăm ipoteza existenţei sufletului şi credem că acest suflet poate fi cunoscut de omul care îşi poate instrui şi controla mintea.

Al doilea: Pe baza acestei ipoteze, noi începem să coordonăm cele trei aspecte ale naturii inferioare şi să unificăm mintea, emotivitatea şi corpul fizic într-un Tot coordonat şi organizat. Aceasta o facem prin concentrare.

Al treilea: Pe măsură ce concentrarea se afundă în meditaţie (care este un act de concentrare prelungită), impunerea voinţei sufletului asupra minţii începe să se facă simţită. Puţin câte puţin, sufletul, mintea şi creierul sunt aduse într-un strâns raport. Mai întâi mintea controlează creierul şi natura emotivă. Apoi sufletul controlează mintea. Primul din aceste rezultate este datorat concentrării; cel de-al doilea, meditaţiei.

Din această succesiune de activităţi, cercetătorul interesat va conchide că există o lucrare reală de îndeplinit şi va înţelege că cea dintâi dintre calităţile necesare este perseverenţa. S-ar putea remarca aici că două lucruri ajută la lucrarea de coordonare:

Prima cerinţă o constituie efortul de a câştiga controlul minţii, prin străduinţa de a trăi o viaţă concentrată. Viaţa de consacrare şi meditaţie, care este caracteristica dinstictivă a misticului, face loc vieţii de concentrare şi meditaţie – caracteristica distictivă a cunoscătorului. Organizarea vieţii

gândirii, permanent şi pretutindeni, şi practicarea regulată a concentrării - în fiecare zi, şi pe cât posibil la aceeaşi oră - ne procură o atitudine susţinută, şi împreună ne garantează succesul.

Cea de-a doua cerinţă depinde de două lucruri: regularitate şi perseverenţă. Succesul depinde într-o largă măsură de perseverenţă, dar şi de întrebuinţarea imaginaţiei. Prin imaginaţie, noi adoptăm atitudinea observatorului, a Aceluia care percepe. Ne închipuim a fi Acela care gândeşte (nu care simte) şi încet ne călăuzim gândurile tot timpul, după anumite linii alese, forţându-ne să gândim numai ceea ce am ales să gândim şi refuzând intrarea acelor gânduri pe care le-am ales să le excludem; aceasta nu se realizează prin metoda inhibiţiei, ci prin metoda unui interes dinamic pentru altceva. Refuzăm minţii noastre să parcurgă lumea după voie, sau să fie pusă în activitate de emoţiile şi de sentimentele noastre, sau de curentele de gândire provenind din lumea din jurul nostru. Ne forţăm să fim atenţi la tot ceea ce facem, fie că citim o carte, că ne îndeplinim îndatoririle acasă sau la birou, că luăm parte la viaţa socială sau profesională, fie că desfăşurăm oricare altă activitate a momentului. Dacă e vorba de o ocupaţie care poate fi îndeplinită instinctiv şi care nu necesită întrebuinţarea activă a gândirii, noi putem alege o linie de activitate mentală sau o înlănţuire de raţionamente pe care s-o urmărim în mod înţelegător, în timp ce mâinile şi ochii noştri sunt ocupaţi cu lucrarea respectivă.

Adevărata concentrare decurge dintr-o viaţă concentrată, guvernată de gândire şi, pentru aspirant, primul pas constă în a începe să-şi organizeze viaţa de toate zilele, să-şi ordoneze activităţile, şi să devină concentrat în felul său de trăire. Acest lucru devine cu putinţă tuturor celor care se îngrijesc îndeajuns să facă efortul necesar şi care pun stăruinţă în el. Acesta este un principiu esenţial şi cel dintâi. Când ne putem organiza şi rearanja viaţa, ne dovedim curajul şi tăria dorinţei noastre.

Se va vedea, prin urmare, că pentru omul care practică concentrarea, nu e posibilă nici o neglijare a datoriei. Obligaţiile sale către familie şi prieteni, munca sau profesiunea sa, vor fi mai desăvârşite şi mai eficient îndeplinite; mai mult, el va găsi timp suficient pentru obligaţiile pe care le conferă viaţa sa spirituală, deoarece începe să elimine din viaţa sa lucrurile neesenţiale. Individul nu se va sustrage de la nici o obligaţiune, căci mintea concentrată îi va permite să facă mai mult într-un timp mult mai scurt decât înainte şi să obţină rezultate mai bune din eforturile sale.

Oamenii care sunt guvernaţi de emoţiile lor pierd mult timp şi energie şi realizeză mult mai puţin decât persoana mental concentrată. Este mult mai uşor pentru un individ instruit şi obişnuit cu responsabilităţile, să practice meditaţia, decât pentru lucrătorul mecanic neobişnuit cu gândirea, sau pentru femeia care duce o viaţă pur socială sau familială. Aceştia din urmă trebuie să înveţe să-şi organizeze trăirea şi să elimine activităţile neesenţiale. Ei sunt aceia care se găsesc totdeauna prea ocupaţi; a afla douăzeci de minute în fiecare zi pentru meditaţie, sau o oră pentru studiu, prezintă dificultăţi de neînvins. Ei sunt prea ocupaţi cu convenienţele sociale, cu rutina gospodăriei, cu o mulţime de activităţi mărunte şi fără rost, încât nu pot să-şi dea seama că practica concentrării îi va face capabili să săvârşească întotdeauna mai mult şi mai bine. Omul instruit, cu o viaţă deplin ocupată, pare să găsească mai uşor timpul suplimentar cerut pentru suflet. El are întotdeauna timp pentru încă un lucru. El a învăţat să se concentreze şi, adesea, să mediteze; nu-i rămâne de făcut decât să-şi fixeze atenţia asupra unui nou centru.

Răspunsul la problema privind necesitatea de a se retrage în singurătate pentru a evoca sufletul impune câteva observaţii interesante. Reiese din studiul condiţiilor că omul occidental modern ar trebui fie să renunţe la cultivarea naturii sufletului până în momentul în care va putea să se conformeze vechii reguli de retragere în solitudine, fie să formuleze o nouă metodă şi să adopte o nouă atitudine. Puţini dintre noi putem renunţa la familia noastră şi la responsabilităţi şi să dispărem din lumea oamenilor pentru a medita şi a căuta iluminarea sub propriul nostru arbore Bo. De altfel, nu poate fi vorba de pace şi de linişte în mijlocul mulţimii în care trăim şi în situaţia haotică actuală. Este problema atunci de nere-

zolvat? Nu există nici un mijloc de a învinge dificultatea? Trebuie să renunţăm la orice speranţă de iluminare fiindcă nu putem (din pricina circumstanţelor, a climatului şi din cauze economice) să dispărem din lumea oamenilor şi să căutăm împărăţia sufletului?

Fără îndoială, soluţia nu stă în renunţarea la posibilităţile pe care oamenii din trecut le-au mărturisit. Soluţia stă în înţelegerea exactă a problemei noastre şi în privilegiul care ni s-a dat de a manifesta un nou aspect al vechiului adevăr. Noi aparţinem, în Occident, unei rase mai tinere. În străvechiul Orient, câteva spirite înaintate au căutat locurile retrase, au determinat pentru noi condiţiile şi au păstrat regulile. Ei au păstrat tehnica în siguranţă până ce oamenii au fost în stare să înainteze în masă şi nu doar câte unul sau doi.

În încordarea şi agitaţia vieţii moderne, în junglele marilor oraşe, în vuietul şi zarva existenţei zilnice, oamenii descoperă centrul păcii în ei înşişi şi ajung la starea de concentrare pozitivă şi tăcută care le îngăduie să atingă acelaşi scop, să obţină aceeaşi cunoştinţă şi să intre în aceeaşi Lumină despre care marile spirite ale umanităţii au adus mărturie. Punctul tăinuit în care omul se retrage este în sine însuşi; locul tăcut unde luăm contact cu viaţa sufletului este punctul din interiorul capului unde se întâlnesc sufletul şi corpul; regiunea despre care am vorbit, unde lumina sufletului şi lumina corpului se unesc şi se contopesc. Omul care se poate instrui în vederea unei concentrări suficiente îşi poate retrage, în orice timp şi în orice loc, gândirea într-un centru interior, şi în acest centru are loc marea lucrare a unirii. Aceasta implică o atenţie mai dinamică şi o meditaţie mai intensă, dar individul a progresat şi a crescut în putere şi tărie mentală în decursul ultimilor secole şi poate realiza acum ceea ce altădată nu era posibil decît vizionarilor.

O a treia problemă se ridică în acest punct: Ce i se întâmplă de fapt aspirantului, din punct de vedere psihologic şi fiziologic, în meditaţie? Psihologic vorbind, mintea devine controlată şi trece sub dominarea sufletului; aceasta nu înseamnă însă o negare a facultăţilor mentale obişnuite. Ele pot fi folosite mai uşor şi mintea este mai ascuţită decât vreodată

înainte. E o capacitate de a gândi cu claritate. Aspirantul descoperă că pe lângă faptul că poate înregistra impresiile din lumea fenomenală, el poate recepţiona şi impresiile care vin din lumea spiritului. El este mental în două direcţii, şi mintea devine un agent de coeziune şi unificare. La rândul ei, natura emoţională este controlată de minte; ea este pacificată şi, prin urmare, nu ridică nici un obstacol afluxului de cunoştinţă spirituală către creier. Când aceste două efecte s-au produs, anumite schimbări intervin în mecanismul gândirii şi în conştiinţa celebrală umană – aşa ne spun cunoscătorii orientali şi aşa pare să indice şi evidenţa. Gânditorii înaintaţi din Occident, după cum am arătat anterior în această carte, situează facultăţile mentale superioare şi sediul intuiţiei în partea superioară a creierului, iar facultăţile inferioare şi reacţiile superioare emotive în partea de jos a creierului. Aceasta e în acord cu concepţia potrivit căreia sufletul (cu conştiinţa cea mai înaltă şi cu facultatea de percepţie intuitivă) îşi are sediul într-un centru de forţă situat în regiunea glandei pineale, în timp ce personalitatea îşi are sediul într-un centru de forţe situat în regiunea corpului pituitar.

Ipoteza pe care se sprijină noua şcoală, în domeniul educativ (dacă teoriile prezentate în această carte au un temei real), se poate defini prin argumentele de mai jos:

Unu: Centrul de energie prin care sufletul lucrează se află în partea superioară a creierului. În timpul meditaţiei, dacă ea este efectivă, energia sufletului se revarsă în creier şi are un efect definit asupra sistemului nervos. Dar, dacă mintea nu este controlată şi natura emoţională predomină (ca în cazul unui pur mistic), efectele se fac simţite îndeosebi în aparatul sentimentului, stările emotive ale fiinţei. Când mintea este factorul dominant, atunci aparatul gândirii, în creierul superior, intră într-o activitate organizată. Omul dobândeşte o nouă capacitate de a gândi clar, sintetic şi puternic, pe măsură ce descoperă noi câmpuri de cunoaştere.

Doi: În regiunea corpului pituitar, avem sediul facultăţilor inferioare, când sunt coordonate în tipul superior de fiinţă umană. Aici, ele sunt coordonate şi sintetizate, şi – după cum

s-a afirmat de anumite şcoli de psihologie şi endocrinologie – aici se găsesc emoţiile şi aspectele mai concrete ale minţii (născute din obiceiuri şi din instincte ereditare şi, care nu necesită nici un exerciţiu al minţii creatoare sau superioare).

Trei: Când personalitatea – suma totală a stărilor emotive, fizice şi mentale – e de ordin înalt, atunci corpul pituitar funcţionează cu o eficienţă sporită şi vibraţia centrului de energie situat în vecinătatea sa devine foarte puternică. E de notat că, potrivit acestei teorii, când personalitatea e de ordin inferior, când reacţiile sunt mai ales instinctive şi mintea, practic, nu funcţionează, atunci centrul de energie se află în vecinătatea plexului solar şi omul este mai animal în natură.

Patru: Centrul în regiunea glandei pineale şi creierul superior intră în activitate ca urmare a deprinderii de a concentra în cap conştiinţa atentă. În cărţile orientale, aceasta e desemnată prin termenul de „retragere corectă" sau „abstragere corectă". Aceasta înseamnă dezvoltarea capacităţii de a subjuga tendinţele pe care le au cele cinci simţuri de a se exterioriza. În acest fel, aspirantul este învăţat retragerea corectă sau abstragerea conştiinţei care este întoarsă spre lumea fenomenelor. El trebuie să înveţe să-şi concentreze conştiinţa în marea zonă centrală situată în cap de unde energia poate fi distribuită în mod conştient în timp ce el participă la lucrare, de unde el poate intra în contact cu domeniul sufletului şi în care poate primi mesajele şi impresiile ce emană din acest domeniu. Acesta este un stadiu de înfăptuire bine definit şi nu o modalitate simbolică de a exprima interesul concentrat asupra unui singur punct. Diversele căi de percepţie senzorială sunt aduse la o condiţie de linişte. Conştiinţa omului real nu se mai întoarce spre exterior prin cele cinci căi de contact ale sale. Cele cinci simţuri sunt dominate de cel de-al şaselea simţ, mintea, iar toată conştiinţa şi facultăţile perceptive sunt sintetizate în cap şi întoarse spre interior şi în sus. Astfel, natura psihică este subjugată şi planul mental devine câmpul de activitate a omului.

Acest proces de retragere a simţurilor de la obiectele lor, sau de abstragere, comportă următoarele etape:

1. Retragerea conştiinţei fizice sau a percepţiei prin auz, pipăit, văz, gust şi miros. Aceste moduri de percepţie devin temporar adormite; percepţia omului devine simplu mentală iar conştiinţa creierului rămâne singura activitate pe planul fizic.

2. Retragerea conştiinţei în regiunea glandei pineale, în aşa fel încât punctul de comprehensiune al omului este centrat în regiunea situată între mijlocul frunţii şi glanda pineală.

Cinci: Când lucrul acesta a fost realizat şi aspirantul câştigă uşurinţa de a se concentra în cap, rezultatul acestui proces de abstragere îl constituie sintetizarea celor cinci simţuri de către cel de al şaselea simţ, mintea. Acesta este factorul coordonator. Mai târziu, se va înţelege că sufletul are o funcţie analoagă. Personalitatea întreită este adusă într-o linie directă de comunicaţie cu sufletul şi, prin urmare, omul devine, cu timpul, ne-conştient de limitele naturii corporale, iar creierul poate fi impresionat direct de suflet, prin intermediul minţii. Conştiinţa creierului este menţinută într-o condiţie de aşteptare pozitivă, cu toate reacţiile sale la lumea fenomenală total, deşi temporar, suspendate.

Şase: Personalitatea intelectuală înalt dezvoltată, cu toată atenţia sa concentrată în regiunea corpului pituitar, începe să vibreze la unison cu centrul superior în regiunea glandei pineale. Un câmp magnetic se stabileşte atunci între aspectul pozitiv al sufletului şi personalitatea făcută receptivă prin procesul atenţiei concentrate; este momentul când lumina fenomenală izbucneşte în cap. Toate acestea rezultă dintr-o viaţă disciplinată şi din concentrarea conştiinţei în cap. Aceasta, la rândul său, este obţinută atât prin străduinţa de a fi concentrat în viaţa zilnică cât şi prin exerciţii de concentrare specifice. Acestea sunt urmate de efortul de a medita şi mai târziu – mult mai târziu – puterea de contempla se face simţită.

Aceasta este o scurtă prezentare, în mod necesar concisă şi incompletă, a mecanicii procesului. Totuşi, aceste idei,

trebuie să fie acceptate înainte ca o practică inteligentă a meditației să poată începe. E justificabil de a accepta, ca bază de investigație și de conduită, ipoteza de mai sus, căci nu trebuie să uităm că mii de ființe au înaintat sprijindu-se pe aceste presupuneri, au îndeplinit condițiile cerute și – ca rezultat – au schimbat presupunerea în certitudine și au cules răsplata lărgimii de spirit, a persistenței și a investigației.

Odată ipoteza noastră formulată și temporar acceptată, ne urmăm lucrarea până se dovedește falsă sau până când atenția noastră scade. O ipoteză nu este neapărat falsă doar pentru că nu e demonstrată în timpul pe care-l considerăm convenabil. De multe ori, oamenii renunță să-și urmeze cercetările în acest câmp al cunoașterii, fiindcă le lipsește perseverența sau pentru că interesul lor este angajat în altă parte. Totuși, noi suntem hotărâți să mergem înainte cu cercetarea noastră și să dăm vechilor tehnici și formule răgazul necesar pentru a-și produce dovezile.

Noi începem, prin urmare, prin a îndeplini primele cerințe și a aduce în viață o atitudine mentală mai concentrată și prin a practica zilnic meditația și concentrarea. Dacă suntem începători, sau dacă avem a minte neorganizată, fluidă, versailă și instabilă, vom începe să practicăm concentrarea. Dacă suntem intelectuali instruiți, sau dacă avem atenția concentrată impusă de practica profesiunilor noastre, va fi suficient să ne orientăm mintea spre un nou câmp de deșteptare și să începem să meditām cu adevărat.

După aceea, meditația va fi făcută cu regularitate și un anumit interval timp va fi rezervat, în fiecare zi, acestei practici. La început cincisprezece minute vor fi de ajuns, și timp de un an, cel puțin, să nu se încerce mai mult. Dacă în decurs de o zi, cineva se declară incapabil să găsească cele cincisprezece minute necesare, nu s-ar putea spune că el nu este interesat cu adevărat? Cincisprezece minute întotdeauna se pot găsi, dacă se face un efort de voință; este întotdeauna posibil să te scoli cu un sfert de oră mai devreme în fiecare dimineață, sau să eviți acea flencăreală de dimineață cu familia, sau să renunți la lectura unei cărți, sau la un film, ori la vreo altă conversație de peste zi. Să fim sinceri cu noi înșine

și să recunoaștem lucrurile așa cum sunt. Pretextul „n-am timp", este cu totul inutil și indică simplu lipsa de interes. Să luăm în considerare, acum, regulile pe care ne vom strădui să le aplicăm.

Înainte de toate, vom căuta să găsim timpul pentru lucrarea noastră de meditație dimineața devreme. Rațiunea pentru aceasta este că, după ce am luat parte la întâmplările de peste zi și la schimburile de la individ la individ, mintea se află într-o stare de vibrație violentă; din acest motiv considerăm că este bine ca meditația să fie făcută mai ales dimineața. Atunci e oarecum liniște și mintea poate fi mai rapid acordată stărilor superioare de conștiință. Mai mult, dacă începem ziua concentrându-ne atenția asupra lucrurilor spirituale și asupra sufletului, vom trăi acea zi într-un chip diferit. Când aceasta devine un obicei, vom descoperi că reacțiile noastre la solicitările vieții se schimbă și că noi începem să gândim gândurile pe care sufletul nostru le gândește. Aceasta confirmă legea după care, „omul este după cum gândește".

Pe urmă, vom căuta să găsim un loc cu adevărat liniștit și liber de orice intruziune. Prin liniștit, nu se înțelege lipsit de zgomot, căci lumea e plină de sunete, după cum constatăm pe măsură ce ne dezvoltăm sensibilitatea; ci se înțelege un loc unde nu putem fi deranjați de nimeni. Este important de subliniat aici o atitudine pe care trebuie s-o aibă începătorul. Este atitudinea tăcerii.

Aspiranții se plâng prea mult de opoziția pe care o întâlnesc în familia lor și printre prietenii lor; bărbatul face obiecțiuni soției sale, sau viceversa; copiii întrerup adeseori devoțiunile părinților; prietenii sunt ostili încercărilor. În majoritatea cazurilor, greșeala e a aspirantului însuși, și femeile, în acest sens, sunt cele mai vinovate. Oamenii vorbesc prea mult. Nu privește pe nimeni ce facem noi în fiecare dimineață cu cele cincisprezece minute ale noastre, și nu e deloc nevoie să discutăm acest lucru, sau să constrângem pe alții să stea liniștiți fiindcă noi vrem să medităm. Această atitudine poate da naștere la reacții ostile. Să nu povestim nimic despre felul în care căutăm să ne dezvoltăm conștiința

spirituală; aceasta ne privește numai pe noi. Să păstrăm tăcere despre ceea ce facem; să ținem cărțile și hârtiile puse deoparte, nu în văzul tuturor, și să nu împrăștiem prin casă o literatură la care familia nu dă nici o importanță. Dacă ne este imposibil să găsim un moment pentru meditație înainte ca familia să se împrăștie pentru lucrul zilei, sau înainte ca noi înșine să plecăm la treburile noastre, să încercăm să găsim acest timp mai târziu, în cursul zilei. Totdeauna există un mijoc de a ieși din dificultate, dacă dorim destul de tare acest lucru, și un mijloc care să nu implice omiterea nici unei datorii sau obligații. Aceasta cere simplu organizare și tăcere.

După ce am găsit timpul și locul, ne vom așeza într-un scaun confortabil și vom începe să medităm. Se pune întrebarea: Cum ne vom așeza? Care este cea mai bună atitudine? Cu picioarele încrucișate? Sau vom îngenunchia? Vom ședea jos, sau vom sta în picioare? Poziția cea mai ușoară și cea mai normală este întotdeauna cea mai bună. Postura cu picioarele încrucișate a fost și este încă mult utilizată în Orient; multe cărți au fost scrise asupra posturilor, care sunt în număr de aproape optzeci. Dar pentru că aceasta a fost practicată în trecut și în Orient, nu înseamnă că e și cea mai bună pentru noi, în prezent, în Occident. Aceste poziții sunt rămășițele unei epoci când individul era instruit psihologic și emotiv; aceasta se aseamănă mult cu disciplina care o impunem copiilor când îi punem la colț și le cerem să stea liniștiți. Unele din aceste posturi sunt în relație cu sistemul nervos și cu acea structură interioară de nervi fini, numițide hinduși *nadis*, care dublează sistemul nervos așa cum e cunoscut în Occident.

Pericolul acestor poziții constă în faptul că ele produc două reacții indezirabile; în primul rând, ele îl pot face pe individ să-și concentreze mintea asupra mecanicii procesului și nu asupra scopului, și, în al doilea rând, ele pot da naștere adesea unui sentiment de superioritate, care se bazează pe încercarea noastră de a face ceva ce majoritatea nu face și care ne situează aparte ca puternici cunoscători. Devenim absorbiți de forma meditației și nu de Zămislitorul formei; ne ocupăm de non-eu în loc de Eu. În consecință, să alegem

poziția care ne va permite să uităm cu toată ușurința că avem un corp fizic. Pentru occidental, aceasta e probabil poziția așezată; condiția principală este să stăm drept, cu șira spinării în poziție verticală; să stăm destinși (fără încordare) încât nici o parte a corpului să nu fie în tensiune; să ne ținem bărbia ușor aplecată, pentru a micșora tensiunea din partea posterioară a gâtului. Mulți oameni se așează să mediteze, privind tavanul cu ochii închiși, ca și când sufletul ar fi undeva deasupra lor; ei se uită ca și cum au înghițit un vătrai, și adesea dinții lor sunt strânși (poate pentru a împiedica să nu le scape vre-o vorbă inspirată, care trebuie să fi căzut de la suflet). Tot corpul este încordat, înțepenit și rigid. Ei sunt surpinși că nimic nu se întâmplă, afară de oboseală și de dureri de cap. Retragerea conștiinței de la căile simțurilor nu implică retragerea sângelui din corp la cap, nici accelerarea necontrolată a reacțiilor nervoase. Meditația este un act interior; el nu poate fi îndeplinit cu succes decât dacă corpul este destins, bine echilibrat și după aceea uitat.

Mâinile trebuie să fie împreunate și ținute în poală, iar picioarele încrucișate. Dacă savantul occidental are dreptate când afirmă că trupul omenesc este în realitate o barieră electrică, atunci poate că și fratele său oriental are dreptate atunci când declară că în meditație energia negativă și cea pozitivă se întâlnesc și că, prin acest mijloc, se produce lumina în cap. Prin urmare, este înțelept să închidem circuitul.

După ce am obținut comfortul fizic și destinderea, și după ce ne-am retras din conștiința corpului, vom urmări apoi respirația noastră și vom căuta ca ea să fie liniștită, lină și ritmică. Aș dori aici să atrag atenția asupra consecințelor practicării exercițiilor respiratorii, în afară de cei care au petrecut o lungă perioadă de timp în meditație și în purificarea naturii corpului. Practica exercițiilor respiratorii implică pericole reale, când experiența și puritatea nu sunt prezente. Nu se poate spune cât de mult trebuie să se insite asupra acestui punct. În prezent, există numeroase școli unde se dau instrucțiuni în privința respirației și care o prezintă ca un mod de dezvoltare spirituală. Ea n-are nimic comun cu dezvoltarea spirituală. Are mult de a face cu dezvoltarea psihică, și

practicrea ei poate conduce la multe dificultăţi şi pericole. Astfel, prin practica unor exerciţii respiratorii, este posibil să devii claraudient şi clarvăzător, dar când nu există înţelegerea adevărată a procesului sau controlul, prin minte, a „naturii psihice versatile", cel care practică a reuşit numai să forţeze intrarea în noi câmpuri de fenomene. El a dezvoltat facultăţi pe care e total neputincios să le controleze şi adesea găseşte că e neputincios să oprească sunete şi imagini pe care a învăţat să le înregistreze; neputând să scape de contactele cu lumea fizică şi cea psihică, el e tras în două direcţii şi nu îşi găseşte pacea. Sunetele şi vederile sale fizice constituie înzestrarea sa firească şi ele îi impresionează în mod natural simţurile; dar când lumea psihică – cu propriile sale vederi şi sunete – de asemenea îl impresionează, el e fără apărare; nu poate să închidă ochii şi să se sustragă presiunii psihice.

Un doctor în teologie şi pastor al unei mari biserici a făcut exerciţii de respiraţie, cu gândul de a-şi ameliora sănătatea. Rezultatul ignoranţei sale a fost că a deschis auzul interior în simţul psihic. El spunea în scrisoarea pe care mi-a trimis-o: „În timp ce vă scriu, pot auzi tot felul de voci şi de cuvinte şi de sunete ce nu sunt fizice. Nu le pot opri şi mă tem pentru mintea mea. Nu mi-aţi putea spune, ce să fac pentru a le înlătura?"

În decursul ultimilor zece ani, sute de oameni au venit la mine, cerând ajutor, pentru înlăturarea efectelor urmării fără discernământ a sfaturilor celor care îi învăţau exerciţii de respiraţie. Ei sunt cu totul disperaţi şi adesea într-o stare psihică serioasă. Unii pot fi ajutaţi; alţii, pentru care nu putem face nimic, sfârşesc în aziluri de nebuni sau în sanatorii de dezechilibraţi. Vasta experienţă în cazuri de acest fel îmi permite să fac această prevenire, căci în majoritatea cazurilor de tulburări psihice necontrolate, cauza stă în exerciţiile respiratorii.

În vechile învăţături ale Orientului, controlul respiraţiei era îngăduit numai după ce primele trei „mijloace de unire", aşa cum sunt numite, au fost îndeplinite în viaţă.

Aceste mijloace sunt următoarele:

- *primul;* cele cinci comandamente – nevătămarea, adevăr către toate fiinţele, abţinerea de la furt, de la neînfrânare şi de la avariţie.
- *al doilea;* cele cinci reguli – purificarea internă şi externă, mulţumirea, aspiraţia înfocată, citirea spirituală şi devoţiunea.
- *al treilea;* cumpănirea justă.

Când o persoană este nevătămătoare în gând, în cuvânt şi în faptă, când este altruistă şi cunoaşte semnificaţia cumpănirii – poziţia emoţională ca şi poziţia fizică – atunci el poate, întradevăr, să practice exerciţiile respiratorii. Sub supraveghere potrivită, le poate practica în deplină siguranţă. Chiar şi atunci, el nu va reuşi decât să unifice energiile vitale ale corpului şi să devină un psihic conştient, dar aceasta îşi poate avea locul şi scopul său, dacă el se califică pentru cercetarea experimentală.

Lipsa de a se conforma paşilor preliminari necesari a adus pe mulţi investigatori de valoare la tulburări. Este periculos pentru o persoană emotivă şi slabă să facă exerciţii respiratorii ca să grăbească dezvoltarea, şi orice învăţător care caută să predea aceste exerciţii la grupuri mari, cum se face adesea, îşi produce tulburări sieşi şi elevilor săi. Numai ici-colo, în timpurile de altădată, învăţătorii alegeau un om pentru această formă de învăţătură şi aceasta se adăuga la o instrucţie care produsese o anumită măsură de contact cu sufletul, aşa încât sufletul putea să călăuzească energiile declanşate de respiraţie, pentru ducerea mai departe a obiectivelor sale şi pentru serviciul lumii.

Prin urmare, vom căuta numai ca respiraţia noastră să fie liniştită şi regulată, şi apoi ne vom retrage cu toate gândurile de la corp şi vom începe lucrarea de concentrare.

Pasul următor în practica meditaţiei este întrebuinţarea imaginaţiei; ne închipuim omul inferior întreit, aliniat sau în directă comunicare cu sufletul. Aceasta se poate face în mai multe feluri. Noi o numim: lucrarea de vizualizare. Se pare că vizualizarea, imaginaţia şi voinţa sunt trei factori foarte puternici în procesele creatoare. Ele sunt cauzele subiective

ale multora dintre efectele noastre obiective. La început, vizualizarea este mai mult o chestiune de credinţă experimentală. Noi ştim că prin procesul de raţionare, am ajuns la înţelegerea că, în toate obiectele manifestate şi dincolo de ele, dăinuie un Obiect Ideal sau Model Ideal, care caută să se manifeste în planul fizic. Practica vizualizării, a imaginaţiei şi întrebuinţarea voinţei sunt activităţi menite să grăbească manifestarea acestui Ideal.

Când vizualizăm, întrebuinţăm concepţia noastră cea mai înaltă despre felul în care acest Ideal poate fi, îmbrăcat într-un material oarecare, de obicei mental, deoarece nu suntem încă în stare să putem concepe forme superioare sau tipuri de substanţă cu care să învelim imaginile noastre. Când facem un chip mental, substanţa mentală a minţii noastre generează un anumit ordin de vibraţii care atrag spre ele un grad corespunzător de substanţă mentală, în care mintea e scufundată. Voinţa este aceea care susţine această imagine statornic şi care îi dă viaţă. Acest proces se continuă, fie că suntem, până acum, în stare să-l vedem cu ochiul mental fie că nu. Puţin importă că nu suntem în stare să-l vedem, lucrarea creatoare se continuă cu toate acestea. Cândva, poate, vom fi în stare să urmăm şi să îndeplinim conştient întregul proces.

În legătură cu această lucrare, în faza de început, unii îşi închipuie cele trei corpuri (cele trei aspecte ale lumii formei) ca fiind legate de un corp radiant de lumină, sau vizualizează cele trei centre de energie vibrantă, primind stimuli de la un centru mai înalt şi mai puternic; alţii îşi imaginează sufletul ca un triunghi de forţă de care este legat triunghiul naturii inferioare – legat prin „coarda de argint" menţionată în Biblie, sutratma sau firul sufletului din scripturile răsăritene, „linia de viaţă" a altor şcoli de gândire. Alţii preferă să păstreze gândirea unei personalităţi unificate, legată de Divinitatea imanentă ascunsă în această personalitate, Christos în noi, nădejdea slavei.

Imaginea pe care o alegem este relativ fără importanţă, dat fiind că pornim cu ideea de bază a Eului căutând să facă contact şi să utilizeze Non-eul, instrumentul său în lumile

expresiei omeneşti, şi viceversa, cu gândirea acestui Non-eu fiind împins să se reîntoarcă spre izvorul său de fiinţare.

Astfel, prin întrebuinţarea imaginaţiei şi a vizualizării, corpul dorinţei, natura emotivă, este adus în linie cu sufletul. Când am realizat acest lucru, putem să ne continuăm lucrarea de meditaţie. Corpul fizic şi natura dorinţei, la rândul lor, cad sub nivelul de conştiinţă; devenim centraţi în minte şi căutăm s-o supunem voinţei noastre.

Aici, ne găsim în faţa adevăratei noastre probleme. Mintea refuză să se modeleze după gândurile pe care le alegem să le gândim şi colindă peste tot în căutarea ei obişnuită după material. Noi gândim la ceea ce vom face în cursul zilei, în loc să ne gândim la „gândirea-sămânţă" a noastră, ne amintim de cineva pe care trebuie să-l vedem, sau de vreo acţiune care necesită atenţie; începem să ne gândim la vreo fiinţă pe care o iubim şi îndată recădem în lumea emoţiilor şi trebuie să repetăm întreaga noastră lucrare. Astfel ne readunăm gândurile şi pornim din nou cu mult succes pentru jumătate de minut şi atunci ne aducem aminte de o întâlnire pe care am făcut-o, sau de vreo treabă pe care cineva o face pentru noi, şi iarăşi suntem îndărăt în lumea reacţiilor mentale şi linia noastră de gândire aleasă este uitată. Ne adunăm încă odată ideile împrăştiate şi reîncepem munca de a supune mintea neascultătoare.

Într-una din *Scrisorile* sale, W.Comfort, rezumă toate acestea în felul următor:

„Noi nu ne dăm seamă cât de împrăştiată este atenţia noastră până ce nu începem să ne concentrăm, până ce din practica concentrării, o nouă claritate şi fixitate nu răsare, în mijlocul efervescenţei ineficiente a vieţii personale. În încercările noastre precedente de meditaţie, am sărit peste astfel de instrucţiuni obişnuite ca alegerea subiectului şi menţinerea minţii strâns şi fidel asupra lui; am depăşit toate acestea din dorinţa nestăvilită după extaz, după iniţiere, după mijloacele prin care am putea străluci şi domni peste ceilalţi. Ni s-a permis să pătrundem în mlaştinile emoţiei, numindu-le câmpiile strălucitoare ale spiritului; ni s-a permis să gândim că gândim... până ce, nevoiţi şi conştienţi de neputinţa noastră,

ne-am dat seama de incertitudine şi de instabilităţile teribile ale muncii noastre pregătitoare. Convinşi, în sfârşit, am devenit mai nesăţioşi de a începe totul de la capăt şi cuvântul Stabilitate apare".

El continuă, în aceeaşi scrisoare, să ne spună:

„Concentrările noastre sunt făcute pe nerăsuflate la început, din cauza efortului pe care îl depunem. Această rigiditate îndepărtează pentru un timp rezultatele pe care le căutăm, dar cu oarecare practică devenim, în sfârşit, îndemânateci în a menţine o concentrare mentală, cu un fel de mulţumire neforţată, care poate fi încurajată fără nici un pericol".

Cum putem ajunge la această încurajare? Urmând o formă sau o schemă în lucrarea noastră de meditaţie care stabileşte în mod automat o limită împrejurul minţii şi care spune minţii: „până aici vei merge şi mai departe nu". Într-o astfel de formă, stabilim în mod deliberat şi cu intenţie inteligentă limitele activităţii noastre mentale, în aşa fel încât să fim forţaţi să ne dăm seama când trecem dincolo de aceste limite. Vom şti atunci că trebuie să ne retragem în spatele zidului ocrotitor pe care ni l-am determinat.

În general, această practică a unei forme de meditaţie este necesară câţiva ani, afară doar dacă cineva n-a avut o practică anterioară şi de obicei chiar aceia care au ajuns la stadiul contemplării se pun foarte adesea la încercare, prin întrebuinţarea unei forme de meditaţie pentru a fi siguri că nu recad într-o stare de linişte emoţională şi negativă.

În cursul ultimilor ani, lucrând cu aproximativ cincisprezece mii de studenţi în tehnica meditaţiei, am utilizat diferite forme de meditaţie care s-au dovedit eficace în numeroase cazuri. Iată una dintre acestea:

FORMĂ DE MEDITAŢIE
pentru dezvoltarea concentrării

Stadii

1. Se obţine comfortul şi controlul fizic.
2. Se reglează ritmul respiraţiei, astfel ca aceasta să devină ritmică şi regulată.
3. Se vizualizează eul inferior întreit (fizic, emoţional şi mental) ca fiind:
(a) În contac cu sufletul.
(b) Un canal pentru energia sufletului, prin intermediul minţii, direct la creier. De aici mecanismul fizic poate fi controlat.
4. Urmează un act definit de concentrare, făcând apel la voinţă. Aceasta implică o sforţare de a menţine mintea nemişcat asupra unei anumite forme de cuvinte în aşa fel încât *semnificaţia* lor devine clară în conştiinţa noastră şi nu cuvintele înşile, sau faptul că încercăm să medităm.
5. Se rosteşte, după aceea, cu toată atenţia concentrată: „Mai radiant decât soarele, mai pur decât zăpada, mai subtil decât eterul este Eul, Spiritul în mine. Eu sunt acel Eu. Acest Eu sunt eu. "
6. Se concentrează asupra cuvintelor: „Tu, Dumnezeule, mă vezi". Minţii, nu trebuie să i se permită să şovăie în concentrarea ei asupra semnificaţiei, sensului şi implicaţiilor acestor cuvinte.
7. Se încheie lucrarea de concentrare, în mod deliberat, şi se rosteşte – iarăşi cu mintea recentrată asupra ideilor de bază – următoarea declaraţie concluzivă: „Există o pace care depăşeşte înţelegerea; ea sălăşluieşte în inimile acelora care vieţuiesc în Etern. Există o putere care reînnoieşte toate lucrurile; ea trăieşte şi se mişcă în aceia care cunosc unitatea Eului".

Aceasta este în mod definit o meditaţie de începător. Ea are câteva puncte centrale în care sunt utilizate un proces de

reculegere şi o metodă de recentrare. Există multe alte scheme de meditaţie care pot aduce aceleaşi rezultate, şi mai multe încă pentru cei avansaţi. Există scheme de meditaţie care sunt menite să producă anumite rezultate specifice, în anumite persoane, dar este învederat că ele nu pot fi cuprinse într-o carte ca aceasta. O formă de meditaţie sigură şi generală este tot ce se poate da. În toate, bineînţeles, primul lucru ce nu trebuie uitat este că mintea trebuie ţinută *ocupată activ cu ideile* şi nu cu efortul de a fi concentrat. Îndărătul fiecărui cuvânt rostit şi al fiecărui stadiu urmat trebuie să fie voinţa de a înţelege şi o activitate mentală intens susţinută.

În al şaselea stadiu, unde efortul este depus pentru a medita în mod definit asupra unei forme de cuvinte care voalează un adevăr, n-ar trebui să existe nimic automat în proces. Este foarte uşor să-ţi produci o condiţie hipnotică prin repetiţia ritmică a anumitor cuvinte. Se spune că Tennyson îşi producea o stare de înaltă conştiinţă prin repetarea propriului său nume. Nu acesta este scopul nostru. Transa sau condiţia automatică e periculoasă.

Calea sigură este aceea a unei activităţi mentale intense, încadrată în câmpul de idei deschis de o anumită „gândire-sămânţă" sau obiect în meditaţie. Activitatea aceasta exclude toate gândurile străine, cu excepţia celor născute de cuvintele pe care le examinăm. Cuvintele cuprinse în forma particulară de mai sus pot să ilustreze aceasta, şi procesul descrie o perindare de gândire în felul următor:

Tu, Dumnezeule, mă vezi.
Acest Dumnezeu este divinul în mine, Christosul imanent, Sufletul
De veacuri îndelungate acest suflet m-a zărit şi m-a observat.
Acum,pentru întâia oară, sunt în poziţie de a vedea pe Dumnezeu.
Până acum, am fost negativ faţă de această Realitate divină.
Relaţia pozitivă devine posibilă.
Dar – aceasta pare să implice ideea de dualitate.
Dar Eu şi Dumnezeu suntem una.
Eu sunt Dumnezeu şi am fost tot timpul.
Aşadar eu am fost văzut de Eul meu.
Eu sunt acest Eu, Acest Eu sunt eu.

Aceasta e uşor de scris, dar când mintea este activ fixată asupra sensului şi semnificaţiei, multă gândire grea şi concentrată va trebui să fie făcută şi multă dificultate va fi pentru a elimina toate celelalte gânduri care nu se referă la subiect. Uneori am găsit că e de ajutor a spune începătorului nedumerit, care este descurajat de inabilitatea sa de gândi când şi cum voieşte: „Imaginează-ţi că ai de ţinut o conferinţă asupra acestor cuvinte către public. Închipuieşte-ţi formulând notele după care mai târziu vei vorbi. Conduceţi mintea din treaptă în treaptă şi vei constata că au trecut cinci minute fără ca atenţia să ţi se clatine atât de mare îţi va fi fost interesul".

Vor trebui să fie alese versete care sunt pozitive în efectul lor; acelea care produc o stare de aşteptare sau o stare negativă a minţii vor fi înlăturate. O anumită practică şi experienţă e necesară înainte de a putea fi întrebuinţate, fără pericol, în lucrarea de meditaţie, astfel de cuvinte (atât de des alese de începătorii bine intenţionaţi) ca: „Fii liniştit şi recunoaşte că eu sunt Dumnezeu". Cerinţa pentru o prea mare liniştire a personalităţii neinstruite şi energia pe care o evocă acestea cuvinte provoacă stimularea naturii psihice.

O astfel de meditaţie ca „Fii liniştit şi cunoaşte că eu sunt Dumnezeu", dacă e practicată cu prea mult zel, se poate dovedi dezastruoasă. Mai mult decât o personalitate prematură s-a deschis puterii care i-a împiedicat dezvoltarea, deşteptându-i pasiuni secrete şi ambiţii mai presus de puterea sa de a le stăpâni. Meditaţia „Eu sunt Dumnezeu" poate fi considerată aproape ca prea directă şi prea eficace, până când începătorul va şti cu exactitate despre ce este vorba. Nu se poate juca rolul Egoului şi continua mult timp a-l reprezenta înaintea oamenilor. Sfârşitul este boala, oboseala disperată şi pierderea drumului în timp ce-l strigă altora. Aici nu se pune problema de a dobândi ceva ce poate fi arătat oamenilor. Chestiunea este de a înţelege din ce anume suntem făcuţi, ca personalităţi; de a discerne cheia unei potenţe cu totul nouă şi de a reda cu integritate ardentă toată natura umană capabilă de a atinge această cheie şi de a o întoarce. Acest paragraf privind meditaţia: „Eu sunt Dumnezeu" conţine în acelaşi timp o ademenire şi o prevenire. Este foarte adevărat că

trebuie să vină timpul când fiecare om va opera din domeniul Egoului şi nu din domeniul personalităţii; dar o completă integritate a personalităţii trebuie să fie stabilită înainte ca omul să-i poată suporta puterea.

Metoda succesivă sugerată mai sus este o cale sigură pentru neofit. Sunt şi altele care se oferă minţii aspirantului inteligent. Lumi întregi de gândire se deschid pe care mintea le poate parcurge *după voie* ştiut fiind că ele au un raport cu gândirea-sământă şi au o relaţie precisă cu ideea aleasă asupra căreia căutăm a ne concentra.

Este evident că fiecare persoană va urma înclinarea propriei sale minţi – artistică, ştiinţifică sau filosofică – şi aceasta va constitui pentru ea linia de minimă rezistenţă. Noi toţi ne vom formula propriile noastre concepte potrivit felului nostru propriu, dar atitudinea:„Fii liniştit" nu e pentru noi. Suspendăm alte activităţi mentale printr-un interes intens, nu printr-o anihilare a noastră în tăcere, sau prin adoptarea unei metode care produce transa sau suprimă complet gândirea. Noi gândim în mod hotărât.

Orice instructor care predă meditaţia ştie cât este de dificil să-l facă pe mistic să renunţe la starea lui paşnică (care e rezultatul unei sforţări de a face ca natura emoţională să fie concentrată) şi să-l forţeze să înceapă să-şi folosească mintea. De câte ori nu auzim astfel de plângeri: „Nu-mi place tehnica aceasta; e prea intelectuală şi mentală şi câtuşi de puţin spirituală". În realitate, ceea ce se doreşte sună cam aşa: „Sunt prea leneş pentru a-mi întrebuinţa mintea; sufăr de inerţie mentală; prefer mult stările emoţionale şi impunerea unei stări de pace naturii mele emotive. Mă simt mai bine. Această altă metodă implică prea multă muncă grea."

Pentru ce spiritualitatea trebuie să fie confundată cu emoţiile? Pentru ce conştiinţa să nu fie tot atât de divină ca şi sentimentul? Fireşte, calea aceasta comportă o muncă grea, mai ales la început. Dar această muncă poate să fie făcută, dacă este învinsă lenevia iniţială, şi cei care au reuşit ştiu care este suprema sa valoare.

Încheind această încercare de a indica lucrarea iniţială pe care aspirantul trebuie s-o întreprindă, se va observa că cheia

succesului stă în practica constantă şi neîntreruptă. Adesea, în practica noastră cu studenţii din lumea întreagă, aflăm mintea strălucitoare ieşind pe locul secund, deoarece îi lipseşte perseverenţa în efort; mintea mai ordonată, răzbind imediat în domeniul cunoaşterii probate, lasă mintea mai strălucitoare în urmă, întrucât posedă capacitatea de a stărui să meargă înainte.

Eforturile sporadice nu duc pe aspirant nicăieri; de fapt, ele sunt vătămătoare, pentru că produc un sentiment constant de nereuşită. Puţin lucru consistent şi fidel făcut în fiecare zi, în decursul unei îndelugate perioade de timp, va aduce rezultate infinit mai mari decât eforturile entuziaste dar sporadice. Câteva minute de concentrare sau de meditaţie făcute cu regularitate, vor duce pe aspirant mult mai departe decât ore întregi de efort făcute de trei sau patru ori pe lună. S-a spus, pe drept cuvânt, că meditaţia, pentru a fi efectivă în producerea de rezultate, nu trebuie să fie un simplu efort sporadic pe care îl întreprindem când suntem dispuşi, ci o presiune continuă şi necurmată a voinţei.

Un alt aspect care nu trebuie omis, este că aspirantul trebuie să fie ultima persoană care să emită aprecieri asupra rezultatelor lucrării sale. Ţinta pe care şi-a stabilit-o este atât de minunată, încât el e în stare să fie mai mult descurajat decât satisfăcut. Singurul lucru înţelept pe care trebuie să-l facă este de a-şi scoate din minte orice gând asupra eventualelor rezultate şi a efectelor lor fenomenale, odată şi pentru totdeauna, şi simplu să urmeze vechile reguli. Practicarea meditaţiei trebuie făcută fără o continuă şi bolnăvicioasă cercetare de sine însuşi pentru a vedea rezultatele. Cei care sunt împrejurul nostru vor cunoaşte în mod sigur ce progrese am făcut prin eficienţa noastră mărită, controlul de noi înşine, echilibrul şi capacitatea de a ajuta pe alţii.

Noi am găsit că e înţelept să judecăm creşterea unui student în lucrarea de meditaţie prin extensia câmpului său de serviciu şi prin lucrurile pe care prietenii săi le spun despre el, mai curând decât propriile sale opinii despre sine însuşi. Treaba noastră este să mergem mereu înainte, îndeplinind sarcina cerută „fără ataşament", cum spun hinduşii.

Pentru a obţine succesul, trebuie să existe o dorinţă adevărată şi persistentă, o imagine clară a valorii rezultatelor, o convingere fermă că scopul poate fi atins şi o cunoaştere precisă a tehnicii metodei.

Toate acestea, împreună cu efortul intens şi constant al voinţei, este tot ceea ce se cere, şi lucrul aceasta este cu putinţă oricui.

NECESITATEA PRECAUŢIILOR ÎN MEDITAŢIE

„O viaţă curată, o minte deschisă, o inimă pură, un intelect viol, o percepţie spirituală dezvăluită, o dragoste de frate pentru semenul său, o promptitudine de a da şi de a primi povaţă şi instrucţie,...o ascultare voluntară de comandamentele Adevărului,...o îndurare curajoasă a injustiţiei personale, o afirmare curajoasă a principiilor, o apărare vitează a celor ce sunt pe nedrept atacaţi şi o continuă veghere la idealul devenirii şi perfecţionării umane pe care ştiinţa secretă le descrie; aceasta este scara de aur ale cărei trepte le are de trecut discipolul pentru a putea urca la Templul Înţelepciuni Divine".

H. P. BLAVATSKY.

Schema lucrării de meditaţie din capitolul precedent constituie un bun exerciţiu de concentrare pentru începător şi îl va conduce eventual - dacă el posedă perseverenţă - la adevărata practică a meditaţiei. O concentrare care durează un minut este greu de realizat, dar ea e un pas real pe calea meditaţiei, care este actul de concentrare prelungită. Schema va ajuta mult la producerea condiţiei de atenţie activă. Numeroase scheme de acest fel sunt accesibile şi pot fi ajustate, de cei ce cunosc regulile, pentru a corespunde nevoilor oamenilor, dar este evident că într-o carte de genul acesta, practicile mai avansate şi lucrarea mai intensă nu îşi găsesc locul. Ele pot fi urmate în mod înţelept numai când stadiile anterioare sunt stăpânite.

E de notat că orice proces de gândire, urmat cu o atenţie fără abatere, care duce „înăuntru", de la forma exterioară la

energia sau aspectul viață al acestei forme și care permite gânditorului să se identifice cu ea, va servi un scop similar unei scheme tehnice. Orice cuvânt, de pildă, corect înțeles ca fiind numele unui lucru și prin urmare, al unei forme, va putea servi de gândire-sământă în meditație. Forma va fi studiată în privința calității sale și a scopului său și, cu timpul, totul poate fi condus la o idee, iar toate ideile adevărate emană din împărăția sufletului.

Prin urmare, dacă este adoptată o atitudine corectă și sunt urmate procedeele indicate, gânditorul se va găsi dus din lumea fenomenală în lumea Realităților Divine. Când practica concentrării este câștigată, considerarea formei exterioare, a calității și aspectului său poate fi omisă, iar actul de concentrare devenind (prin perseverență și practică) automat și instantaneu, studentul poate porni cu aspectul *scop* sau cu ideea de bază care a dat naștere formei exterioare. Acest concept a fost exprimat de Plutarh în cuvinte semnificative, și care conțin multe date interesante pentru cei care practică meditația:

„O idee este o Ființă incorporală, care nu are subzistență prin ea însăși, ci dă figură și formă materiei informe și devine cauza manifestării." (*De Placit.Philos.*)

Scopul meditației, din unghiul minții, s-ar putea spune că este contactul cu lumea ideilor; din unghiul sufletului, este identificarea sufletului individual cu lumea originară a tuturor ideilor. Prin controlul minții, devenim conștienți de ideile care stau îndărătul evoluției noastre și de manifestarea (prin materie) a formei pe care ele o iau. Prin meditație, luăm contact cu o parte a Planului; vedem albastrele inscripții ale Marelui Arhitect al universului și ne este oferit prilejul de a participa la exprimarea lor în existență obiectivă, prin contactul nostru cu, și interpretarea exactă a, ideilor cu care reușim să intrăm în contact în timpul meditației.

Prin urmare, devine evidentă necesitatea ca aspirantul să posede o minte bine instruită, dacă dorește să interpreteze cu exactitate ceea ce vede; este evident că va trebui să fie capabil să fomuleze cu claritate gândurile cu care caută să îmbrace ideile nebuloase și, pe urmă, prin această gândire clară, să

impresioneze creierul în așteptare. Poate fi adevărat că Dumnezeu Își execută, în numeroase cazuri, planurile prin mijlocirea ființelor omenești, însă El are nevoie de ființe inteligente. Numai a iubi pe Dumnezeu nu e pe deplin suficient. Acesta este un pas în direcția justă, însă devoțiunea, dacă nu e echilibrată prin bun simț și rațiune duce la multă acțiune stupidă și la mult efort risipit. Dumnezeu caută pe aceia care posedă minți instruite și înalt dezvoltate și creiere agere (pentru a funcționa ca receptori sensibili ai impresiilor superioare), astfel încât lucrarea să se înfăptuiască corect. Am putea spune că sfinții și misticii ne-au revelat natura Vieții Divine și calitatea ideilor care guvernează lucrările lui Dumnezeu în lumea fenomenelor, și că intelectualii și cunoscătorii trebuie, la rândul lor, să facă cunoscute lumii Planul sintetic și Scopul Divin. Astfel vom găsi firul de aur care ne va călăuzi din labirintul condiției haotice actuale la lumina adevărului și înțelegerii.

E necesar să reținem că trăim într-o lume de energii și de forțe. Puterea opiniei publice (emoțională cum e de obicei și pusă în mișcare de unele idei fundamentale, formulate de gânditori buni, răi și indiferenți) este bine cunoscută și este o formă de energie, producând mari rezultate. Efectul devastator al emoției necontrolate, de pildă, este la fel de cunoscut și reprezintă, de asemenea, o demonstrație a forței. Expresia, mereu folosită, „forțele naturii", ne demonstrează că din momentul în care omul a început să gândească el a știut că totul este energie. Savanții ne spun că orice lucru este o manifestare a energiei. Nu există nimic decât energie, revărsându-se prin noi și lucrând prin noi, și în ea suntem scufundați. Toate formele sunt făcute din atomi iar atomii sunt unități de energie. Omul, deci, este el însuși energie, format din unități de energie, trăind într-o lume la fel constituită și lucrând tot timpul cu energie.

Legea fundamentală guvernând toată lucrarea de meditație este vechea lege formulată de vizionarii Indiei, cu veacuri în urmă, și anume că „energia urmează gândirea". Energia decurge din regnul ideilor (sau al cunoașterii sufletului). „Opinia publică" din regnul sufletului pătrunde puțin câte

puţin în mintea densă a oamenilor şi se pot trasa până la ea toate mişcările avansate ale timpului de faţă, toate organizaţiile dedicate bunăstării generale şi ameliorării de grup; toate conceptele religioase şi toate cunoştinţele exterioare ale cauzelor care produc obiectivitatea. Aceste idei iau, înainte de toate, o formă mentală şi vreo minte le receptează şi reflectează asupra lor, sau le trece vreunui grup de gânditori, iar lucrarea de „cugetare" merge înainte. Apoi, intervine calitatea dorinţei şi apare o reacţie emotivă la gândurile pe care ideile le-au provocat, şi forma e treptat construită. Astfel, lucrarea continuă şi energia sufletului, a minţii şi a dorinţei intră în raport cu energia materiei, şi o formă definită se naşte. Orice formă, fie că e forma unei maşini de cusut, a unei ordini sociale sau a unui sistem solar, poate fi postulată ca materializarea gândirii vreunui gânditor sau a unui grup de gânditori. Aceasta este o formă de lucrare creativă şi aceleaşi legi care guvernează apariţia fiinţei guvernează întregul proces, şi toate lucrarea a fost concentrată cu energie de un tip sau altul. Aspirantul va trebui, aşadar, să-şi aducă aminte că el lucrează totdeauna cu energii şi că aceste energii variate vor avea un efect definit asupra energiilor din care este el însuşi compus.

Este învederat, prin urmare, că omul care învaţă să mediteze trebuie să se străduiască să facă două lucruri:

Primul: El trebuie să înveţe să „aducă" în mintea sa şi apoi să interpreteze corect ceea ce a văzut şi atins, şi pe urmă să transmită aceasta creierului atent şi impresionabil. În acest fel, omul, în conştiinţa fizică de veghe, devine conştient de lucrurile Împărăţiei lui Dumnezeu.

Al doilea: El trebuie să înveţe care este natura energiilor cu care intră în contact şi să se instruiască pentru a le utiliza corect. Iată un exemplu practic şi universal recunoscut: Suntem cuprinşi de mânie sau de iritare. Instinctiv începem să ridicăm vocea pentru că suntem prada energiei noastre emoţionale. Învăţând să controlăm energia cuvântului rostit, începem să stăpânim acest tip de energie emoţională.

În aceste două idei de interpretare, de transmitere şi de întrebuinţare corectă a energiei, este rezumată întreaga istorie

a lucrării de meditaţie. Apare de asemenea şi problema cu care se confruntă aspirantul şi se înţelege raţiunea pentru care toţi învăţătorii înţelepţi ai tehnicii de meditaţie îndeamnă pe elevii lor să procedeze încet şi cu precauţiune.

Este esenţial să înţelegem că meditaţia poate să fie o lucrare foarte periculoasă şi poate pune un om în dificultate serioasă. Ea poate să fie destructivă şi disociantă; mai mult, poate să dăuneze decât să facă bine şi să conducă pe un om spre catastrofă, dacă el intră pe Calea Cunoscătorului fără o înţelegere adecvată a ceea ce face şi încotro îl va duce aceasta. În acelaşi timp, ea poate să fie într-adevăr „lucrarea de mântuire" şi să-l scoată pe om din toate dificultăţile sale. Ea poate să fie constructivă şi eliberatoare şi să călăuzească omul pe calea ce duce de la întuneric la lumină, de la moarte la nemurire şi de la nereal la Real.

Considerăm că este potrivit să examinăm mai în detaliu aceste două puncte.

Am văzut necesitatea profundă, pentru aspirant, de a reuşi să facă să treacă în conştiinţa creierului fizic, cu exactitate, fenomenele lumii spirituale cu care a putut să ia contact. Este de presupus, totuşi, că îi va fi necesar un timp îndelungat înainte de a putea intra în acea lume. El trebuie, deci, să înveţe a discerne între câmpurile de deşteptare care i se pot deschide în faţă pe măsură ce devine mai senzitiv şi să cunoască natura a ceea ce vede şi aude. Să parcurgem câteva din fenomenele minţii inferioare pe care studenţii le interpretează întotdeauna greşit.

Ei înregistrează o întâlnire încântătoare cu Christos sau cu un vreun Suflet Mare, care le-a apărut în timp ce meditau, le-a zâmbit şi le-a spus: „Bucură-te. Faci progrese bune. Tu eşti un lucrător ales şi ţie adevărul îţi va fi revelat", sau alt gen de mesaje de aceeaşi natură. Ei tresar de bucurie la acest eveniment; notează faptul în jurnalul lor şi consideră că aceasta este cea mai însemnată îmtâmplare din viaţa lor. Ce s-a întâmplat în realitate? L-au văzut ei întradevăr pe Christos? Aici ne amintim truismul că „gândurile sunt lucruri" şi că toate gândurile iau o formă. Două lucruri au produs incidentul, dacă el într-adevăr a avut loc şi nu este

rezultatul unei imaginaţii vii, suprastimulată. Puterea imaginaţiei creatoare începe a se face simţită şi este cu totul posibil să vedem tocmai ceea ce dorim să vedem, chiar dacă nu este nimic acolo. Dorinţa aspirantului de a face progres şi efortul lui intens l-au forţat să se deştepte sau să devină conştient pe planul psihic, planul închipuirilor zadarnice, al dorinţei şi al înfăptuirilor iluzorii. Pe acest plan, el intră în contact cu o formă-gândire reprezentându-l pe Christos sau pe vreun alt venerat Învăţător. Lumea iluziei e plină de aceste forme, construite de gândurile iubitoare ale oamenilor, în decursul veacurilor, şi omul, lucrând prin propria sa natură psihică (linia de minimă rezistenţă pentru majoritate) intră în contact cu o astfel de formă-gândire, o ia drept realitate şi îşi imaginează că aceasta îi spune toate lucrurile pe care el vrea să le audă. El vrea încurajare; el caută, ca atâţia alţii, justificarea fenomenelor în sforţările sale; el îşi linişteşte creierul şi încet alunecă într-o stare psihică negativă. În această stare, imaginaţia lui începe să funcţioneze, el vede ceea ce vrea să vadă şi aude măreţele cuvinte după care suspină. El nu se gîndeşte că Marii Conducători sunt prea ocupaţi cu activităţile de grup şi cu instruirea gânditorilor înaintaţi şi a conducătorilor omenirii, prin care Ei *pot* lucra. Copiii rasei umane pot fi lăsaţi, cu deplin succes, la instrucţia fiinţelor mai puţin înalt evoluate. Nici nu se gândesc că, dacă ei ar fi atât de înaintaţi şi atât de înalt evoluaţi pentru a merita privilegiul de a face un astfel de contact, Maestrul nu şi-ar pierde timpul Său ca să-i bată pe umeri şi să pronunţe sunătoare dar deşarte platitudini. El ar profita de moment pentru a le semnala vreo slăbiciune a fi eliminată, sau vreo lucrare constructivă a fi întreprinsă.

Iarăşi, vreo „forţă" – un cuvânt adeseori întrebuinţat – sau vreo entitate vine la student, pe când meditează, şi îi înfăţişează o mare lucrare pentru care el a fost ales s-o îndeplinească; vreun mesaj mondial pe care el trebuie să-l transmită şi de care întreaga lume trebuie să asculte, sau vreo mare invenţie pe care trebuie s-o prezinte cândva unei lumi în aşteptare. Fericit, el ia mantia profetului şi, cu o credinţă nezdruncinată în capacitatea sa de a influenţa mii de oameni,

chiar dacă e relativ inapt să-i influenţeze pe acei care se găsesc în jurul său, se pregăteşte să-şi urmeze misiunea divină. Într-un singur an, trei „Învăţători Mondiali", care au studiat meditaţia într-o şcoală sau alta, au cerut să intre în grupul cu care eu sunt asociată. Ei au făcut aceasta, nu pentru că voiau să-şi urmeze meditaţia mai departe, ci pentru că au crezut că noi vom fi fericiţi ca ei să „hrănescă" câteva mii de fiinţe pentru care ei trebuiau să fie instrumentele de salvare. A trebuit să declin onoarea, iar ei au dispărut şi de atunci nu s-a mai auzit nimic de ei. Lumea îi aşteaptă încă. În privinţa sincerităţii lor nu există absolut nici o îndoială. Ei credeau ceea ce spuneau, dar nu există nici o îndoială că aveau halucinaţii.

Ne aflăm cu toţii în pericolul de a fi înşelaţi în acelaşi fel atunci când începem să medităm, dacă mintea discriminativă nu veghează, sau dacă avem o aspiraţie secretă după preeminenţă spirituală, sau suferim de un complex de inferioritate care trebuie să fie înlăturat. O altă cauză a amăgirii stă în faptul că aceşti oameni au făcut poate un contact real cu sufletul. Ei au avut o străfulgerare a omniscienţei lui şi au fost transportaţi în minunăţia viziunii şi a cunoştinţei. Dar ei îşi supraestimează capacităţile; instrumentul sufletului nu este în stare să răspundă cerinţelor; sunt aspecte din viaţa lor asupra cărora lumina nu poate străluci; sunt greşeli secrete pe care ei le ştiu şi de care nu se pot desprinde; este dorinţa după faimă şi putere; este ambiţia. Ei nu sunt încă sufletul în activitate şi funcţiune. Ei au avut simplu viziunea unei posibilităţi. De aceea cad zdrobiţi prin neputinţa lor de a vedea personalitatea aşa cum este.

Totuşi, în ciuda adevărului de mai sus, totdeauna să ne amintim că este privilegiul cunoscătorului adevărat de a lucra în cea mai strânsă colaborare cu Marile Spirite, dar că metoda de cooperare nu e cea care a amăgit pe aspirant.

Numai când am început să funcţionăm conştient ca sufletele şi numai când suntem absorbiţi de serviciul în slujba altora, în uitare completă de noi înşine, – un serviciu care este autoiniţiat şi îndeplinit sub impulsul sufletului, căci sufletul

este conştient de grup şi este în natura sa să servească – vom face un astfel de contact.

Christos este Fiul lui Dumnezeu, în deplină activitate, „Cel mai vârstnic dintr-o mare familie de fraţi". El are o conştiinţă care este universală în întinderea ei şi prin El, iubirea lui Dumnezeu se revarsă şi intenţiile lui Dumnezeu ajung la fructificare. El este Maestrul tuturor Maeştrilor şi Învăţătorul deopotrivă al îngerilor şi al oamenilor. Când El şi cei care Îl ajută găsesc un aspirant care e absorbit de lucrarea făcută în disciplină de sine, care este credincios şi conştiincios în strădania sa, ei caută să vadă dacă lumina din lăuntrul lui a atins punctul „strălucirii". Dacă ei găsesc pe cineva care e atât de doritor să servească pe semenii săi încât nu caută pentru sine nici un contact fenomenal şi nu e interesat în a-şi vedea hrănită în acest chip mândria şi satisfacţia de sine, atunci ei îi pot revela lucrarea pe care el o poate face în propria sa sferă de influenţă pentru ca Planul Divin să înainteze. Dar el va trebui să înceapă de acolo unde se află; va trebui să-şi facă demonstraţia mai întâi în casa sa ori în biroul său; va trebui să încerce în lucruri mici înainte de a i se putea încredinţa în deplină siguranţă cele mari. Aroganţa ridicolă a unora din cărţile care descriu contactele psihice ale autorilor lor e aproape mai presus de credinţă. Le lipseşte, cel puţin, simţul umorului.

Ideea clară pe care fiecare student în meditaţie trebuie s-o aibă este că toată cunoştinţa şi instrucţiunile sunt comunicate minţii şi creierului de propriul suflet al omului; sufletul este acela care îi luminează calea. Învăţătorii şi Maeştrii omenirii lucrează prin suflete. Acest lucru nu este, poate, îndeajuns repetat. Prin urmare, prima datorie a fiecărui aspirant este îndeplinirea perfectă a meditaţiei, a serviciului şi a disciplinei şi nu intrarea în contact cu un Mare Suflet; este poate mai puţin interesant, dar în felul acesta este apărat de iluzii. Dacă îndeplineşte aceasta, rezultatele superioare vor veni de la sine. Dacă o apariţie s-ar înfăţişa, prin urmare, şi dacă această entitate ar face comentarii insipide, el va folosi aceeaşi judecată sănătoasă aşa cum ar proceda în afaceri sau în viaţa obişnuită cu un om care ar veni şi i-ar spune: „O mare lucrare stă în mâinile dumitale, dumneata faci bine. Noi vedem şi ştim.", etc., etc. El ar izbucni probabil în râs şi şi-ar vedea de activitatea sau de datoria momentului.

Un alt efect al meditaţiei, preponderent în aceste timpuri, este potopul de scrieri aşa-zis „inspirate" care se ivesc pretutindeni şi pentru care înalte revendicări sunt formulate. Unii sunt prea ocupaţi să scrie în mod automat, inspirat şi profetic şi dau publicului rezultatul muncii lor.

Aceste scrieri se disting prin anumite trăsături uniforme şi pot fi explicate în multe feluri. Ele emană din numeroase şi diferite izvoare interioare. Ele sunt, în mod curios, identice; indică un spirit de suavă inspiraţie; nu spun nimic nou, ci repetă ceea ce s-a spus de multe ori înainte; sunt pline de afirmaţii şi fraze ce le leagă de scrierile misticilor sau de învăţătura creştină; conţin profeţii asupra evenimentelor viitoare (de obicei sinistre); aduc multă satisfacţie scriitorului şi îl fac să se simtă că este un suflet minunat; şi, din fericire, sunt în general inofensive. Ele devin extrem de plictisitoare după ce ai parcurs câteve din manuscrise. Unele sunt definitiv destructive; ele prezic mari şi imediate cataclisme şi nasc frica în oameni. Chiar presupunând că aceste preziceri sunt adevărate, eşti tentat să te întrebi dacă se câştigă ceva prin înspăimântarea publicului şi dacă nu e mai constructiv să se dezvolte în oameni comprehensiunea destinului lor nemuritor decât să li se spună că vor fi înghiţiţi de un val, sau vor fi scufundaţi în catastrofa care va şterge oraşul lor de pe hartă.

Cum sunt aceste scrieri – bune şi inofensive, ori vătămătoare, destructive şi subversive pentru ordinea publică? Ele se împart aproximativ în două clase.

În primul rând, e vorba de scrierile acelor suflete senzitive care se pot armoniza – tot pe nivelele psihice – cu masa aspiraţiilor, a dorurilor şi a ideilor misticilor din toate timpurile, sau deopotrivă, se pot acorda cu temerile veacului, temeri rasiale şi ereditare, sau temeri produse de condiţiile care prevalează azi în lume. Ei le înregistrează, le scriu şi le oferă prietenilor lor. În această categorie intră scrierile acelora care sunt senzitivi de o manieră mai mentală şi se pot armoniza în mod telepatic cu lumea mentală; ei sunt recep-

tivi la mintea unui puternic gânditor, sau la conceptele lumii religioase; ei înregistrează pe nivelele mentale, frica, ura şi separativitatea maselor. Fie că materialul raportat e bun sau rău, fie că e fericit (ceea ce e rar) sau nefericit în natură, fie că poartă vibraţii de frică sau preziceri, el este tot de natură pshică şi nu indică defel calitatea revelatoare a sufletului. Profeţiile din Cartea lui Daniel şi Apocalipsa sunt responsabile de construcţia unei forme-gândiri de frică şi de teroare care a dat naştere la multe scrieri de natură psihică. Exclusivismul religiei organizate a făcut pe mulţi să se considere diferiţi de restul omenirii şi să se privească ca aleşi ai Domnului, cu semnul lui Christos pe fruntea lor şi, prin urmare, să considere că sunt asiguraţi de mântuire iar restul omenirii trebuie să piară, dacă nu poate interpreta adevărul şi viitorul în termenii exclusivi ai celui uns şi ales.

În al doilea rând, aceste scrieri pot indica un proces de auto-dezvoltare şi o metodă prin care misticul introvertit poate deveni extravertit. E posibil ca scriitorul să atingă bogăţia cunoştinţei subconştiente care este posesiunea sa şi pe care a acumulat-o prin citire, gândire şi prin contactele sale. Mintea sa a imaginat şi a înmagazinat multe lucruri de care rămâne mult timp complet neştiutor. Apoi el începe să mediteze şi deodată atinge adâncurile propriei sale naturi şi pătrunde până la resursele propriei sale subconştiinţe şi până la informaţiile aflate sub pragul conştiinţei sale comune. El începe să scrie cu sârguinţă. De ce trebuie să considere că aceste gânduri emană de la Christos sau de la un alt mare Învăţător, e o enigmă. Aceasta îi întreţine probabil mândria – în mod cu totul inconştient – de a simţi că este un canal prin care Christos poate comunica. Nu mă refer aici la scrierile automate, atât de populare acum. Presupun că studentul în meditaţie refuză să aibă ceva de a face cu acest fel de lucrare periculoasă. Nici un aspirant adevărat, în eforturile sale de a fi stăpân pe sine, nu va încredinţa frânele guvernării şi nu se va supune controlului unei entităţi, încarnată sau desîncarnată; nici nu-şi va împrumuta orbeşte mâna pentru a fi întrebuinţată de vreo forţă. Pericolele acestui fel de lucrare

sunt bine cunoscute, şi au dus pe mulţi la azilurile de alienaţi, pentru a scăpa de obsesii sau de „ideile fixe".

S-ar putea întreba, pe drept cuvânt: Poate cineva să deosebească între scrierile cu adevărat inspirate ale cunoscătorului veritabil şi această maculatură ce năpădeşte mintea publicului în prezent?

Mai întâi, aş spune că scrierea cu adevărat inspirată va fi în întregime liberă de referinţe personale; va face să se audă o notă de iubire şi va fi degajată de ură şi de bariere de rasă; va exprima cunoştinţe definite şi va aduce o notă de autoritate prin apelul său la intuiţie; peste tot, va purta întipărirea Înţelepciunii Divine şi va conduce omenirea puţin mai departe. Autorii acestor lucrări inspirate vor şti să se păzească de iluzie şi de intruziunea personalităţilor şi vor avea o cunoaştere efectivă a aparatului cu care lucrează. Dacă primesc învăţături de la entităţi desîncarnate şi de la mari Maeştri, ei vor şti cum să le primească şi vor şti atunci totul în privinţa agentului care transmite învăţătura.

Cei care vor să servească cu adevărat precum şi cei care au intrat în contact cu lumea sufletului, prin meditaţie, n-au timp pentru platitudini; acestea pot fi lăsate cu toată siguranţa pe seama papagalilor lumii. Ei sunt prea ocupaţi să servească în mod constructiv pentru a se mai îngriji să adune mantii care nu sunt decât vălul mândriei. Ei nu sunt interesaţi de buna opinie a cuiva, încarnat sau desîncarnat, ci se preocupă numai de aprobarea sufletului lor şi sunt vital interesaţi în lucrarea pe care o au de îndeplinit. Ei nu vor face nimic pentru a întreţine ura sau pentru a hrăni frica. Există foarte mulţi oameni în lume gata să facă asta. Ei vor purta flacăra iubirii pretutindeni pe unde merg; vor învăţa fraternitatea în adevărata sa cuprindere şi nu un sistem de fraternitate rezervat unui mic număr şi lăsând restul afară. Ei vor recunoaşte pe toţi oameni ca Fii ai lui Dumnezeu şi nu se vor aşeza pe un piedestal de dreptate şi de cunoaştere de unde să proclame adevărul după cum îl văd ei şi să consemneze distrugerii pe aceia care nu văd aşa cum văd ei, sau nu acţionează aşa cum simt ei c-ar trebui. Pe scurt, ei se vor ocupa de construirea caracterului oamenilor şi nu-şi vor

pierde timpul să distrugă personalităţi şi să se ocupe de efecte şi de rezultate. Ei lucrează în lumea cauzelor şi enunţă principii. Lumea e plină de cei care distrug, care hrănesc urile actuale şi care măresc diviziunile dintre rase şi grupuri, dintre săraci şi bogaţi.

Adevăratul student în meditaţie trebuie să-şi aducă aminte că atunci când stabileşte un contact cu sufletul său şi devine unit cu Realitatea, el intră într-o stare de deşteptare în grup, care sfărâmă toate barierele şi nu lasă pe nici unul din semenii săi în afara câmpului său de cunoaştere.

Trebuie să menţionăm şi alte forme de iluzie, căci prima lume cu care aspirantul intră în contact pare, de obicei, să fie lumea psihică, iar acesta este lumea iluziei. Această lume a iluziei îşi are foloasele ei, şi a pătrunde aici este o experienţă dintre cele mai preţioase, cu condiţia ca legea iubirii şi a non-egoismului să fie respectate şi ca toate celelalte contacte realizate să fie supuse minţii discriminative şi bunului simţ. Multor aspiranţi le lipseşte simţul umorului şi se iau prea în serios. Par să dea la spate bunul lor simţ, atunci când pătrund într-un nou câmp de fenomene. Este folositor a înregistra ceea ce e văzut şi auzit şi apoi de a le da uitării până în momentul când începem să funcţionăm în domeniul sufletului; atunci nu ne va mai interesa amintirea lor.

Trebuie înlăturate de asemenea orgoliile şi mândria, căci ele n-au loc în viaţa sufletului, care e guvernată de principii de iubire pentru toate fiinţele. Când aceste lucruri sunt dezvoltate, nu va mai fi nici un pericol pentru studentul în meditaţie de a se rătăci; el va intra inevitabil în acea lume despre care s-a spus: „Ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit lucrurile pe care Dumnezeu le-a revelat acelora care îl iubesc", timpul fiind dependent de per-severenţa şi de răbdarea sa.

Al doilea tip de dificultate pe care îl avem de analizat este acela ce poate fi interpretat în termeni de energie.Studenţii se plâng adesea de suprastimulare şi de o astfel de energie sporită căreia nu sunt în stare să-i facă faţă. Ei ne spun că, atunci când încep să mediteze, au o înclinare de a plânge, sau au un neastâmpăr necuvenit; ei au perioade de activitate

intensă în care aleargă încoace şi încolo vorbind, scriind şi lucrând în aşa fel încât sfârşesc prin a suferi o reacţie violentă, ducând uneori la istovire nervoasă. Alţii se plâng de dureri de cap, de migrene îndată după meditaţie, sau de o vibraţie neplăcută în frunte, ori în gât. Ei găsesc că nu mai sunt în stare să doarmă ca înainte. Ei sunt, de fapt, suprastimulaţi. Sistemul nervos este afectat prin intermediul firilor şi subtililor *nadis*, care dublează nervii şi la care ne-am referit înainte. Tulburările acestea sunt tulburările neofitului în ştiinţa meditaţiei şi e necesar ca ele să fie tratate cu grijă. Corect tratate, acestea vor dispare imediat, dar dacă sunt ignorate, ele pot duce la tulburări serioase. În această fază, aspirantul sincer şi interesat este el însuşi o dificultate, căci e atât de nerăbdător să stăpânească tehnica meditaţiei încât ignoră regulile care îi sunt date şi se grăbeşte, în ciuda sfaturilor şi avertismentelor pe care le primeşte. În loc să adere la formula de cincisprezece minute care îi e dată el încearcă să forţeze nota şi face treizeci de minute; în loc să-şi urmeze schema, care este aranjată în aşa fel încât necesită cam cincisprezece minute pentru a se încheia, el caută să menţină concentrarea cât mai mult posibil şi la înălţimea efortului său, uitând că în acest stadiu al instrucţiei sale el învaţă să se *concentreze* nu să mediteze. Astfel, el suferă şi are o deprimare nervoasă, sau un acces de insomnie, instructorul său este învinuit iar ştiinţa este considerată periculoasă. Tot timpul, însă, el este singurul de vină.

Când unele dintre aceste prime tulburări se produc, lucrarea de meditaţie trebuie să fie oprită temporar, sau încetinită. Dacă starea nu e destul de serioasă pentru a se justifica încetarea completă a lucrării, va trebui să se observe atent spre ce parte a corpului omenesc este dirijat fluxul de energie. În meditaţie, se intră în contact cu energia şi ea îşi va afla calea spre vreo parte sau alta a mecanismului.

La tipurile *mentale*, sau în cazul acelora care au deja oarecare uşurinţă în a „concentra conştiinţa" în cap, celulele creierului sunt acelea care devin suprastimulate, ducând la dureri de cap, la insomnii, la o senzaţie de supragreutate, sau la o vibraţie tulburătoare între ochi sau în creştetul capului.

Uneori, o impresia de lumină orbitoare, asemănătoare unei luciri bruşte de fulger sau de electricitate, e înregistrată atunci când ochii sunt închişi, deopotrivă la întuneric ca şi la lumină. În acest caz, perioda de meditaţie va trebui redusă de la cincisprezece la cinci minute, sau meditaţia se va practica alternând zilele, până când celulelele creierului se adaptează la noul ritm şi la stimularea sporită. Nu trebuie să ne neliniştim, dacă judecata înţeleaptă este întrebuinţată şi sfaturile îndrumătorului sunt urmate; dar dacă în acest timp elevul începe să-şi zorească meditaţia, sau să-i mărească durata, el atrage asupră-şi o sumedenie de tulburări. Încă odată, bunul simţ intră în joc; şi prin reducerea timpului şi prin practica unei meditaţii scurte în fiecare zi, va fi posibil să se readucă lucrarea la normal.

Noi am avut studenţi care au suferit în acest fel, dar care, prin conformarea la regulile stabilite şi prin întrebuinţarea simţului comun, îşi fac acum meditaţia timp de treizeci de minute sau o oră, zilnic.

La tipurile *emoţionale*, tulburarea este simţită mai întâi în regiunea plexului solar. Studentul se află predispus iritaţiei, neliniştii şi supărării; îndeosebi, în cazul femeilor, se poate întâlni o predispoziţie de a plânge uşor şi uneori o tendinţă de greaţă - căci este o strânsă relaţie între natura emotivă şi stomac, după cum o demonstrează frecvenţa vărsăturilor în momentele de şoc, spaimă sau emoţie intensă. Aceleaşi reguli ca şi în cazurile anterioare sunt aplicabile: bun simţ şi un exerciţiu prudent şi încetinit al procesului de meditaţie.

Mai poate fi menţionat un alt rezultat al suprastimulării. Oamenii descoperă că au devenit suprasensibili. Simţurile lucrează în exces şi reacţiile lor sunt acute Ei „iau asupra lor" condiţiile fizice şi psihice ale celor lângă care trăiesc; ei se descoperă „larg deschişi" pentru gândurile şi dispoziţiile altora. Soluţia - în acest caz - nu constă în a scurta perioada de meditaţie - aceasta trebuie continuată după program - ci de a deveni mai mental interesaţi de viaţă, de lumea gândirii, de vreun subiect care va tinde să dezvolte capacitatea mentală şi astfel să producă obişnuinţa de a trăi în cap şi nu în regiunea emotivă. Atenţia concentrată asupra vieţii şi proble-

melor sale, precum şi o puternică ocupaţie mentală vor fi benefice pentru cură. Pentru această raţiune se recomandă, paralel cu lucrarea de meditaţie, un curs de lectură şi studiu, care să păstreze echilibrul mental. O dezvoltare în toate privinţele este totdeauna necesară şi o minte instruită va trebui întotdeauna să însoţească creşterea în viaţa spirirtuală.

Există o a treia categorie de rezultate indezirabile care nu trebuie omisă. Mulţi studenţi în meditaţie se plâng că viaţa lor sexuală a fost înspăimântător stimulată, şi această le cauzează multă tulburare. Am întâlnit astfel de cazuri. După investigaţie, se descoperă că aceşti studenţi sunt, de obicei, oameni a căror natură animală este foarte puternică şi care au dus o viaţă sexuală activă şi neregulată, sau ale căror gânduri sunt mult preocupate de sex, chiar dacă viaţa fizică este controlată. Un puternic complex mental în ceea ce priveşte sexul este adesea descoperit, şi oameni care consideră că este rău să ducă o viaţă sexuală anormală, sau să practice perversităţi, se ocupă în mod mental cu sexul sau discută despre el tot timpul, permiţându-i să joace un rol necuvenit în viaţa gândirii lor.

Unii oameni, dintre cei mai valoroşi, au convingerea fermă că celibatul trebuie să însoţească viaţa spiritului. Nu este posibil ca adevăratul celibat, la care regulile străvechi se referă, să privească atitudinea sufletului, sau omul spiritual, faţă de lume, de carne şi de diavol, aşa cum arată Scripturile creştine? Nu se poate ca adevăratul celibat să se refere la abţinerea noastră de la orice aparenţă a răului? Aceasta la un om poate să implice abţinerea lui de la orice relaţie sexuală ca să-şi dovedească sieşi controlul asupra naturii sale animale; în alte cazuri, poate, de pildă, să implice reţinerea de la orice clevetire şi vorbire deşartă. Nu este nimic păcătos în căsătorie; ba mai mult, aceasta reprezintă soluţia pentru mulţi care, altmiteri, ar duce o viaţă mentală activă necuvenită în ceea ce priveşte sexul. Este inutil, desigur, de a adăuga aici că adevăratul student în meditaţie nu trebuie să tolereze în viaţa sa relaţii sexuale vicioase.

Aspirantul la viaţa spiritului se conformează nu numai la legile regnului spiritual, ci şi la comandamentele veacului său

şi timpului în care trăieşte. Prin urmare, el îşi ordonează viaţa fizică de toate zilele în aşa fel încât omul de pe stradă poate recunoaşte moralitatea, cinstea, şi corectitudinea înfăţişării sale în lume.

Un cămin care este bazat pe o adevărată şi fericită relaţie între femeie şi bărbat, pe încredere, cooperare şi înţelegere mutuală, şi în care principiile trăirii spirituale sunt accentuate, reprezintă un important sprijin ce poate fi dat lumii în prezent. O relaţie care este bazată pe atracţia fizică şi exacerbarea naturii sexuale şi care are, drept obiect principal, prostituarea naturii fizice la dorinţa animală, este rea şi nedreaptă.

Dacă scopul efortului nostru este de a arăta pe Dumnezeu imanent în formă, atunci, nici un nivel de conştiinţă nu e intrinsec mai divin decât altul şi divinitatea poate fi exprimată în toate relaţiile omeneşti. Dacă un om sau o femeie căsătorită nu poate ajunge la iluminare şi nu poate atinge scopul, atunci ceva nu e în regulă şi divinitatea nu poate să se exprime, cel puţin pe un anumit plan de manifestare; formulând în termeni care pot părea blasfemiatori, dar care ne vor îngădui să înţelegem zădărnicia acestor raţionamente, Dumnezeu este înfrânt într-o parte a Împărăţiei Sale.

Am stăruit asupra acestui aspect pentru că oamenii găsesc că natura animală necesită atenţie atunci când încep să mediteze. Ei descoperă în ei înşişi dorinţe necontrolate, plus efecte fiziologice care le cauzează tulburări acute şi deprimare.

O persoană poate avea o aspiraţie înaltă şi un puternic îndemn către trăirea spirituală şi totuşi să aibă aspecte ale naturii sale fizice încă necontrolate. Energia care se revarsă în cursul meditaţiei străbate mecanismul şi stimulează întreg aparatul sexual. Punctul slab este întotdeauna descoperit şi stimulat. Remediul la această situaţie poate fi rezumat în cuvintele: controlul vieţii gândirii şi transmutare. E necesară o intensă preocupare mentală şi cultivarea interesului în alte direcţii decât linia minimă de rezistenţă – sexul. Ar trebui să existe un permanent efort de a păstra energia polarizată în

cap şi de a-i permite să se traducă printr-o activitate creatoare oarecare.

Înţelepciunea orientală ne spune că energia, de obicei îndreptată spre funcţionarea vieţii sexuale, trebuie să fie ridicată şi dusă la cap şi la gât, în special la cel din urmă, care este, se spune, centrul lucrării creatoare.

Cu alte cuvinte, înseamnă că noi trebuie să învăţăm să transmutăm energia utilizată în procesul procreator sau în gândurile sexuale şi s-o întrebuinţăm în scrierile noastre, în creaţii artistice, sau într-o expresie oarecare a activităţii de grup. Tendinţa actuală de a evita căsătoria, tendinţă pe care o manifestă în special gânditorul solitar şi tipul pur mental ducând adesea o viaţă strict celibatară, pare să fie o demonstrare a adevărului poziţiei orientale.

Transmutarea nu înseamnă desigur moartea unei activităţi sau încetarea de a funcţiona pe un nivel de conştiinţă în beneficiul unui nivel superior, ci este utilizarea corectă a diverşelor aspecte ale energiei oriunde Eul simte că ar trebui folosite pentru împlinirea scopurilor evoluţiei şi sprijinirea Planului Divin.

Mintea, iluminată de suflet, trebuie să fie factorul coordonator, şi când gândim drept, trăim drept şi înălţăm toate gândurile şi energiile în „locurile cereşti", ne vom rezolva problemele prin dezvoltarea unei normalităţi spirituale care este atât de necesară în acest timp.

Este bine de asemenea, înainte de a încheia acest capitol, să ne referim la pericolele la care mulţi se expun dacă dau curs îndemnurilor de „a se aşeza pentru dezvoltare". Ei sunt sfătuiţi atunci să mediteze asupra vreunui centru de energie, de obicei plexul solar, uneori inima, şi, destul de curios, niciodată capul. Meditaţia asupra unui centru este bazată pe legea după care energia urmează gândirea, ducând astfel la stimularea directă a acelui centru şi la demonstrarea caracteristicilor particulare pentru care acele puncte-focare, împrăştiate în tot corpul omenesc, sunt resposabile. Cum majoritatea oamenilor funcţionează în genere prin energiile acumulate care se găsesc sub diafragmă (energiile sexuale şi emotive) stimularea lor este foarte periculoasă. Fiind aten-

ţionaţi asupra acestui lucru, pentru ce să ne expunem la riscuri? Pentru ce să nu luăm în considerare experienţa altora? Pentru ce să nu învăţăm să funcţionăm ca omul spiritual din acel punct, atât de curios descris de autorii orientali, ca „tronul dintre sprâncene", şi din acel loc înalt să controlăm toate aspectele naturii inferioare şi să călăuzim viaţa zilnică spre căile lui Dumnezeu?

CONCLUZIE

Care trebuie să fie rezultatul întregului nostru efort? Satisfacţia personală sau o stare de nesfârşită pace şi beatitudine? În lume, căutarea continuă; strigătul omenirii se ridică din adâncuri şi urcă până la ceruri. Din inima templului lui Dumnezeu, la care, poate, am ajuns luptându-ne şi zbătându-ne, revenim şi lucrăm pe pământ. Nu ne oprim din efortul nostru până când ultimul din căutătorii lumii n-a aflat calea întoarcerii.

Ce va salva lumea aceasta din agonia prezentă, din mizeria economică şi din haos? Cum se va instaura noua eră de fraternitate şi iubire? Cine, sau ce, va salva lumea? Nu ar putea fi apariţia în fiinţă activă a unui grup de mistici practici, care, adunaţi laolaltă în sentimentul unei unităţi divine, să lucreze pe căi practice pe pământ?

Ei vor face totul din adâncul fiinţei lor şi din punct de vedere al sufletului; ei vor cunoaşte secretul iluminării; ei vor şti cum să supună toate problemele omniscienţei sufletului; ei vor cunoaşte secretul vieţii care face pe toţi oamenii fraţi.

Ei vor recunoaşte pe toţi aceia pe care-i întâlnesc ca Fii ai lui Dumnezeu, dar ei vor cunoaşte de asemenea semnele omului iluminat şi cu care vor căuta să lucreze pentru binele totului.

Ei nu vor fi nişte idealişti fanatici, ci se vor concentra asupra pasului următor pe care trebuie să-l facă umanitatea şi nu asupra stadiilor finale ale propriei lor dezvoltări. Ei vor lucra cu înţelepciune universală şi cu pătrundere spirituală.

Ei vor fi mai presus şi în afară de toate crezurile şi de toate teologiile şi vor lucra în toate domeniile de înfăptuire omenească – în domeniul ştiinţific, politic, religios, educativ,

filosofic. Ei nu vor fi preocupaţi de terminologii, nici nu vor pierde vremea căutând să impună altora teoriile lor, conceptele lor specifice, sau apropierea lor deosebită de adevăr. Ei vor cunoaşte adevărul îndărătul manifestărilor şi vor fi interesaţi numai de principiile fraternităţii, în accentuarea lucrurilor esenţiale şi în trăirea vieţii spiritului în lumea de fiecare zi.

Va fi privilegiul nostru de a ne alătura lor, supunându-ne la tehnica meditaţiei, la disciplina trăirii zilnice corecte şi la influenţa motivului pur: *serviciul în slujba altora.*

PARTEA II

CONŞTIINŢA ATOMULUI

Această carte reprezintă o importantă contribuţie adusă la înţelegerea problemei relaţiilor dintre materie şi conştiinţă; pune în evidenţă faptul că manifestarea acestor relaţii şi a anumitor legi fundamentale se repetă într-un mod identic trecând printr-o succesiune de stări de existenţă din ce în ce mai înalte, dând astfel o înţelegere a universalităţii procesului evoluţiei şi a actualităţii lui; totodată, studiază natura stărilor conştiinţei şi viaţa mai înaltă spre care tinde umanitatea.

CÂMPUL EVOLUȚIEI

Nicicând nu a existat în istoria gândirii o perioadă care să se asemene cu cea prezentă. Gânditorii de pretutindeni sunt conștienți că zona misterului se poate penetra mai ușor ca înainte, ca putând fi înduplecată să-și dezvăluie unele din tainele sale. Problemele care ne stau în față, pe măsură ce studiem faptele vieții și ale existenței, sunt susceptibile de definiții mai clare și cu toate că nu am aflat încă soluția problemei noastre, cu toate că nu ne este la îndemână nici un panaceu prin care putem vindeca bolile noastre, faptul că le putem defini, că putem arăta direcția în care se află misterul, că lumina științei, a religiei și a filosofiei a fost împrăștiată peste vaste tărâmuri de întuneric, este o garanție a succesului în viitor.

Totuși, tărâmul misterului rămâne încă de explorat, iar problemele noastre, destul de numeroase. Ne confruntăm cu problema vieții noastre particulare; avem problema a ceea ce se numește pe larg „non-eul" și care privește corpul nostru fizic, mediul nostru și condițiile vieții noastre; dacă suntem o fire introspectivă, atunci avem problema felului nostru particular de emoții și gânduri, dorințe și instincte prin care controlăm acțiunea. Problemele de grup sunt numeroase. De ce să existe suferință, foamete sau durere? Care este scopul a tot ce vedem în jurul nostru și care o să fie rezultatul preocupărilor lumii văzute ca întreg? Care este destinul omenirii, care îi este originea și care e cheia stării ei prezente? Mai este vreo viață în afară de aceasta? Trebuie să fim interesați doar de ceea ce este aparent și material?

S-au făcut nenumărate încercări pentru a da un răspuns acestor întrebări şi pe măsură ce le studiem găsim că soluţiile oferite pot fi clasificate în trei grupe principale:

În primul rînd, este vorba despre punctul de vedere *realist*, sau materialist. Conform acestei teorii „reprezentarea pe care o avem în conştiinţă despre o lume externă este adevărată". Astfel, lucrurile sunt ceea ce par; materia şi forţa, aşa cum le cunoaştem, sunt singura realitate, iar omului nu îi este cu putinţă să treacă dincolo de tangibil. El ar trebui să fie mulţumit cu faptele aşa cum le cunoaşte, sau aşa cum îi spun ştiinţa că sunt. Aceasta este o metodă perfect legitimă, dar unii o găsesc insuficientă deoarece nu merge destul de departe. Refuzând să se intereseze de altceva, ci numai de ceea ce se poate proba şi demonstra, ea nu ia în calcul multe aspecte cunoscute ca adevăr de omul obişnuit, deşi nici el nu e în stare să explice de ce ştie că e adevărat. Pretutindeni este recunoscută exactitatea faptelor ştiinţei materiale şi totuşi se simte că există, la baza manifestării obiective probate, o forţă vitală şi o intenţie coerentă care nu pot fi considerate numai în termeni de materie.

În al doilea rând, există punctul de vedere pe care îl putem numi foarte bine *supranaturalism*. Omul îşi dă seama că lucrurile nu sunt, poate, exact ce par a fi şi că rămân multe neexplicate; îşi dă seama că el însuşi nu e o simplă acumulare de atomi fizici, ceva material, un corp tangibil, ci că în el e latentă o conştiinţă, o putere şi o natură psihică, ce îl leagă de ceilalţi membri ai familiei umane şi de o putere aflată în afara lui, pe care simte nevoia să şi-o explice. Aceasta a dus, de pildă, la evoluţia punctului de vedere creştin şi evreu, care postulează un Dumnezeu în afara sistemului solar, creat de El, dar El însuşi fiind străin de sistem. Aceste sisteme de gândire consideră că lumea a fost dezvoltată de o Putere sau o Fiinţă care construieşte şi călăuzeşte lumile şi care „blând poruncind" tuturor lucrurilor potrivit unui scop ascuns, pe care, cu mintea noastră mărginită, nu îl putem înţelege. Acest punct de vedere religios şi supranatural se bazează pe autoconştiinţa crescândă a individului şi pe o recunoaştere a divinităţii sale proprii. Această poziţie încorporează însă numai un adevăr parţial şi are nevoie de completare.

A treia linie de gândire am putea-o numi *idealistă*. Ea postulează existenţa unui proces evolutiv în orice manifestare şi identifică viaţa cu procesul cosmic. Este opusul materialismului şi consideră divinitatea supranaturală, predicată de preoţi, drept o mare Entitate sau Viaţă, Care evoluează prin şi cu ajutorul universului, aşa cum omul îşi dezvoltă conştiinţa prin intermediul unui corp fizic obiectiv.

În aceste trei punct de vedere – materialist net, supranatural pur, şi idealist – găsim cele trei linii principale de gîndire care şi-au propus să explice procesul cosmic; toate fiind adevăruri parţiale, nici unul nu e complet fără celelalte, iar urmate separat, duc alături de drum, în întuneric, lăsând în continuare nerezolvată problema misterului central. Când însă sunt sintetizate, ele pot încorpora din adevărul evolutiv atât cât e posibil minţii omeneşti să prindă în stadiul actual de evoluţie.

Nu ne propunem să abordăm acum probleme care ţin de domeniul recunoscut al metafizicii şi care ar necesita spaţii ample. Tot ceea ce dorim este să schiţăm o schemă a liniilor fundamentale de evoluţie, un studiu al relaţiilor dintre ele şi dintre noi ca entităţi conştiente şi după aceea un efort de a contopi şi sintetiza puţinul pe care-l putem cunoaşte, până când vreo idee generală a procesului, ca un întreg, va deveni mai clară.

Până când nu vom dezvolta suficient procesul nostru mental şi până când nu vom fi în stare să gândim în termeni abstracţi la fel de bine ca şi în termeni concreţi, nu ne va fi posibil să răspundem la întrebarea: Ce este adevărul? Nici să exprimăm vreun aspect al acestui adevăr pe o cale perfect neutră. Unii oameni au un orizont mai larg decât alţii şi pot vedea unitatea care stă la baza diferitelor manifestări. Alţii sunt porniţi să creadă că interpretarea lor e singura posibilă. Cred totuşi că vom ajunge la înţelegerea că omul care e interesat numai în aspectul ştiinţific şi care se limitează strict la studiul manifestărilor pur materiale, e tot atât de preocupat cu studiul divinului ca şi sincerul său confrate mistic, care se

interesează doar de latura spirituală; iar filosoful este, după toate acestea, preocupat să accentueze aspectul foarte necesar al inteligenței, care leagă aspectul material de cel spiritual și le contopește într-un singur tot coerent. Poate că prin unirea acestor trei tendințe, a științei, a religiei și a filosofiei, vom putea avea o cunoaștere activă a adevărului așa cum este, amintindu-ne totodată că „adevărul se află în noi înșine". Nici o exprimare omenească despre adevăr nu cuprinde expresia întreagă; singura năzuință a gândirii e să ne pună în starea de a clădi constructiv prin noi înșine.

Considerăm util ca, înainte de toate, să ne ocupăm pe scurt de liniile principale de evoluție. Cea mai evidentă linie este în mod necesar aceea care se ocupă cu evoluția substanței, cu studiul atomului și natura materiei cosmice. Știința are multe de spus despre evoluția atomului; în ultimii ani ea s-a depărtat mult de poziția care privea atomul ca o unitate indivizibilă de substanță; acum el e privit ca un centru de energie sau forță electrică. De la evoluția substanței vom trece la evoluția formelor, sau a acumulărilor de atomi și atunci ne va fi accesibilă interesanta considerare a formelor altfel decât pur materiale, – forme existând în substanța mai subtilă, precum formele de gândire, formele de rasă și formele de organizare.

Vom studia după aceea evoluția inteligenței, sau a factorului minții care operează ca scop ordonat în tot cea ce vedem împrejurul nostru. Aceasta ne va revela o lume care nu-și urmează calea orbește, ci care are în spatele ei un plan, o schemă coordonată, un concept organizat care se îndplinește prin instrumentalitatea formei materiale. Un motiv, pentru care lucrurile ne apar atât de greu de înțeles, e cuprins în faptul că ne aflăm în mijlocul unei perioade de tranziție, planul fiind până în prezent nedesăvârșit; suntem prea strâns legați de mașinărie, noi înșine fiind parte a întregului. Vedem puțin aici, puțin dincolo, dar întreaga măreție a ideii nu o putem cuprinde. Putem avea o viziune, putem avea un înalt moment de revelație, dar când luăm contact în întregime cu realitatea, ne îndoim de posibilitatea materializării idealului, pentru că relația inteligentă dintre formă și cel care o utilizează pare mult prea departe de ajustare.

Recunoașterea rolului inteligenței ne va duce inevitabil la contemplarea evoluției conștiinței în multiplele ei forme, de la acele tipuri de conștiință pe care le considerăm sub-umane, prin cele umane, la ceea ce logic se poate postula (chiar dacă nu se poate demonstra) a fi conștiința supra-umană. Ajunși în acest punct, se vor naște inevitabil mai multe întrebări: Ce se află în spatele tuturor acestor factori? Există, îndărătul formei obiective și a inteligenței ei animatoare, o evoluție care corespunde facultății „Eului "? Există în natură și în tot ceea ce se vede împrejurul nostru, realizarea scopului unei Ființe auto-conștiente, individualizate? Chiar dacă nu putem proba că Dumnezeu este și că Divinitatea există, se poate afirma cel puțin, că ipoteza existenței Sale este rezonabilă – o sugestie rațională și o soluție posibilă a tuturor misterelor care ne înconjoară. Dar pentru a face aceasta, trebuie demonstrat că există un scop inteligent care lucrează prin toate formele, prin tot ceea ce vedem manifestându-se; pașii făcuți de acel scop și creșterea teptată a planului vor trebui demonstrate și din acea demonstație vom fi poate în stare să vedem ce ne stă în față în etapele următoare.

Este util de examinat semnificația cuvintelor „proces evolutiv". Omul obișnuit știe bine că „evoluție" sugerează o dezvoltare dinăuntru în afară și o desfășurare dintr-un centru interior, dar se impune o înțelegere mai clară a acestei noțiuni. Una din cele mai bune definiții este aceea care înțelege evoluția ca „dezvoltarea unei puteri în creștere continuă de a răspunde". Avem aici o definiție interesantă dacă luăm în considerare aspectul material al manifestării. Ea implică ideea de vibrație și de răspuns la vibrație și, deși va trebui să renunțăm cu timpul la noțiunea de „materie" și să utilizăm vreo sugestie, ca de pildă, „centru de forță", conceptul rămâne totuși valabil, iar răspunsul centrului la stimulare trebuie să se observe și mai bine.

Referindu-ne la conștiința umană, definiția anterioară se dovedește de o certă valoare. Ea implică ideea unei înțelegeri care crește treptat, ideea răspunsului în dezvoltare al vieții subiective la mediul ei. Aceasta ne duce eventual la ideea unei Existențe unificate, care va fi sinteza tuturor liniilor de evolu-

ție și la o concepție despre o viață centrală, sau forță, care unește și menține laolaltă toate unitățile evolutive, fie că sunt unități de materie (ca atomul chimistului și fizicianului), fie unități de conștiință, ca ființele umane. Aceasta este evoluția, procesul care dezvoltă viața în toate unitățile și toate grupurile, până când avem acea totalitate a manifestării care se poate numi Natură sau Dumnezeu și care este agregatul tuturor stărilor de conștiință. Acesta este Dumnezeul la care se referă creștinul când spune: „În El trăim și ne mișcăm și avem ființa noastră"; aceasta este forța, sau energia, pe care omul de știință o recunoaște; și aceasta este mintea universală, sau Sufletul Universal al filosofului. Aceasta este Voința inteligentă care controlează, formulează, leagă, construiește, dezvoltă și conduce tot ceea ce există spre perfecțiune. Aceasta este acea desăvârșire inerentă în materia însăși și tendința latentă din atom, din om și din tot ce există. Această interpretare a procesului evolutiv nu consideră evoluția drept rezultatul unei Divinități din afară, revărsându-și energia și înțelepciunea asupra unei lumi în așteptare, ci mai curând ca ceva latent în lumea însăși, care zace ascuns în inima atomului, în inima omului însuși, în tot ce există. Acel ceva este cel ce împinge totul spre țel și este forța care aduce treptat ordine din haos; perfecțiune ultimă din imperfecțiune temporară; iar din întuneric și dezastru, ceea ce cândva vom recunoaște ca frumos, drept și adevărat.

Evoluția a fost de asemenea definită ca „dezvoltare ciclică". Natura repetă continuu, până când anumite scopuri precise au fos atinse, anumite rezultate concrete au fost produse și date anumite răspunsuri la vibrație. Numai recunoscând această înfăptuire putem demonstra scopul inteligent al Existenței interioare.

Metoda, prin care se realizează aceasta, este aceea a discernământului sau a alegerii inteligente. Există numeroase cuvinte care se folosesc pentru a enunța aceeași idee generală, ca „selecție naturală" sau „atracție și respingere". Atracția și respingerea din sistemul solar este facultatea de discernere a atomului sau a omului, demonstrându-se în planete și soare. Ea se va găsi în atomii de tot felul; o putem numi adaptare,

sau puterea de a crește și a adapta unitatea la mediul ei, prin înlăturarea unor factori și acceptarea altora. Se manifestă în om ca libera voință, sau puterea de a alege, iar în omul spiritual se poate vedea ca tendința spre sacificiu, căci omul alege atunci o linie particulară de acțiune, ca să beneficieze grupul de care aparține, înlăturând ceea ce este pur egoist.

Am putea în sfârșit să definim evoluția ca schimbare ordonată și mutație constantă. Se poate constata în activitatea neîncetată a unității sau atomului, interacțiunea dintre grupuri și jocul interminabil al unei forțe, sau tip de energie, asupra alteia.

Am văzut că evoluția, fie a materiei, a inteligenței, a conștiinței, fie a spiritului, constă dintr-o putere, totdeauna în creștere, de a răspunde la vibrație și că ea progresează prin schimbare constantă, prin practica unei supravegheri selective și utilizarea facultății discriminative și prin metoda dezvoltării ciclice și repetiției. Stadiile care disting procesul evolutiv ar putea fi divizate în trei, corespunzând stadiilor vieții umane; copilărie, adolescență și maturitate. Am putea să exprimăm aceste trei stadii în termeni mai științifici și să le legăm cu cele trei școli de gândire la care ne-am referit mai înainte, studiindu-le ca:

a) Stadiul energiei atomice.
b) Stadiul coerenței de grup.
c) Stadiul existenței unificate sau sintetice.

Stadiul energiei atomice este, în linii generale, acela care se ocupă de latura materială a vieții și corespunde perioadei copilăriei din viața unui om sau a unei rase. Este timpul realismului, al activității intense, al dezvoltării prin acțiune mai presus de toate, sau pură auto-centrare și interes de sine. Produce punctul de vedere materialist și duce inevitabil la egoism. Implică recunoașterea atomului ca fiind în întregime de sine stătător și la fel se poate spune despre unitatea umană ca având o viață aparte, separată de celelalte unități și fără să aibă vreo relație cu ceilalți.

Stadiul coerenţei de grup implică construirea formelor şi a speciilor, până când avem ceva coerent şi individualizat în el însuşi ca un tot, compus însă din mai multe individualităţi şi forme mai mici. În legătură cu fiinţa umană, acesta corespunde cu înţelegerea responsabilităţii şi cu recunoaşterea locului său în cadrul grupului. Aceasta necesită o capacitate de a recunoaşte viaţa mai mare decît el, fie că viaţa aceea e numită Dumnezeu, sau e simplu privită ca viaţa grupului de care aparţine omul ca unitate. După cum am văzut, stadiul atomic s-a dezvoltat prin egoism, sau viaţa auto-centrată a atomului (fie atomul substanţei, fie atomul uman); al doilea stadiu creşte spre perfecţiune prin sacrificiul unităţii pentru binele celor mulţi şi al atomului pentru grupul în care e situat. Despre acest stadiul ştim practic prea puţin, reuşind doar să avem, din când în când, viziuni după care tânjim.

Stadiul existenţei unificate sau sintetice este mult mai îndepărtat şi poate fi considerat de cei mai mulţi o zadarnică himeră. Unii au însă această viziune, care, chiar dacă e nerealizabilă în prezent, e logic posibilă. În acest stadiu nu vor mai exista unităţi separate de conştiinţă; nu vor mai fi atomi diferenţiaţi în formă, nu va mai exista grupul format dintr-o multiplicitate de identităţi, ci vom avea agregatul tuturor formelor, al tuturor grupurilor şi al tuturor stărilor de conştiinţă, contopit, unificat şi sintetizat într-un tot desăvârşit. Acest întreg poate fi numit Natură, sau Dumnezeu; denumirile sunt lipsite de orice importanţă. În fiinţa umană, e analog perioadei maturităţii şi acelui stadiu în care omul are un scop precis căruia îi închină viaţa şi un plan bine schiţat pe care îl îndeplineşte cu ajutorul inteligenţei sale.

Se poate proba că există o inteligenţă la baza tuturor lucrurilor şi că din sepa-rare se va produce unire, şi că din nenumăratele grupuri se va vedea ivindu-se un tot desăvârşit, pe deplin conştient, compus din miriade de identităţi separate, animate de un singur scop şi o singură voinţă. Cum putem aplica practic idealul acesta la viaţa noastră proprie şi cum putem recunoaşte datoria noastră imediată, ca să participăm activ şi să ajutăm conştient împlinirea planului?

Cea dintâi ţintă a noastră ar trebui să fie, desigur, înţelegerea de sine prin practica discernământului; trebuie să învăţăm să gândim clar prin noi înşine, să formulăm propriile noastre gânduri şi să manipulăm propriile noastre procese mentale; trebui să învăţăm a şti ce gândim şi pentru ce gândim acel lucru, să aflăm sensul conştiinţei de grup prin studiul legii sacrificiului. Nu trebuie să rămânem numai la stadiul egoismului, nu trebuie numai să învăţăm a face deosebire între real şi nereal prin practica discernământului, ci să ne străduim să avansăm spre ceva cu mult mai înalt. Aceasta implică luarea de contact conştient cu idealul fraternităţii şi – până când vom evolua la stadiul în care conceptul nostru devine universal – înseamnă să găsim grupul particular de semeni pe care să-i putem ajuta graţie legii sacrificiului şi prin transmutarea egosimului în serviciu plin de afecţiune.

EVOLUȚIA SUBSTANȚEI

Faptul cel mai comun în viață, pentru oricare din noi, este acela al lumii materiale, această lume pe care o putem vedea și cu care putem lua contact prin mijlocirea celor cinci simțuri și care e numită de gânditorii metafizici „non-eul", sau ceea ce e obiectiv pentru noi. După cum știm, menirea chimiei este de a reduce substanțele cunoscute la elementele lor cele mai simple și se credea, până nu demult, că acest lucru a fost realizat satisfăcător. Noile descoperiri continuă însă să revoluționeze concepția noastră referitoare la materie și substanță.

În veacul trecut, atomul era definit ca „o particulă solidă, indivizibilă, ultimă", ceva care nu se mai putea diviza. Acesta se considera a fi atomul ultim al Universului și a fost numit de Newton „piatra de temelie a universului". Savanții considerau că au înaintat atât de departe încât nimic nu mai era posibil și că ei au descoperit de fapt ceea ce se află în spatele întregii manifestări și al obiectivității însăși. Dar când la începutul secolului au fost descoperite substanțele radioactive, un aspect cu totul nou a trebuit să fie luat în calcul; devenise evident că ceea ce fusese considerat particula ultimă nu era de loc așa. Astfel s-a ajuns ca *Standard Dictionary* să dea următoarea definiție: „Un atom este un centru de forță, o fază a fenomenelor electrice, un centru de energie, activ prin propriul lui aranjament intern și emițând energie, sau căldură, sau radiații."

Prin urmare, un atom este un *„vortex ring"*, sau centru de forță și nu o particulă de ceea ce înțelegem ca substanță tangibilă. Această ultimă particulă de materie s-a demonstrat a fi compusă dintr-un nucleu pozitiv de energie, înconjurat de

o mulțime de electroni sau corpusculi negativi, subdivizând în felul acesta atomul în numeroase corpuri mai mici. Elementele diferă după numărul și aranjamentul acestor electroni negativi în jurul nucleului lor pozitiv și care se rotesc în jurul acestei sarcini centrale de electricitate, așa cum sistemul nostru planetar se rotește în jurul soarelui. În atom se vede un întreg sistem solar – se poate recunoaște soarele central cu planetele are își urmează căile lor orbitale împrejurul lui.

Este evident, că atunci când este studiată această definiție a atomului, ni se înfățișează un concept al substanței cu totul nou. Prin urmare, afirmațiile dogmatice au rămas lipsite de sens, căci descoperirile următoare au demonstrat că și electronii înșiși pot fi lumi în lumi, fiind conduși astfel în regnuri care nu mai pot fi considerate fizice. Ceea ce vreau să spun este că noi abia ne dăm seama unde ne aflăm în gândirea științifică, nu mai mult decât știm unde ne aflăm în domeniul religios sau filosofic. Toate trec printr-o perioadă de tranziție, vechile metode de a privi lucrurile se dovedesc false sau inadecvate, vechile expresii ale gândirii par fără valoare.

Aceasta înseamnă că atomul poate fi definit în termeni de forță sau energie. Când avem un centru de energie sau activitate, suntem implicați într-un concept dualist; avem cea care este cauza mișcării sau energia și cea care primește energia și se pune în mișcare. Aceasta ne duce direct în planul psihologiei, fiindcă energia sau forța e privită întotdeauna ca o calitate și unde avem calitate considerăm de fapt câmpul fenomenelor psihice.

Cu privire la substanță se folosesc anumite concepte care apar continuu; despre ea există o mare varietate de definiții. Când vorbim despre substanțele radioactive, ne aventurăm, cu toată probabilitatea, în domeniul substanței eterice, regiunea eterului, al protylului. Protylul este un cuvând analog protoplasmei, utilizat pentru a exprima ideea materiei primare originare dinaintea evoluției elementelor chimice. Cuvîntul se compune din două cuvinte grecești care semnifică „mai înainte decât" și „materia din care sunt făcute lucrurile". Aruncăm, prin urmare, conceptul materiei înapoi, acolo unde

şcoala orientală l-a pus întotdeauna, la acel „eter primordial", deşi trebuie să ne reamintim că eterul ştiinţei se află la distanţă enormă de eterul primordial al ocultistului oriental. Suntem conduşi îndărăt la acel intengibil ceva, care este baza lucrurilor obiective şi pe care, le putem vedea, pipăi şi mânui. Însuşi cuvântul „substanţă" înseamnă ceea ce „stă sub", sau zace îndărătul lucrurilor. Prin urmare, tot ceea ce putem susţine în legătură cu eterul spaţiului este că el e mediul în care funcţionează energia sau forţa, sau în care aceasta se face simţită.

Când vorbim despre energie şi substanţă, considerăm ceea ce e intangibil până acum şi folosim forţă în legătură cu materia atunci când ne ocupăm de acel aspect al obiectivului pe care îl studiază oamenii de ştiinţă. Substanţa este eterul în unul din multiplele lui grade şi este ceea ce stă îndărătul materiei însăşi.

Când vorbim de energie, aceasta trebuie să fie cea care dinamizează, cea care este izvorul de energie şi originea acelei forţe care se manifestă în materie. Aici e punctul important: de unde vine această energie şi ce este ea?

Oamenii de ştiinţă recunosc din ce în ce mai clar că atomii posedă calităţi şi este interesant de remarcat că bună parte din conceptele aplicate atomilor se pot aplica şi la fiinţa umană. Mai întâi de toate, se vorbeşte despre atom ca posedând energia şi puterea de a trece de la un gen de activitate la altul. Un scriitor a remarcat că „inteligenţa absolută străbate fiecare atom". Eu nu cred ca materia să fie inertă, acţionată de o forţă din afară. Fiecare atom posedă o cantitate de inteligenţă primitivă. Miile de feluri în care atomii de hidrogen, de pildă, se combină cu cei ai altor elemente, formând substanţele cele mai diverse, nu este lipsită de inteligenţă. Atomii aflaţi în relaţie armonioasă iau forme interesante şi culori frumoase, sau emit un parfum plăcut; grupaţi laolaltă în anumite forme, atomii constituie animale de ordin inferior. În sfârşit se combină în om, care reprezintă inteligenţa totală a tuturor atomilor.

Această inteligenţă iniţială vine de la o putere mai mare, de la un Creator inteligent, a cărui existenţă poate fi probată.

Din articolele şi lucrările apărute în ultima vreme cu referire la subiectul care ne preocupă, am preluat o serie de ipoteze care ni s-au părut interesante:

1. Viaţa, ca şi materia, este indestructibilă.
2. Corpurile noastre sunt compuse din miriade de entităţi infinitesimale, fiecare din acestea fiind o unitate de viaţă independentă, tot aşa cum atomul este compus din miriade de electroni.
3. Fiinţa umană acţionează mai curând ca o însumare decât ca o unitate; corpul şi mintea exprimă votul sau glasul entităţilor vieţii.
4. Entităţile vieţii construiesc după un plan. Dacă o parte a organismului este mutilată, ele reclădesc exact ca înainte.
5. Ştiinţa admite dificultatea de a trage o linie netă de demarcaţie între neanimat şi animat; poate că entităţile vieţii îşi extind activităţile lor la cristale şi la substanţe chimice.
6. Entităţile vieţii trăiesc veşnic; aşa că viaţa eternă, din această perspectivă, este o realitate.

Disputa în privinţa naturii atomilor, care trebuie priviţi, într-o formă sau alta, ca factorii ultimi ai tuturor proceselor fizice sau chimice, pare să-şi găsească cea mai simplă soluţie prin concepţia că aceste elemente foarte mici posedă - ca centre de forţă - un suflet persistent, că fiecare atom are senzaţie şi putere de mişcare. Tyndall a semnalat că atomii înşişi par a fi „instinct cu dorinţă de viaţă".

Dacă luăm toate aceste calităţi diferite ale atomului - energie, inteligenţă, capacitatea de a selecţiona şi refuza, de a atrage şi a respinge, senzaţie, mişcare şi dorinţă - avem ceva foarte asemănător psihologiei unei fiinţe umane, dar pe o rază mai limitată şi într-un grad mai restrâns. Aşadar, nu am ajuns de fapt la ceea ce s-ar putea numi „sufletul atomului"? Am aflat că atomul este o entitate vie, o mică lume vibrantă şi că în sfera sa de influenţă găsim alte vieţi şi mai mici şi aceasta în acelaşi sens în care fiecare din noi este o entitate sau nucleu

pozitiv de forţă sau viaţă, ţinând în sfera noastră de influenţă alte vieţi mai mici, adică celulele corpului nostru. Ce se poate spune despre noi, se poate afirma, păstrând proporţiile, şi despre atom.

Să extindem ideea atomului şi să ne ocupăm de cauza fundamentală; poate că în felul acesta vom putea găsi o explicaţie la problemele lumii. Conceptul acesta al atomului ca o manifestare pozitivă de energie, ţinând în câmpul lui de activitate opusul polar; se poate extinde nu numai la orice tip de atom, ci şi la fiinţa umană. Orice unitate a familiei umane poate fi privită ca un atom uman. El este un centru de forţă pozitivă, ţinând în interiorul sferei lui de influenţă celulele corpului său; el manifestă discernământ, inteligenţă şi energie. Diferenţa constă doar în grad. Posedă o conştiinţă mai vastă şi vibrează într-o măsură mai mare decât micul atom al chimistului.

Am putea extinde ideea şi mai departe şi considera o planetă ca un atom. Poate că în planetă există o viaţă care menţine substanţa sferei şi toate formele de viaţă de pe ea într-un întreg coerent şi care are o zonă specifică de influenţă. Aceasta poate părea o speculaţie extravagantă, totuşi, judecând pe bază de analogie, putem presupune că există în sfera planetară o Entitate a cărei conştiinţă este la fel de îndepărtată de conştiinţa omului, cum e conştiinţa omului de aceea a atomului chimic.

Ideea aceasta se poate extinde mai departe, până cuprinde atomul sistemului solar. Acolo, în inima sistemului solar, soarele, avem centrul pozitiv de energie, care ţine planetele în sfera lui de influenţă. Dacă în atom avem inteligenţă, dacă în fiinţa umană avem inteligenţă, dacă în planetă avem inteligenţă, nu e logic să se susţină că o şi mai mare Inteligenţă se află îndărătul acelui atom uriaş, sistemul solar?

Această ipoteză ne duce în sfârşit la punctul de vedere pe care lumea religioasă l-a susţinut întotdeauna, că există un Dumnezeu, sau Fiinţă Divină. Acolo unde creştinul ortodox spune cu reverenţă Dumnezeu, savantul spune cu egală reverenţă Energie; amândoi însă înţeleg acelaşi lucru. Acolo unde idealistul vorbeşte de „Dumnezeul interior“ formei umane, alţii vorbesc de „facultatea energetică“ a omului, care îl împinge la activitate de natură fizică, emoţională şi mentală. Pretutindeni se găsesc centre de forţă, şi ideea se poate extinde de la un centru de forţă ca atomul chimic mai departe, prin diferite grade şi grupuri de astfel de centre inteligente, la om şi de aici la Viaţa care se manifestă prin sistem. În felul acesta avem un minunat şi sistematizat Întreg. Poate că la aceasta se gândea Sfîntul Pavel când vorbea de Omul Ceresc. Prin „Corpul lui Christos“ înţelegea, fireşte, toate acele unităţi ale familiei umane care sunt menţinute în sfera Lui de influenţă şi care intră în constituţia corpului Său, după cum agregatul celulelor fizice formează corpul fizic al omului.

Este demn de menţionat aici un paragraf dintr-o veche scriere sanscrită: „Orice formă pe pământ şi orice punct (atom) în spaţiu se străduie în eforturile sale spre autoformare şi se sileşte să urmeze modelul aşezat pentru el în Omul Ceresc. Involuţia şi evoluţia atomului... au un singur şi acelaşi obiect: omul.“

Orice atom de materie, arătând inteligenţă latentă, discernământ şi putere selectivă, va atinge în decursul eonilor acest stadiu de conştiinţă mai avansat pe care îl numim uman. Fireşte, atunci se poate presupune la fel despre atomul uman, că progresează spre ceva conştient cu mult mai înalt şi va atinge eventual stadiul de dezvoltare al acelor mari Entităţi, care la rândul lor, vor tinde spre atingerea acelei stări de conştiinţă atotcuprinzătoare pe care o numim Dumnezeu.

Vechiul dicton care spune omului: „Cunoaşte-te pe tine însuţi, căci în tine se găseşte tot ceea ce trebuie să fie cunoscut“, este şi azi regula cercetătorului înţelept. Dacă fiecare s-ar analiza în mod ştiinţific ca centru de forţă, ţinând materia corpului în câmpul său de control şi lucrând astfel prin şi în ele, am avea o ipoteză pe baza căreia s-ar putea interpreta întreaga schemă cosmică. Dacă, aşa cum Einstein a lăsat să se înţeleagă, sistemul nostru solar e doar o sferă, s-ar putea deduce că el poate fi, la rândul lui, doar un atom cosmic; în felul acesta ne-am afla într-o schemă mai vastă şi am avea un centru în jurul căruia se roteşte sistemul nostru şi în care el se comportă ca elecronul faţă de atom.

Astfel, ideea de bază se poate trasa în întregime prin atomul chimistului şi fizicianului, prin om, prin viaţa dătătoare de enegie a unei planete, până la Logos, divinitatea sistemului solar, Inteligenţa sau Viaţa care stă îndărătul întregii manifestări sau a naturii şi mai departe la o schemă mai vastă în care chiar Dumnezeul nostru trebuie să-şi găsească locul Său.

Analizând pe larg atomii sistemului solar, incluzând sistemul însuşi, sunt două lucruri demne de observat; primul, e viaţa intensă şi activitatea atomului însuşi şi energia lui internă; al doilea, este interacţiunea dintre el şi ceilalţi atomi. Poate că astfel am putea deduce că evoluţia fiecărui atom poate fi pusă pe seama a două cauze: viaţa internă a atomului însuşi şi interacţiunea sa, relaţia lui cu ceilalţi atomi.

Aceste două aspecte se observă cu precizie în evoluţia atomului uman. Primul a fost accentuat de Christos atunci când a spus: „Împărăţia lui Dumnezeu este în voi înşivă", îndrumând astfel toţi atomii umani spre centrul de viaţă sau energie din ei înşişi şi învăţându-i că trebuie să se dezvolte şi să crească din şi prin acel centru. Oricine este conştient de faptul de a fi centrat în el însuşi; el consideră totul din punctul lui de vedere, iar întâmplările din afară îl interesează numaiatât cât au atingere cu el. Avem de a face numai cu lucrurile care ne afectează personal şi tot ceea ce se întâmplă altora la un anumit stadiu al evoluţiei noastre, e important numai în măsura în care ne priveşte pe noi. Acesta este stadiul prezent şi e caracteristic majorităţii oamenilor; este perioada individualismului intens, în care conceptul „eului" este de cea mai mare importanţă.

A doua cale prin care atomul uman se dezvoltă este interacţiunea lui cu toţi ceilalţi atomi şi acest fapt abia acum începe să se manifeste în inteligenţa umană şi să capete importanţa cuvenită. Abia acum începem să ne dăm seama de semnificaţia relativă a competiţiei şi suntem pe cale de a înţelege că nu putem să ne trăim viaţa în mod egoist şi separat de grupul în care ne aflăm; începem să învăţăm că, dacă semenul nostru rămâne în urmă şi nu face progrese şi dacă ceilalţi atomi umani nu vibrează aşa cum ar trebui, fiecare

atom din corpul social este afectat. Nimeni nu poate fi complet până nu şi-a împlinit cea mai deplină dezvoltare.

Aceasta face întreaga ipoteză nu un simplu vis intangibil, ci un preţios ideal practic. Dacă este adevărat, că toate celulele corpului nostru sunt electronii pe care îi menţinem coerent împreună şi dacă noi suntem factorul energetic din forma materială, atunci este de primă importanţă să recunoaştem acest fapt şi să tratăm acele forme şi atomii lor, în mod corect şi ştiinţific. Aceasta implică grija practică de corpul fizic şi înţeleapta adaptare a întregii noastre energii la activitatea pe care o avem de îndeplinit şi la natura obiectivului nostru; necesită utilizarea judicioasă a acelui agregat de celule care e instrumentul nostru, sau unealta şi sfera noastră de manifestare. Când ideea aceasta se va dezvolta iar fiinţa omenească va fi recunoscută ca un centru de forţă, atunci atitudinea oamenilor în munca lor şi în modul lor de viaţă se va modifica fundamental.

Mai mult, vom fi practici nu numai în mânuirea corpurilor noastre materiale, fiindcă le percepem constituţia, ci ne vom afla locul în grup în mod conştient şi vom îndruma energia noastră pentru beneficiul grupului şi nu, ca până acum, pentru împlinirea scopurilor personale. Mulţi atomi n-au numai o viaţă interioară a lor proprie, ci radiază, iar cînd acest lucru va fi pe deplin înţeles, atunci vom înţelege omul ca centru de radiere activă. Ne apropiem de o sinteză a gîndirii; înaintăm spre punctul în care ştiinţa şi religia se vor ajuta reciproc şi cînd filosofia îşi va adăuga contribuţia sa la înţelegerea adevărului.

Apelul la imaginaţie va revela adesa o minunată viziune şi dacă această imaginaţie se bazează pe lucruri esenţiale şi porneşte de la o ipoteză logică, ne va conduce poate la dezlegarea unora din misterele şi problemele care preocupă omenirea. Dacă pentru noi lucrurile sunt misterioase şi inexplicabile, aceasta se datoreşte poate acelei mari Entităţi care împlineşte un scop şi un plan precis, întocmai cum noi săvârşim unul în existenţa noastră. Uneori ne punem vehiculul fizic în situaţii în care îi pricinuim dificultăţi, care sunt dureroase şi neliniştitoare; admiţând ipoteza cu care

operăm, este logic să presupunem că marea Inteligență a planetei noastre își pune la fel corpul de manifestare (care cuprinde și familia umană) în situații neliniștitoare pentru atomi. E logic să se presupună că misterul a tot ceea ce vedem împrejurul nostru poate fi ascuns în voința și scopul inteligent al acelei Vieți mai mari, care lucrează prin planeta noastră așa cum omul lucrează prin intermediul corpului său fizic, Ea însăși nefiind decât un atom într-o și mai mare sferă.

EVOLUȚIA FORMEI, SAU EVOLUȚIA DE GRUP

S-a afirmat că întreaga evoluție procedează din omogen, prin eterogenitate, înapoi la omogenitate și s-a arătat că evoluția este un mers accelerat continuu al tuturor particulelor universului care le duce - pe o cărare semănată cu distrugere, dar neîntreruptă și fără conteniri - de la atomul material la acea conștiință universală în care se realizează omnipotența și omnisciența; într-un cuvânt, la deplina realizare a Absolutului lui Dumnezeu.

Aceasta se continuă de la acele mărunte diversificări pe care le numim molecule și atomi, spre agregatul lor, pe măsură ce sunt constituite în forme; și continuă mai departe prin constituirea acestor forme mai mari, până ce avem un întreg sistem solar. Totul se desfășoară sub domnia legii și aceleași legi fundamentale guvernează evoluția atomului ca și evoluția unui sistem solar. Macrocosmosul se repetă în om, microcosmosul, iar microcosmosul se reflectă iarăși în atomii mai mici.

Observațiile acestea privesc, în primul rând, manifestarea materială a unui sistem; în cele ce urmează un accent deosebit se va pune pe ceea ce am putea numi evoluția psihică, sau manifestarea treptată și evolutivă a acelei conștiințe sau inteligențe subiective care se află în spatele manifestării obiective.

Primul lucru care trebuie clarificat este ce se înțelege de fapt prin formă. În termenii dicționarului aceasta ar fi „Înfățișarea exterioară sau configurația unui corp". În această definiție accentul cade pe exteriorul ei, pe tangibilitatea și manifestarea ei exoterică. Acest lucru se observă și dacă studiem atent înțelesul rădăcinii cuvântului „manifestare". El

vine din cuvintele latine *manus*, „a atinge cu mâna, a mânui" şi *fendere*, „a atinge", iar ideea care rezultă e gândirea triplă că ceea ce e manifestat este ceea ce poate fi simţit, atins şi înţeles ca tangibil. Totuşi, în ambele interpretări se pierde din vedere patea cea mai vitală a conceptului. Plutarh pare a exprima cel mai bine ideea manifestării subiectivului prin intermediul formei obiective într-un mod mai edificator decât dicţionarul. El spune: „O idee este o fiinţă incorporală, care n-are subzistenţă prin ea însăşi, ci dă figură şi formă materiei informe şi devine cauza manifestării."

Această definiţie întrupează un concept care se ocupă nu numai de acea mică manifestare (atomul chimistului şi fizicianului), ci de toate formele care sunt constituite prin intermediul lor, incluzând manifestarea unei fiinţe umane şi a Divinităţii, acea mare Viaţă, acea Minte universală, atotcuprinzătoare, acel vibrant centru de energie şi acea mare conştiinţă în desfăşurare pe care o numim Dumnezeu, sau Forţă, ori Logos.

În Epistola către Efeseni, Sfântul Pavel spune: „Suntem făptura lui." Literal, traducerea corectă este: „Suntem poemul lui, sau ideea", iar gândul din mintea apostolului e că prin intermediul fiecărei vieţi umane, sau în agregatul de vieţi ce compune un sistem solar, Dumnezeu este, prin formă, totul, executând o idee, un concept specific, sau un poem. Un om este o gândire întrupată şi acesta este sensul latent din definiţia lui Plutarh. Apare aici ideea unei entităţi autoconştiente, apoi gîndirea sau intenţia pe care acea entitate caută s-o exprime şi în sfârşit avem corpul sau forma care este rezultatul ce urmează.

Termenul Logos, tradus prin Cuvântul, este întrebuinţat frecvent în *Noul testament*, cu privire la Divinitate. În Evanghelia Sf.Ioan, găsim cuvintele: „La început era Cuvântul şi cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era cuvântul". Traducerea literală este „Cuvântul" şi a fost definit ca „reproducerea în expresie obiectivă a unei gândiri ascunse". Dacă luăm, de pildă, un substantiv şi-i studiem semnificaţia obiectivă, vom constata că totdeauna ne vine în minte o gândire definită, implicând scop, intenţie sau poate un

concept abstract. Dacă putem extinde această metodă de studiu până ce include ideea Divinităţii sau Logosul, se poate obţine o mai bună înţelegere a manifestării lui Dumnezeu, Inteligenţa supremă, cu ajutorul formei materiale.

S-a arătat în capitolul precedent că atomii posedă simptome de minte şi o formă rudimentară de inteligenţă, că manifestă calitatea de discernământ, de putere selectivă şi de abilitate de a atrage sau respinge. Poate părea curioasă utilizarea cuvântului „inteligenţă" în legătură, de pildă, cu un atom chimic; cu toate acestea, înţelesul rădăcinii cuvântului redă perfect această idee. El vine de la cuvintele latine *inter*, „între" şi *legere*, „a alege". Prin urmare, inteligenţa este capacitatea de a gândi sau alege, de a selecţiona şi discerne. E, în realitate, acel abstract, inexplicabil *ceva*, care stă îndărătul marii legi a atracţiei şi respingerii, una din legile de bază ale manifestării. Această facultate fundamentală a inteligenţei caracterizează toată materia atomică şi guvernează de asemenea construirea formelor sau agregarea de atomi.

Din toată analiza efectuată până în prezent a rezultat întrucâtva natura esenţială a atomului şi prima lui caracteristică, inteligenţa, şi s-a pus accent pe ceea ce constituie temelia pe care sunt clădite toate formele cunoscute – toate formele din regnul mineral, din regnul vegetal, din regnul animal şi din regnul uman. În suma tuturor formelor avem totalitatea naturii.

Să extindem acum ideea de la formele individuale care intră în constituţia fiecăruia din aceste patru regnuri ale naturii şi să le privim ca alcătuind acea şi mai mare formă pe care o numim regnul însuşi şi să considerăm acest regn ca o unitate conştientă, formând un întreg omogen.

Astfel, fiecare regn al naturii poate fi considerat ca constituind o formă prin care să se poată manifesta o conştiinţă de un anumit fel sau grad. Astfel, agregatul formelor animale compune acea formă mai mare desemnată ca regnul însuşi şi acest regn animal îşi are de asemenea locul său într-un corp şi mai mare. Prin acel regn o viaţă conştientă

își caută poate expresie, iar prin agregatul regnurilor, o Viață subiectivă și mai mare își caută poate manifestare.

În toate aceste regnuri – mineral, vegetal, animal și uman – întâlnim trei caracteristici comune:

- atomul originar este el însuși viață;
- toate formele sunt constituite dintr-o multiplicitate de vieți și astfel e format un întreg coerent prin care o entitate subiectivă îndeplinește o menire;
- viața centrală din formă este impulsul ei conducător, izvorul energiei sale, originea activității sale și ceea ce menține forma împreună ca o unitate.

Ideea aceasta se poate aplica foarte bine și omului și, din această perspectivă, omul se poate defini ca acea energie, viață, sau inteligență centrală, care lucrează printr-o manifestare materială sau formă, această formă fiind constituită din miriade de vieți minuscule. În legătură cu aceasta, medicii au observat în timpul morții un fenomen ciudat; la anumiți pacienți a fost zărită o lucire de lumină ieșind din creștetul capului, iar într-un caz particular (acela al unei tinere cu o dezvoltare spirituală foarte avansată și de mare puritate și sfințenie în viață), camera a părut pentru moment scăldată în lumină. Aceasta ne duce cu gândul la pierderea "cordonului de argint", menționată de eclezialști, sau ruperea acelei legături magnetice care unește entitatea lăuntrică cu gânditorul sau vehiculul său de exprimare. Cazurile menționate anterior constituie o demonstrație oculară a retragerii luminii centrale sau vieții și dezintegrarea formei și risipirea miriadelor de vieți minuscule.

Pare logică ipoteza că, după cum atomul este o sferă mică, sau formă, cu un nucleu pozitiv, care menține învârtindu-se împrejurul lui electronii negativi, la fel toate formele din toate regnurile naturii au o structură similară, diferind numai în gradul de conștiință sau inteligență. Putem deci privi regnurile ca fiind expresia fizică a unei mari vieți subiective și putem ajunge prin deducții logice la recunoașterea faptului că fiecare unitate a familiei umane este un atom în corpul acelei

unități mai mari numită „Omul Ceresc". Ajungem în sfârșit la conceptul că sistemul solar e agregatul tuturor regnurilor și tuturor formelor și corpul unei Ființe care se exprimă prin el și-l întrebuințează pentru a săvârși un scop definit și o idee centrală. În toate aceste extinderi ale ipotezei noastre finale, se poate vedea aceeași triplicitate: o Viață animatoare sau Entitate care se manifestă printr-o formă sau o multiplicitate de forme și care arată inteligență discriminativă.

Nu e locul să ne oprim asupra modului în care se edifică formele, sau să analizăm procesul evolutiv prin care atomii se combină în forme, iar formele se adună în acea unitate mai mare pe care o numim regn. Pe scurt, acesta s-ar putea condensa în trei expresii:

- *involuție*, sau învăluirea vieții subiective în materie, și care reprezintă procesul prin care Entitatea interioară își ia în stăpânire vehiculul de exprimare;
- *evoluție*, sau utilizarea formei de către viața subiectivă, desăvârșirea ei treptată și eliberarea finală a vieții întemnițate;
- *atracție și respingere*, prin care materia și spiritul sunt coordonate, prin care viața centrală câștigă experiență, își dezvoltă conștiința și, prin utilizarea acelei forme particulare, obține cunoaștere de sine și auto-control.

Totul înaintează supunându-se acestei legi de bază. În fiecare atom avem o viață centrală sau idee, intrând în manifestare, învăluindu-se din ce în ce mai mult în substanță, luând o formă și o înfățișare adecvată trebuințelor și cerințelor ei, utilizând acea formă ca mijloc de exprimare și apoi – la timpul potrivit – eliberându-se din forma respectivă ca să îmbrace una mai potrivită scopurilor ei. Astfel, spiritul sau viața progresează prin fiecare grad al formei, până ce a fost parcursă calea întoarcerii și s-a ajuns la punctul de origine. Acesta este înțelesul evoluției și aici stă secretul încarnării cosmice.

Să obsevăm aceste stadii definite și să le studiem pe scurt.

În primul caz avem procesul de involuție. Este perioada în care se îndeplinește limitarea vieții în formă sau înveliș, acesta fiind un proces lent și îndelungat, acoperind milioane și milioane de ani. La acest mare ciclu participă toate felurile de

viaţă. Priveşte viaţa Logosului Solar, manifestându-se printr-un sistem solar. Face parte din ciclul vieţii Spiritului planetar manifestându-se printr-o sferă ca planta noastră, pământul; include viaţa pe care o numim umană şi ţine în energia ei viaţa măruntă care funcţionează printr-un atom chimic. E marele proces al *devenirii* şi cel care face posibilă însăşi existenţa şi *fiinţarea*. Perioada aceasta de limitare, de întemniţare treptată şi de coborâre mereu mai adâncă în materie, e urmată de una de adaptare, în care viaţa şi forma devin în mod intim legate, iar după aceasta urmează perioada în care acea relaţie interioară se perfectează. Atunci forma e adecvată trebuinţelor vieţii şi poate fi utilizată. Apoi, pe măsură ce viaţa interioară creşte şi se dezvoltă, urmează cristalizarea formei, care nu mai e suficientă ca mijloc de exprimare. Urmând cristalizării, avem perioada de dezintegrare. Limitare, adaptare, utilizare, cristalizare şi dezintegrare - iată fazele care acoperă viaţa oricărei entităţi, sau ideea întrupată de grad mai mare sau mai mic care îşi caută exprimare prin materie.

Să analizăm această gândire în legătură cu fiinţa omenească. Procesul de limitare se poate vedea în luarea unei forme fizice şi în cele dintîi zile de răzvrătire, când omul e plin de dorinţe, aspiraţii, dorinţe şi idealuri pe care pare neputincios să le exprime sau să le satisfacă. Vine apoi perioada de adaptare, în care omul începe să folosească ceea ce are şi să se exprime cît poate mai bine prin intermediul acelor miriade de vieţi şi inteligenţe mai mici care constituie corpurile sale; fizic, emoţional şi mental. El dă energie formei sale întreite, forţând-o să-i execute comenzile şi să-i îndeplinească planul, fie bun fie rău. Aceasta e urmată de stadiul în care el utilizează forma pe cât îi este posibil şi ajunge la ceea ce numim maturitate. La sfârşit, în ultimile faze ale vieţii, avem cristalizara formei, când omul îşi dă seama de insuficienţa ei. După aceea vine eliberarea fericită numită moarte, acel mare moment în care „spiritul din închisoare" scapă dintre pereţii formei sale fizice. Ideile noastre în privinţa morţii au fost eronate; am privit-o ca pe marea şi ultima teroare, pe când în realitate este marea evadare,

intrarea într-o mai deplină măsură de activitate şi eliberarea vieţii din vehiculul cristalizat şi dintr-o formă inadecvată.

Idei de felul acesta se pot aplica de asemenea la forme de guvernământ, forme de religie şi forme de gândire ştiinţifică sau filosofică. Să luăm, spre exemplu, forma religioasă veche a credinţei creştine. Nu încerc să probez că spiritul creştinismului e inadecvat şi nu caut să demonstrez că adevărurile lui bine încercate şi bine dovedite sunt greşite. Încerc numai să arăt că forma prin care spiritul caută să se exprime şi-a servit scopul şi dă dovadă de limitare. Aceleaşi mari adevăruri şi aceleaşi idei de bază, cer un vehicul mai adecvat prin care să funcţioneze. Gânditorii creştini de azi trebuie să discearnă cu mai multă grijă adevărurile fundamentale ale creştinismului de forma cristalizată a teologiei.

Impulsul viu a fost dat de Christos. El a enunţat acele mari şi eterne adevăruri şi le-a trimis să ia formă şi să întâmpine nevoia unei lumi suferinde. Ele au luat formă şi a urmat o lungă perioadă în care această formă (dogme şi doctrine religioase) a crescut treptat şi a luat o anumită înfăţişare. Au urmat secole în care forma şi viaţa păreau adaptate una alteia şi idealurile creştine se exprimau prin intermediul acestei forme.

Acum a început perioada de cristalizare, iar conştiinţa creştină în dezvoltare găseşte limitările teologilor inadecvate şi restictive. Marele edificiu de dogme şi doctrine, clădit de teologi de-a lungul veacurilor, trebuie să se dezintegreze, dar numai pentru ca viaţa din interior să evadeze, să-şi construiască un mijloc de exprimare mai bun şi mai satisfăcător, pentru ca astfel să fie la înălţimea misiunii primite.

În diferitele şcoli de gândire de pretutindeni se poate observa acelaşi lucru. Toate exprimă o idee cu ajutorul unei forme particulare, sau a unei serii de forme specifice, şi este necesar să ne amintim că viaţa triplă din spatele tuturor formelor e totuşi numai Una, deşi vehiculele de exprimare sunt diverse şi se dovedesc inadecvate odată cu trecerea timpului.

Care este, atunci, scopul care stă îndărătul acestui nesfârşit proces de edificare a formelor şi al acestei combinări de

forme mai mici? Care este raţiunea lui şi care este ţinta? Este, cu siguranţă, dezvoltarea calităţii, expansiunea conştiinţei, dezvoltarea facultăţii înţelegerii, producerea puterilor sufletului, evoluţia inteligenţei. Este, cu siguranţă, manifestarea treptată a ideii de bază sau scopului pe care acea mare Entitate, căreia îi spunem Logosul sau Dumnezeu, îl săvâr-şeşte. Este manifestarea calităţii Sale psihice, pentru că Dumnezeu este Iubire inteligentă, şi împlinirea scopului Său determinat, pentru că Dumnezeu este Voinţă iubitoare inteligentă.

Pentru toate gradele şi tipurile de atomi există de asemenea o ţintă şi un scop. Există o ţintă pentru atomul chimiei; există un punct de atins pentru atomul uman, omul; atomul planetar de asemenea îşi va manifesta cândva scopul fundamental, iar marea Idee care stă îndărătul sistemului solar se va revela cândva.

Am văzut că atomul chimiei, de pildă, dă dovadă de calitatea inteligenţei; arată simptome de minte discriminativă şi rudimente de capacitate selectivă. Astfel, mica viaţă din forma atomică manifestă calitate psihică. Atomul se integrează după aceea în toate tipurile de forme, la momente şi stadii diferite, şi de fiecare dată câştigă câte ceva după forma şi viaţa entităţii care însufleţeşte acea formă şi-i păstrează omogenitatea.

Să luăm, spre exemplu, atomul care intră în constituţia unei forme din regnul mineral; el dă dovadă nu numai de capacitate discriminativă ci şi de elasticitate. Aceste două calităţi apar apoi în regnul vegetal, dar se află şi o a treia, pe care am putea-o numi senzaţie rudimentară. Inteligenţa iniţială a atomului a câştigat ceva în timpul tranziţiei din formă în formă şi de la regn la regn. Capacitatea lui de răspuns la contact şi deşteptarea lui generală s-au mărit. După aceea, avem regnul animal, în care formele animale arată nu numai toate calităţile enumere anterior, ci li se adaugă instinctul. La sfârşit, ajungem la fiinţa umană, care arată toate aceste calităţi într-un grad mult mai mare, căci al patrulea regn e doar macrocosmosul celor trei inferioare. Omul dă dovadă de activitate inteligentă, e capabil de emoţie sau iubire şi a adăugat în plus un alt factor, acela al voinţei

inteligente. El este divinitatea micului sistem; el nu e numai conştient, ci este auto-conştient. El îşi construieşte corpul său de manifestare, întocmai cum face Logosul, numai că pe o scară mai mică; el îşi controlează micul său sistem prin marea lege a atracţiei şi respingerii, cum face Logosul, şi îl energizează şi-şi sintetizează natura sa întreită într-o unitate coerentă. El este trei în unul şi unul în trei, întocmai cum este Logosul.

Fiecare atom din sistemul solar are un viitor. În faţa atomului ultim stă o ţintă extraordinară şi pe măsură ce eonii se scurg, viaţa care animă acest atom va străbate toate regnurile naturii până ce îşi află ţinta în regnul uman.

Să extindem ideea ceva mai mult şi să considerăm acea mare Entitate care este viaţa animatoare a planetei şi care susţine toate regnurile diferite ale naturii în conştiinţa Sa. Nu poate fi cu putinţă ca inteligenţa Sa, care animă totalitatea grupurilor şi regnurilor, să fie ţinta omului, atomul uman? Cu timpul poate că vom ajunge la acea realizare; iar pentru Ea, ca şi pentru toate acele Vieţi care animă planetele sistemului solar, scopul poate fi atingerea acelei conştiinţe care caracterizează marea Existenţă care este Viaţa însufleţitoare a sistemului solar.

Poate că este adevărat, că între diferitele grade de conştiinţă, care se întind, de pildă, de la atomul fizic până la Logosul sistemului solar, nu există întreruperi şi tranziţii abrupte, ci totdeauna o expansiune treptată şi o evo-luţie gradată de la o formă de manifestare inteligentă la alta şi mereu viaţa din formă câştigă în *calitate* prin experienţă.

Când această idee s-a consolidat în conştiinţa noastră, când ni se pare evident că există scop şi direcţie la baza tuturor lucrurilor, când ne dăm seama că nu se întâmplă nimic care să nu fie rezultatul voinţei conştiente a unei entităţi şi că tot ceea ce se întâmplă are un scop şi ţintă definită, atunci avem dovada pentru noi înşine şi pentru tot ceea ce vedem întâmplându-se în jurul nostru în lume.

Dacă, de pildă, înţelegem că avem în seamă construirea şi îngrijirea corpului nostru fizic, că avem controlul naturii noastre emotive şi responsabilitatea dezvoltării mentalităţii

noastre, dacă înţelegem că noi suntem factorii energizatori din corpurile noastre şi că atunci când ne retragem din aceste corpuri ele se dezintegrează şi pier, poate că atunci vom avea dovada a ceea ce Viaţa animatoare a planetei împlineşte atunci când lucrează prin forme de tot felul (continente, civilizaţii, religii şi organizaţii) de pe pământul acesta; a ceea ce se va întâmpla în sistemul solar atunci când Logosul se va retrage din ceea ce reprezintă, pentru El, doar o manifestare temporară.

Trăim într-o perioadă în care toate formele de gândire par a se dezintegra, în care viaţa religioasă a oamenilor nu mai e ce a a fost cândva, în care dogmele şi doctrinele intră sub incidenţa criticismului. Multe din vechile forme de gândire ştiinţifică se dezintegrează de asemenea, iar temeliile vechilor filosofii par a fi zdruncinate.

Trebuie să înţelegem că toate acestea se întâmplă tocmai pentru că viaţa dinăuntrul acestor forme devine atât de puternică încât le consideră ca o închi-soare şi o limitare; am fost prea mult timp absorbiţi de formă şi prea ocupaţi cu închisoarea noastră, iar dacă dezintegrarea a început, e numai pentru ca viaţa să-şi poată construi forme noi şi în felul acesta să poată evolua mai departe. Opera distrugătorului e tot atât de mult opera constructorului, iar marele zeu al distrugerii trebuie să sfărâme şi să despice formele pentru ca opera clăditorului să poată deveni cu putinţă iar spiritul să se poată exprima mai adecvat.

Aceste idei pot pare neobişnuite, fanteziste şi de nesusţinut; şi totuşi, chiar dacă sunt numai ipoteze, ele pot furniza anumite dovezi asupra misterului.

Vedem civilizaţii distruse, vedem edificii religioase clătinându-se, vedem filosofii atacate cu succes, vedem temeliile ştiinţei materiale serios zdruncinate. La urma urmelor toate nu sunt altceva decât forme prin care Fiinţa centrală întreită, care animă planeta noastră, se exprimă. Întocmai cum noi ne exprimăm prin intermediul unei naturi fizice, emoţionale şi mentale, tot aşa se exprimă Ea prin totalitatea regnurilor naturii şi prin rase, religii, ştiinţe şi filosofii, existente în zilele noastre.

După cum viaţa Sa pulsează prin orice unitate a fiinţei Sale, noi, ca celule şi atomi în acea manifestare mai mare, urmăm fiecare tranziţia şi suntem conduşi de la un stadiu la altul.

Pe măsură ce timpul avansează şi conştiinţa noastră se dezvoltă, vom intra din ce în ce mai mult în cunoaşterea planului Său, pe măsură ce El îl execută şi eventual vom fi în stare să colaborăm cu El la realizarea scopului Său esenţial.

EVOLUȚIA OMULUI, GÂNDITORUL

S-a arătat în capitolele precedente că cele trei părți ale marelui întreg unic sunt: Spirit, sau Viață, manifestându-se printr-un al doilea factor numit substanță sau materie și utilizând un al treilea factor pe care îl numim inteligență. În sinteza treptată a acestor trei aspecte componente ale divinității se poate vedea evoluția conștiinței.

Despre atom s-a susținut că posedă inteligență, sau capacitate de a discerne și că în construirea formelor din regnurile mineral, vegetal și animal începe să apară ceea ce înțelegem ca senzație și apar rudimentele emoției embrionare sau simțirii – reflecția iubirii pe planul fizic. Astfel avem un aspect al naturii întreite a lui Dumnezeu, inteligența, exprimându-se prin atom, iar prin formă avem iubirea, sau manifestarea calității atractive. Aceasta se poate exprima și prin recunoașterea că în aceste două aspecte ale vieții divine avem persoana a treia a Trinității Logoice cooperând cu cea de a doua; avem activitatea inteligentă a divinității sau aspectul Sfântului Duh, lucrând în legătură cu cel de al doilea aspect, sau Fiul, Care este constructorul formelor.

Se ajunge în acest fel la problema evoluției omului, gânditorul. Se va observa că în om intră un alt aspect al divinității. Browning, în *Paracelsus*, rezumă într-un mod poetic cele enunțate anterior:

Astfel El (Dumnezeu) sălășluiește în toate.
Omului – îi revine împlinirea acestei scheme
De ființare, înfăptuirea acestei sfere
De viață: ale cărei atribute
Au fost împrăștiate peste tot în lume.

Cerând să fie împreunate; frânturi plăpânde
Voind să fie unite într-un întreg minunat;
Calități nedesăvârșite de pretutindeni,
Sugerând unei făpturi în devenire,
Un punct unde toate toate aceste raze împrăștiate
Să fie convergente în facultățile omului.

După ce am descoperit două aspecte ale divinității în atom și în formă, vom afla triplicitatea desăvârșită în om. S-a afirmat că omul este făcut după chipul lui Dumnezeu și am aștepta, prin urmare, să-l vedem reflectând natura întreită a Logosului. El trebuie să arate inteligență, trebuie să vădească iubire și trebuie să manifeste voință.

Definiția omului, așa cum este întâlnită în *Standard Dictionary* este cu totul lipsită de interes și sună astfel: omul este „un individ al rasei umane", și urmează după aceea o lungă listă de derivații sugestive ale cuvântului om. Cea mai satisfăcătoare, este derivația care atribuie definiția omului (în engleză *man*) rădăcinii sanscrite *man*, „acela care gândește".

Annie Besant, în una din cărțile ei, dă o definiție excepțional de clară, în modul următor: „Omul este acea ființă în care spiritul cel mai înalt și materia cea mai de jos sunt unite prin inteligență". Omul este înfățișat aici ca locul de întâlnire al celor trei linii de evoluție: spiritul, materia și inteligența care le leagă; e arătat a fi acela care unifică eul, non-eul și relația dintre ele; e văzut a fi cunoscătorul, ceea ce e cunoscut și cunoștința. Care este scopul intelectului, sau al cunoștinței? Desigur, să adapteze forma materială la nevoia și cerințele spiritului interior; să pună în stare, pe gânditorul din corp să-l utilizeze în mod inteligent și pentru un scop bine determinat; și există, desigur, pentru ca acea unitate energizatoare centrală să-și poată controla în mod constructiv aspectul negativ. Toți suntem entități, însuflețind o formă și prin inteligență străduindu-ne să utilizăm această formă pentru un scop specific care există în voința conștientă a adevăratului eu.

Într-o carte foarte veche am găsit o definiție care mi s-a părut relevantă. Omul este definit ca „Viața și viețile". Am văzut că atomul este o viață, manifestându-se cu ajutorul

micii sfere al cărei centru este el. Am văzut că toate formele sunt un agregat de vieţi, constituite treptat în regnurile mineral, vegetal şi animal.

Acum putem trece la stadiul următor pe această scară a evoluţiei şi vom constata că fiinţa umană este urmarea logică ce creşte din toate aceste dezvoltări anterioare. Întîi, substanţa primordială, energia inteligentă esenţială; pe urmă, materia atomică, în toată activitatea ei diversă formând combinaţia elementală; după aceea forma, agregatul acestor atomi, şi locuitorul dinăuntrul formei, cel care nu e numai inteligenţă activă, nu e numai atracţie inerentă şi iubire, ci şi o voinţă cu scop. Acest „locuitor dinăuntru" a luat în posesie forma când aceasta a atins un anumit stadiu de pregătire şi când vieţile componente au atins o anumită capacitate vibratorie; acum el o foloseşte şi repetă, în sfera lui de influenţă, opera atomului materiei; se manifestă totuşi, nu într-un singur fel, nici în două, ci în trei.

În om, prin urmare, în faptă şi în adevăr, avem ceea ce creştinul ar numi „chipul lui Dumnezeu". Căci, aşa cum tebuie să fie evident pentru toţi gânditorii, singura cale prin care putem cunoaşte pe Dumnezeu e studiul naturii Sale, sau calităţii Sale psihice. Ştim că Dumnezeu este inteligenţă, ştim că El este iubire, şi ştim că El este marea voinţă sau scop din spatele întregii manifestări. În orice carte sfântă Divinitatea este înfăţişată sub aceste trei aspecte şi se manifestă prin natură în această triplă înfăţişare.

Evoluţia substanţei este un lucru de creştere treptată; ea e completată la timp de dezvoltarea lentă a *calităţii* subiective interioare a vieţii lui Dumnezeu şi în felul acesta se manifestă natura Sa esenţială. Mai târziu avem manifestarea unui aspect, apoi un altul apare şi la sfârşit se poate vedea un al treilea, dând uimitoarea combinaţie şi împlinire: fiinţa omenească. Omul sintetizează cele trei aspecte unindu-le în el însuşi. El este totalitatea atributelor divine, deşi până acum destul de embrionare, trebuind să repete în ciclul lui de evoluţie procesele identice pe care atomul însuşi le-a urmat.

Am văzut că în om cele trei linii converg şi că el este un punct de sinteză, până acum cu un singur aspect predominant, acela al inteligenţei, cu un al doilea aspect al iubirii-înţelepciune ce tocmai începe să-şi facă simţită prezenţa şi cu aspectul cel mai înalt al voinţei spirituale până acum pur embrionar.

Puţini sunt azi cei care mai cred istoria „Căderii omului" aşa cum este relatată în Geneză; cei mai mulţi îi dau o interpretare alegorică. Adevărul ocult care se află aici este că avem coborârea în materie a spiritului, şi după aceea elaborarea, din materie, a acelei vieţi sau spirit, plus tot ceea ce s-a câştigat prin utilizarea formei. În experimentarea cu materia, în locuirea înlăuntrul formei, în energizarea substanţei, în ieşirea din Grădina Edenului (unde nu e loc pentru dezvoltarea necesară) şi în rătăcirea Fiului Risipitor în ţara îndepărtată, avem fazele diferite în care omul face descoperirea că el nu e forma, ci acela care o utilizează.

După cum în evoluţia substanţei s-ar putea vedea trei stadii – acela al energiei atomice, al coerenţei de grup şi al sintezei finale – la fel în evoluţia omului vor apare aceleaşi stadii. Vom avea în primele stadii de evoluţie umană, ceea ce s-ar putea numi stadiul atomic, în care omul ajunge la cunoaşterea gradată a faptului că el este o unitate auto-conştientă, având individualitatea sa proprie. Este stadiul recunoaşterii gradate a existenţei separative şi al utilizării, din ce în ce mai puternic, de către atomul uman, a propriei sale forţe atomice interne. Fiinţa umană se răzvrăteşte împotriva celor ce caută să-l protejeze şi se consideră pe sine suficient sieşi.

Apoi, pe măsură ce viaţa se continuă, omul trece din stadiul atomic într-unul superior, când cunoaşte relaţiile sale de grup, când îşi dă seama că are responsabilităţi de grup şi că are funcţiuni de îndeplinit împreună cu ceilalţi atomi separaţi. Conştiinţa de grup începe să se manifeste; astfel, atomul uman îşi găseşte locul său în grup, unitatea mai mare de care aparţine, aspectul iubire începând a se arăta.

Mai târziu, vine stadiul când omul începe să înţeleagă că el nu are numai responsabilităţi faţă de grup, ci că există ceva şi mai important. Îşi dă seama că face parte dintr-o viaţă universală care se află la baza tuturor grupurilor, că el nu numai că face parte dintr-un grup ci că grupul însuşi trebuie să se

contopească cu conştiinţa acelei mari Identităţi care e sinteza tuturor. Astfel ajunge el la stadiul final de apreciere inteligentă a unităţii divine.

Această idee triplă se poate găsi rezumată în Biblie într-o frază interesantă în care Jehova îi spune lui Moise, omul reprezentativ: „Eu sunt acela ce sunt". Dacă se împarte în trei acest verset, vom avea o exprimare clară a celor exprimate anterior. Întâi, conştiinţa atomică: *Eu sunt*, apoi grupul: *Eu sunt acela*, o conştiinţă a faptului că individul nu e numai o fiinţă separat, nu numai o unitate auto-centrată, nu numai o unitate auto-conştientă, că că el e ceva şi mai mare. Omul ajunge atunci la înţelegerea care îl va duce să-şi sacrifice identitatea în serviciul grupului şi să-şi contopească conştiinţa în aceea a grupului. Despre o astfel de unire conştientă, până acum, nu ştim nimic practic. Aceasta e urmată de stadiul încă şi mai înalt, când *Eu sunt acela ce sunt* va fi pentru noi nu un ideal imposibil şi un concept vizionar, ci o realitate fundamentală, când omul din agregat se va recunoaşte ca o expresie a vieţii universale şi conştiinţa de grup însăşi se va cufunda în aceea a Agregatului tuturor grupurilor.

Care este, aşadar, ţinta ce stă în faţa fiecăruia? S-a afirmat în unele scripturi orientale că scopul atomului substanţei e auto-conştiinţa. Care este, prin urmare, scopul atomului uman, care e individualizat şi se călăuzeşte cu ajutorul voinţei sale? Simplu: expansiunea conştiinţei sale până ajunge să cuprindă conştiinţa marii vieţi, sau fiinţe, în al cărui corp el însuşi e o celulă.

Corpul nostru fizic, de exemplu, este constituit din nenumărate vieţi minuscule, sau atomi, fiecare separat de vecinul său, fiecare deosebit prin propria sa activitate inerentă şi fiecare formând o sferă care ţine în periferia sa alte sfere mai mici sau electroni. Am văzut că omul este sarcina pozitivă care menţine mulţimea de atomi, sau vieţi mărunte, energizate şi legate laolaltă în forme coerente. La moarte, când aspectul spirit se retrage, forma se dezintegrează şi se dizolvă, iar aceste mici vietăţi conştiente, după ce şi-au îndeplinit rolul lor, se împrăştie.

Conştiinţa atomului din corp e un lucru complet deosebit de conştiinţa unui om şi aceasta o putem înţelege foate uşor. Dacă admitem că omul este o celulă într-o sferă mai mare, n-ar fi posibil să existe o conştiinţă care să fie pentru om ceea ce conştiinţa sa este pentru celula din corpul său? Nu e posibil să atingem cândva această conştiinţă, în acelaşi mod în care atomul substanţei poate să atingă cândva conştiinţa fiinţei umane?

După cum *conştiinţa de sine* este ţinta tuturor formelor subumane de viaţă şi după cum *conştiinţa de grup*, sau conştiinţa Omului Ceresc, e scopul fiinţei umane, tot aşa pentru Entitatea care se află îndărătul manifestării noastre planetare scopul este atingerea *conştiinţei lui Dumnezeu*.

În felul acesta se poate observa unitatea conştiinţei de la cel mai mic atom până la Divinitatea însăşi. Astfel, viaţa lui Dumnezeu se poate vedea în tripla sa manifestare esenţială, împlinindu-se într-o conştiinţă veşnic în expansiune; exprimându-se în atomul substanţei şi evoluând prin mijlocirea formei, până îşi află punctul culminant în om, urmându-şi apoi cursul până ce se manifestă ca conştiinţă planetară, care este suma tuturor stărilor de conştiinţă de pe pământ, până când ajungem la Conştiinţa supremă.

Avem, deci, patru stări de activitate conştientă, pe care le-am putea numi: conştiinţă, conştiinţă de sine, conştiinţă de grup şi conştiinţa lui Dumnezeu. Acestea se manifestă prin patru tipuri de atomi; întâi, atomul chimic şi toate formele atomice; apoi, atomul uman; după aceea, atomul planetar; şi în sfârşit, atomul solar atotcuprinzător. Însufleţind aceste forme atomice, se pot vedea manifestându-se toate tipurile sub-umane de viaţă, de la viaţa atomului substanţei la viaţa animalelor superioare; apoi acea viaţă pe care o numim umană, aceea a omului, gânditorul; pe urmă, Omul Ceresc şi după aceea marea Viaţă a sistemului solar, pe care creştinul o numeşte Dumnezeu, sau Logosul.

Browning exprimă ideea aceasta a expansiunii treptate a conştiinţei unei fiinţe umane în ceva mai vast şi mai înalt, în umătoarele cuvinte:

Când rasa întreagă e desăvârşită asemenea
Omului: iată ţelul; totul a tins spre omenire
Şi toate sfârşesc cu înfăptuirea omului;
Dar în omul complet din nou începe
O tendinţă către Dumnezeu. Prevestirile au arătat
Apropierea omului; astfel în fiinţa lui se înalţă
Auguste anticipări, simboluri, tipuri
De o splendoare cum n-a fost vreodată
În cercul etern al vieţii.
Căci oamenii încep să-şi depăşească firea
Şi să afle nădejdi şi griji noi care iau locul
Bucuriilor şi durerilor fireşti; ei cresc cu mult
Peste credinţele înguste ale dreptului şi răului,
Care pier dinaintea setei nemăsurate de bine
Pe când pacea creşte în ei mereu.
Atare oameni se află pe pământ acum,
Senini între făpturile nedesăvârşite
Care se vor mântui prin ei şi se vor alătura lor.

EVOLUŢIA CONŞTIINŢEI

În capitolele anterioare a fost analizat aspectul material al manifestării; în cele ce urmează accentul se va pune pe examinarea conştiinţei din formă.

Cuvântul „conştiinţă" îşi are originea în două cuvinte latine: *con*, „cu" şi *scio*, „a şti"; înseamnă literal „aceea cu care ştim". Ea este definită ca „starea de a fi treaz", sau condiţia de a percepe, capacitatea de a răspunde la stimuli, facultatea de recunoaşte contacte şi puterea de a sincroniza vibraţia. Gânditorul obişnuit, care consultă lucrările referitoare la acest subiect, le găseşte foarte confuze pentru că ele divid conştiinţa şi starea de a fi treaz în numeroase diviziuni şi subdiviziuni, creându-se astfel o mare confuzie. În ceea ce ne priveşte, ne vom ocupa numai de trei tipuri de conştiinţă, pe care am putea să le enumerăm astfel; conştiinţă absolută, conştiinţă universală şi conştiinţă individuală. Iar din aceste trei putem defini, în mod real şi clar, numai două.

Pentru gânditorul obişnuit, conştiinţa absolută e ceva cu neputinţă de cunoscut în mod practic. A fost definită ca „acea conştiinţă în care totul este, posibilul ca şi actualul", şi priveşte tot ce se poate concepe că s-a întâmplat, că se întâmplă, ori că se va întâmpla. Aceasta este conştiinţa absolută, care din punctul de vedere al fiinţei umane este conştiinţa lui Dumnezeu, care conţine în El însuşi trecutul, prezentul şi viitorul. Conştiinţa universală s-ar putea defini ca conştiinţă gândind timpul şi spaţiul, conştiinţă cu ideea de locaţie şi succesiune implicată în ea, sau, în realitate, conştiinţă de grup, grupul însăşi formând o unitate mai mare sau mai mică. În sfârşit, conştiinţa individuală se poate defini

ca acea parte din conştiinţa universală cât poate cuprinde şi concepe prin sine o unitate separată.

Ca să fie înţelese bine aceste expresii – conştiinţă absolută, universală şi individuală - vom da câteva exemple. Am considerat atomul din corpul uman ca o mică entitate, o măruntă, inteligentă viaţă şi o microscopică, activă sferă. Luând acea mică celulă ca punct de plecare, putem avea, cu ajutorul ei, o idee de ceea ce sunt aceste trei tipuri de conştiinţă, privindu-le din punctul de vedere al atomului şi al omului.

Conştiinţa individuală, pentru atomul din corpul uman, ar fi propria lui viaţă vibratorie, propria lui activitate internă şi tot ceea ce îl priveşte în mod specific. Conştiinţa universală, pentru mica celulă, ar putea fi conştiinţa întregului corp fizic, privindu-l ca pe o unitate care încorporează atomul. Conştiinţa absolută, pentru atom, ar putea fi conştiinţa omului gânditor care dă energie corpului. Aceasta ar fi pentru atom ceva atât de îndepărtat pentru propria sa viaţă interioară, încât practic, rămâne de neconceput, de necunoscut; cu toate acestea, ea deviază pe linia voinţei sale forma şi atomul din formă şi tot ceea ce le priveşte. Extinzând ideea aceasta la om, considerat ca un atom sau celulă în corpul unei mari Entităţi, îi putem aplica aceeaşi concepţie a unei întreite conştiinţe.

Ştiinţa occidentală ajunge treptat la concluzia filosofiei esoterice a Orientului, şi anume că nu numai animalul şi fiinţa umană au conştiinţă, ci ea se extinde mai departe, prin regnul vegetal în cel mineral şi că auto-conştiinţa trebuie să fie privită ca rezultatul evoluţiei conştiinţei din cele trei regnuri inferioare.

Nu este aici locul de a intra în acest fascinant domeniu al dezvoltării conştiinţei în regnul animal, în regnul vegetal şi apariţia ei în regnul mineral; am găsi chiar că mineralele prezintă simptome de deşteptare, de reacţie la stimuli; că manifestă semne de oboseală şi că e cu putinţă să otrăveşti un mineral şi să-l omori aşa cum poate fi omorâtă o fiinţă omenească. Faptul că florile au conştiinţă începe a fi acceptat din ce în ce mai mult şi lucrări de un profund interes s-au

publicat asupra conştiinţei plantelor, dezvăluind un foar-te larg domeniu de gândire.

Am văzut că în materia atomică singurul lucru pe care îl putem afirma cu certitudine e că arată inteligenţă, puterea de a selecta şi a discerne. Aceasta este trăsătura dominantă a conştiinţei aşa cum se manifestă în regnul mineral. În regnul vegetal o altă calitate apare - aceea de senzaţie sau simţire de o natură rudimentară; acesta răspunde altfel decît mineralul. În regnul animal, o a treia reacţie începe să se manifeste; animalul nu arată numai semne de senzaţie într-un grad mai mare decât răspunsul similar al regnului vegetal, ci de asemenea arată semne de intelect, sau minte embrionară. Instinctul este o facultate recunoscută a tuturor unităţilor animale; cuvântul vine de la aceeaşi rădăcină cu „instigare". Când într-o formă animală se iveşte puterea de a instiga, e semn că o mentalitate embrionară începe să se manifeste. În toate aceste regnuri observăm manifestându-se diferite grade şi tipuri de conştiinţă, pe când în om avem primele simptome de auto-conştiinţă, sau facultatea prin care el îşi dă seama că este o identitate separată, că el este impulsul interior în corp şi cel care e în proces de a deveni conştient prin intermediul acestor corpuri.

Filosofia esoterică consideră că totul trăieşte şi este conştient, dar că nu orice viaţă şi conştiinţă este asemenea celei omeneşti, şi de asemenea accentuează faptul că există vaste intervale între conştiinţa atomului şi a florii, între aceea a unei flori şi a unui om, între aceea a omului şi a lui Dumnezeu. În om începe o tendinţă către Dumnezeu; el nu este încă un Dumnezeu, ci un Dumnezeu în devenire, el clădeşte chipul lui Dumnezeu şi cândva îl va desăvârşi. El e acela care caută să exprime viaţa subiectivă, divină, întreită prin intermediul celei obiective.

Modul de dezvoltare a conştiinţei într-o fiinţă umană este doar o repetare pe o buclă superioară a spiralei, a celor două stadii care au fost arătate în evoluţia atomului, acela al energiei atomice şi al coerenţei de grup. În prezent, putem constata că marea familie umană se află în stadiul atomic al

dezvoltării, înaintând spre o țintă neatinsă încă, stadiul de grup.

Pentru cei care studiază facultatea de deșteptare, constituie un lucru evident gradele de mentalitate ce pot fi întâlnite pretutindeni precum și diferitele tipuri de conștiință. Se pot întâlni oameni alerți, vii, care își dau seama de tot ceea ce se petrece, conștienți în mod pătrunzător, receptivi la diferitele curente de gândire și conștienți de contacte de tot felul. Apoi întâlnim oameni care par adormiți, care sunt cu totul inconștienți de contact, care se află încă într-un stadiul de inerție și nu sunt în stare să răspundă unor stimuli din afară; ei nu au mintea vie.

Să luăm acum cele două stadii, stadiul atomic și cel al formei și să vedem cum se dezvoltă conștiința ființei umane, având pemanent în minte că în atomul uman a înmagazinat tot ceea ce s-a câștigat, în stadiile anterioare, în cele trei regnuri inferioare ale naturii. Cel care a câștigat prin acest vast proces evolutiv ce se află în spatele lui, e omul. El pornește cu tot ce s-a dobândit și se află latent în el. El e conștient de sine și are înaintea lui un scop precis; obținerea conștiinței de grup. Pentru atomul substanței scopul fusese obținerea conștiinței de sine. Pentru ființa umană scopul este o Conștiință mai mare și un domeniu de deșteptare mai întins.

Stadiul atomic este etapa în care se găsește majoritatea familiei umane. E perioada auto-centrării, acel ciclu în care omul e preocupat îndeosebi de propriile sale interese, de ceea ce îl privește în primul rând pe el și în care își trăiește propria sa viață interioară, intensă, vitală. Întreaga sa atenție e concentrată asupra lucrurilor care privesc propria viață; individul este intens activ în legătură cu propriile probleme personale. Acesta e un stadiu necesar și de esențială valoare pentru fiecare unitate a familiei umane; înțelegerea acestui lucru ne determină să fim toleranți cu semenii noștri.

Care sunt factorii prin care evoluăm în și din stadiul atomic? În Orient, de nenumărate veacuri, metoda evoluției a fost privită ca o metodă dublă. Omul a fost învățat că evoluează și devine conștient mai întâi cu ajutorul celor cinci simțuri și pe urmă prin dezvoltarea facultății discernământului, îmbinată cu calmul.

În Occident, s-a pus accentul în primul rând pe cele cinci simțuri și s-a neglijat discernământul care este atât de important. Dacă se urmărește modul în care evoluează un copil, se va observa, că în mod obișnuit, el dezvoltă cele cinci simțuri într-o anumită ordine. La fel e și cu expansiunile treptate de conștiință și realizările care stau în fața omului de azi. În cele trei simțuri majore, auzul, pipăitul și văzul, avem o foarte interesantă analogie în legătură cu manifestarea întreită a Divinității: eul, non-eul și relația dintre ele. Eul, în mod ocult, aude și răspunde la vibrație, realizându-se astfel. Devine conștient de non-eu și de tangibilitatea lui prin pipăit, dar relația dintre cele două se stabilește numai când apare văzul sau recunoașterea conștientă. Eul utilizează încă două simțuri în stabilirea raporturilor sale, gustul și mirosul, dar acestea nu sunt atât de importante pentru dezvoltarea deșteptării inteligente, cum sunt celelalte trei.

Prin aceste cinci simțuri stabilim orice contact ce se poate face în lumea fizică; prin ele învățăm, creștem, devenim conștienți și ne dezvoltăm; prin ele toate marile instincte evoluează; ele sunt marile simțuri protectoare, care ne îngăduie nu numai să luăm contact cu mediul nostru, ci ne și protejează împotriva acestui mediu.

După ce omul a învățat să fie o unitate inteligentă cu ajutorul acestor cinci simțuri și după ce, prin intermediul lor, și-a dezvoltat conștiința, se ajunge la un punct de cotitură și un alt factor intră în joc, acela al discernământului inteligent. E vorba aici de discernământul de care dă dovadă o unitate auto-conștientă. E vorba de acea alegere conștientă pe care o evidențiază individul și pe care va fi silit să o utilizeze pe măsură ce forța evoluției îl împinge spre punctul în care va învăța să distingă între eu și non-eu, între real și nereal, între viața dinăuntrul formei și forma pe care ea o folosește, între cunoscător și ceea ce e cunoscut.

Acesta este obiectivul evoluției – obținerea conștiinței eului real prin intermediul non-eului.

Străbatem o lungă perioadă sau ciclu de vieți, în care ne identificăm cu forma și suntem atât de uniți cu non-eul încât nu sesizăm nici o diferență, fiind ocupați în întregime cu lucrurile trecătoare și nepermanente. Această identificare cu non-eul este cauza durerii, nemulțumirii și chinului de pe lume și totuși trebuie să ne reamintim că prin această reacție a eului la non-eu învățăm inevitabil să sfărâmăm în cele din urmă zăgazurile nepermanentului și nerealului. Acest ciclu de identificare cu nerealul merge paralel cu stadiul conștiinței individuale.

După cum atomul substanței trebuie să-și afle calea spre vreo formă și să adauge cota sa de vitalitate la o unitate mai mare, tot astfel prin dezvoltarea conștiinței, atomul uman trebuie să atingă un punct în care să-și recunoască locul într-un Întreg mai mare și să-și asume responsabilitatea în activitatea de grup. Acesta e stadiul de care se apropie acum un mare număr de unități ale familiei umane. Oamenii înțeleg, ca niciodată până acum, diferența dintre real și nereal, dintre permanent și nepermanent; prin durere și suferință încep să înțeleagă că non-eul nu e suficient și caută în afară și înăuntru ceva care să le satisfacă mai bine aspirațiile.

Stadiul formei se apropie cu pași repezi; oamenii caută să se înțeleagă pe ei înșiși și încep să simtă că se pregătește o trecere în ceva infinit mai bun și mai grandios. Omul începe să simtă vibrația acestei Vieți mai mari în al cărei corp el e doar un atom și începe, pe o scară modestă, să dea un răspuns conștient la acea chemare mai mare și să găsească mijloace prin care să înțeleagă acea Viață mai mare pe care el o simte, dar pe care nu o cunoaște.

Dacă insistă, el va afla grupul de care aparține și atunci își va schimba centrul. Nu va mai fi limitat de propriul său perete atomic, ci va trece dincolo de el și va deveni la rândul său o parte conștientă, activă, inteligentă a întregului.

Cum se va produce această schimbare? Stadiul atomic s-a dezvoltat cu ajutorul celor cinci simțuri și prin utilizarea facultății discernământului. Stadiul în care un om se deșteaptă la înțelegerea de grup și devine participant conștient la activitățile grupului, se produce pe două căi: prin meditație și printr-o serie de inițieri.

Prin meditație se înțelege cea mai intensă aplicare a minții, cel mai desăvârșit control al gândirii și o atitudine care nu e nici negativă nici pozitivă, ci un egal echilibru între acestea două. În scrierile orientale, omul care practică meditația e descris în felul următor: „Maha Yoghin, marele ascet, în care e centrată cea mai înaltă perfecțiune de austeră penitență și *meditație abstractă*, cu ajutorul căreia se obțin puteri nelimitate, se săvârșesc minuni și miracole, se dobândește cea mai înaltă cunoștință spirituală și *se ajunge eventual la unirea cu marele Spirit al universului*".

Meditația adevărată (ale cărei stădii preliminare sunt concentrarea și fixarea la o linie particulară de gândire) se practică diferit; omul religios, misticul, își va centra atenția asupra vieții dinăuntrul formei, asupra lui Dumnezeu, asupra lui Christos, sau asupra a ceea ce pentru el întruchipează idealul. Individul care, în decursul orelor sale de lucru, e ferm concentrat asupra problemei particulare pe care trebuie să o rezolve, învață să mediteze. Mai târziu, când ajunge la aspectul mai spiritual al meditației, va constata că a străbătut deja partea cea mai grea a drumului. Persoana care lectureză o carte dificilă cu toată forța creierului său, ajungând la ceea ce se află în spatele cuvântului scris, practică de fapt, în tot acest timp, o formă de meditație. Fiecare trebuie să-și găsească propria metodă de apropiere de ceea ce dăinuie în interior și să cerceteze prin el însuși.

Trebuie înlăturate însă toate acele școli și metode care asociază forme de exerciții respiratorii cu meditația, care învață diferite tipuri de poziții fizice și își învață studenții să-și centreze atenția asupra centrelor sau organelor fizice. Cei care urmează metodele acestea vor fi confruntați cu grave pericole fizice și dezordini nervoase, și în plus, ei se ocupă cu forma, care e limitare și nu cu spiritul, care e viață. Scopul nu va fi atins pe această cale. Concentrarea intelectuală din care rezultă contolul mental și capacitatea de a gândi clar și

numai ceea ce voim să gândim, trebuie să preceadă adevărata meditaţie.

Adevărată meditaţie va deschide pentru om domenii de experienţe nevisate până aici, îi va revela contacte pe care acum nu le înţelege şi-l va ajuta să-şi găsească locul în grup. El nu va mai fi mărginit de zidul vieţii sale personale, nu va mai fi ocupat cu lucrurile de interes egoist, ci va da atenţie problemelor grupului. Nu se va mai ocupa de cultura propriei sale identităţi, ci va căuta să înţeleagă acea identitate mai mare din care face parte. Printr-o concentrare stăruitoare, printr-o reculegere constantă şi printr-o fixare energică la linia particulară de gândire ce îi interesează, oamenii ating rezervoarele interioare de inspiraţie şi de putere şi aduc pe nivelurile superioare ale planului mental rezultate de care beneficiază grupul.

Când un om a făcut contactul prin meditaţie cu grupul de care aparţine şi devine, prin urmare, tot mai conştient de grup, el se află atunci în situaţia de a primi o serie de iniţieri. Aceste iniţieri sunt simple expansiuni de conştiinţă, produse cu ajutorul Acelor care au atins scopul, care s-au identificat cu grupul şi care fac parte conştientă din Omul Ceresc.

Pretutindeni se acordă un interes aparte subiectului iniţierii şi o mare emfază s-a pus pe aspectul lor ceremonial. Trebuie să ne amintim că orice mare dezvoltare de conştiinţă e o iniţiere. Fiecare pas pe cărarea deşteptării e o iniţiere.

Când un atom al substanţei s-a constituit în formă, a fost o iniţiere pentru acel atom; a devenit conştient de un alt tip de forţă şi domeniul lui de contact a devenit mai larg. În toate cele patru regnuri s-a intrat printr-o iniţiere, sau printr-o expansiune de conştiinţă.

În faţa umanităţii stă acum al cincilea regn, sau regnul spiritual, în care de asemenea se intră printr-o anumită iniţiere. De câte ori devenim mai conştienţi de mediul nostru iar conţinutul nostru mental se măreşte, avem o iniţiere pe scară mică. De câte ori orizontul nostru se lărgeşte şi vedem şi gândim mai larg, avem o iniţiere, şi în asta constă pentru om valoarea vieţii însăşi..

În legătură cu acest aspect trebuie făcută o remarcă; fiecare iniţiere trebuie să fie auto-iniţiată. La acel stadiu final, când ne vine ajutor din surse exterioare, nu se ajunge fiindcă suntem sprijiniţi, ci ni se întâmplă pentru că am împlinit ceea ce era necesar.

Nimic, prin urmare, din ceea ce facem pentru a mări utilitatea noastră în lume, nici un pas pe care îl facem pentru a clădi corpuri mai bune, nici un efort pe care îl facem pentru a câştiga auto-controlulul şi a dezvolta corpul mental, nu se pierde vreodată; tot ceea ce adăugăm la totalul pe care îl adunăm, ne va duce cândva la o mare revelaţie. Sensul cuvântulu „iniţiere" e „a intra". Înseamnă că iniţiat e acela care a făcut primii paşi în regnul spiritual şi a avut prima serie de revelaţii spirituale, fiecare din acestea fiind o cheie pentru o şi mai mare revelaţie.

SCOPUL EVOLUȚIEI

Este de la sine înțeles că nu e cu putință unei minți finite să înțeleagă cu exactitate planul Divinității. Tot ceea ce îi este îngăduit e să se pornească de la baza solidă a faptelor și a cunoașterii dobândite și, prin prelucrarea acestora să emită ipoteze cu privire la scopul posibil

Cunoaștem anumite lucruri și s-au verificat anumite adevăruri; totuși, chiar faptele științei nu mai sunt invocate atât de emfatic ca înainte. Știința însăși descoperă că cunoștința ei este foarte relativă; cu cât omul cunoaște mai mult, cu atât mai larg devine orizontul ce i se deschide în față. Savanții se aventurează acum în planurile mai subtile ale materiei, cărora până nu demult refuzau să le admită existența.

Trecem dincolo de sfera zisă „materie solidă", în domeniile pe care le subînțelegem atunci când vorbim de „centre de energie", „forță negativă și pozitivă" și „fenomene electrice"; iar accentul cade din ce în ce mai mult pe calitate, mai curând decât pe ceea ce s-a numit substanță.

Cu cât privim mai departe, cu atât mai largi devin speculațiile noastre și cu cât încercăm mai mult să ne dăm seama de fenomenele telepatice, psihice și altele asemenea, cu atât vom pătrunde mai mult în domeniul considerat acum subiectiv și subconștient și vom fi forțați să ne exprimăm în termeni de calitate sau de energie.

Suntem tentați adeseori să considerăm problemele lumii ca datorându-se activității omenești. Războaiele, de pildă, sunt privite drept consecințe ale greșelilor și slăbiciunilor omenești. Poate că așa stau lucrurile, căci fără îndoială, interesele economice și ambițiile omenești au jucat un rol important în

declanșarea lor; dar poate că s-au datorat în parte și executării scopului marii Vieți centrale, a cărei conștiință nu a devenit conștiința noastră, care are planurile, scopurile și idealurile Sale și care face, poate, experiențele sale cu viața. Pe scara Sa mai vastă, și pe nivelul Său înalt, acest Spirit planetar învață să trăiască, încearcă să ia contact și la fel își dezvoltă conștiința. Poate că în sistemul solar există evenimente care se datorează executării planurilor Divinității sau Logosului, acea Viață centrală care este izvorul de energie a tot ce există.

Ne vom concentra acum atenția asupra tipului uman de conștiință ca fiind evoluția centrală în sistemul solar.

Când cele trei aspecte ale vieții divine sunt unite - viața interioară sau spiritul, forma materială sau vehiculul substanțial și factorul activității inteligente - se vor produce anumite rezultate specifice. Vom avea dezvoltarea gradată a unui gen particular de conștiință; dezvoltarea calității psihice; efectul vieții subiective asupra formei materiale; utilizarea formei pentru anumite scopuri specifice și obținerea de către entitatea superioară a unor anumite calități. Adevărata natură a vieții centrale, fie Dumnezeu sau om, se va manifesta în timpul unui ciclu de viață, fie solar fie uman. Aceasta e adevărat pentru toți; e probabil adevărat pentru Logosul planetar și dacă e adevărat pentru el, atunci e adevărat și pentru Logosul solar.

Vom încerca să urmărim câteva din dezvoltările referitoare la cele patru tipuri de atomi - atomul substanței, atomul uman, atomul planetar și atomul cosmic.

Prima și cea mai importantă dintre aceste dezvoltări va fi *răspunsul conștient la orice vibrație sau contact* - adică, capacitatea de a răspunde non-eului pe fiecare plan. Aceasta înseamnă, spre exemplu, că unii oameni se găsesc într-un stadiu în care pot fi stimulați printr-un apel emoțional și tratați pe linia salvării lor personale, fiind până acum în stadiul atomic.

Există un alt stadiu, care îl include pe cel prcedent, dar care permite cuiva să reacționeze și la un apel mai intelectual,

şi care poate însemna studierea problemelor ce privesc, de pildă, grupul.

O altă dezvoltare va fi aceea că omul va putea *funcţiona conştient* pe toate planurile existenţei. Acum omul funcţionează conştient pe planul fizic şi numai puţini indivizi sunt în stare să funcţioneze tot atât de conştient pe planul subtil mai apropiat, numit planul astral, sau planul naturii emotive, pe care omul e activ când se găseşte în afara corpului fizic, în orele de somn, sau imediat după moarte. Foarte puţine fiinţe umane pot funcţiona pe planul mental cu conştiinţa deplin deşteptată, şi mai puţini încă, pe planul spiritual.

Obiectivul evoluţiei e ca omul să funcţioneze *conştient*, cu deplină continuitate de percepere, pe planurile fizic, emoţional şi mental. În prezent nu ne dăm seama unde se află entitatea gânditoare reală în timpul orelor de somn. Nu ştim care sunt activităţile sale, nici condiţia mediului său.

O altă ţintă a evoluţiei este una întreită; trebuie să avem scop sau *voinţă, iubire şi energie coordonate*.

Omul are într-adevăr multă energie inteligentă continuu desfăşurată, dar se întâneşte rar un individ a cărui întreagă viaţă să fie însufleţită de un scop central urmat neclintit şi animat de iubire lucrând prin activitate inteligentă. Va veni vremea, totuşi, când omul va fi capabil să-şi extindă conştiinţa atât de mult şi să fie atât de activ în el însuşi, încât să devină radiant. El va avea atunci un scop definit care va fi rezultatul iubirii şi îşi va atinge obiectivul cu ajutorul inteligenţei. În actualul nostru stadiu de dezvoltare, suntem desigur inteligenţi, dar până acum există foarte puţină iubire. Când marii idealişti ai umanităţii proclamă pentru noi iubirea de grup, înseamnă că noi am atins stadiul în care putem răspunde întrucâtva acestei iubiri şi putem simţi că ea e ceva pe care am dori să o vedem înfăptuită. Cu cât gândim mai mult pe coordonate altruiste bine definite, cu atât vom putea clădi ceva măreţ şi vom dezvolta, prin lente şi laborioase trepte, rudimentele unei reale conştiinţe de grup.

În procesul evolutiv există multe alte dezvoltări, care rămân totuşi de neconceput, până când nu vom avea tipul special de creier care să poată gândi întrucâtva abstract. E

stadiul în care putem transcende spaţiul şi timpul, când conştiinţa grupului devine conştiinţa individului, când se va putea lua contact instantaneu cu oricare altă conştiinţă; acesta este însă un obiectiv prea îndepărtat.

Există în lume trei linii principale de gândire; cea ştiinţifică, cea religioasă şi cea filosofică.

În gândirea ştiinţifică a fost încorporată toată cunoştinţa referitoare la materie, aspectul substanţă al manifestării; ea tratează obiectivitatea şi ce e material, tangibil şi văzut; literal, ceea ce se poate proba.

În gândirea religioasă avem cunoaşterea cu privire la viaţa formă, care se ocupă cu întoarcerea spiritului la sursa lui, plus tot ceea ce s-a câştigat prin întrebuinţarea formei; se referă la latura subiectivă a naturii.

În gândirea filosofică avem ceea ce s-ar putea numi utilizarea inteligenţei de către viaţa interioară, pentru ca forma să poată fi adecvată trebuinţelor ei.

E interesant de urmărit ce tendiţe vor manifesta acestea în viitor. Suntem deja martorii faptului că ştiinţa a descoperit natura puterii din atomul însuşi şi a trecut la utilizarea ei pe scară largă. Totul în natură este perfect coordonat şi nimic nu se poate descoperi şi folosi înainte de timpul cuvenit.

Există o mare sferă vibratorie, sau plan, numit şi planul intuiţional; în literatura orientală i se spune planul buddhic şi simbolul lui e aerul. După cum omul începe să-şi croiască drum spre planul acesta, prin dezvoltarea intuiţiei, e de presupus că ştiinţa va încerca să descopere şi să utilizeze potenţialităţile aerului. Un alt lucru în care se pun mari speranţe este dezvoltarea însuşirii de a vedea în materia mai subtilă. E vorba de viziunea eterică, sau capacitatea de a vedea în materia mai fină a planului fizic, ceea ce va detemina modificarea punctului de vedere al ştiinţei cu privire la planurile mai subtile; dacă ceea ce acum e invizibil va fi recunoscut în orice domeniu, cine ne va putea spune cât de departe vom înainta cu timpul?

Întreaga tendinţă a evoluţiei este spre sinteză. Pe măsură ce coborâm în materie, pe măsură ce tindem spre materializare, avem eterogenitate; cu cât lucrăm înapoi spre spirit, vom

tinde spre unitate; în acest fel se poate spera că în lumea religioasă unitatea își va face apariția. Pretutindeni se manifestă în prezent un spirit de toleranță cu mult mai mare decât acum un secol, spre exemplu.; sunt semne serioase că se apropie timpul când se va recunoaște marea unitate fundamentală care stă la baza tuturor religiilor, precum și faptul că fiecare credință este o parte necesară dintr-un mare tot unic.

Ce se va întâmpla atunci când conștiința de grup va deveni, pe o scară întinsă, obiectivul conștient al omului? Îl vom vedea pe om punându-și piciorul pe ceea ce în lumea religioasă se numește „Cărarea". Îl vom vedea disciplinându-se hotărât, silindu-se să trăiască viața spiritului, refuzând să mai trăiască o viață atomică auto-centrată; îl vom vedea căutându-și locul în întregul mai mare, pe care îl găsește printr-un efort auto-inițiat și atunci se va uni pe sine cu acel grup.

Putem spera, de asemenea, să dezvoltăm puterea de a gândi abstract și să deșteptăm intuiția. Când capacitatea de a gândi în termeni abstracți va spori vom vedea manifestându-se mai pregnant acea facultate pe care o dovedesc unii oameni, pe care o numim abilitatea de a fi inspirat. A fi capabil de inspirație înseamnă că o ființă umană a atins un stadiu în evoluția sa în care e în mod conștient și pozitiv sub controlul propriu-lui său eu superior, Dumnezeul interior.

Acest cârmuitor lăuntric, eul real, poate prin contact bine definit, să-și controleze creierul, să îngăduie omului să ia decizii și să înțeleagă adevărul fără a-și utiliza facultatea de raționare; acest Dumnezeu lăuntric poate îngădui omului să vorbească, să scrie și să comunice fără folosirea mentalului inferior. Adevărul se află în noi înșine. Când vom putea să facem contactul cu propriul nostru Dumnezeu lăuntric tot adevărul ni se va revela; vom deveni Cunoscători.

Acest lucru se întâmplă acum numai în momentele noastre de cea mai înaltă strădanie, numai în marile crize ale vieții noastre și numai ca rezultat al unei îndelungate discipline și al meditației statornice. Cândva vom fi în măsură să ne guvernăm viața, nu din punct de vedere personal, egoist, ci din punctul de vedere al Dumnezeului interior, care este o revelație directă a Spiritului pe planul superior.

Scopul fiecărui om este *dezvoltarea puterilor sufletului*, sau ale psihei. Psihea reprezintă, literal, sufletul interior, sau eul superior, care iese din sufletul inferior întreit, așa cum fluturele iese din crisalidă; este cea mai frumoasă realitate, pe care o vom putea produce ca rezultat al vieții noastre pe acest pământ.

Adevăratele puteri psihice sunt însă acelea care ne pun în contact cu grupul.

Una din aceste puteri, este controlul conștient al materiei. Majoritatea oamenilor își controlează corpul fizic în mod conștient, făcându-l să îndeplinească comenzile pe planul fizic. Unii își controlează emoțiile în mod conștient, dar foarte puțini sunt aceia care își pot controla mintea. Cei mai mulți oameni sunt controlați de dorințele și de gândurile lor. Va veni însă vremea când omul își va putea controla în mod conștient natura inferioară întreită. Timpul, atunci, nu va mai exista. Va fi doar acea continuitate de conștiință pe cele trei planuri de existență - fizic, emoțional și mental - care ne va îngădui să trăim așa cum trăiește Logosul, în acea abstracție metafizică, Eternul Acum.

O altă putere a sufletului este psihometria, care s-ar putea defini ca facultatea de a te pune în raport cu o persoană prin utilizarea unui obiect aparținând acelei persoane. Psihometria e legea asocierii ideilor aplicată la calitatea vibratorie a forței, cu scopul de a obține informații.

Omenirea va putea deveni, de asemenea, claraudientă și clarvăzătoare, aceasta însemnând capacitatea de a auzi și de a vedea tot atât de clar și de precis pe planurile mai subtile, ca și pe cel fizic. Va implica abilitatea de a auzi și a vedea tot ceea ce interesează grupul - adică de a auzi și a vedea în dimensiunea a patra și a cincea. Suntem încă destul de confuzi în înțelegerea acestor facultăți care ne-ar apărea mai limpezi dacă am fi capabili să operăm cu abstracțiuni. Pentru a ușura posibilitata de cuprindere a acestor noțiuni, ne vom folosi de explicațiile oferite de un gânditor suedez: "A patra dimensiune este facultatea de a vedea prin și în jurul unui lucru. A cincea dimensiune este capacitatea de a lua, de pildă, un ochi și cu ajutorul acestuia să te pui în raport cu toți

ceilalţi ochi din sistemul solar. A vedea în a şasea dimensiune s-ar putea defini ca puterea de a lua o pietricică de pe ţărm şi prin ea să te pui în acord cu întreaga planetă. În dimensiunea a cincea în care am luat ochiul, eram limitaţi la o linie particulară de manifestare, însă în cazul celei de a şasea dimensiuni, în care am luat o pietricică, suntem puşi în atingere cu întreaga planetă."

Vindecarea prin atingere, manipularea fluidelor magnetice şi creaţia conştientă cu ajutorul culorii şi a sunetului, iată alte puteri asupra cărora nu insistăm.

Ceea ce trebuie însă să reţinem este că omul va trebui, în mod conştient, să se disciplineze, să caute să intre din ce în ce mai mult sub controlul cârmuitorului interior şi să depună eforturi intense pentru dezvoltarea conştiinţei de grup.

EVOLUŢIA COSMICĂ

Când toţi oamenii vor fi conştienţi de grup, când îşi vor da seama de scopul care se află în spatele manifestării de pe planeta noastră, şi când vor fi conştient activi şi îşi vor da întreaga energie pentru împlinirea planurilor grupului, atunci va fi ceea ce denumeşte creştinul „mileniul".

Dacă există aceste două stadii în evoluţia atomului substanţei şi atomului uman, dacă ele sunt baza întregii dezvoltări viitoare, atunci în atomul planetar vom avea aceleaşi stadii, acela în care Viaţa planetară îşi execută planurile proprii şi altul, în care se identifică cu planurile mai mari ale Vieţii care animă sistemul solar. Trebuie avut în vedere că, deşi fiinţele umane se consideră ca manifestarea cea mai înaltă de pe planetă, pot fi şi alte evoluţii prin care Viaţa centrală operează, despre care până acum ştim foate puţin. Ar trebui să studiem nu numai omul, ci să examinăm şi evoluţia îngerilor, sau evoluţia devaşilor cum o numesc hinduşii. Aceasta deschide un imens câmp de studiu şi de speculaţie.

În sistemul solar, e de presupus a fi găsite stadii analoage. Vom afla probabil, că marea Viaţă animând întregul sistem solar, marea Entitate care îl întrebuinţează pentru executarea unui scopprecis, îl energizează cu ajutorul acestor mari centre de forţă pe care le numim atomi planetari; vom afla că aceste centre, la rândul lor, lucrează cu ajutorul centrelor mai mici sau grupuri, transmiţând energia lor prin grupurile de atomi umani spre diferitele regnuri ale naturii până la micul atom al substanţei care, la rândul lui, reflectează întregul sistem solar. Problema vieţii atomice este extrem de interesantă şi conduce la multe linii de conjectură. Ea arată corelaţia intimă şi

strânsa interacțiune a atomilor de orice fel, precum și unitatea atotpătrunzătoare care în cele din urmă trebuie să devină cunoscută. Dacă s-a putut constata că în evoluția atomilor de orice fel, vine un stadiu în care ei își caută locul în grup și din pozitivi devin negativi într-o viață mai mare, dacă este adevărat că în toate aceste manifestări de conștiință există un stadiu conștient de sine și un stadiu conștient de grup, nu e posibil ca sistemul nostru solar să fie doar un atom dintr-un întreg și mai mare? Pentru sistemul nostru solar și Logosul nostru solar, n-ar putea exista o viață centrală mai mare spre care Spiritul animator din sfera solară să fie atras și la a cărei conștiință Divinitatea noastră să aspire? Există sfere mai mari de viață solară în afara sistemului nostru, care să aibă vreun efect definit asupra lui?

Consultând cărțile astronomice, întâlnim o sumedenie de păreri contradictorii; vom constata că unii astronomi spun că în Pleiade este un punct central în jurul căruia se rotește sistemul nostru solar; alții afirmă că în constelația Hercule e punctul de atracție magnetică pentu sistemul nostru. Sunt astronomi care vorbesc despre „mișcarea selelor" și spun că mișcarea sau mersul anumitor stele este într-o direcție specifică; alții susțin că distanțele sunt atât de vaste încât e imposibil să se determine dacă unele sisteme urmează sau nu o orbită precisă.

Cu toate acestea, dacă ne referim la unele cărți vechi, numite mitologice (un mit poate fi definit ca ceva care păstrează un mare adevăr ascuns până în momentul când suntem pregătiți să-l înțelegem) și dacă studiem scripturile Orientului, vom afla în toate, două sau trei constelații care sunt privite ca având o relație intimă deosebită cu sistemul nostru solar. În privința aceasta, astronomii moderni păstrează până acum o atitudine agnostică; iar din punctul de vedere al științei materialiste, au dreptate. Totuși, o topică asupra căreia savanții și astronomii au păreri împărțite, dar asupra căreia scrierile indiene dau o notă clară, trebuie să aibă o bază în fapt și există probabil un sâmbure de adevăr în această afirmație. Este posibil ca acest sîmbure de adevăr să se găsească, nu de-a lungul coordonatelor fizice de interpretare, ci de-a lungul liniilor de conștiință; că ceea ce se continuă în toți atomii este evoluția psihică (utilizând termenul psihic în sensul conștiinței subiective) de care s-a vorbit în aceste cărți, punându-se accentul pe evoluțiaa noastră și având o relație ocultă cu celelalte sisteme solare. Poate că aici se află adevărul. Viața subiectivă e una singură; energia care se revarsă e una singură; iar diversitatea stă în forma fizică. Poate că în evoluția inteligenței, în manifestarea iubirii sau conștiința de grup și în dezvoltarea voinței sau scopului stă unitatea, unicitatea vieții subiective și recunoașterea finală că în formă și numai în formă stă separarea și diferențierea.

Vechile cărți ale Orientului arată, cu referire la acest subiect, că cele șapte stele ale Ursei Mari, cele șapte stele ale Pleiadelor și soarele Sirius au o foarte strânsă legătură cu sistemul nostru solar și că ele păstrează o intimă relație magnetică psihică cu Logosul nostru solar.

Am văzut că scopul atomului substanței este auto-conștiința; iar pentru Entitatea care evoluează printr-o planetă, scopul poate fi conștiința lui Dumnezeu. Când luăm în considerație Logosul solar, se înțelege, cuvintele devin neputincioase; totuși și pentru El trebuie să existe un scop. Îl putem numi Conștiința Absolută; să luăm un exemplu care ne va putea clarifica.

Corpul omenesc este alcătuit dintr-o mulțime de vieți minuscule, sau celule, sau atomi, fiecare având-și conștiința individuală. Aceasta corespunde cu auto-conștiința sa. Conștiința corpului fizic, văzută ca un întreg, ar putea, din punctul de vedere al atomului, să fie privită drept conștiința sa de grup. Avem apoi conștiința omului, gânditorul. El este acela care dă energie corpului și-l supune voinței sale – adică, pentru atomul din corpul său, e analog cu ceea ce am putea numi conștiința lui Dumnezeu. Realizarea noastră auto-conștientă este atât de îndepărtată de aceea a atomului, cum e conștiința Logosului solar față de a noastră. Atunci, pentru atomul din corpul uman, acea conștiință a Logosului solar nu s-ar putea numi Conștiință Absolută? Această gândire se poate extinde la atomul uman, la atomul planetar și astfel putem susține că Logosul solar se extinde la o conștiință

dincolo de a Sa, analoagă aceleia care se întinde între atomul din corpul nostru și El.

Timp de veacuri, scripturile Orientului au tăinuit adevărul dar acum, acest adevăr începe să pătrundă în conștiința noastră. Ele au învățat radioactivitatea materiei cu mii de ani în urmă și este posibil să existe de asemenea mult adevăr în învățătura lor asupra constelațiilor. Poate că în stelele pe care le vedem în cerurile îndepărtate și în viața care evoluează în ele să avem obiectivul Logosului nostru solar și influențele care se revarsă asupra lui, atrăgându-l spre ele și făcându-l, la timpul cuvenit, radiant.

În cărțile hinduse se spune că în soarele Sirius stă izvorul înțelepciunii și că influența sau energia iubirii emană de acolo. Ele mai spun că există o constelație și mai intim legată de Logosul nostru solar, pentru motivul că El nu e, până acum, îndeajuns de evoluat ca să poată răspunde complet lui Sirius, dar El poate să răspundă la influența celor șapte surori ale Pleiadelor. Grupul acesta este foarte interesant. Consultând dicționarul, vom constata că termenul „electricitate" vine de la steaua Electra, una din cele șapte surori și presupusă de unii a fi mica Pleiadă pierdută. Înțelepții susțin că în misterul electricității este ascunsă toată cunoștința și că atunci când îl vom pătrunde, vom cunoaște tot ceea ce trebuie să fie cunoscut. Care poate fi relația Pleiadelor cu sistemul nostru solar, nu ne este cu putință să spunem, dar chiar și Biblia creștină o recunoaște și Iov vorbește despre „dulcile influențe ale Pleiadelor"; unele scripturi hinduse afirmă că legătura stă în sunet sau vibrație. Poate că Pleiadele sunt izvorul vieții atomice a Logosului nostru, aspectul inteligent activ, cel care s-a dezvoltat întâi și pe care l-am putea numi materie electrică.

Este, după aceea, Ursa Mare. Multe lucruri captivante s-au scris despre relația dintre Ursa Mare și Pleiade. Se spune că cele șapte surori sunt cele șapte soții ale celor șapte stele ale Ursei Mari. Care ar putea fi adevărul ce stă în spatele acestei legende? Dacă Pleiadele sunt izvorul manifestării electrice, aspectul inteligent activ al sistemului solar iar energia lor animă întreaga materie, atunci ele reprezintă poate aspectul

negativ, al cărui opozit polar, sau aspectul pozitiv, e format de cei șapte soți ai lor, cele șapte stele ale Ursei Mari. Poate că unirea acestor două constelații este cea care produce sistemul nostru solar. Poate că aceste două tipuri de energie, unul din Pleiade și celălalt din Ursa Mare, se întâlnesc și în conjuncția lor produc acea scânteiere din ceruri pe care o numi sistemul nostru solar.

Relația acestor două constelații, sau mai bine zis, relația lor subiectivă, trebuie să aibă vreo bază reală, căci altfel nu s-ar fi vorbit despre ea în diversele mitologii. Trebuie să existe ceva care le leagă, din toate miriadele de constelații, cu sistemul nostru solar. Dar când încercăm să-i dăm o explicație pur fizică, ne simțim pierduți. Dacă ne gândim la ea de-a lungul liniilor vieții subiective și o punem în legătură cu energia, calitatea sau forța, nimerim pe calea adevărului și descoperim ceva din realitatea care stă la baza a ceea ce, la prima vedere, pare o pură fabulație.

Tot ce ne servește la lărgirea orizontului, ce ne permite să avem o viziune mai întinsă și o vedere mai clară a modului în care se desfășoară procesul evolutiv, este de valoare, nu fiindcă acumularea de fapte verificate e de valoare, ci pentru ceea ce ne îngăduie să facem în noi înșine; capacitatea noastră de a gândi în termeni mai largi sporește; ni se permite să privim dincolo de punctul nostru de vedere auto-centrat și să cuprindem în conștiința noastră aspecte diferite decât ale noastre. Făcând aceasta, dezvoltăm conștiința de grup și vom înțelege eventual că faptele uimitoare, pentru care am luptat și am murit de-a lungul veacurilor și întărite ca adevărul întreg, sunt doar fragmente dintr-un plan și părticele infinitesimale dintr-un tot gigantic. Poate că, pe urmă, întorcându-ne din nou la pământ și privind din nou la lucrurile care ne interesează acum și pe care le considerăm importante, vom afla cât de greșit am judecat. Faptele, în sfârșit, nu interesează; faptele ultimului secol nu mai sunt acum fapte, iar în secolul viitor învățații vor râde poate de afirmațiile noastre dogmatice și se vor întreba cum de le puteam judeca în felul acesta. Ceea ce interesează e dezvoltarea vieții și relația vieții cu tot ce se află împrejur; și, peste toate, influența pe care o

avem asupra celor cu care suntem asociați și lucrarea pe care o înfăptuim, care afectează, în mai bine sau în mai rău, grupul în care ne aflăm.

Următorul citat din Sfântul Pavel ne poate servi drept minunată încheiere pentru lucrarea noastră:

„Căci socotesc că pătimirile vremii de acum nu sunt vrednice de mărirea care ni se va descoperi... căci prin nădejde ne-am mântuit... căci sunt încredințat că nici moartea nici viața, nici îngerii nici stăpânirile, nici puterile, nici lucrurile cele de acum, nici cele viitoare, nici înălțimea, nici adâncimea, nici o altă făptură, nu vor fi în stare să ne despartă de iubirea lui Dumnezeu."

BIBLIOGRAFIE

The Art of Creation — EDWARD CARPENTER

Bhagavad-Gita.
The Bible.

Conduite de l'Homme d'Oraison — FR. NOUET.
Creative Understanding — COUNT HERMAN KEYSERLING

Education and Religion — JOHN HERMAN RANDALL
Emergent Evolution — C. LLOYD MORGAN
The Enduring Quest — H. A. OVERSTREET
Essays in Zen Buddhism — DAISETZ TEITARO SUZUKI
Evolutionary Naturalism — ROY WOOD SELLARS

God and Freedom — LUIGI LUZZATTI
Graces of Interior Prayer — R.P. POULAIN, S. J.

Humanism: An Essay at Definition — IRVING BABBITT
Humanism in America — IRVING BABBITT
Human Nature and Its Remaking — WILLIAM E. HOCKING.

The Idea of the Holy — RUDOLF OTTO
Iluminanda — W.WINSLOW HALL
Indian Philosophy — GEORGE BINNEY DIBBLEE

The Kasha Al-Mahjub — REYNOLD A. NICHOLSON

Letters — WILL LEVINGTON COMFORT
Life, Mind and Spirit — C. LLOYD MORGAN.
The Light of the Soul — ALICE A. BAILEY.
Man and His Becoming — RENE GUENON.

The Meaning of a Liberal Education	EVERET DEAN MARTIN
Meister Eckhart	FRANZ PFEIFFER.
Mysteries of the Soul	RICHARD MULLER-FREIENFELS
Mysticism	EVELYN UNDERHILL
Mysticism and Logic	BERTRAND RUSSELL.
The Need for a Spiritual Element in Education	RUFUS M. JONES.
The New Decalogue of Science	ALBERT EDWARD WIGGAM
The New Reformation	MICHAEL PUPIN
Paracelsus	ROBERT BROWNING.
A Philosophycal Study of Mysticism	CHARLES A. BENNETT.:
Philosophy of Change	H. WILDON CARR.
Prayer	MARIO PUGLISI.
Psychology and God	L. W. GRENSTED.
Psychology, the Science of Behavior	WILLIAM McDOUGALL.
Religios Perplexities	L. P. JACKS.
The Secret Doctrine	H. P. BLAVATSKY.
The Secret of the Golden Flower	RICHARD WILHELM and C. G. JUNG.
Self, Its Body and Freedom	WILLIAM ERNEST HOCKING.
A Simple Method of Raising the Soul to Contemplation	FRANCOIS MALAVAL.
The Soul	F. K. CHAPIN.
The Soul and Its Mechanism	ALICE A. BAILEY.
The Structures of Thought	LUDWNG FISHER.
Studies in the Psychology of the Mystics	JOSEPH MARECHAL, S. J.
Theosophy, or Psychologycal Religion	MAX MULLER.
Tibet's Great Yogi, Milarepa	W. Z. EVANS- WENTZ.
A Treatise on Cosmic Fire	ALICE A. BAILEY.
The Universe Around Us	SIR JAMES JEANS.
The Vishnu Purana.	
Whither Mankind?	CHARLES A. BEARD and OTHERS.

Cuprins

EDITURA HERALD
Tel /Fax 679 36 92
Bucureşti

Colecţia

AVENTURA SPIRITULUI

Lucrări apărute:

LOBSANG RAMPA	Tibetul ezoteric
KRISHNAMURTI	Viaţa eliberată
ALICE BAILEY	Tratat de meditaţie

Lucrări în curs de apariţie:

C.JINARAJADASA	Evoluţia ocultă a omenirii
E.FLAMMARION	Dumnezeu în natură